

1. **BYĆ** (149471) *vb impf*

W formach praet i con był, był-, był- (40374), beł, beł-, beł- (436); beł, beł-, beł- *ListRzeź* (5), *Calep* (12); był, był-, byl- : beł, beł-, beł- *LibLeg* (344 : 6), *ComCrac* (18 : 42), *LibMal* (207 : 31), *ConPiotr* (5 : 10), *RejKup* (174 : 19), *KrowObr* (364 : 1), *Leop* (1005 : 3), *BielKron* (5066 : 4), *SienLek* (98 : 1), *SienLekAndr* (6 : 2), *LeovPrzep* (87 : 2), *BiałKat* (191 : 1), *BiałKaz* (75 : 5), *PaprpPan* (271 : 8), *KarnNap* (30 : 2), *SkarJedn* (426 : 2), *Oczko* (57 : 3), *ZapKościer* (11 : 85), *Paprup* (3 : 173), *ActReg* (345 : 5), *CzahTr* (54 : 14); -é- (4) *Oczko* (3), też *SienLekAndr* (2), -e- (1) *BiałKat*, -(e)- (430).

Pisownia być (16848), byź (3102).

inf być (19950). $\diamond$ *praes* 1 sg -(e)m jest, jestem (1736), ja jest (12), -(e)m (1049), -(e)ch (5); -(e)m jest, jestem : ja jest : -(e)m *MetrKor* (— : 1 : 9), *MurzHist* (26 : 1 : 8), *BibRadz* (157 : 1 : 21), *BiałKat* (10 : 4 : 5), *BiałKaz* (3 : 1 : —), *SkarŻyw* (85 : — : 38), *WujNT* (210 : — : 25); -(e)m jest, jestem : ja jest : -(e)m : -(e)ch *BielKron* (51 : 1 : 38 : 1), *PaxLiz* (1 : 1 : 2 : 4). $\diamond$ 2 sg -(e)ś jest, jesteś (1409), jeś (13), jesi (1), -(e)ś (1788); ~ jeś *BierRaj*, -(e)ś jest, jesteś : jeś : -(e)ś *OpecŻyw* (30 : 6 : 16), *PatKaz I* (4 : 2 : 5), *PatKaz II* (3 : 1 : 4), *TarDuch* (9 : 2 : 1); jesteś : jeś : jesi : -(e)ś *BudNT* (15 : 1 : 1 : 8). $\diamond$ 3 sg jest (48160). [*Formy nie = nie je; non est umieszczono s. v. 2. NIE*]. $\diamond$ 1 pl *jestesmy* (435), *jestechmy* (56), *jesmy* (2) *KromRozm I*, *RejZwierz*, -(e)smy jest (2), -(e)smy są, sąsmy (59), -(e)chmy są, sąchmy (83), -(e)smy (417), -(e)chmy (191), -my (1) *RejKup*, -m (1) *LibLeg*; *jestesmy*, *jestechmy*, -(e)smy jest *ZapWar*, *LibLeg* (10), *OpecŻyw* (3), *PatKaz III* (3), *HistJóz* (2), *BielŻyw*, *RejRozpr*, *SeklWyzn*, *RejJóz* (2), *SeklKat* (6), *RejKup*, *HistAl* (9), *KromRozm I* (2), *MurzHist*, *MurzNT* (2), *KromRozm II* (9), *KromRozm III* (3), *Leop* (23), *GrzegRóżn* (9), *KwiatKsiąż* (2), *Mącz* (6), *OrzQuin* (2), *Prot* (2), *SarnUzn* (2), *HistRzym* (3), *RejPosWiecz²* (7), *BiałKat* (8), *KuczbKat* (17), *RejPosRozpr* (3), *MycPrz*, *WierKróc*, *BudNT* (10), *KarnNap* (4), *ModrzBaz* (11), *ZapKościer*, *GórnRozm*, *WerGośc*, *WerKaz*, *LatHar* (7), *KołąkSzczęśl* (2), *PowodPr* (4), *CiekPotr*; -(e)smy są, sąsmy, -(e)chmy są, sąchmy *DiarDop*, *GórnDworz*, *NiemObr* (3), *KochMRot*, *ZawJeft*, *WysKaz* (5), *SiebRozmyśl*, *KmitaSpit* (2), *GoslCast*, *KlonFlis*; *jestesmy*, *jestechmy*, -(e)smy jest: -(e)smy są, sąsmy, -(e)chmy są, sąchmy *RejPs* (4 : 4), *Diar* (1 : 6), *LubPs* (1 : 15), *KrowObr* (23 : 3), *RejWiz* (3 : 1), *OrzList* (1 : 1), *BibRadz* (51 : 12), *OrzRozm* (2 : 3), *BielKron* (9 : 1), *RejAp* (1 : 2), *RejPos* (11 : 22), *GrzegŚm* (6 : 1), *RejZwierz* (8 : 5), *WujJud* (4 : 1), *WujJudConf* (3 : 1), *RejPosWstaw* (4 : 1), *BudBib* (9 : 3), *CzechRozm* (12 : 1), *SkarJedn* (2 : 1), *Oczko* (1 : 1), *KochPs* (1 : 2), *SkarŻyw* (11 : 15), *CzechEp* (15 : 6), *BielSjem* (1 : 1), *ArtKanc* (3 : 1), *ActReg* (6 : 2), *WujNT* (82 : 8), *SarnStat* (19 : 3), *SkarKaz* (6 : 1), *VotSzl* (2 : 1), *SkarKazSej* (3 : 1); *jestesmy*, *jesmy*, -(e)smy jest, -(e)smy są, sąsmy, -(e)smy *ZapWar*, *BierRaj*, *OpecŻyw* (16), *OpecŻywSandP*, *PatKaz I*, *PatKaz III* (3), *BielŻyw* (3), *WróbŻółt* (4), *SeklWyzn* (3), *SeklKat* (27), *HistAl* (10), *KromRozm I* (6), *KromRozm II* (18), *KromRozm III* (12), *DiarDop*, *BielKom*, *GroicPorz* (2), *KrowObr* (30), *OrzList* (2), *UstPraw* (5), *LeszczRzecz*, *OrzRozm* (5), *BielKron* (39), *GrzegRóżn* (10), *KwiatKsiąż* (2), *Mącz* (12), *OrzQuin* (2), *Prot* (3), *SienLek* (2), *GórnDworz* (4), *HistRzym* (10), *BiałKat* (15), *KuczbKat* (20), *WujJudConf* (15), *RejPosRozpr* (5), *MycPrz* (6), *WierKróc* (3), *BiałKaz* (7), *BudNT* (13), *CzechRozm* (20), *KarnNap* (5), *ModrzBaz* (15), *ZapKościer*, *CzechEp* (39), *NiemObr* (5), *GórnRozm* (2), *KlonŻal* (2), *KochMRot*, *ReszPrz* (2), *WerKaz*, *WisznTr*, *BielSjem* (3), *KochPieś* (2), *Paprup* (3), *ActReg* (13), *Calep*, *GórnTroas* (2), *GrabowSet* (2), *OrzJan* (6),

LatHar (13), *KolakSzczęśl* (3), *JanNkar*, *SarnStat* (34), *KmitaSpit* (2), *PowodPr* (6), *CiekPotr*, *CzahTr*, *SkarKazSej* (12), *KlonFlis*, *SzarzRyt*; *jestechmy*, *-(e)chmy są*, *sąchmy-*, *-(e)chmy March¹*, *March²*, *LudWieś*, *RejJóz* (19), *RejWiz* (17), *MWilkHist*, *ZawJeft*, *WysKaz* (5), *SiebRozmyśl*, *PaxLiz*; *jestesmy*, *jesmy*, *-(e)smy jest*, *-(e)smy są*, *sąsmy*, *-(e)smy* : *jestechmy*, *-(e)chmy są*, *sąchmy*, *-(e)chmy LibLeg* (20 : 1), *HistJóz* (6 : 1), *RejPs* (3 : 16), *RejRozpr* (2 : 5), *RejKup* (2 : 7), *MurzHist* (3 : 1), *MurzNT* (1 : 1), *Diar* (6 : 2), *LubPs* (2 : 24), *Leop* (38 : 1), *RejZwierz* (1 : 4), *BibRadz* (37 : 33), *SarnUzn* (4 : 1), *RejAp* (2 : 16), *RejPos* (4 : 74), *RejPosWiecz²* (7 : 3), *GrzegŚm* (5 : 2), *RejZwierz* (4 : 38), *WujJud* (2 : 13), *RejPosWstaw* (7 : 1), *BudBib* (14 : 5), *SkarJedn* (3 : 1), *Oczko* (3 : 1), *KochPs* (3 : 2), *SkarŻyw* (29 : 11), *WerGośc* (1 : 1), *ArtKanc* (26 : 4), *KochWr* (3 : 1), *WujNT* (119 : 4), *SkarKaz* (30 : 1), *VotSzl* (3 : 3), *GoslCast* (3 : 8). ♦ 2 pl *jesteście* (371), *jeście* (1) *LibLeg*, *-(e)ście jest* (3) *LibLeg*, *WróbŻółt*, *RejAp*, *-(e)ście są*, *sąście* (66), *-(e)ście* (318); *jesteście*, *jeście*, *-(e)ście jest* *MetrKor*, *LibLeg* (5), *OpecŻyw* (5), *PatKaz III*, *HistJóz*, *WróbŻółt*, *HistAl* (5), *MurzHist*, *MurzNT* (10), *KromRozm II* (2), *KromRozm III*, *Leop* (31), *BielKron* (4), *GrzegRóżn*, *Mącz*, *SarnUzn*, *HistRzym*, *RejPosWiecz²* (4), *BiałKat* (4), *GrzegŚm* (3), *KuczbKat* (4), *WujJudConf* (3), *RejPosRozpr* (2), *RejPosWstaw* (6), *BudBib* (4), *BudNT* (13), *CzechRozm* (4), *ModrzBaz* (2), *SkarJedn*, *MWilkHist* (2), *CzechEp* (6), *NiemObr* (3), *GórnRozm*, *ReszPrz* (3), *WerGośc*, *LatHar*, *KolakSzczęśl* (4), *SarnStat*, *PowodPr*, *VotSzl*, *SkarKazSej* (4); *-(e)ście są*, *sąście* *RejPs*, *RejKup* (2), *DiarDop* (2), *OrzRozm*, *BiałKaz*, *BielSen* (2), *ArtKanc*, *PaxLiz*; *jesteście*, *jeście*, *-(e)ście jest* : *-(e)ście są*, *sąście* *Diar* (2 : 3), *LubPs* (1 : 5), *KrowObr* (54 : 13), *BibRadz* (27 : 5), *RejAp* (1 : 2), *RejPos* (12 : 13), *WujJud* (10 : 3), *SkarŻyw* (11 : 4), *OrzJan* (1 : 1), *WujNT* (104 : 4), *SkarKaz* (2 : 2). ♦ 3 pl *są* (12613). ♦ 1 du *jesteswa* (3), *-swa* (3), *-chwa* (1); *jesteswa* *BudNT Joann 10/30 marg*, *SkarŻyw* 284; *-swa* *BielŻyw* 116; *-chwa* *RejWiz* 65; *jesteswa* : *-swa* *Mącz* (1 : 2; 481c : 55a, 356d). ♦ *praet 1 sg m* *-(e)m był*, *byłem*, *-m byłem* (498), *-ch był* (1), *ja był* (5); *-em był*: *-ech był* *PowUrb* (1 : 1); *-em był*, *byłem* : *ja był* *ZapWar* (17 : 2), *SeklWyzn* (5 : 1), *KrowObr* (1 : 1), *BielKron* (22 : 1). *f* *-(e)m była*, *byłam* (54), *byłam* (1), *ja była* (1); *byłam* : *ja była* *PaxLiz* (1 : 1). ♦ 2 sg *m* *-(e)ś był*, *byłeś*, *-eś byłeś* (283). *f* *-(e)ś była*, *byłaś* (45). *n* *-(e)ś było*, *byłoś* (5). ♦ 3 sg *m* *był* (10 324). *f* *była* (3920). *n* *było* (6053), *było jest* (1); *było* : *było jest* *LibMal* (36 : 1). ♦ 1 pl *m pers* *-smy byli*, *byliśmy* (118), *-chmy byli*, *bylichmy* (46), *my byli* (6), *bylim* (1); *-smy byli*, *byliśmy* *LibLeg* (10), *ComCrac*, *HistAl*, *Diar* (2), *DiarDop*, *KrowObr* (3), *Mącz* (7), *HistRzym*, *KuczbKat*, *RejPosRozpr*, *RejPosWstaw*, *WierKróc*, *BudNT* (2), *CzechRozm* (3), *KarnNap* (2), *ModrzBaz*, *SkarJedn*, *SkarŻyw* (2), *CzechEp* (6), *ArtKanc* (3), *PaprUp*, *ActReg* (5), *KochCz*, *GrabowSet*, *WujNT* (21), *WysKaz*, *SarnStat* (6), *PowodPr*, *SkarKaz*; *-chmy byli*, *bylichmy* *RejPs* (3), *RejJóz* (2), *LubPs* (4), *RejWiz* (3), *RejZwierz* (4), *WujJud*, *MWilkHist*, *ZawJeft* (2), *VotSzl*; *-smy byli*, *byliśmy* : *chmy byli* *Leop* (5 : 1), *RejPos* (2 : 14); *-smy byli*, *byliśmy* : *my byli* *BielKron* (14 : 2); *-smy byli*, *byliśmy* : *-chmy byli* : *my byli* *RejKup* (1 : 3 : 1), *BibRadz* (4 : 6 : 1), *BudBib* (3 : 1 : 1); *-smy byli* : *my byli* : *bylim* *ZapWar* (1 : 1 : 1). *subst* *-chmy były* (2). ♦ 2 pl *m pers* *-ście byli*, *byliście* (82). *subst* *-ście były* (4). ♦ 3 pl *m pers* *byli* (3528), *były* (3), *są byli* *ZapWar 1545 nr 2646*; *byli* : *były* *KrowObr* (52 : 1), *BibRadz* (285 : 1), *BielKron* (659 : 1). *m an* *były* (27), *byli* (16); *były* *HistJóz*, *WróbŻółt*, *KromRozm* (2), *KrowObr*, *RejWiz*, *BibRadz* (3), *RejPos*, *KuczbKat*, *RejZwierz*, *SkarŻyw*, *SkarKaz* (3); *byli* *BierEz* (5), *LibMal* (3), *RejAp*, *Phil*, *CzahTr* (2); *były* : *byli* *HistAl* (1 : 2), *BielKron*

(7 : 1), *BielSpr* (3 : 1). *subst* były (2029), byli (38), były są (1) *ZapKości* 1582/29v; byli *PaprUp* (2); były : byli *RejPs* (10 : 1), *ComCrac* (1 : 1), *LibMal* (6 : 9), *SeklKat* (1 : 1), *KromRozm II* (57 : 1), *Leop* (78 : 3), *BibRadz* (171 : 2), *BielKron* (271 : 1), *LeopPrzep* (2 : 1), *RejAp* (59 : 1), *HistRzym* (11 : 1), *RejZwierc* (43 : 2), *BielSpr* (13 : 1), *BudBib* (73 : 1), *PaprPan* (1 : 8), *ModrzBaz* (21 : 1), *SarnStat* (81 : 1). ◇ 1 *du* byłaśwa (1). *Mącz* 221b. ◇ 2 *du* -sta była (1) *RejKup* q4v. ◇ 3 *du* byłaśta, -sta była (4) *BierEz* H, P, *OpecŻyw* 32, *BielKron* 340v. ◇ *fut* 1 *sg* będę (443). ◇ 2 *sg* będziesz (619). ◇ 3 *sg* będzie (8533). ◇ 1 *pl* będziemy (187), będziemy (87); -emy *ComCrac*, *SeklWyzn*, *RejJóz*, *HistAl*, *MurzNT*, *KromRozm III*, *DiarDop*, *KrowObr*, *OrzList*, *OrzRozm* (2), *GrzegRóżn*, *Prot*, *HistRzym* (2), *GrzegŚm* (3), *KuczbKat* (6), *RejZwierc* (4), *BielSpr*, *WujJud*, *CzechRozm* (3), *MWilKHist*, *CzechEp* (4), *ReszPrz*, *PowodPr*, *VotSzl* (2); -em *ZapWar*, *BielŻyw*, *RejKup*, *BielKom*, *GliczKsiąż*, *LubPs* (2), *RejWiz*, *GórnDworz*, *BiałKat*, *KochList*, *SkarJedn* (4), *KochPs*, *KochFr*, *KochMRot*, *BielSjem* (2), *KochPam*, *ZawJeft*, *GórnTroas* (2), *KołakSzczęśl*, *SkarKaz* (3), *SkarKazSej*; -emy : -em *LibLeg* (2 : 1), *BierEz* (3 : 1), *HistJóz* (2 : 1), *WróbŻółt* (6 : 2), *RejPs* (5 : 1), *Diar* (1 : 1), *Leop* (5 : 2), *RejZwierz* (1 : 1), *BibRadz* (2 : 1), *BielKron* (1 : 9), *KwiatKsiąż* (3 : 1), *Mącz* (4 : 1), *RejAp* (3 : 2), *RejPos* (12 : 5), *RejPosWstaw* (3 : 1), *BudBib* (2 : 1), *BudNT* (2 : 1), *ModrzBaz* (1 : 1), *SkarŻyw* (1 : 2), *ArtKanc* (1 : 1), *ActReg* (3 : 2), *OrzJan* (1 : 1), *WujNT* (15 : 4), *SarnStat* (69 : 15); ~ -emy (76), -(e)my (117); -em (26), -(e)m (63). ◇ 2 *pl* będziecie (240). ◇ 3 *pl* będą (2329). ◇ 1 *du* będziewa (5) *BierEz* (2) G4v, Qv, *HistRzym* 95, *SkarŻyw* 90, *KlonFlis* G3v. ◇ 2 *du* będzieta (1) *BierEz* Pv. ◇ *imp* 1 *sg* niech(aj) będę (22). ◇ 2 *sg* bądź (831). 3 *sg* niech(aj), ac będzie (1293), bądź (198), niech, ac jest (3); bądź *BierEz*, *LibMal*, *DiarDop*, *GrzegŚm*, *HistRzym* (11), *KochPam* (2); niech(aj) będzie : bądź *OpecŻyw* (7 : 17), *HistJóz* (1 : 2), *TarDuch* (3 : 1), *LibLeg* (5 : 1), *WróbŻółt* (9 : 18), *RejJóz* (2 : 1), *SeklKat* (7 : 3), *RejKup* (3 : 1), *KromRozm II* (4 : 1), *BielKom* (2 : 1), *KrowObr* (24 : 1), *Leop* (53 : 13), *RejFig* (2 : 1), *BibRadz* (83 : 25), *BielKron* (14 : 14), *Prot* (8 : 2), *SienLek* (9 : 1), *RejAp* (19 : 2), *RejPos* (26 : 2), *KuczbKat* (7 : 2), *RejZwierc* (17 : 2), *BudBib* (45 : 1), *BudNT* (15 : 1), *KochPs* (22 : 2), *SkarŻyw* (12 : 2), *MWilKHist* (1 : 2), *KochPieś* (4 : 3), *PudłFr* (3 : 1), *ArtKanc* (10 : 44), *PaprUp* (1 : 1), *ActReg* (4 : 1), *GrabowSet* (20 : 2), *KochFrag* (1 : 2), *LatHar* (71 : 2), *WujNT* (53 : 2), *SarnStat* (219 : 1), *SkarKaz* (10 : 1), *PaxLiz* (2 : 1), *ZbylPrzyg* (4 : 1); niech będzie : niech, ac jest *MetrKor* (5 : 2), *CzahTr* (6 : 1). ◇ 1 *pl* bądźmy (49), niech(aj) będziemy (4), niech będzi(e)my (1); niech(aj) będziemy *HistAl*, *KochPieś*; niech będzi(e)my *MycPrz*; bądźmy : niech(aj) będziemy *OrzList* (2 : 1), *ArtKanc* (11 : 1); -em (1), -(e)m (3). ◇ 2 *pl* bądźcie (267). ◇ 3 *pl* niech(aj) będą (467). ◇ *con* 1 *sg* m bych był, byłbych, niech bych był (227), bym był, byłbym (101), -bych (34), -bym, bodaj bym (29); bych był, byłbych *MetrKor* (6), *LibLeg* (7), *BierEz* (6), *OpecŻyw* (11), *PatKaz I*, *BielŻyw* (3), *WróbŻółt* (3), *RejPs* (14), *RejRozpr*, *RejJóz*, *RejRozm*, *RejKup* (2), *RejKupSekl*, *HistAl* (2), *KromRozm I*, *MurzHist* (11), *MurzNT* (2), *GliczKsiąż*, *LubPs* (5), *SeklPieś*, *OrzList*, *RejZwierz* (5), *Mącz* (18), *RejAp*, *HistRzym* (5), *RejPos* (8), *BiałKat* (2), *HistLan*, *RejZwierc* (6), *BudBib*, *StryjWjaz*, *SkarJedn*, *KochOdpr*, *KochPs* (7), *SkarŻyw* (8), *MWilKHist*, *StryjKron*, *NiemObr*, *KochPam*, *PudłFr*, *KochFrag* (2), *SkarKazSej* (4); -bym był, byłbym *KromRozm III*, *Diar*, *GroicPorz*, *OrzRozm* (2), *OrzQuin* (3), *Prot*, *KuczbKat*, *RejPosWstaw*, *WerGośc*, *ZawJeft*, *GrabowSet* (17), *OrzJan*, *LatHar* (13), *VotSzl*, *CiekPotr* (2), *CzahTr* (3), *GosłCast*, *KochMuza*, *KlonWor*, *SzarzRyt*; bych był, byłbych : bym był, byłbym *KrowObr* (4 : 1), *RejWiz* (1 :

1), *Leop* (1 : 10), *BibRadz* (14 : 4), *BielKron* (17 : 1), *KwiatKsiąż* (1 : 1), *GórnDworz* (2 : 2), *BudNT* (1 : 2), *CzechRozm* (3 : 4), *ModrzBaz* (1 : 1), *CzechEp* (1 : 4), *GórnRozm* (1 : 1), *ArtKanc* (1 : 1), *ActReg* (4 : 1), *WujNT* (16 : 12), *SkarKaz* (1 : 1); bych *LibLeg*, *BierRaj* (2), *OpecŻyw* (2), *RejPs* (5), *RejJóz*, *RejKup* (3), *MurzHist* (5), *KochSat*, *GórnDworz* (2), *WujJud*, *StryjWjaz*, *SkarJedn* (2), *PudlFr*, *PowodPr*, *PaxLiz*; bym *OrzRozm* (3), *OrzQuin* (3), *CzechRozm*, *ModrzBaz*, *ModrzBazBud*, *CzechEp* (4), *KochFr*, *GórnRozm*, *WyprPl*, *WujNT*, *CiekPotr*; bych : bym *Mącz* (4 : 7), *ActReg* (1 : 2). *f* bych była, byłabych (24), bym była, byłabym (8), -bych (1) *SkarŻyw*, bym (3) *BielSen*, *GosłCast*; *PaxLiz*; bych była, byłabych *BierEz* (5), *OpecŻyw* (4), *OpecŻywPrzedm*, *LibMal*, *RejKup*, *BielKom*, *BielKron*, *HistRzym* (4), *HistLan*. *SkarŻyw*, *GórnTroas* (2); bym była, byłabym *BielSen* (2), *ArtKanc*, *ZawJeft*, *SiebRozmyśl* (2), *GosłCast*; bych była: bym była *RejJóz* (2 : 1), $\diamond$ 2 sg *m* byś był, byłbyś, by byłeś, bodajbyś (bodajes, obyżeś, byleś) był (297), by (ty) był, by byłby (37), byś (16), by (4) *BierEz*, *MurzHist*, *HistRzym*, *KochFr*; by (ty) był, by byłby *BierRaj* (2), *BierEz* (6), *BielŻyw* (2), *MiechGlab*, *BielKom*; byś był : by (ty) był *OpecŻyw* (2 : 8), *RejPs* (3 : 2), *Leop* (12 : 5), *BielKron* (2 : 4), *Mącz* (11 : 1), *BiałKat* (2 : 1), *RejZwierc* (22 : 1), *PaprPan* (4 : 2), *SkarŻyw* (9 : 1). *f* byś była, byłabyś (28), by (ty) była (7), -byś (3), -by (2); by (ty) była *March¹Wiet*, *OpecŻywPrzedm*, *BielKron*; byś była : by (ty) była *BierEz* (1 : 1), *OpecŻyw* (5 : 1), *PatKaz III* (1 : 1), *KrowObr* (2 : 1); byś *RybGęśli*; by *BierEz*; byś : by *OpecŻyw* (2 : 1). *n* byś było, byłobyś (2), byś (1). $\diamond$ 3 sg *m* by był, byłby, niechby (niechajby, niechajżeby, bodaj, bogdaj, daj, oby) był (3871), by (68). *f* by była, byłaby, niechby (niechajby, by niechaj, bodaj, daj, oby, byle) była (2030), by (62). *n* by było, byłoby, niechby (niechajbyżeby, by niechaj, bodajby, daj, bodaj, byle, oby) było (3133), by (946). $\diamond$ 1 pl *m pers* byśmy byli, bylibysmy, by byliśmy, by bylibysmy (346), bychmy byli, bylibychmy, by bylibychmy (132), bych byli (1), by byli (1), byśmy były (3), byśmy (12) *LibLeg*, *PatKaz I*, *RejKup*, *Diar*, *OrzRozm*, *MycPrz*, *PaprPan*, *SkarŻyw*, *BielRozm*, *ActReg*, *SkarKaz* (2), bychmy (3) *RejJóz*, *RejAp*, *RejPos*; byśmy byli *LibLeg* (4), *BierRaj*, *ForCnR*, *KlerPow*, *BielŻyw* (3), *BielŻywGlab*, *GlabGad*, *ComCrac*, *RejKupSekl*, *HistAl* (4), *KromRozm I* (2), *KromRozm III* (2), *Diar*, *DiarDop* (4), *GliczKsiąż*, *SeklPieś*, *KrowObr* (47), *OrzRozm* (3), *SarnUzn*, *KwiatKsiąż* (4), *Mącz* (5), *OrzQuin*, *RejPosWiecz*, *GórnDworz* (2), *HistRzym* (2), *BiałKat* (6), *KuczbKat* (5), *WujJudConf* (2), *RejPosRozpr* (6), *RejPosWstaw* (6), *MycPrz* (4), *WierKróc*, *CzechRozm* (15), *BiałKaz* (2), *KarnNap* (4), *SkarJedn*, *CzechEp* (9), *NiemObr* (8), *KochMarsz*, *ReszPrz*, *OrzJan* (2), *WysKaz*, *JanNKar* (2), *SarnStat* (2), *SiebRozmyśl*, *GrabPospR*, *PowodPr* (2), *SkarKaz* (14), *SkorWinsz*; bychmy byli *RejRozpr* (2), *RejJóz*, *RejKup* (2), *RejWiz* (5), *RejZwierc* (2), *RejZwierc* (12), *WujJud* (7), *KochWr*; byśmy byli : byśmy były *SeklKat* (3 : 3); byśmy byli : bychmy byli *OpecŻyw* (6 : 1), *MurzHist* (1 : 1), *LubPs* (2 : 6), *Leop* (2 : 2), *UstPraw* (5 : 1), *BibRadz* (6 : 5), *BielKron* (6 : 1), *GrzegRóżn* (2 : 2), *RejAp* (1 : 4), *RejPos* (1 : 42), *RejPosWiecz²* (1 : 1), *GrzegŚm* (1 : 2), *BudNT* (2 : 2), *ModrzBaz* (8 : 1), *SkarŻyw* (7 : 1), *ArtKanc* (24 : 1), *LatHar* (36 : 6), *WujNT* (37 : 1), *VotSzl* (1 : 1), *SkarKazSej* (2 : 1); bychmy byli : bych byli *MurzNT* (1 : 1); byśmy byli : bychmy byli: by byli *RejPs* (1 : 16 : 1). *subst* byśmy były (1) *BierEz*, bychmy były (1) *GosłCast*, by my były (1) *BielKron*. $\diamond$ 2 pl *m pers* byście byli, bodajście byli (175), byście (8). *subst* byście były (2) *KrowObr*, *KochFr*, byście byli, bylibyście (2) *BierEz*, *RejJóz*. $\diamond$ 3 pl *m pers* by byli, byliby, niechby (niechajby, niechajżeby, by niechaj, bodaj) byli (1680), by były

(1). by (21); by byli: by były *WierKróc* (2 : 1). *m an* by byli, byliby (8) *FalZioł* (2), *MiechGlab*, *Leop* (2), *UstPraw* (2), *GostGosp*, by były, byłyby (3) *BierEz*, *WujNT*, *SarnStat*. *subst* by były, byłyby, niechby (niechajby, by niechaj, niechajżeby, byle) były (1515), by byli (11), by (6); by były : by byli *RejPs* (22 : 1), *Diar* (19 : 4), *BielKron* (57 : 5), *KochPs* (2 : 1), $\diamond$ 1 *du* bychwa była (1) *RejZwierz* 41. $\diamond$ *con praet* 1 *sg m* bych był był, był bych był (4) *MurzHist*, *RejZwierz* (3), bym był był (1) *ActReg*. 3 *sg m* byłby był, by był był (13). *f* byłaby była (2). *n* byłoby było, by było było (9). $\diamond$ 1 *pl m pers* bylibychmy byli (3) *RejPos*, bylibysmy byli (1) *Leop*. $\diamond$ 3 *pl m pers* byliby byli (1) *GórnRozm*. *subst* byłyby były (1) *GórnRozm*. $\diamond$ *part praes act* będąc (3123), będący (3), będący (2); będąc : będący *OpecŻyw* (58 : 1), *PatKaz III* (13 : 1), *BielSpr* (23 : 1); będąc : będący *BielKom* (2 : 1), *BielSjem* (1 : 1). $\diamond$ *part praet act* bywszy (39). $\diamond$ byś, by byście *występujące przy czasownikach łacińskich w koniunktywie* (7); 2 *sg* byś *detineres* (1) *OrzQuin* D4v; 3 *sg* by *immineret*, *causaretur* (5) *ActReg* 5v, 149, 19, 117, 168, 2 *pl* byście *sciveritis*, *intellexeritis* *autem* *senseritis* (1) *Diar* 33. $\diamond$ *Forma zdefektowana* -bych jest (1) *GrzegŚm* 54. $\diamond$ [Uwaga: w końcówkach 1 *pl* panuje *pisownia* -łmy; *pisownia* -śmy *występuje zaledwie kilka razy.*]

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

I. *Samodzielny czasownik* (39239) :

1. *Istnieć, żyć, występować, panować, tkwić; esse, ex(s)tare, Mącz, Cn; (re)manere Mącz; adesse, existere, inesse, insidere, praesto esse, subesse, superesse Cn* (11786) : *Item* ma bycz wolnołcz sobu stron ymyenya ołfządacz nałzwem brzegv kasdemu. *MetrKor* 34/135v (16); *ListRież w.* 6 (3); *BierRaj* 22; *PowUrb* +; *March*¹ A4 (3); *BierEz* H2 (21); bo takowá nowina od początku fwiata niebyła. *OpecŻyw* 9v (37); *OpecŻywList* C (3); *ForCnR* B (4); *ForCnRWiet* Av; *PatKaz I* 3v (12); przed tym nylzly bog łtworzyl anyoly thylz yulch byla *PatKaz II* 27v (49); *PatKaz III* 141v (27); *Murm* 130; *HistJóz* Ev (8); *KlerPow* 9 (2); *BartBydg* 92 (2); *TarDuch* E2v (12); ktorego kamienia fą dwoiakie ołoby *FalZioł* IV 50a (115); *SYmachus Patricius mędrzecz* w Rzymie czału *Anaftaliufa Cefarza* był. *BielŻyw* 140 (40); *BielŻywGlab* nlb 9; Są tego pewne przyczyny. *GlabGad* B7v (33); *March*² D4; *MiechGlab* 11 (13); *BierRozm* 18 (8); *LibLeg* 11/56v (49); Iełt pythanie wiele miar z nich każdego kupi. *KłosAlg* Gv (33); *KlerWes* A2v; *March*³ V3 (3); Będę chwalił pana Boga w żywocie moim/ będę śpiewał bogu memu poki będę. *WróbŻołt* 145/2 (34); *WróbŻołtGlab* A4v (2); *RejPs* 53v (30); *ComCrac* 12; a pyenyadze kthorich malo nyelli, bilo iełt grzywną polłka rołtrawyl *LibMal* 1548/146v (26); *RejRozpr* 2v (9); *ConPiotr* 31v (2); *LudWieś* B (4); *SeklWyzn* D (5); *Iudas* pewni oycza o *Iozephie* iż iełt *RejJóz* P5v (20); *ZapWar* 1545 nr 2646; *Niewierzić* żeby on nałzym oycem był lałkawym y włzilłtkiego łtworzenia ktore iełt wniebie y nałziemy. *SeklKat* O (32); *RejRozm* 401; A niebedzyli rady twei la zlie tulfę dułzy fwoiei. *RejKup* i 3v (39); *RejKupSekl* a2v; *HistAl* H3 (15); *KromRozm I* M3 (35); *MurzHist* M3 (13); *MurzNT* 38v (46); *MurzOrt* B3 (2); *KromRozm II* k2 (34); á od kilká dzyefyát álbo kilká fet y od tyłyćá lat [...] takowa łye náuká w nyektorych kráinach zyáwilá/ álbo bywłly nyegdy potym włtálá *KromRozm III* E2v (65); Były ustawy, aby srebro, złoto wynoszono z Korony nie było. *Diar* 72 (18); *DiarDop* 101 (11); *BielKom* G2v (9); *GliczKsiąż* P7 (55); *LubPs* B2v (36); ktory łtworzyl Niebo y Ziemię/ y włzytki rzeczy ktore w nich fą. *GroicPorz* aav (66); *SeklPieś* 20; *KrowObr* B3 (89); *RejWiz* 38 (83); Y vczynił *Krol Sálomon* taką hoyność frebrá y złotá

w Ieruzalem/ zego było iáko kámienia *Leop 2. Par 1/15 (175)*; Pátrzayże W. M. iefli tu Bog ieft w cechu tym/ w ktorym thák hániebna niezgodá ieft. *OrzList h4v (19)*; *UstPraw B4v (10)*; *KochZuz A4*; *RejFig Ddv (11)*; Abowiem márne ciáło/ áby lie pyesciło/ Nie dba iż gdzye wziąć tu wziąć/ áby iedno było. *RejZwierz 142 (31)*; *WyprKr 98 (13)*; *BibRadz Is 41/17 (222)*; *Goski *2 (3)*; *OrzRozm R4v (47)*; Sámych Iowifzow powieda być Tertulianus trzy ítá. *BielKron 24 (518)*; *GrzegRóżn M2 (104)*; *KochSat A2 (7)*; *KochZg Bv*; *KwiatKsiąż P (28)*; Nec melior vir fuit Aphricano quisquam nec clarior, Nád Afrikaná nie był człowiek lepšzy áni sławnieyšzy. *Mącz 243c (49)*; *OrzQuin Aa4 (56)*; *Prot B (12)*; *SarnUzn G7 (86)*; *SienLek 52v (47)*; *SienLekAndr a3*; *LeovPrzep C4v (12)*; *RejAp BB6v (64)*; bo miedzy złemi ludźmi/ przyiaźń być nie może *GórnDworz M2v (210)*; Niech ná przykład będzie Linea, ktorą názowiem literámi/ a.b. *GrzepGeom C4 (47)*; *HistRzym 30 (46)*; Iż będzie Rachel ízukáá fynaczkow íwych płáčząc/ á nie moglá być pociefzoná/ ábowiem ich iuž nie było. *RejPos 81 (243)*; *RejPosWiecz² 91v (9)*; *RejPosWiecz³ 97v (8)*; bo niekiedy Pan dopuřcza zátwardziáłości fercá/ iáko Wáraonie ieft przykład *BialKat 28v (77)*; *BielSat G (7)*; *KwiatOpis B3 (3)*; *GrzegŚm 24 (29)*; *HistLan D2 (11)*; *KuczbKat 200 (62)*; Byłóc miły pánie byłóc kráľřzey czeládzi niemáło/ álec lie rozbiegło po robotam *RejZwierz 39 (210)*; *RejZwierzTrzec Aaa 2v*; Zágášli iuž oni fławni walecznicy/ ktorzy byli v Rzymian y Grekow *BielSpr 50 (68)*; *KochMon 25*; *WujJud 194v (133)*; *WujJudConf 129 (37)*; *KochList nlb 2*; *RejPosRozpr c3v (5)*; *RejPosWstaw [143⁴]v (17)*; *BudBib 3.Reg 14/9 (116)*; *HistHel [A2]v (5)*; *MycPrz II C4 (14)*; *Strum Q2v (22)*; *WierKróc Av*; *BialKaz 14 (41)*; *BudNT Hebr 11/11[6] (61)*; *StryjWjaz C2 (2)*; A iż iuž teraz w ízoftym tyliácu ieftefmy od ítworzenia świátá *CzechRozm 165v (263)*; *PaprpAn G3 (20)*; *KarnNap E2 (2)*; Wiele ich ieft co im chlebá ledwie do puřrocza dořtawa *ModrzBaz 124 (206)*; Y przeto około tego wielkich ieft y iawnych błędow dořyc miedzy nimi. *SkarJedn 343 (98)*; *KochDryas A2v*; *KochOdpr D3 (6)*; *Oczko 28 (22)*; A niebył/ kogoby móy rzewny płáč rozkwilił/ Nie był/ ktoby mię fłowkiem pořilił *KochPs 101 (19)*; Niech pierwey złoto będzie/ dopiero o íchowániu iego myřlić muřzá. *SkarŻyw 71*; Táka wniewy ćierpliwoř y wytrwánie káždy nędze y choroby byłá *SkarŻyw 581 (141)*; *ZapKořcier 1579/2 (4)*; *KochTr 10 (3)*; *MWilkHist K2v (4)*; *StryjKron 1 (35)*; *CzechEp 351 (239)*; *CzechEpPOrz **2v (3)*; nie było czáfu kiedy nie był *NiemObr 125 (62)*; *KochFr 128 (18)*; *KlonŻal A2 (3)*; *KochBr 150*; *KochDz 105 (2)*; *KochMuza 25 (2)*; *KochPhaen 1 (2)*; *KochSz C3v (4)*; *KochWz 138*; *KochMRot Bv*; iákie krwie rořlanie było/ íą tego iefzcze pámiętnicy *ReszPrz 73 (31)*; *ReszHoz 121 (18)*; *ReszList 163 (14)*; bo w winie/ práwi [řw. Paweł]/ ieft nieczyřtotá *WerGoř 254 (9)*; *WerKaz 281 (4)*; *WisznTr 11 (7)*; *BielSen 13 (4)*; *BielSjem 31 (7)*; Y ták weřbie rozumu potreřzwiu nie wielé/ [...] Niech ráczey nie będzie mali go być máło *KochPieř 21 (6)*; *KochTarn 77*; *PudłFr 10 (12)*; *ArtKanc I3v (26)*; *BielRozm 10 (2)*; A co Conřtituciy nowych ieft/ nie wřzyřtkie íą ku dobremu wřzyřtkich vczynione. *GórnRozm F2 (114)*; *KochWr 40 (11)*; *Paprup G3v (13)*; *ZawJeřt 34*; *ActReg 49 (59)*; *Calep 105b (2)*; á nie ma więcey robot řadnego dnia rořkázowáć/ niřli ma Włodářzow: bo ich nie będzie kto doyřřząc *GostGosp 10 (36)*; *GostGospPon 170 (2)*; *GostGospSieb +4v (3)*; Blizek bo ten Bogá/ że podług baczenia/ Rozeznowa gdzie ieft potreřbá milczenia. *Phil G (29)*; *GórnTroas 19 (25)*; *KochCn B3v (3)*; *KochCzJan A3 (3)*; *KochPij C2v*; Byłbym iák nie był/ byř tego ípořobu Był vżył *GrabowSet T2v (38)*; *KochAp 12*; *KochFrag 29 (5)*; *OrzJan 16 (33)*; *WyprPl A2v*; bo ná poczátku było fłowo *LatHar*

377 (59); *KotakSzczęśl* B (5); *RybGęśli* C3 (2); Y łą różności poślug: ále tenże Pan. *WujNT* 1. *Cor* 12/5; Kto mowi iż ieft w światłości/ á brátá fwoiego nienawidzi; áż dotąd ieft w ciemności [*qui dicit in luce esse... in tenebris est usque adhuc*]. *WujNT* 1. *Ioann* 2/9 (394); *WysKaz* 17 (43); że ich [*liter*] ná on czas nie było więcéy, iedno ízefnaście *JanNKar* B3 (18); *JanNKarGórn* H2 (3); *JanNKarKoch* G2 (2); *JanNKarOrz* F3v (2); tedy ma bydź po wzyftkiéy Koronie łokieć ieden Koronny/ wedle Krákowfkiéy teráznieyfzey miáry. *SarnStat* 279 (193); *SiebRozmyśl* K2v (4); *WitosłLut* A6; *GrabPospR* L3 (10); *KlonKr* A4 (3); *KmitaSpit* Bv (6); *PowodPr* 35 (38); Abyfmy wiedzieli iż ieft żywot po śmierci. *SkarKaz* 207 *marg* (130); *VotSzl* C4 (6); Ktory przepił co było, y to co nie było. *CiekPotr* 25 (18); *CzahTr* D4v (14); *GosłCast* 28 (11); *PaxLiz* A3 (3); áż przyfzedł gniew Boży ná nie/ y lekárftwo żadne być nie mogło. *SkarKazSej* 706b (69); *KlonFlis* D2 (3); *SkorWinsz* A2v; *SapEpit* A3v; *KlonWor* 72 (21); *PudłDydo* B3; Ześ nam nietylko być dał: ále by ízczęśliwie Káždy żył/ íam íie dawałf wzyftkim lutościwie. *SzarzRyt* B3 (2).

(nie) być bez (a. (o)krom(ia), oprócz, przez) czego (304), kogo (90) [w tym z przeczeniem (244)] = obchodzić się bez kogo, czego, być pozbawionym czego, kogo, nie mieć, nie posiadać czego (394): *BierEz* Q2; *OpecŻyw* 20v (4); *ForCnR* A2v; *PatKaz* III 99 (2); Aptekarze przez niego [owocu *Tamaryndy*] nie mogą być: dla tich y infzych włońnoći gich. *FalZioł* III 6a (3); *BielŻyw* 102; trudno może być człowiek bez ípania *GlabGad* L (5); *BierRozm* 14; *KłosAlg* A3 (2); *WróbŻołt* V8; *LibLeg* 10/63v; *RejPs* 190 *marg*; *RejJóz* I4v; *SeklKat* Q3; *HistAl* K3v; *MurzOrt* B; *KromRozm* II 14v (2); *KromRozm* III C2v (2); *Diar* 68; *GroicPorz* y2; *KrowObr* 70v (3); *RejWiz* 2 (6); Ktory krom żony ieft [*qui sine uxore est*]/ troífćze íie o thych rzeczách ktore Páńfkie íą *Leop* 1. *Cor* 7/32 (5); *OrzList* a4; *RejZwierz* 25 (3); *BibRadz* I *6v (7); *OrzRozm* B4 (4); *BielKron* 11v (18); *GrzegRóżn* D (5); *KwiatKsiąż* P4; *Carere dolore, febri, molestia, Bez boleści/ febry/ y którey przikrości być. Mącz* 38c (3); *OrzQuin* A4v (4); *Prot* A4v; *SarnUzn* E3v (6); *SienLek* 195; *LeovPrzep* a3; *RejAp* 38 (6); *GórnDworz* E3v (4); *HistRzym* 7v (2); *RejPos* 49v (14); *RejPosWiecz*² 92v (2); *RejPosWiecz*³ 99 (2); *BiałKat* 76 (2); *BielSat* D2v; *KuczbKat* 20 (4); *RejZwierc* 55v (38); [*Nauka rycerska*] Spráwuie íie troim obyczáiem/to ieft: Rozumem/ Náuką/ y Cwiczeniem/ gdzie iedno przes drugiego nie może być *BielSpr* b3 (4); *WujJud* 23 (17); *BudBib* b3v (2); *HistHel* C3v (2); *BiałKaz* Bv; *BudNT* c4v; *CzechRozm* 16v (17); *KarnNap* Ev; *ModrzBaz* 102v (7); *SkarJedn* 82 (29); *Oczko* 6 (5); *KochPs* 202 (2); *SkarŻyw* 3 (10); *CzechEp* 10 (15); *KochJez* Bv; *NiemObr* 44 (2); *KochDz* 106; *KochSz* C2v; *ReszPrz* 47 (2); *WisznTr* 12; *BielSen* 12; *ArtKanc* B3v (3); *BielRozm* 25 (2); *GórnRozm* A4v (9); bez ktorych [*służb*] wtak zamieszany Krolestwie trudno WKM. bydź bedziesz mógł. *ActReg* 97 (9); A iż w káždy R. P. bez wyftępkow być nie może *Phil* R2v (2); *GórnTroas* [3]; *GrabowSet* B4v; *KochFrag* 22; *WyprPl* A4v (2); *LatHar* 270; *WujNT* 27 *marg* (15); *WysKaz* 32; *JanNKar* C3v; *SarnStat* *7v (3); *SiebRozmyśl* K2v; *KlonKr* D4v; *KmitaSpit* C; *PowodPr* 81 (2); *SkarKaz* 43a (19); *CiekPotr* 91; *GosłCast* 46 (2); *SkarKazSej* 664b (10); *SapEpit* B4v; *KlonWor* 64 (3); *PudłDydo* A2. Cf *Przysłowia*, »być bez dusze«.

być ku czemu (35), na co (32), do czego (25), od czego (23), dla czego (18), dla kogo (16), prze co (1) = istnieć w jakimś celu, być przeznaczonym na co (150): *BierEz* D4; *OpecŻyw* 101 (2); *PatKaz* III 116v; *FalZioł* V 25 (4); *BielŻywGlab* n1b 9; *GlabGad* C; *LibLeg* 10/71; *RejPs* 94v; wíchakze schloífarczik othem nyewywedzial abi ku zlodzieyfkyim íprawom klyucze the bicz myali *LibMal* 1551/164 (3);

SeklKat Y3v; *RejKup* m7; *MurzHist* O3v; *MurzNT* 76 (2); *KromRozm III* A5v (2); *BielKom* B8v; *GliczKsiąż* F5v (2); *GroicPorz* q3; *KrowObr* 112v; *Leop Gen* 1/14 (7); *UstPraw* F4; *RejZwierz* 138; *WyprKr* 97v (2); *BibRadz Gen* 1/15 (10); *OrzRozm* I4v (2); *BielKron* 31 (6); *Mącz* 204b (4); *OrzQuin* R3 (2); *SienLek* 34 (2); *RejAp* AA2; *GórnDworz* Hv (2); *GrzepGeom* P3; *RejPos* 23; *KwiatOpis* D; *KuczbKat* 175; A wżákoż czo ná náfienie ma być to wczás wożić y w łtogi ábo do łthodoł vkladác *RejZwierc* 109v (2); *BielSpr* 9 (6); *WujJud* 36v (2); *BudBib* 1. *Gen* 1/14 (4); O Sadzawkách kthóre máią być do Przechowánia Ryb wżelákich. *Strum* N2v; *CzechRozm* 75v (5); *ModrzBaz* 22v (2); *SkarJedn* D4v; *Oczko* 7; *CzechEp* 50 (4); *ZapKościér* 1584/[49²]; *ReszHoz* 115; *ArtKanc* I3 (2); Od tego Krol iełt/ co tákie zuchwálłtwo hámowác może *GórnRozm* C3 (3); *ActReg* 21; *Calep* 839b; Bo y w wielkich rzeczách dla tego Formularze łą/ áby człowiek wżyłtkiego w głowie nie nośł *GostGosp* 1 (8); *Phil* D3; *GórnTroas* 4 (2); *KochCn* B3v; *LatHar* 270; *WujNT Luc* 19/42 (8); *JanNKar* F2v (3); *SarnStat* 364 (5); *SkarKaz* 122b (3); *PaxLiz* D2; *SkarKazSej* 663a (6); *KlonWor* 9 (3).

być (w)miasto czego (10), *za co* (4), *miasto kogo* (2) = *zastępować kogo, co* (16): *GlabGad* D8v; tedy gárdło iego będzie zá gárdło onego. *BibRadz* 2. *Reg* 10/24 (2); *BielKron* 85v (2); *GrzegRóżn* L4v; iż v ludzi mężnych/ ółzczep iełt miálto żupice/ á páwezá miálto łukniey. *GórnDworz* Z4v; *GrzepGeom* H4v (3); *BudBib* 3. *Reg* 20/40 [39] (2); *Strum* N; *CzechRozm* 26v; *Dźiekanowie*/ (co widzę v nas w obyczáiu iełt) łą miálto Pálterzow *ModrzBaz* 132; *GórnTroas* 27.

być na kogo (22), *na co* (3), *na kim* (2) = *nawiedzać kogo, spadać na kogo, ogarniać kogo, opanowywać kogo* (27): *OpecŻyw* 132v; *LibLeg* 7/98v; *RejJóz* K3v (2); Niech będzie ná mię tá niepráwość moy Pánie [*In me sit, domine mi, haec iniquitas*] *Leop* 1. *Reg* 25/24 (4); *RejPos* 60v; *BielSat* N2; *HistLan* E4v; *RejZwierc* 242v; *BudBib* *Iudic* 19/20 (4); *BudNT Luc* 4/36; *Oczko* A4v; *KochPs* 45; *SkarŻyw* 238; *BielSjem* 37; *ArtKanc* D12v; gdy chorobá iełt nie ná iednego człowieká/ ále ná wżyłtkę Koronę *GórnRozm* D3; *WyprPl* C; chociaż krew iego Będzie ná nas/ y dźieciach náłżych [*sanguis eius super nos et super filios nostros* *Vulg Matth* 27/25]. Śmierci godzien *SiebRozmyśl* H3; *KlonFlis* Fv; *PudłDydo* A4.

(*nie*) *być nad kogo* (28), *nad co* (17) = (*nie*) *przewyższać kogo, co* (45): iż iedna chce być nad drugá łwoię ochotnołć krolewi okazuiącz. *FalZioł* IV 27d (2); *BielŻyw* 8; *BierRozm* 5; *WróbŻołt* 112/4 (2); *RejPs* 145v; *RejRozm* 393; *MurzHist* T4v (2); *KromRozm II* f (2); *GliczKsiąż* Fv; *LubPs* A5 (2); *KrowObr* 122v; *RejWiz* 41 (2); *BibRadz Cant* 1 *arg* (2); *BielKron* 88v (2); *Mącz* 440a; *RejPos* 172v; *BiałKat* 323v; Nie iełt vczeń nád vcźyciela. [*non est discipulus super magistrum* *Vulg*]. *BudNT Luc* 6/40; *CzechRozm* 163v (2); iż Piotr S/ był nad inne Apołtoły. *SkarJedn* D4; *SkarŻyw* 269 (4); *CzechEp* 22 (2); *NiemObr* 3; iłtność y náture Bózká [*dał mi*]/ ktorá ma Syn od Oycá/ á tá iełt náde wżytko. *WujNT* 349 (8); *PowodPr* 48.

być nad kim (48), *nad czym* (8) = *ogarniać, otaczać kogo, rozciągáć się nad kim* (56): *BierEz* P2v; *LibLeg* 10/62; *RejPs* 128 (2); kto niewięrzy w łyna iuz łię ółądził/ á gniew Bóży iełt nadnym [*ira Dei manet super eum* *Vulg loann* 3/36] *SeklKat* R3v; *LubPs* T; *KrowObr* 138; á Wielmożność Bógá Izráélłkiego byłá nád nimi [*et gloria Dei Israel erat super ea*]. *Leop Ez* 10/19 (3); *BibRadz* 2. *Par* 19/2 (8); *OrzRozm* A (2); *BielKron* 135v (3); *RejAp* 55v (5); *RejPos* 84v *marg* (20); *BiałKat* 241; *RejZwierc*

173v (2); *CzechEp* 347; *KochFr* 110; *Paprup* L4v; y była wielką łalką nád nimi wšytkimi [*et gratia rnagna erat in omnibus illis*]. *WujNT Act* 4/33; *CiekPotr* 63.

być z kim (6), *z czym* (1) = *być połączonym, powiązonym z kim* (7): á ktho będzie tzuł poránu ku mnie/ náydzie mię/ á femną łą bogáctwá y chwałá. *KrowObr* 163v; *RejWiz* 156v; *BibRadz Apoc* 22/12; *HistRzym* 108v; Iż s cłowieczymi łyny wiernemi będą wšytki rołkołszy moie. *RejPos* 139v (2); á łpołeczność tá náłzá/ byłáby z oycem/ y z łynem iego Iezulem Chrıstulem. *NiemObr* 89.

W połączeniu z zaimkiem pytajno-względnym i bezokolicznikiem (niekiedy w elipsie) [orzeczenie zawsze w 3 sg] = istnieje, to co warto by, można by, trzeba by itp. (123): BierEz Rv; BielŻyw 92; RejJóz O3 (3); Ano łie iełt czego wftidzicz RejRozm 404 (2); RejKup p4v (5); KromRozm I C3v; MurzHist F4v; KromRozm II q2; GroicPorz B4v; Bowiem tám iełt łkim mowić RejWiz 68 (5); RejZwierz 110v; BibRadz Gen 47/ 13; OrzRozm M2v (2); Było by co ielzće o tym żydowłkim narodźie więcey piłáć/ lecz tego nie godne plotki ich BielKron 466 (5); Nec iam fuga super [...] Vciekáć nie było yáko. Mącz 433d; RejAp 152v (5); GórnDworz Hh5 (14); RejPos 202v (10); BielSat B4; HistLan Fv (2); RejZwierz 53 (8); BielSpr 60; BudBib b; BiałKaz K2 (2); BudNT c5v; CzechRozm 11 (3); ModrzBaz 124 (2); KochOdpr C2v; KochPs 72; ták iłz go niebyłó czym pogrześć. SkarŻyw 414 (6); StryjKron 432; CzechEp 296 (3); NiemObr 85; WerGość 236; PudłFr 31; BielRozm 13; GórnRozm M2; ActReg 160 (5); GostGosp 28 (3); KochCn B3v; GrabowSet P3; OrzJan 101; SiebRozmyśl F3v; GrabPospR Nv; CiekPotr 90; GosłCast 72 (2); Gdy iełt co wźiáć z poborow/ y dochodow połpolitych: to náłmácznieyřza kradźieź SkarKazSej 705a (3); KlonFlis Ev; cźálem teź nie źáłowánie chlebá kiedy iełt zá co KlonWor ded **3 (5).

Przysłowia: gdzye iełt łwięta cnotá/ Tám nie trzebá ni pereł/ ni źadnego złotá. *RejZwierz* 40v.

Dym bez ognia trudno być ma. *RejAp* 132.

bo dobre vczyńki z wiárá Lutherłką walczá/ iáko ogień z wodą nie mogá być wełpołek *ReszList* 183.

Bez prace/ nie będą kołacze. *BierEz* O2.

Pokić łię dobrze wiedzíe moc przyiációł będzíe *CzahTr* H4v.

Bo nic po bogáтым wíenie/ Gdźie niecnotá będzíe w źenie. *KochMRot* A2.

A ták byłby y Wilk łyt/ y Owceby były *RejZwierz* 112.

proźna ielth ná łtronie zwádá/ gdy nie będzíe domá rádá. *RejZwierz* 162v.

Kołme yuź rozumiez wřzemu Złe Lekarłtwo ma być złemu *RejKup* q5.

Frazy: »co(by), nic(by) [komu do czego, do kogo] (nie) byłó« = *co kogo obchodzi, nic kogo nie obchodzi, nie dotyczy* (2 : 2): *RejWiz* 147; bacźáć iáko Hıstorkowie połtronni/ ktorým nic do nich nie byłó/ dołyc iáłnie o náłznych przodkach piłáli *BielKron* 337v; á thobie coby byłó do tego iż łie o nim pytałź? *RejPos* 280; *RejZwierz* 90v.

»co, nic, máło, więcey jest« [*w tym: po czym* (76), *po kim* (12), *na czym* (12), *na kim* (1)] = *na co, na nic się zda, co jest z tego* [szyk zmienny] (62 : 25 : 13 : 1): *LibLeg* 10/152; *RejKup* ee4 (4); *Diar* 34; *DiarDop* 102; *GroicPorz* h; *KrowObr* 218v (13); *RejWiz* 136v (3); *BibRadz* I 323v *marg*; *OrzRozm* I4; *BielKron* 439; *GrzegRóżn* E2 (4); *RejAp* 5v (4); *GórnDworz* Cc2; Nicby nie byłó po cnotach/ by nie byłó z martwych włtánie. *RejPos* 221v *marg* (26); Máłoby nam ná tym/ chociaźeby ten chleb y

kielich był ciałem y krwią Páná kriftułową/ kiedy bychmy tego pożywać nie mogli. *RejPosWiecz*³ 97 (2); *RejZwierc* 169v (7); *BudBib* c2; *CzechRozm* 242v (6); *ModrzBaz* 100v (3); *SkarJedn* 177; *Oczko* A4v (2); *SkarŻyw* 25 (3); *StryjKron* 637; *CzechEp* 182 marg; *KochEpit* A4; *KochMuza* 28; *GórnRozm* E2 (2); *ActReg* 172 (2); *Phil* D2; *GórnTroas* 40; *LatHar* 640; *SkarKaz* 207b (2); *SkarKazSej* 673a.

»niech to u mnie nie będzie, nie bądź to we mnie« = *niech będę od tego daleki, uchowaj mnie Boże od tego* (2 : 1): Nie bądź to we mnie [*absit hoc a te*] boć fie to ftąć nie może/ żeby mci tego znać nie miał dąć/ dowiedziałlibym fie pewnie że fie wypełnia złość oycá mego przeciw thobie. *Leop* 1.Reg 20/9; niech to niebędzie v mnie/ ábym to wczynił [*Absit mihi a faciendo hoc.*] *BudBib* Gen 44/17 (2).

»jest [kogo] z to, z co, zeń« = *stać kogoś na coś, ktoś czemuś podola, sprosta* [szyk zmienny] (19 : 1 : 1): *BielŻyw* nlb 3; *RejWiz* 51 v (2); Si mihi dabitur gratificandi facultas, Będzieli mie fto ábychci fie w czym mógl zachować. *Mącz* 149b (2); *SarnUzn* B2; Abowiem białygłowy nie ieft s tho/ ták iáko męfzczyzny/ áby fie odgryzła/ á ludzkie pohámowała fáłzywe ięzyki. *GórnDworz* V8 (10); *RejPos* 264; *KochOdpr* B4; Wiećie iáko wielki kámién Niebędzie nas tych czterech zeń. *MWilcHist* G4; *WerGość* 251; *GórnRozm* M2.

»długo będzie [czego, kogo]« = *będzie długo żył, trwał* (5) :Iuzechmy dopráwili budowánia fwego/ Dłuzey będziey przecieśi niż páná náłzego. *RejWiz* 84v; á ftárys/ długofz ciebie będziey. *RejZwierc* 40v; *RejPos* 39v; *RejZwierc* 156v; *Strum* H2v.

»[w kim] ledwe dusza była« = *ledwie żył* (1): Y ták go żimá zmorzyłá/ Iz w nim ledwe dułzá byłá. *BierEz* M3.

»gdzie (kędy) jest [kto, co]?« [pytanie retoryczne] = *nie ma, nie istnieje* (48): *BierEz* N3v; *OpecŻyw* 137 (10); *WróbŻółt* 88/50; *RejKup* o6v; *HistAl* B4v; *MurzNT* Luc 8/25; Gdzyełz yeft rowny Bog tobie Pánie w twey możności *LubPs* I3 (2); *KrowObr* 241 (2); *Leop* Rom 3/27; *OrzList* c; *BibRadz* Iud 9/38 (2); *BielKron* [84²]v; *RejAp* 120v (3); *HistRzym* 83; *RejPos* 247v; *BielSat* G4v; *RejZwierc* 178 (5); *SkarŻyw* 398; *KochMRot* B4v; *GrabowSet* H2 (3); *LatHar* 214 (2); Gdzież ieft zwycięstwo twe o śmierci [*Ubi est, mors, victoria tua*] *WujNT* 1.Cor 15/55 (4); *WysKaz* 22; *SkarKaz* 205b.

»ile, co jest« [w tym: z kogo (20), w kim (5), z czego (2)] = *ile kto może, ile ma sił; wedle możliwości, ze wszystkich sił* (22 : 5): Czemuśch mi mi [!] zawłdi ylye znałz bilo doficłz czynly. *LibLeg* 11/158; *KromRozm* III D6; *Diar* 76; *BibRadz* I *5; Quaⁿtum in me erit/ Ile z łemnie będzie. *Mącz* 338b; *SienLek* 164v; *BiałKat* 338v; *WujJudConf* 13v (2); *RejPosWstaw* 21v; *BudBib* b4; Iesli można (rzecz) ile z was (być może) [*quod ex vobis*] ze wźemi ludzmi pokoy máiący. *BudNT* Rom 12/18; *CzechRozm* 233v (2); Bráth y łpolny Biłkup náłz Lucyanus/ y łyn náłz Bázylius Dyakon/ ile wnich było pilnie to łpráwowáli coś im polecil *SkarJedn* 186; *SkarŻyw* 273; *CzechEp* 240; *ActReg* 89; *LatHar* 76; ták iz ile ze mnie być moze [*quod in me*]/ gotowem ieft Ewángelią opowiedać y wam ktorzyście w Rzymie. *WujNT* Rom 1/15 (2); *SarnStat* 986 (2); *PaxLiz* A2v (2); *SkarKazSej* 665a (2).

»ile, co może być« = *w miarę możliwości, jak najusilniej* [szyk zmienny] (25 : 3): *LibLeg* 10/94; iá nie odmawiam zgromádzić piéniedzy co może być *BielKron* 200; *KuczbKat* 415; *RejZwierc* 89v; *CzechRozm* Av; *KarnNap* Dv; á nawięcey tego pilnować/ żeby to mieyśce/ ile może być [*quantum fieri posset*] od wźytkich powiátow rowno leżało *ModrzBaz* 93 (12); *Zakonny* żywot y reguły ile

mogło być/ pilnie w onym łtanie chował *SkarŻyw* 412 (2); *OrzJan* 132; *LatHar* 137; *WujNT* 591 (2); *SarnStat* 1078 (4).

»jako być może« = *jak najlepiej* [szyk zmienny] (2): *BielKron* 251; á nagrodę przyłtoyną tego coś komu winien/ iáko być może/ vczyniwłzy/ ćwicz y obieray łię w modlitwách *LatHar* 112.

»(nie) jest koniec, kres, dokończenie« [w tym: czemu (75), czego (40)] = *est finis PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (130 : 2 : 1): ij będzie krolewatz w domu Iakobowem/ a krolełtwa iego niebędzie konietz. *OpecŻyw* 8v (2); *LibLeg* 10/70 (6); *RejRozpr* F2; *RejKup* n2v; *MurzHist* N4 (2); *MurzNT Matth* 24/6; *KromRozm III* N4v (2); *LubPs* P6v (3); *RejWiz* 113v (2); *Leop Is* 9/7; *LeszczRzecz* A6v; *BibRadz 1.Cor* 15/24 (2); *OrzRozm V*; *BielKron* 380v (8); *GrzegRóżn* C2; *OrzQuin* B2v; *Prot* E; *RejAp* 173v; Poty kres niechay będzie/ mowy około wydwarzánia *GórnDworz* G2v (6); *RejPos* 16 (30); *RejZwierc* 263 (2); *BielSpr* 75v (2); Bo gdybym chciał włzytkich Oycow łentencye przywodzić/ ktorzy łię tu dziwnie zgadzáią/ końcáby nie było. *WujJud* 52v (6); *WujJudConf* 149; *BudBib Ez* 21/30 [25] (2); *MycPrz II* C3; *BudNT Luc* 1/29[33] (2); *CzechRozm* 182 (7); *KarnNap* Ev; *ModrzBaz* 105 (2); *SkarJedn* 237 (3); *KochPs* 199 (3); *SkarŻyw* 384; Ale tym plotkam ich/ niech tu iuż koniec będzie *CzechEp* 173 (7); *KochSz* A2v; *WerGość* 222; *GórnRozm* K2 (2); *ActReg* 33; *GrochKal* 8 (2); *GórnTroas* 55; *GrabowSet* K2v; *WujNT Matth* 24/6 (3); *WysKaz* 36 (2); *PowodPr* 64 (2); *SkarKaz* 551a; *SkarKazSej* 674b; *KlonWor* 20 (2).

»nie było liczby, nie była liczba« [w tym: czemu (5), komu (3), czego (2)] [szyk zmienny] (8 : 2): *BierEz* D3v; *SeklKat* Y4v; *Leop 1.Mach* 5/30; ábowiem im liczby niemałz [*quia non investigabitur*] / bo ich mnołstwo więćłze niż łzárańczy/ y liczby im nie będzie [*et non eis numerus*]. *BibRadz Ier* 46/23 (3); á ono łtoią wielkie łłufzcze ná gorze Synái/ kthorych liczbá nie byłá *RejPos* 149 (2); A co tych pieśni y nabożnych y łwieckich [*napisał*] [...] to temu y liczby nie było *RejZwierc* Aaa2; *SkarŻyw* 57.

»nie będzie miary [czego a. czemu] « (1): y wydám ná was błogosłáwienłtwo/ że obfitości nie będzie (miary) [*usque ad non sufficiens*]. *BudBib Mal* 3/10.

»jest miejsce, plac« [w tym: czemu (11), czego (1)] = *jest sposobność, okazja; coś występuje, panuje* [szyk zmienny] (19 : 1): ijż w ten czas niebyło tam miełtza łlodkięgo mowieniá/ ij matczynęgo ijmienia pomieniéniá *OpecŻyw* 148v; *RejWiz* 116; *KochZuz* A3v; á przeto ten Dekret ielł łłufznie vczynion [...] áby też żadney nowey wierze mieyłcá niebyło nápotym *BielKron* 207; *OrzQuin* R3; Czálú woyny ma też być miłosierdziu mieyłce [*Omnino et inter arma clementiae debet esse locus*] ile łpofob woyny znołć może. *ModrzBaz* 127 (8); *Oczko* 24; TVby był plác/ co mowić o Duchownym łtanie *BielRozm* 34; *LatHar* 590; *WujNT* 773; *SarnStat* 1139 (3).

»(jełli, by, gdyby, kiedy nie) może (li) być (iż, żeby)« [szyk zmienny] (27): Weźmi głowic mákowych biáłego máku moźeli być/ trochę niedoźrzáłych *SienLek* 52v (6); *GórnDworz* M2v; *RejPosWiecz*² 91v; *RejZwierc* 109v (2); *BudNT* a6; *CzechRozm* 233v (2); *Oczko* 17; *WisznTr* 8; A gdyby to byđz mogłó/ żeby miedzy włzyłtkiemy ná łwiećie łudźmi gorácá miłóć byłá/ nie byłoby potrzeb práwá. *GórnRozm* L2v (2); *ActReg* 158; *GostGosp* 106 (4); *LatHar* 110 (3); *CiekPotr* 38 (2).

»musi być« = *prawdopodobnie, widocznie* (7) : *PaprPan* O; Niezbedni dziádowie oni Choćia tu łą we złey toni. Smiele łobie/ coś rokuią Muśi być Iezufa czuią. *MWilkHist* Ev; *PudłFr* 31 (2); *KlonKr* F3v; *SkarKaz* 548b; Muśi być iż ten zdraycá vmie czárnokśięstwo. *KlonWor* 22.

»[o kogo, o co] by nic« = *nie chodziłoby o kogo, o co* (2): Lecz gdi bi chciała bycz bołka wolia tak y zgoda panow Chrzesczyanłkich y o fina bi mnie nycz *LibLeg* 11/12v; Aczby iuż o przeźwifko nic/ ále iákich żywotow ci pánowie włyfscy vżywać mułżą/ to iuż oczy náłze częłto widáią. *RejZwierc* 131v.

»(jako) jest obyczaj, zwyczaj« = (*sicut*) *mos est Vulg* [*szyk zmienny*] (173 : 56): *LibLeg* 3/33v (4); *MetrKor* 31/621; *BierEz* H3; Iá mili panowie/ przy panu Przygodzie z łąfiady łwymi czálem pogodny^m (iako ielł obyczáy) tako bogáty^m iako vbogim *ForCnR* D4v; *FalZioł* V 37 (3); *GlabGad* A3v; *MiechGlab* 15; *WróbŻołt* pp7; *WróbŻołtGlab* A2; *ZapWar* 1545 nr 2646; *HistAl* F2v (2); *KromRozm I* F3v; *MurzHist* H3v; *MurzNT* 38v; *Diar* 82; *DiarDop* 118; *GliczKsiąż* N7 (9); *GroicPorz* d3v (9); *KrowObr* 72 (2); *RejWiz* 42 (3); *Leop Ruth* 4/7 (4); *UstPraw* F3v; *BibRadz* 353v (6); *OrzRozm* P2v; Był też ten obyczaj/ iż też káżdá ołoba męłzczyznia była popifana w kłięgi krolewłkie *BielKron* 9v (54); *KochSat* C3; *KwiatKsiąż* P2v (2); *Mącz* 116a (3); *SienLek* 163v (4); *RejAp* 28 (4); *GórnDworz* Hhv (13); *RejPos* 143 (2); *RejPosWiecz*² 93; *GrzegŚm* 36; *KuczKat* 325 (2); *RejZwierc* 204v (3); *BielSpr* 67 (3); *WujJud* 167v; *WujJudConf* 186; *BudBib* I 1 marg (3); *HistHel* Dv; *Strum* P3; *BudNT* Ioann 18/39 (2); *StryjWjaz* Bv; *PaprPan* O3 (2); *ModrzBaz* 28v (14); *SkarŻyw* 88 (2); páznogcie Ryłie/ y Niedźwiedzie ná ogień miotáli/ iáko był v nich zwyczaj łtárodawny *StryjKron* 411 (7); *CzechEp* 172; *ZapKościer* 1584/49v; *KochDz* 108; *ReszHoz* 139; *BielSjem* 37; *GostGosp* 102; *OstrEpit* A3v; *LatHar* 697 (2); *RybGęśli* B4; *WujNT* Ioann 19/40 (7); *WysKaz* 42 (2); *SarnStat* 477 (22); *SkarKaz* 607b (2); *CiekPotr* 78.

»(jako) jest (przy)powieść, podanie; być w (przy)powieści« [*szyk zmienny*] (28 : 1; 4): *BielŻywGlab* n1b 8; j ielł połpolita przypowieść, iż łie nie mogá ludzie mądrego náłluchać. *GlabGad* A4v (4); *WróbŻołtGlab* A4v; *KromRozm I* M3v; *GliczKsiąż* A3 (2); *RejWiz* 184; *Leop Luc* 8/11; *OrzList* g; *BibRadz* I 446; *BielKron* 332; *Mącz* 33d; *GórnDworz* F (4); *RejPos* 253v (2); *RejZwierc* 82v (2); że o nich ták wiele czálem bywa rozumow (iáko ielł w przypowieści [*ut est in proverbio*]) ile głow. *ModrzBaz* 65 (4); *KochMuza* 26; *ReszPrz* 23; *WerKaz* 290; *ActReg* 33; *SarnStat* *7v; *VotSzl* D.

»nie było [komu] rownia, rownego; nie jest [komu] rowny, rowność« [*szyk zmienny*] (7 : 3; 1 : 1): O ptaku ze włzech wyborny/ Nie ielł tobie w łwiecie rowny. *BierEz* S4; *KrowObr* 112v; *RejWiz* 96; *RejZwierc* 1; *BibRadz* 2.Esdr 13/26; iż mu rownia ná włchod łłońcá nie było. *BielKron* 27v (4); á mnima w myłli łwey iżby tákie^{so} drugiego áni w rozmowie/ áni w łpráwach/ áni w ładnych połtepkoch/ nie było rownego iemu *RejPos* 228; *RejZwierc* 90; *ArtKanc* K7.

»(jako, niż) jest sam w sobie« [*szyk zmienny*] (20): *FalZioł* IV 38a; Ale iż włzelka wodność czyni rzecz czyrnłżá niż łama w łobie ielł *GlabGad* G7v; *GrzegRóżn* Kv (2); *GrzepGeom* B4; *RejPos* 270v; *KwiatOpis kt*; *WujJudConf* 253v; *RejPosWstaw* [143³]; *Strum* G3; *CzechRozm* 213v (2); *CzechEp* 185; *Calep* 322b; Bogá ładen nigdy nie widział. Rozumiey w iego náturze włafney/ iáko ielł łam w łobie *WujNT* 307 (2); Ale Zygmuntá trzeciego przysięgi niechciałem łie ważyć przekłádác: ále iáko iest łámá w łobie, ták iá kłáde. *SarnStat* 22 (4).

Zwroty: »być w ciele, ciałem, w (tym) żywocie itp.« [szyk zmienny] (52): tako ti ktorzi yełłcze łą wcyelye yako ij oni ktorzi odpocziwayą wzyemy. *BierRaj* 17; *RejPs* 213; *RejFóz* M3v; *RejKup* h2; *HistAl* N4v (2); *KrowObr* 231v (3); Bo my ktorzy iefłelmy w tym przybytku [*Nam et qui sumus in hoc tabernaculo Vulg*]/ wzdychamy będąc obciążonemi *BibRadz* 2.Cor 5/4 (3); *BielKron* 466v (3); *HistRzym* 65v (2); *RejPos* 149v; *BiałKat* 103v; *GrzegŚm* 27 (2); Náofłátek/ trzebá vczyć pobożne łłucháće/ iż oni dokąd w tym żywocie iefłelmy/ gotowymi być máią *KuczKat* 435; *WujJud* 70 (2); *CzechRozm* 39; *SkarŻyw* 258 (5); *KochTr* 22; *CzechEp* 344 marg (3); *NiemObr* 162; *ReszList* 182 (2); *PudłFr* 65; *ArtKanc* I 3v; A ktorzyć łą w ćiele [*Qui autem in carne sunt*] (marg) ktorzy ćielełnie żywią. (-)/ Bogu łię podobáć nie mogą. *WujNT Rom* 8/8; Pámiętaćie [...] ná vtrapione/ iákobyście y łámi będąc w ćiele temuz podlegli [*tamquam et ipsi in corpore morantes*]. *WujNT Hebr* 13/3 (6); *WysKaz* 5; *SkarKaz* 488a (6).

peryfr. »bez dusze być« = *nie żyć, umrzeć* [szyk zmienny] (2): Dziwna rzecz ono dzyecyę/ co bez dułze było/ Ná prośbę Heliałzá/ nátychmiałł ożyło. *HistHel* B3; *KmitaSpit* C.

peryfr. »przy duszy być« = *żyć* (1): Bo przed łtráchem ledwie iuż przy dułzy byli. *KochPs* 159.

teol. »być w (jednej) istności, w jedności, jedyności (Bołwa) itp. « [szyk zmienny] (28): *PatKaz* II 43; *GrzegRóżn* Hv; *SarnUzn* D6 (8); Pan zázwdy [!] od wiekow iefł w iediności Bołtwá z bogiem Oicem. *RejPos* 13 marg (8); iż ći łwięći trzye łtanowie łą w tey iedney iłtności Bołtwá *RejZwierc* 10 (6); *WujJudConf* 22; *CzechEp* 272; *WujNT* 687 (2).

»być pod niebem, pod słońcem« = *istnieć na świecie, na ziemi* [szyk zmienny] (16 : 5): Bylił lepak w Ieruzale^m przebywaiący żydowie/ mężowie nábożnij/ z wólłelkié^{so} rodzaui ktory pod niebe^m iefł. *OpecŻyw* 175v; *HistAl* H2v; *MurzHist* L3; *KrowObr* 111 (2); *BibRadz* Bar 5/3 (8); *OrzRozm* Q3; *BielKron* 80v; *BudBib* Gen 6/17; Iuż co mąk iefł pod łłońcem/ ná włzytkiem wydáná *GórnTroas* 65; *LatHar* 593; ktora [ewangelia] obwołána iefł wólłelkiemu łtworzeniu/ ktore iefł pod niebem [*quae sub caelo est*] *WujNT Col* 1/23 (2); *WitosłLut* A3v.

teol. »być w trzech personach, osobach« [szyk zmienny] (10 : 1): Ieden Bog iefł we trzech Perłonách/ á nie Perłony łámy w łobie *GrzegRóżn* H3 (8); *KarnNap* Bv; *SkarKaz* 274a (2).

»być w postaci, w kształcie, w naturze itp. (Bożej, człowieczej, Dei, servi itp.) « [szyk zmienny] (36): *KromRozm* II r2 (3); Ktoż tu nie widzi że tu nie mowi Syn Boży o łobie iáko iefł w Máiełtacie z Oycem in forma Dei. *SarnUzn* F5 (2); *WujJudConf* 23v; *CzechRozm* 156v (5); *SkarŻyw* 263; Iáko inłza iefł/ być w kłztálćie człowieczym/ á być człowiekiem. *CzechEp* 316 (10); *NiemObr* 105; *GórnRozm* F3; ktory [*Chrystus*] będąc w połtáci Bożey [*cum in forma Dei esset*] (marg) w náturze, (-)/ nie poczytał tego zá drapiełtwo że był rownym Bogu *WujNT Philipp* 2/6 (12).

»być [komu] w rodzie« = *być spokrewnionym z kimś* [szyk zmienny] (8): *RejRozm* 391; Muśić ten kozyel być w rodzye/ Przeto podź odemnię łmrodzie *BielKom* Fv; *RejZwierc* 42; *GórnDworz* R5; *RejZwierc* 52; PRzypátrzywłzy łie pilnie tey iego vrodzye/ Mnimam Cyklops vdátny że mu cół iefł w rodzye *PaprPan* M2 (3).

fil. »być sam od siebie, przez się, z siebie« [szyk zmienny] (10 : 9 : 3): *RejWiz* 154 (2); Bołtwo y człowieczeńłtwo mimo człowieká łą/ y mimo Bogá/ bo łámy z łiebie ábo przez łię nie łą *GrzegRóżn* L (10); Poniewáż IEHOVAH tho łłowo thoż znáćzy że Bog y łám iefł przez łię/ y innym ełłencye/

to iest żeby byli vdziela. *SarnUzn* B8v; *CzechRozm* 19; y dla tego potym tego dowodzi/ że iest iain z siebie: á iż oprócz niego niemálfz infzego Bogá wżechmogące⁸⁰ ftworzyćielá *CzechEp* 227 (8).

»być na świecie« [szyk zmienny] (296): *BierRaj* 23; *OpecŻyw* 141v (4); *ForCnR* E2v; *PatKaz III* 88v (3); *BielŻyw* 7 (2); *MiechGlab* 63; *WróbŻoít* 49/12 (4); *RejPs* 70 (3); *RejRozpr* D3v (2); *RejJóz* Gv (3); *RejKup* b7 (8); *HistAl* K4v; *MurzHist* D4v (2); *MurzNT* 116 (3); *KromRozm II* t4v (7); *KromRozm III* B2 (5); Szkodá mu być ná fwiecie/ kto nie ma baczenia *BielKom* B2v; *GliczKsiqz* H3 (2); *LubPs* Rv (8); *KrowObr* 154v (14); *RejWiz* 18v (10); *Leop* 1.Petr 5/9 (2); *RejFig* Ddv; *RejZwierz* 51v (4); *BibRadz I* *3v (5); *OrzRozm* L3v; Ten to Mátuzálem nie chciał domu budować/ dowiedzyawfzy fie iż iedno pięć fet lat miał być ná fwiecie. *BielKron* 4 (25); *KochSat* ktv; *Mqcz* 353c; *OrzQuin* Qv (6); *Prot* A4; *SienLek* 42v; *RejAp* E8 (2); *GórnDworz* H8 (22); *HistRzym* 91v (4); *RejPos* 272v (17); *BiałKat* 303v (6); *GrzegŚm* 8; *KuczbKat* 225 (2); *RejZwierz* 100v (14); *WujJud* 183v (3); *RejPosWstaw* [21²] (4); *BudBib Eccli* 44/9; *HistHel* B (2); *BiałKaz* H4; *CzechRozm* 186 (12); *PaprPan* Gg3v (3); *KarnNap* E3; *SkarJedn* 203 (3); Mniey by ná świecie trofk było/ by fię to dwoie [młodość i rozum] łączyło *KochOdpr* A4v; *SkarŻyw* 483; *StryjKron* 782 (2); *CzechEp* 371; *NiemObr* 112 (4); *KochFr* 132 (2); *WerGośc* 262; *WerKaz* 288; *BielSjem* 25; *ArtKanc* P6 (5); *GórnRozm* A2 (6); *ZawJeft* 8; *ActReg* 156; *GórnTroas* 7 (2); *GrabowSet* D2; *OrzJan* 104; *LatHar* 257 (4); *WujNT Ioann* 1/10 (19); *WysKaz* 47 (4); *SkarKaz* 382b (3); *CiekPotr* 66; *CzahTr* L3v; *KlonWor* 65 (2).

teol. »być w Trojcy« [szyk zmienny] (5): *GrzegRóżn* L2 (3); *RejPosWstaw* [21³]; V fámych Chrześcijan Kátholikow náuká y wiadomośc pewna o prawdziwym Bogu/ ktory iest w Troycy/ Oćiec/ Syn y Duch ś. zoítáíá. *SkarKaz* 276a.

»być na wieki (wieczne, wiekom), na wiek wiekow, od wiekow, do wieku, wiecznie *itp.*« [szyk zmienny] (64): Iako mowil iest przez víta fwiętych/ ktorzy od wieká [!] fá prorokow iego. *OpecŻyw* 12v (2); *PatKaz II* 22v (2); *PatKaz III* 106; *RejPs* 62v; *LubPs* dd5 (3); *RejWiz* 114 (2); [ziemia] od narodu do narodu ípułthoffoná będzie/ ná wiek wiekow nie będzie kthoby fzedł przez nię [in saecula saeculorum non erit transiens per eam]. *Leop Is* 34/10 (2); *BibRadz Hebr* 13/8 (6); *BielKron* 156; *SarnUzn* C; *RejAp* 97v (3); *RejPos* 149v (18); *RejZwierz* 179v (3); *BudBib Is* 63/19 (3); Tá [sława] o tym onym narodzye wżędy zacnie fłynie/ Y będziey wiekom wiecznie chociaż Polfká zginie. *PaprPan* B3v; *KochPs* 136; *SkarŻyw* 125; *CzechEp* 77; *ArtKanc* N17 (2); *LatHar* 45; *WujNT* 306 (7); *SarnStat* 1072; *SkarKaz* 382a.

Zestawienia: bibl. »ktory(m) (a. kto) jest(em), ja(m) jest(em), jest« = *qui est, qui sum, ego sum* *Vulg* [o imionach Boga, Jehowy] (19 : 10): *PatKaz I* 3v; *Leop Ioann* 13/19; Ktory iest/ poííal mię/ Bog oycow wálfzych/ Abráámow/ Izáákow/ y Iakobow. *BielKron* 28v; *GrzegRóżn* I2v (2); *SarnUzn* C (6); *RejAp* 7; Imię Páńskie Iam iest. *RejZwierz* 9v marg; Bo być iftnośc iáka tám nie byłá/ pewniećby iuz też tám y iesth nie był/ y nic nie było. *RejZwierz* 9v (6); *BudNT Ioann* 8/14[24]; *CzechEp* 274 (9); *WujNT Ioann* 8/24.

Szeregi: »być i bywać« [szyk 3 : 3] (6): *KromRozm III* A5v; y vpádło ich [szarańczy] ná wíze ítrony Egiptfskie thák wiele/ iáko nigdy przed tim nie bywáío áni będzie ná potym. *BibRadz Ex* 10/14; *RejAp* 132; *RejPos* 294 (2); *RejZwierz* 40.

»nie masz (i nie będzie) ani było« [szyk 8 : 2] (10) : *KrowObr* 188v; *GórnDworz* N7v (2); *RejPos* 318v; Zmartwychwstania nie máłz y nie będzie. *BiałKat* c3v; *SkarJedn* 102; *CzechEp* 148; *NiemObr* 50; nád cię możnieyżzego/ nie máłz, nie będzie, áni było. *ArtKanc* I2v; *SkarKaz* 277a.

»nie ostać ani być« (1): yfz [grzech] nyeořtal wnyey [w Maryi] any był *PatKaz III* 96v.

»być i ustać« (1):A bez niego [Boga] iák świecá bez ognia vřtáie [wszystko]/ W cień fie mieni Bořtwo nam być y vřtác dáie. *KořakCath* B3v.

»być i (wy)trwać« (7): Ale mali yeden á zgodny rząd być y trwác/ muři yeden nawyřřřřy vřząd być/ od ktorego by wřřřřřkye ine pochop myřáły *KromRozm III* F8 (2); *RejPos* 114v; *BudBib Sap* 14/13; *SkarJedn* 102 (2); *SkarŻyw* 258.

»być i zejřć z řwiata« (1): lepieyći nam te^{mv} zřemu wczás zabiezeć á wtey wierze trwác w ktorey przodkowie nářzy byli y zefřli z řwiátá *BielKron* 200v.

»być, (i) żyć (i trwác)« [szyk 6 : 4] (10): *PatKaz III* 95v; *HistAl* K; ále [Chryřtus] mieřzka y ieřt we wřřřřřkim řtworzeniu/ ktore żywie y ktorekolwiek ieřt. *RejPos Wicz²* 91v; *BiałKat* 76; iřz ći ktorzy zefřli żyřá/ á nie obroćili fie wniwecz /ále řá y żyřá v Bogá. *SkarŻyw* 456; *CzechEp* 193 (2); *WujNT* 537; *SkarKaz* 118b (2).

Szeregi zřozone z form różnych czasów tej samej osoby (145): *OpecŻyw* 26v (2); *PatKaz II* 82v (2); *PatKaz III* 124v (2); *MiechGlab* *2v; *KřosAlg* A2v; *WróbŻořt* kk6; Mořth nyeyeřth rzecz vyečna, był mosth alye nyeyesth any bandzie *LibLeg* 7/100; *RejPs* 62v; *SeklKat* N4 (2); *KromRozm I* K3 (3); *MurzHist* B2; *MurzNT* 116; *KromRozm II* c4; *KromRozm III* Cv (7); *LubPs* Y6 (2); *RejWiz* 113v (2); Święty/ řwięty/ řwięty Pán Bog wřřřřřmogácy/ ktory był/ y ktory ieřt/ y ktory ma przyřć. *Leop* *2v; *OrzList* c2; *BibRadz I* 353v (2); *BielKron* 45v (4); *GrzegRóżn* C2 (4); *SarnUzn* B8v (3); *LeovPrzep* F4v; *RejAp* 6v (26); *GórnDworz* V7 (2); *RejPos* 78 (18); *RejPosWicz³* 97; *BiałKat* 16; *RejZwierc* 9; *WujJud* 121 (3); *WujJudConf* 115; *RejPosRozpr* c4; *RejPosWřstaw* [143²]; *BudBib Judith* 9/4; *BiałKaz* K2 (2); *CzechRozm* 24 (2); *ModrzBaz* 40; *SkarJedn* 101 (2); *KochPs* 136; *ZapKořcier* 1580/10; *CzechEp* 77 (6); *NiemObr* 97; *ReszPrz* 24; *ArtKanc* Q5; *WujNT* 676 (14); *SarnStat* 11 (6); *SkarKaz* 2a (2); *CiekPotr* 55 (2); *CiekPotrŚredz*)?(4.

W przen (63) :

D cum inf (1): Iřcie tám wnet ná myřli być přetkiey odmienie. *RejWiz* 10.

Zwroty: »być w głowie« [szyk zmienny] (3): *GórnDworz* C7v (2); ieřtli w głowie moiéy Též co tákiego/ wřřřřřřku ku czći twoiéy. *KochPs* 131.

»być na, w języku« (1 : 1): *RejPs* 46; Ieřtli ná ięzyku mym zřořć [Nunquid est in lingua mea iniquitas] *BudBib Iob* 6/30.

»być na (a. w) myřli, umyřle« [szyk zmienny] (5 : 4): Ofřliceć go omyřliły/ Ktore mu ná myřli były. *BierEz* Q3; *PatKaz II* 29v; *PatKaz III* 87v; *LibLeg* 11/154v; *RejWiz* 10; *BielKron* 196; *RejPos* 264; *GórnRozm* A3; *KřonWor* 48.

»być w, na pamieći« [szyk zmienny] (16 : 3): *LibLeg* 11/185v; *Diar* 36; *DiarDop* 117; *LubPs* bb; *Leop Is* 65/17; á rzeřzy přezřřle w pámieći nie będą [non erunt in memoria] áni fie więcey tķną řercá. *BibRadz Is* 65/17; *BiałKat* 366; *MycPrz* II A2v; A the cnotliwe mátki co ich národziły/ Godne áby

w pamięci v nas wieczney były. *PaprpAn* A2 (6); *SkarJedn* A5; *ActReg* 135; *GrabowSet* Q2v (2); *KotakSzczęśl* B3v.

»w ręku być« (1): á ieśli pomrzem/ nieodwłoczna y pewna zapłátá náfzá/ niewypowiedziáne ono wefele w ręku náfznych będzie. *SkarŻyw* 461.

»być w sercu« [*szyk zmienny*] (8): *OpecŻywPrzedm* C4; *BibRadz* I 128v *marg*; *RejPos* 299 (2); opuścił yi Bog áby go kufili/ á iżby wiedzieli wśytko co było w sercu iego [*omnia (marg) quae erant* (—) *in corde eius*]. *BudBib* 2.Par 32/31 (2); *WujNT* 2.Cor 7/3; *PowodPr* 47.

»być w uszu« (1): Ktorzy dobrze wiadomi vcźciwych ípraw moich/ Ináfznych niż w pocźciwych były vřzu twoich. *CzahTr* Kv.

»być w uściech, u warg« [*szyk zmienny*] (18 : 1): Náuká y mądroć ma być wufciech ludźi fwiętych. *March*¹ A3v; *March*³ V2; *WróbŻołt* 58/8; *LubPs* dd4v; *KrowObr* 184v; *Leop Eccli* 20/26; BEde chwalił Páná ná káždy čás/ á chwala iego zawždy będzie w vćiech moich [*semper laus eius in ore meo*]. *BibRadz* Ps 33/2; *OrzRozm* G4; *BielKron* 45 (3); *GórnDworz* Hh3 (2); *RejPos* 123v; *BudBib* 2.Reg 13/32; *ModrzBaz* 88v; á ia będe w vćiech twych y w vćiech iego/ á vkaże co czynić matá. *SkarŻyw* 490; Dopieruczko mi [*imię jego*] v lámnych warg było. *CiekPotr* 69; *SkarKazSej* 660b.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (2): *LibLeg* 11/154v; Ná to odpifał Frydrych iż to w vmylle iego nigdy niebyło áni ieft/ áby on kiedy luterowi pomagał tych błędow *BielKron* 196.

a. *Władać, panować, rządzić* (o *władcach, zwierzchnikach i dostojnikach*); *villicare* *BartBydgd*; *praeesse* *Mącz* (376) : *KromRozm* III 07; *DiarDop* 102; Ian Papieżowa ktorego roku byłá. *KrowObr* Ss (3); *Leop Iudith* 6/11 (2); *OrzList* h4v; *OrzRozm* L4 (4); Od tego czáfu krolowie przeštáli być Ierolimífcy/ ktorzy byli od Máchábeow pocźawfzy *BielKron* 147v; BAlduinus Flánderlki pirwfzy Lácinnik w Konftántynopolu pánował/ ále nie był ípełná roku/ vmárl. *BielKron* 169v; y zoštał Papieżem ktory teraz ieft. *BielKron* 239 (30); *OrzQuin* X4v *marg* (2); *RejAp* 143v (2); *RejPos* 57v; *WujJud* 225v (2); *BudBib* 2.Esdr 6/7; *MycPrz* II C2; *SkarJedn* 60 (3); *SkarŻyw* 486 (2); *CzechEp* 42 (2); *WujNT* 878; POTOMKOVVIE Lechowi/ niemal przez lat byli Pułtoráftá *KlonKr* A2 *wstęp*; *PowodPr* 21.

być nad co (7), *nad kogo* (3): Ieden Bog y Oćiec wśytkich/ ktory ieft nad wśytki rzeczy [*qui est super omnes*]/ y po wśytkich rzeczach/ y we wśytkich was. *BibRadz* Eph 4/6; *GrzegRóżn* Mv; *RejPosWiecz*² 94; *RejPosWstaw* [143²]v; *CzechEp* 240 (2); *WujNT* Ioann 3/31; *SkarKaz* 488a (2); *SkarKazSej* 671b.

być nad kim (35), *nad czym* (28); *praeesse, esse super aliquem v. aliquid* *Vulg* (63): *HistJóz* A4 (4); *LibLeg* 11/63; *RejPs* 63; *KromRozm* III F8v (2); *RejWiz* 172; Ty będziefz nád domem moim [*Tu eris super domum meam*] *Leop* Gen 41/40 (7); *BibRadz* 2.Reg 4/2 (7); tákże y ná zyemi/ íá iedni wyřzy nád drugie/ nád tymi zálię krol ieft ktory wřzey zyemi rofkázuie *BielKron* 80 (8); *GrzegRóżn* K2; *RejAp* 174v; *RejPos* 242v (2); *KwiatOpis* B3v; *BudBib* I 184v *marg* (8); *CzechRozm* 6; *ModrzBaz* 72; *SkarJedn* 62; A Bernárdyn był nád nimi iáko Stároftá *SkarŻyw* 461 (2); *CzechEp* [406] (2); *GórnRozm* C2v; *LatHar* 346; *WujNT* Luc 19/19 (7); *KlonKr* A3; *SkarKazSej* 660a (2).

być przed kim (24): *KromRozm* III P3; *Communicantes*/ etc. [...] Alexándrowi przypifuiá. *Qui pridie quam pateretur*/ etc. Ktory ielstze przed Syrytiufem był. *KrowObr* 196v (13); *BibRadz* 4.Reg

18/5 (3); *BielKron* 62 (4); *BudBib* 4.Esdr 11/32; *SkarŻyw* 130; przysięgą [...] potwierdziliśmy wżytkié Prává [...] Królestvá [...] przez Króle/ Pány/ y Książętá /którzy przed námi byli/ y Królestwu iáko lámi álbo z inémi w Królestwie pánowáli *SarnStat* 941.

być na czym (184): *MetrKor* 31/620v; GDy Sálomon był ná stolcu oycá fwego Daudá *March*¹ A2; yłz bandacz na them myełczv na ktorem thełz pyerwłzi bily panowye Bałche. Bendzyeczye łzye W.m. łtaracz o zachowanye dobrej prziyazny y przimyerza *LibLeg* 11/135v (4); *RejKupSekl* a3; *KromRozm III* K6; *GliczKsiąż* N2v; *GroicPorz* ii; *BibRadz Eccli* 39/4 (2); Bacząc wżyłscy iego łprávę y dobre zachowánie/ wybráli go krolem. Będąc ná tym przełóženłtwie/ napirwey wiodł walkę z Lácinniki *BielKron* 102; HERáklion y Mártyná mátká iego byli ná Cefárlkim mieyłcu dwie lecie *BielKron* 166; STefánus dzyewiáty Káfyneński Opát/ był ná Papielłtwie cżterzy miefiące *BielKron* 177; BALduinus wtory krol Ierozolimłki Gottifredow brát /był lat ósmnálcie ná krolestwie. *BielKron* 178v; potym był ná stolcu Papielłkim dwá miefiácá *BielKron* 181; Pierwłze Kfiázę było Rurko/ ktory był w Nowogrodzie. Drugi Seyniew ktory był ná Białym ieżierze. *BielKron* 343v (111); Alicui muneri et officio praeesse Być ná yákim vrzędzie/ Mieć ná łobie vrząd nieyáki. *Mącz* 237b; *Prot* D3; *LeovPrzep* C2 (2); *RejAp* 80; *GórnDworz* Aav; *RejPos* 72 (2); *RejZwierc* 158 (2); Scipio Nafica s Catonem Czemyforyulem obá mężowie rołtropni będąc ná Zwierzchności od Rzymian/ mieli połwárek miedzy łobá táki *BielSpr* 38v (2); *WujJud* 21v (2); *WujJudConf* 214v; *RejPosRozpr* c2v; *BudBib* 1.Par 26/30 (2); A iłz to być niemogłó ná ták wielkiey łtolici Krolewłkiey przez dlugi cżás będąc áby kogo rozniewáć niemiał *BiałKaz* M4v; *ModrzBaz* 95v (15); krotko był łyn iego Leo cżwarty ná páńłtwie. *SkarJedn* 209 (5); (*marg*) Arcybiłkupem zołtał. (-) Ná tym łtanie będąc/ niewyłłowiony pożytek w dułzách ludzkich cżynił. *SkarŻyw* 509 (6); y potym będąc ná łwoim Xięłtwie vdzielnym łatwiełkim wielkie znáki w rodzoney Rycerłkiey dzielności z łiebie pokázowál *StryjKron* 360 (4); *NiemObr* 23 (4); *WujNT* 30 (2); Item/ áby Vrzędnicy y ci którzy ná Dołtoieńłtwách łą/ pilnieyłzy byli w wykonywániu łądów y vrzędów przynáleżących im *SarnStat* 944 (6).

być po kim (33): ktorego [króla *Gunderika*] iego łin Gilimer zabiwłzy pięć lat ponim w panłtwie będąc thak był okrutny, iż theż rodziczom włálnym nieprzepułcił. *MiechGlab* 49; *HistAl* M8; LEO Tyłkus Papielłz/ ten był lat po Syxtulie XXI. *BielKron* 161 (22); *WujJud* 169 (2); *BudBib* I 424 *marg*; *SkarJedn* 196; *StryjKron* 365; *CzechEp* 333 (2); *SarnStat* 1086 (2).

być w czym (3): *BartBydg* 170; *MiechGlab* 49; DIonizius będąc w Papielłkim vrzędzye/ Włzelkich cnot náłłádowál *PapPan* R4.

Szereg: »być i panowác« (1): W Ruli náyduie łie napierwey być y pánowác tych trzye bráciey/ to iełłt/ Kiy/ Szćiek/ Korewł/ á łiołłtrá Lebed. *BielKron* 343v.

W przeni (1) :

Zwrot: »sam łobie być« (1): a kto łám łobie iełłt/ łwému rozumowi panuie/ motznieyłłly iełłt niż ktory miałłta podbiłá. *OpecŻyw* 35.

b. Powstawać, pochodzić, wywodzić się, rozwijać się, rosnać, pojawiać się, rodzić się, być wyrabianym; wynikać, wypływać; *sequi BartBydg*, *constare Mącz*, *fieri Cn* (1506) : A iełłtli za łię [niewiasta brzemieniá] iełłt barzo mdłá/ leniwa/ obciázála/ znamię iż dziewczka będzie. *FalZioł* V 15; To wżytko vbij w iakiem kolwiek nacżyniu/ aż będą piány *FalZioł* V 116v (17); *RejJóz* Gv; *KromRozm II* f2;

KromRozm III E3v; GliczKsiąż D2v; Leop Ex 8/16 (2); RejFig Aa3; Thedy rzekł Bog/ Niech będzie światłość/ y zstąpiła się światłość. [Sit lux. Et fuit lux.] BibRadz Gen 1/3 (3); BielKron 26 (4); SarnUzn C2; SienLek 130 (4); GórnDworz Dd8; BiałKat 11; RejZwierc 107v; BudBib I 1 marg (14); Y nagle było [facta est] z aniołem mnostwo żołnierstwa niebieskiego BudNT Luc 2/13 (2); CzechRozm 148v (2); SkarJedn 348; Czopek może być/ wstrugawszy korzeń z ćwikły/ y miodem namázawszy/ á pofołiwszy Oczko 26v; SkarŻyw 458; GórnRozm K; ActReg 100; Klucznik nie ma octu w piwnicy chować: bo zimie nie będzie/ á lećie piwo kwási. GostGosp 54 (5); Phil R; WujNT Rom 15/12; JanNkar A4v (2); VotSzl Cv.

być dla [= z powodu] czego (12): Czemu fliny białe bywają. (-) Iełth to dla wstawicznego rufzania iężika, ktorim się wilgota flinna trawi á tak bieleie (-) GlabGad C5v (7); BielKron 153; HistRzym 132; SarnStat 156; O szoftey chorobie Rzeczypospolitey/ która iełth dla grzechow iáwnych/ y niekárności ich. SkarKazSej 702b (2).

być od kogo (113), od czego (19), odkąd (4): OpecŻyw 75v (5); PatKaz I 2v; FalZioł V 13v (8); BielŻyw 130 (3); WróbŻołt 61/6; RejPs 222v; LibMal 1543/68; SeklKat O; RejKup e4v; KromRozm II 12; KromRozm III H6; GliczKsiąż E2 (2); Wízelka zwirzchność iełth od Bogá. GroicPorz pp4; KrowObr 197 (2); Y rzekł mu Nátánael: Od Názareth może co dobrego być? [A Nazareth potest aliquid boni esse?] Leop Ioann 1/46 (3); BibRadz Ioann 7/22 (10); OrzRozm D3v; iż byli fynowie Stefanowi od corki Boleśławowey Iudythy BielKron 353 (8); GrzegRóżn N2v (4); SienLek 139 (2); RejAp 126; á tho zalię nie od szczęścia iełth/ ále właśnie z ręku twych krolewskich/ iż ma Polśká tyle kłiąg swoim ięzykiem/ ile się ich pirwey nigdy nie náidowało. GórnDworz A2 (3); GrzepGeom O4; Zdrow bądź miły przyiacielu/ á odkądęś? HistRzym 78 (3); RejPos 87 (5); BiałKat b2v (2); BielSpr 11v; WujJud 211; RejPosWstaw 22; BudBib 2.Esdr 6/16; BiałKaz Bv (2); BudNT Mar 7/11; CzechRozm 101 (5); PaprPan Ov (2); ModrzBaz 103; SkarJedn 103 (7); SkarŻyw 456 (6); StryjKron 76 (2); CzechEp 217 (5); NiemObr 100; ReszPrz 12; ZawJeft 27; ActReg 4v; LatHar 182 (2); WujNT Ioann 17/7 (14); WysKaz 7; PowodPr 47; SkarKaz 580b (2); GosłCast 22; SkarKazSej 698b (4).

być z czego (517), skąd (319), z kogo (209), od kogo (10): March¹ A2v (4); BierEz B2v (12); OpecŻyw 112v (17); MetrKor 40/817 (2); PatKaz I 5 (5); PatKaz II 64 (5); PatKaz III 146 (2); HistJóz C2; BartBydg 142b; FalZioł I 71d (24); BielŻyw 113 (6); GlabGad L4v (10); MiechGlab 49 (2); KlerWes A2; A iż wyfluchałz ztąd iełth dowod WróbŻołt T8 (6); LibLeg 11/170v (5); RejPs 197 (4); RejRozpr F4; SeklWyzn a3; RejJóz C (5); Mazanie oliwą albo flinamy to nie iełth zuftawy bożey SeklKat V2 (2); RejKup c2 (3); A ftąd może być/ iż ktho v was rzecon iełth mądry/ v nas winien może być wezwan. HistAl K5v (13); LibMal 1550/154 (2); KromRozm I M4 (8); MurzHist L2v; MurzNT Luc 13/25 (7); KromRozm II p2 (4); KromRozm III N4v (4); Diar 72 (3); DiarDop 117; GliczKsiąż G7v; LubPs cc2v (2); Táki pozew ná ludzi ná mieystcu mięzskáiące/ nie iełth s potrzeby GroicPorz pv (3); KrowObr 138v (6); RejWiz 61v (12); a iż wífelkie kłámstwo z prawdy nie iełth [quoniam omne mendacium ex veritate non est]. Leop 1. Ioann 2/21 (40); UstPraw H2v (3); IEden Bárnárdinowi ípowiádał się grzechow/ S ktorych niżli s pokuty więcey było ímiechow. RejFig Aa8 (4); RejZwierc 21v (4); Nie dla tego ią nazywa Grecką że była z Grecyiey BibRadz II 24v marg; ábowiem iełth zbáwienie z Zydow [quia salus ex Iudaeis est]. BibRadz Ioann 4/22 (52); A což z tego

będzie gdy by Krol z tey iedney łtrony Pápiełkiey Przysięęę łwą odmienił? *OrzRozm* B3v (3); A byli oboie y Filip krol y żoná Olimpiádá z wyłokiego rodzái. *BielKron* 122; Zeno/ Dyceárchus/ powiedáli iá [duszę] być ze czterzech żywiołow. *BielKron* 127v (98); *GrzegRóżn* D3v (5); *KwiatKsiąż* G3v (2); Meus civis est, Z yednegozwa miáłtá obádwa. *Mącz* 55a (16); *OrzQuin* C (5); *Prot* Ev; *SarnUzn* D2 (2); Gdy kłem pšim/ około zębu bolącego/ aż do krwie wzdrápie/ bol wnet včichnie: ále kieł pši ma być z práwey czeluści. *SienLek* 77v (4); *RejAp* [183] (10); *GórnDworz* Ee2v (7); Ty tedy Figury/ które z prołtych Liniy łą/ tym obyczáiem mogą być pomierzóné. *GrzepGeom* H3v (5); *HistRzym* 34 (8); á żadny łie wydziwowáć nye może dziwnemu przyściu iego/ łkąd było á łkąd łie tu ná łwiát zyáwić raczyło. *RejPos* 210v (56); *RejPosWiecz*² 92v; *RejPosWiecz*³ 96v (2); *BiałKat* c3v (10); *BielSat* G4v (5); ábowiem to co się wniew poczęło łeft z duchá S. *GrzegŚm* 65 (6); Ale łfcie nie s łercá byłá táka łkruchá *HistLan* D4; *KuczbKat* 25 (2); Skądby obroná być miáłá *RejZwierc* Bbb2v (15); *BielSpr* 68v (6); *WujJud* 138v (8); *WujJudConf* 111 (2); *RejPosRozpr* c; *BudBib* 1.Par 26/29 (18); *HistHel* C4; *MycPrz* II A3 (4); *WierKróć* A2v; *BiałKaz* M3v (2); *BudNT* Ioann 7/22 (8); *StryjWjaz* C (2); Iełłizby tylko z łámey Máryey Był Iezus Pan. *CzechRozm* 159 (71); *PaprpPan* Z4; niemowilem do krzemieniow/ áni do dębów (bo ztych niemoże być Rzeczpołpolita) álem do ludzi mowil. *ModrzBaz* 142v (11); *SkarJedn* 279 (7); *Oczko* 7 (4); *SkarŻyw* 383 (35); Bielłki wyznawa Litwę być z Gotow *StryjKron* 46 marg (3); *CzechEp* 256 (27); *CzechEpPORz* **3v; *NiemObr* 94 (7); *KochPhaen* 15; *ReszPrz* 19; *BielSen* 18 (2); Ale chęć/ ále miłość/ kiedy w kim nayduię/ Bądź z gmáchu łłomiánégo/ ia go wnet miłuię. *PudłFr* 47; *ArtKanc* K19; *GórnRozm* Gv; *KochWr* 38; *PaprpUp* I4v (3); *ZawJeft* 6; *ActReg* 5v (3); *Calep* 831a; *GostGosp* 112 (5); *GórnTroas* 57; á takie łpráwy Duch brał/ by w niebo łkąd łeft/ záś był wzięty. *GrabowSet* F4v; *OrzJan* 84; *LatHar* 733 (11); *KołakSzczęśł* C; *RybGęśli* C2v; ktory [Sylwester Papieź] połtánowil áby korporały/ ná ktorych cíáło Páńłkie leży ná ołtarzu/ były z łzczerego á czyłtego płotná. *WujNT* 122 (111); Iż piąta część dochodów włzelákich/ według Inuentarzów Rewizorłkich/ ma byđz z gołych dożywoć. *SarnStat* 104 (21); *GrabPospR* L3v (2); *PowodPr* 54 (2); *SkarKaz* Oooovb (24); *CiekPotr* 68 (3); *CzahTr* H2v; *GosłCast* 55; *PaxLiz* D4; *SkarKazSej* 688 (9); *KlonWor* 38. Cf *Przysłowia, Fraza, Zwrot*, »iść albo być«.

być przez co (16), *przez kogo* (4), *dla czego* (1): *PatKaz* II 43v; *PatKaz* III 138v; *LibLeg* 10/97v; *LeopRom* 3/20; *BibRadz Philipp* 3/9 (2); Mielzczánie Krákwłcy wkłádáli the plágę ogniowá przez żydy być *BielKron* 398 (4); *GrzegRóżn* E; *WujJudConf* 219v; *CzechRozm* 208v; *GórnRozm* L4; y słtal łię dziedzicem łpráwiedliwości tey ktora łeft przez wiárę [quae per fidem est]. *WujNT Hebr* 11/7 (6); *SarnStat* 882.

Przysłowia: iż záwždy ze złego drzewá mułi być złi owoc. *RejPos* 189v.

Cici pyći będą nići *RejZwierc* 126v.

nie dlugo łie zbędzie co nie z Bogá będzie. *CzechRozm* 140; *SkarJedn* 150.

Zyłku z czegobyłkowiek był/ dobry zapách łeft. *ModrzBaz* 54.

Fraza: »nic (dobrego) [z czego] nie będzie« [szyk zmienny] (35): *RejRozpr* F4v (2); *RejKup* c2v (2); *Diar* 34; *OrzRozm* I4v (6); *BielKron* 398v (9); Włzytko mi łye widzi/ że nie będzie z tey Koronácyéy nic. *OrzQuin*. V3v (3); *RejPos* 266v; Wnet będą mowil iż tho s tego nic dobrego nie będzie *RejZwierc* 24v (6); *BielSpr* c2 (3); *PaprpPan* Cc; *GosłCast* 56.

Zwrot: »być rodem [skąd]« [szyk zmienny] (27): *OpecŻywList* C2; *BielŻyw* 89 (3); *LibLeg* 11/94; Pofel pyta ikąd ieft rodem. *RejKup* d4v; *BielKron* 92 (11); *KwiatKsiąż* Av; *Mącz* 441c (2); *BiałKat* 298; *RejZwierc* 52v; *PaprPan* G2 (2); ROdem był z Antyochiey S. Ian Chryzoftom *SkarŻyw* 86 (2); *NiemObr* ktv.

Szeregi: »iść (a. przyść) a(l)bo być« (2): Oto my [...] nafladuiemy ciebie/ a tzoż nám í tego przidzie albo będzie *OpecŻyw* 56; thedi stharošta [...] powinnyen bandzie [...] dochodi stego ymyenya yeßliby ktore ízly abo bily, wybyeracz. *MetrKor* 40/818.

»być i stać się« (1): Iákóž tymže (to ieft) potomkóm náłzym/ przez Pány/ Szláchtę/ [...] sftał fie ieft zá wolą náłzą pod przysięgą obowiazek/ y obietnicá ieft/ y sftála fie od tego czáfu/ iáko od támtęgo *SarnStat* 882.

W przen (1) :

Zwrot: »nie z jednej być szkoły« = *różnić się poglądami* (1): Poydą tu fwary ná poły/ Choć nie z yedney będą ízkoły/ Stárość z młodocíą woiuie *BielKom* nlb 5.

α. *O chorobach, objawach chorobowych i czynnościach fizjologicznych* (154) : Mać na paraliz barzo dobra/ gdziebykolwiek był *FalZioł* V 113 (66); *GlabGad* L4; *BielKron* 37; *Mącz* 101c; SA iefzcze y Ofobne známioná przed każdą niemocą/ włálne *SienLek* 19 (35); *BudBib* I 189v; Niechże tedy co dzień ráno ítolec będzie *Oczko* 26v (6); *CzechEp* 45.

być dla [= z powodu] *czego* (7): aby niewiafta ona nie wftála: dla bolefcí y mdłofci/ ktore muźą być dla ímrodu onych zagniłofci. *FalZioł* V 26v (6); *Oczko* 22v.

być od czego (6) : *FalZioł* V 12v (2); A kiedy bol ieft od flegmy/ thy íą známioná *SienLek* 40v (4).

być z czego (29): przetož taka niemocz ieft z melankolijey. *FalZioł* V 12v (15); *GlabGad* G2 (2); A iefliby wrzod był z žimney przyczyny/ tedy ták vczynić *SienLek* 117v (10); *GórnRozm* D4v; *PowodPr* 37.

β. *Stawać się kim, czym, przekształcać się w kogo, w co* [w tym: kto z kogo (34), co z kogo (12), co z czego (6), kto z czego (1)] (53) : Widząc Wenus iey nieftátki/ Íž niechce być człowiek z kotki: Zálię iey twarz przemieniła *BierEz* I3v; *FalZioł* IV 48d; *RejRozpr* C3v; *RejJóz* C5; *RejKup* cc4 (2); *LubPs* S2 (2); *RejWiz* 47v (3); *UstPraw* I2; *RejZwierc* 63v (3); *BibRadz* Gen 21/20; *BielKron* 90 (3); *KochSat* B3; *RejAp* 167v; *RejPos* 56 (2); *RejZwierc* 39v (4); *MycPrz* II A3v; *PaprPan* M4v (4); Niechże tedy będzie z onęgo głównęgo wyftępku/ niegłowny [*Fiat igitur iam ex capitali crimine non capitale*]: gdyby był nám tylko pożyteczny. *ModrzBaz* 80v; *Oczko* 18; *SkarŻyw* 98 (6); *MWilkHist* A2v (3); *CzechEp* 335; *KochSob* 65; *PudłFr* 12; *GórnTroas* 36; *WujNT* 1.Ioann 3/12; Z Duchownych áni Pifárze, áni Podpiłkowie niech nie będą. *SarnStat* 562; *PowodPr* 71; íž drugim gárdził grzełnym [...] niewiedząc co iefzcze z niego być miało *SkarKaz* 352b (2); *KlonFlis* B2.

c. *co jest komu, czemu, u kogo, przy kim ktoś ma, posiada coś* (366) :

co jest komu (244), *czemu* (33): *BierEz* Nv (3); *OpecŻyw* 53v (2); *ForCnR* B2v; *PatKaz* II 71 (2); Gdy komu bielmo na oczu ieft [...] gdy tym prochem z tych kofci ribich połypuie/ tedy zginie. *FalZioł* IV 39a (6); *BielŻyw* 161 (3); *GlabGad* Cv; *LibLeg* 6/118v (4); *RejPs* 89 (4); *SeklKat* E3v (2); *ZapWar* 1548 nr 2668; *HistAl* E4; *MurzHist* L2; i (marg) będzie tobie (–) będzieíf miał radość i węfele [*et erit gaudium tibi et exultatio*] *MurzNT* Luc 1/14 (2); *Diar* 35; *BielKom* F2; do żony nyema

godności áni lat/ á do miłofnicy wfltykyego mu yeft doftátek *GliczKsiqż* O8v (4); *LubPs* T5; Bá iuz niechay nie bedzie áni mnie áni thobie [*nec mihi, nec tibi sit*]/ ále niech ie rozetną. *Leop* 3.Reg 3/26 (5); tedy Piłárzowi máią być trzy grofze od Zapifu. *UstPraw* C (3); *RejZwierz* 107v; *BibRadz Gal* 4/27 (7); *BielKron* 270v (13); *SienLek* 102v (3); *GórnDworz* O2 (2); *HistRzym* 16 (2); *RejPos* 111v (11); *BiałKat* 28v (3); *KwiatOpis* B; *BielSpr* 49; *WujJud* 259; *BudBib Lev* 2/3 (24); *BudNT* 1.Cor 9/18 (2); *CzechRozm* 7v (2); *KochOdpr* B2; *KochPs* 85; *SkarŻyw* 243 (3); nápiłálem kłięgi niemále łácinłkim ięzykiem/ ktorym ieft Titul Sarmatiae Europeae Descriptio *StryjKron* A3v (3); *CzechEp* 147; *KochFr* 77; *WerGość* 228; *ArtKanc* A3v; tak iz ykonie y pieniádze y wszystko comnie było zabrali mi *ActReg* 13 (7); *GostGosp* 2; *GrabowSet* N2; *OrzJan* 15; *KołakSzczęśl* Cv; *RybGęśli* B; *WujNT* 331 (2); *SarnStat* 424 (22); *PowodPr* 83; áby nam załłoná ná oczu w zakonie iego nie byłá/ iáko onym co ná twarz Moyzełzá pátrzyć [...] nie mogli. *SkarKaz* 82b (3); *GostCast* 23. Cf *Fraza*.

co jest u kogo (61): Máłpá gdy liłzłkę widziáłá/ A oná ogon wielki miáłá: A v niey go nie było nic/ Nie miáłá czym dupy zákryć. *BierEz* R2; Bowiem v człowięka wiele ieft takowey materiey, ktora też w mięłie ma grunt á początek. *GlabGad* A7v (2); *LibLeg* 11/132v (5); *RejPs* 53v; *LibMal* 1543/73v (7); *RejJóz* O4; *KromRozm III* E3; *Leop* 2.Par 13/11; *UstPraw* F2v (2); Iż było v dworniká niezádne dziewczyłko. *RejFig* Bb5 (3); *RejZwierz* 22v; Czthery twarzy były v káżdego z nich [*ipsi quatuor essent facies*] *BibRadz Ez* 10/21 (3); *OrzRozm* E4v; kthorego łkárby v mnie w ręku łá wízytki/ áby w ręce męzoboyce nie przychodziły *BielKron* 352v (5); *HistRzym* 121; *RejZwierz* 58 (3); *BudBib Lev* 25/26 (14); *BiałKaz* Cv; *BudNT Luc* 7/41 (2); *GostGosp* 66; *WujNT Matth* 22/25 (2); *KmitaSpit* C2; *PowodPr* 22; *VotSzl* C4v.

co jest przy kim (28): włchakołch yełlyze yełth czo przy stharołczye yego Kro. mczu Camyenyeczkyem tho wida panv Voyewodzye gdi bendzye od nyego kwythowan. *LibLeg* 11/183 (5); iż przy papyezu yeft tá zwirzchność/ ktora pan Pyotrowi dał nád kołcyołem łwym? *KromRozm III* N4v; *Leop Ps* 49/11 (3); *BibRadz Prov* 8/18; *GórnDworz* I5v; że przy thákowych nie ieft krolełtwo Páná Kriftułowe *RejPos* 314; *RejZwierz* 218; *WujJud* 86; *BiałKaz* C4v; *SkarŻyw* 299; *CzechEp* 326 *marg* (5); *ActReg* 76; Abowiemci chcenie przy mnie ieft [*Nam velle adjacet mihi*]; ále wykonánia dobrego w łobie nie náyduię. *WujNT Rom* 7/18 (3); *SarnStat* 325; *CiekPotr* 85; *SzarzRytJ* *Szarz nlb* 2v.

Fraza: »jest [komu ile] lat, miesiąc, dzień« [szyk zmienny] (99 : 3 : 1); *BierEz* M4; *OpecŻyw* 65; *HistJóz* C; *FalZioł* IV 4b; *GliczKsiqż* P4v; *GroicPorz* b3v; *KrowObr* M3v; A było mu sześć łeth lat [*Eratque sexcentorum annorum*] kiedi wody potopu rozłáły łie po ziemi. *Leop Gen* 7/6; *BibRadz* 2.Par 36/5 (18); *Goski* A4v; Dziecię W Krákwie/ kthoremu ledwá miełáć było/ opowiadáło Tátáry przyść rychłó. *BielKron* 363v (23); *Mącz* 211d; *GórnDworz* I2; *HistRzym* 33v (2); *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib* 2.Reg 4/4 (23); *BudNT* c6v (2); *CzechRozm* 136v (8); *SkarJedn* 94; *SkarŻyw* 244; Swadek Grzegorłz Borłki przełwyłkem Mędroch lat mu bendancz 40 *ZapKościer* 1584/44v (7); *ActReg* 165; *GostGosp* 86; *LatHar* 518; *WujNT* 32 *przedm* (2); *SkarKaz*)(4).

2. *Dziać się, zdarzać się, odbywać się, przebiegać; mieć miejsce, trwać, upływać, mijać; następować, nastawać; stać się, stawać się, ukazywać się, pojawiać się* (o zdarzeniach i stosunkach czasowych); *esse, fieri* *Mącz*, Cn; *subesse, insidere, residere* Cn (4784) : *ZapWar* 1558 nr 2686 (11); łkargy sthrony

RzemieŃla Rzeźniczego v nas w Sliątku beły *ListRzeż w.3*; *BierRaj* 21v; *MetrKor* 34/134 (10); Ale mnie Ńie przygodziło/ Iáko chłopu niegdy było *BierEz* G4v (27); A záli nie dwanaŃcie godzin ieŃt przez dzień *OpecŻyw* 67; Panna z rotą Ńwá Ńwiętą [...] w onym domu/ gdzie byla oŃtateczniá wiecezrá przebywala *OpecŻyw* 175 (53); *OpecŻywSandR nlb* 4; *ForCnR* A3; *PatKaz I* 16 (6); *PatKaz II* 34 (21); *PatKaz III* 96v (13); *KlerPow* 11; *Murm* 13 (2); *HistJóz* B2 (10); *TarDuch* Cv; PierwŃze trawienie ieŃt w Ńoładku. *FalZioł* V 53v (24); *BielŻyw* 25 (5); gdy Ńie im nie czo Ńni tedy Ńie lękaia, iakoby to było na iawie *GlabGad* L5v (18); *MiechGlab* 54 (9); *BierRozm* 3 (2); *KłosAlg* A4v; wŃzak ze tho obo dwoye weŃfelye ma byczy yednego kxyezycza *LibLeg* 8/161; gdi bily Tatrowie W Dimytrowczach o ŃrzodopoŃczyv beda dwye leczie *LibLeg* 11/97 (72); *WróbŻoŃt* Vv (11); *RejŁas w.* 67; *RejPs* 134v (10); od Kmieczy [...] dowiadovaczsie otem vybicziv byliliby tak abonie. *ComCrac* 19 (8); *LibMal* 1554/193 (9); *RejRozpr* C3 (6); *ConPiotr* 34v (9); *LudWieŃ* A4v (3); *SeklWyzn* f2 (5); *RejJóz* N5v (9); *SeklKat* A4 (9); *RejRozm* 403; *RejKup* g2 (31); á iuŃ byla ciemna noc *HistAl* L5 (10); *KromRozm I* A2 (12); *MurzHist* Qv (4); *MurzNT Luc* 24/21 (17); *KromRozm II* a4v (8); *KromRozm III* F8v (16); A tak aŃ w drugá niedzielę byla Msza o Duchu Ńwiętym *Diar* 19 (35); ieŃlibyŃmy chcieli co nowego stanowić, tedy sjem być musi *DiarDop* 114 (11); *BielKom* Av (4); *GliczKsiąŃ* G6v (28); Y yuŃeŃz ták do końcá będye gnyew twoy Pánye *LubPs* S2v (14); *GroicPorz* aa (54); *KrowObr* 230 (43); *RejWiz* 137 (29); *Leop* 3.Reg 18/2 (84); *OrzList* f4v (6); *UstPraw* B4v (18); *LeszczRzecz* A4v; *RejFig* Dd7 (8); *RejZwierz* 126v (17); Tedy był potop przez czterdzieŃci dni ná Ńiemi *BibRadz Gen* 7/17 (137); *Goski* A8 (2); IeŃt w támtem MieŃcie teraz ziazd ze wŃzytkiey okolicy Ńwiátá tego *OrzRozm* P3 (31); Od Adámá do potopu było lat. 1656. *BielKron* A6v; To Ńeglowanie czwarte AmerykuŃá było láthá 1503. *BielKron* 448 (488); *GrzegRóżn* I4v (5); *KochSat* B; *KwiatKsiąŃ* D4v (4); Haud multo post luce lucebit Wnet będye dzień. *Mącz* 201a (35); *OrzQuin* Hv (21); *Prot* D2v (8); *SarnUzn* Gv (5); *SienLek* 2v (14); bárzo Ńzkárádne zácmienie będye Słóńcá *LeovPrzep* Ev (52); *RejAp* 23 (40); był wrzod nieczo nádkáŃiŃ gęby [kapelanowi] [...] BiŃkup w rozmowie [...] pythaŃ Kápellaná/ księŃe WyŃocki coŃ wam to było w wŃtá? *GórnDworz* Q3; od Troiej pocŃáwŃzy/ co było ná Ńwiece walk/ mordow/ y okrucieńŃthwá *GórnDworz* Ll4 (75); *GrzepGeom* O4v (6); Tedy Krolewná ięŃá wczynku tego bárzo plákác [...] wyŃzrawŃzy tho iey mámká [...] pocŃnie iey pytác coby iey było. *HistRzym* 8v; Teras noc ieŃt *HistRzym* 85 (34); gdye będye wieczny plácŃ á nárzekánie/ y wieczne zębow zgrzytánie. *RejPos* 241 (133); *RejPosWiecz*² 93; *RejPosWiecz*³ 97 (2); *BialKat* 353v (23); *BielSat* D3 (3); *GrzegŃm* 33 (8); *HistLan* B4 (7); *KuczbKat* 405 (19); *RejZwierz* 232v (79); *BielSpr* 69 (18); *WujJud* 127 (40); *WujJudConf* 129 (13); *RejPosRozpr* c3 (3); *RejPosWstaw* 143v (4); Y názwáŃ Bog ŃwiátłóŃ/ dniem/ á ciemnoŃ nazwáŃ nocá/ y był wieczor/ był teŃ záránek/ dzień pierwŃzy. *BudBib Gen* 1/5 (100); *HistHel* C3 (6); *MycPrz* I [C2] (10); *Strum* F4v (2); Zá pánowánie Páná tego [...] był záwzdy pokoy. *BialKaz* H4 (12); iesli macie wiáreŃ [...] ieslibyŃcie y gorze tey rzekli weŃmi Ńię y wrzuc Ńię do morzá/ będye [fiet]. *BudNT Matth* 21/21 (47); *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* 155 (91); *PaprPan* B2 (6); *ModrzBaz* 77 (76); *SkarJedn* 344 (30); *KochOdpr* B3 (3); *Oczko* 27v (11); *Calag* 182b; *KochPs* 191 (5); Yzali dzieŃ nie ieŃt mieŃiáć luty *SkarŻyw* 126; choway tego ŃynacŃká dobrze: bo zniego będye wczony kapłan. Y ták było. *SkarŻyw* 311 (61); Zá pewná rzecz nieŃlychác nic Mogłó to być/ álbo nie być. *MWilkHist* I3v (10); *ZapKoŃcier* 1586/I (5); PiŃŃe dáley Cromer/ iŃz ci WłóŃzy y Rzymiánie

[...] przybili fie w ty brzegi Zmodźkie (co być mogło/ [...]) *StryjKron* 71 (26); Abowiem on rzekł/ á było: on rofkazał/ y sítáło fię. *CzechEp* 278 (55); *CzechEpPorz* **; *KochJez* B2; Co iáko ná on čás było/ tákże fię y dziś dzieie *NiemObr* 15 (24); *KochFr* 8 (8); *KlonŻal* E4; *KochMuza* 26; *KochSz* A2v; *KochWz* 136; *ReszPrz* 73 (7); *ReszList* 155; *WerGośc* 249 (5); *WerKaz* 291 (2); *WisznTr* 5; *BielSen* 10 (2); *BielSjem* 28 (10); *KochPieś* 30 (4); *KochTarn* 78; *PudlFr* 69 (8); Otom ia ieft Dżiewká iego/ bądź mi podług słowá twego. *ArtKanc* A5v (16); *BielRozm* 7 (3); Nie dáwnych czáfów byłá Kokofza woyná *GórnRozm* M (52); *KmitaPsal* A4 (2); *KochProp* 7 (2); *KochWr* 36 (2); *PaprUp* K3v (15); *ZawJeft* 22 (2); na oney Audientiey ktora snadz cztery godziny była *ActReg* 29; OPogrzeb krolewski kiedy by miał bydz *ActReg* 68; Pan Sobocki namawiał zeby mięso iadał [...] tylko samemu Papieżowi nazłość. A gdy Kr IM pytał, czemu by to, Rzekł Pan Sobocki [...] z Maximilianem przeciwko WKM przestawał *ActReg* 142 (70); *Calep* 105b (2); *GostGosp* 82 (22); *GrochKal* 11; *Phil* S (12); *GórnTroas* 68 (15); *KochCz* B2v; *GrabowSet* Sv (9); *KochFrag* 52 (4); *OstrEpit* A2; *OrzJan* 61 (8); *WyprPl* Cv; Owo/ w piekle/ [...] vftáwiczny ieft wielki piątek *LatHar* 492 (39); y będą mory/ y głody/ y drżenia ziemie *WujNT Matth* 24/7; Prościefz tedy áby vćiekánie wálze nie było źimie ábo w lzábat. *WujNT Matth* 24/20 (203); *WysKaz* 28 (6); *JanNKar* A4v; SEymik Powiátowy w Woiewództwie Ráwłkim bydz ma w Ráwie. *SarnStat* 32; Dawność o rány ták iáko y o głowę trzy látá bydz ma. *SarnStat* 622 (229); *SiebRozmysl* F3 (2); *WitoslLut* A2; *ZapMaz II G* 97/89v; *GrabPospR* M2 (7); *KlonKr* E4v; *KmitaSpit* B4 (2); zwyciężemy Kryšťufowe nieprzyiaćioły Turki? Niebędziec to. *PowodPr* 73 (15); *SkarKaz* 637a (35); *VotSzl* Fv (3); *CiekPotr* 34 (11); *CzahTr* G4 (2); *GostCast* 20 (6); *PaxLiz* E3 (4); *SkarKazSej* 683b (21); *KlonFlis* F3; *KlonWor* 68 (4); *PudlDydo* B6 (2); *ZbylPrzyg* A2v; Ieft śmierć y ná łóžu *SzarzRyt* C2.

(nie)być bez(e) (a. (o)krom(ia), przez(e), procz) czego (74), kogo (8) [w tym: z przeczeniem (54)] = obyć się bez czego, kogo, (82); począł mowitz iawnie Jezus [...] o fwé przyfllé fmierci [...] tzo niebylo kromiá wielkiego placzu ij bolefcí apóstolow ij Marié *OpecŻyw* 86; *GlabGad* D8v (2); *LibLeg* 7/98 (3); Tákże y modlá/ ktora bez ofyáry być może *KromRozm III* K5v; *Diar* 68; *GliczKsiąż* G4; *LubPs* Y3; *GroicPorz* b (3); *RejZwierz* 133; *BibRadz Iudic* 6/27; *OrzRozm* Q2v (2); *BielKron* 8v (8); Bez tego być niemoże byś niemiał zabładzić. *KochSat* B4v; *LeovPrzep* a3v; *GrzepGeom* N3; *HistRzym* 15; *RejPos* 26 (3); *BialKat* 178v; *KuczbKat* 430; *RejZwierz* 15v (9); *WujJud* 94 (6); *Strum* I2; *BialKaz* L3; *CzechRozm* 85; *ModrzBaz* 29v (3); iż bez Papieżá iáko bez głowy żaden práwy Zbor y Synod nigdy nie był *SkarJedn* 212 (9); *SkarŻyw* 318 (2); *CzechEp* 105 (2); *NiemObr* 25; *KochSz* A2; *GórnRozm* M2; *ActReg* 81 (3); iż żadna bieśiádá/ żadna krotochwylá bez pijáńftwá być niemoże *KochPij* Cv; *WyprPl* A3v; *LatHar* 22 (2); *WujNT* 11 (2); *PowodPr* 43; *SkarKazSej* 664a.

być komu (209), czemu (23) = przypadać, zdarzyć się, stać się komu, czemu (232); bądź tobie przeżegnaniyé iego. *OpecŻyw* 88v (2); o y fład to mnye yefth yfz myá mathka boza nauyedzyla *PatKaz II* 80v; *FalZiol* I 144b; *LibLeg* 6/191v (2); *RejPs* 134v; *MurzHist* O3v; *GliczKsiąż* D4; *GroicPorz* dd4; *RejWiz* 99v; *Leop Tob* 4/7; *BibRadz Mar* 11/13; *BielKron* 79v (2); *HistRzym* 3; *RejPos* 39; *BialKat* 338v; *RejZwierz* 153v; ten tobie oznaymi co będzie młodzieńcowi [ipse indicabit tibi quid erit puero] *BudBib* 3.Reg 14/3 (2); *BudNT Luc* 1/34[38]; *SkarŻyw* 76 (2); *StryjKron* 185 (2); *ArtKanc*

K7; *GórnRozm* Kv (2); *GostGosp* 34; *GórnTroas* 26; *WujNT* 81 (3); *SarnStat* 1219; *SkarKazSej* 670b; *RybWit* C2; Cf »bądź chwała, cześć«, »nie będzie nic«, »bądź pokój«.

być z czym = *dziać się równocześnie, w połączenia z czym* (25): Niefnałki hardych fą zwyłaniem krwie *BibRadz Eccli* 27/15[16] (2); *BielKron* 253v (3); *LeovPrzep* E2; *GórnDworz* L6v (2); *HistLan* E2; *BielSpr* 71v; *RejPosWstaw* 42v (2); *BudBib Is* 29/5; co z dobrym niechay będzie połpolitym/ Helená niechay w Troi zołtanie *KochOdpr* C2v; *GórnRozm* B3; *ActReg* 107 (2); *GrabowSet* Dv; *WujNT* 848; *SarnStat* 90 (2); *CiekPotr* 16 (4).

być przed czym (31), *przed kim* (21) = *poprzedzić* (43): *OpecŻyw* 193; *OpecŻywSandR* nlb 6; *LibLeg* 10/61 (2); *LibMal* 1547/134v; *LudWieś* A2; *MurzHist* C; *BielKom* F8v; *Leop Philipp* 3/13; *UstPraw* D2; *RejZwierz* 124v; *BibRadz Ioz* 10/14 (6); założyli miáłto Gállátę w Grecyey [...] iż to było przed Bożym národzeniin 400 lat. *BielKron* 122 (4); *Prot* A4; *SienLek* 189; *LeovPrzep* H3v; *RejAp* 68 (2); *WujJud* 72v; Bo pytałyń ninie o dnioch pierwżych ktore były przed tobą [*qui fuerunt ante te*] *BudBib Deut* 4/32 (4); *BiałKaz* Lv; *CzechRozm* 172v; *ModrzBaz* 11; *Oczko* 28; *CzechEp* 176 (2); *PudłFr* 9 (2); *PaprUp* H4; *WujNT* 838; *SarnStat* 92; *SkarKaz* 5a.

być po czym (66), *po kim* (11) = *nastąpić* (77): *BierEz* H3; *KlerPow* 9; *KłosAlg* A3; *RejRozm* 397; *RejKup* d6v (2); *LubPs* ee6 marg; *KrowObr* 17 (5); *Leop Lev* 25/16 (2); *BibRadz Ioz* 10/14; *BielKron* 47v (7); *Mącz* 313a; bo Moc z Sądem/ rázem połpołu ítać nie mogą/ muśi iedno po drugim być *OrzQuin* S2v (3); *LeovPrzep* Bv; *RejAp* 112; *GrzepGeom* D3; *GrzegŚm* 13; *RejZwierz* 155v (4); *RejPosWstaw* [21]³; *BudBib Gen* 22/1 (10); *HistHel* B4; *MycPrz* II C3v; *Strum* O3v; *BudNT Ap* 1/19; *CzechRozm* 24 (5); *ModrzBaz* 11; Iuż było po męce Páńfkiey blińko lat pięćdziesiąt y kilká *SkarŻyw* [407] (4); *KochTr* 23; *StryjKron* 185; *CzechEp* 192 (2); *NiemObr* 137; *KochSz* Cv; *PudłFr* 11; *WyprPl* C; *KolakSzczęśl* A3v; *WujNT* 51 (3); *SarnStat* 99; krolował lat 11. Po nim Interregnum było. *KlonKr* F3v (2); *KochPieś* 16; *RybGęśli* B3v; *SkarKazSej* 658b.

D cum inf (1): Abowiem częłtokroć zeście Plánetow w známieniu niebieskim ognítyim Kometom być źnaczyło. *LeovPrzep* C3.

Ze zdaniem podmiotowym [*że* (19), *iż* (5), *iżby* (1), *aby* (1)] (26): *BierEz* 12; *OpecŻyw* [27]; A będzie [*eritque*]/ iż pierwey niż będą wołác ku mnie/ iá wyflucham *Leop Is* 65/24 (4); Y będzie dnia onego [*Et erit in die illa*] że złamię łuk Izráelow *BudBib Os* 1/5 (18); *CzechRozm* 196v; *Grabow* B3v.

Ze zdaniem połączonym luźno (zdanie podrzędne o funkcji zbliżonej do podmiotowego; o charakterze przytoczenia) (24): Y będzie [*erit*] w on dzień/ mowi Pan: Zginie ferce Krolewńkie/ y ferce Kxiążęce *Leop Ier* 4/9 (4); Y Było po tych rzeczách [*Et fuit post verba ista*] /kulił Bog Abráhamá *BudBib Gen* 22/1 (16); *BudNT* a7; *WujNT Act* 2/17 (2); *WysKaz* 34.

Przysłowia: Niech będzie co Bog raczy *Prot* Ev.

A iáką miárką mierzyfz/ tákżec záfię będzie/ Zeć íowito ná wśzytkim też odmierzą wśzędzye. *RejWiz* 188.

Aleć by to było podiable By to miało być tak naglie. *RejKup* c5.

Ale íe trudno íprzeciwić. Gdy Pan każe yuż muśfy być *RejKup* v3v.

Przekuią miecze ná lemięfze bo pokoy będzie wśzędzy *CzechRozm* 112 marg, **3v.

Sieybá byłá w plákániu: á źniwo/ w wefelu. *SkarKaz* 639b.

Gdzye fą fprawy/ tám bywa fluchanie *March*¹ A3, *March*³ T8v.

Azałz niewiełz iż przychodzi ná to/ Bywłzy zímá bywa potym láto. *BielKom* G2v.

Frazy: »bądz co bądz« (1): Acz mię gryzłó Sumnienie/ o czym fnadz nie wiecie/ Bądz co bądz/ chćiałem zoftác Pánem ná tym świećie *Prot* Bv.

»bądz, niech(aj) będzie *itp.* chwałá, cześć, ku czci, ku chwale *itp.*« [w tym: komu (171), czemu (9)] [*szyk zmienny*] (211): *BierRaj* 19v; *BierEz* H3; *OpecŻyw* 21v (8); *MetrKor* 46/46 (3); Chwałá bądz Bogu oyczu y Synu y duchu fwiętemu. *TarDuch* Ev; *GlabGad* P8v; *WróbŻołt* K7v (3); zaczo bacz czełcz a chwałá bogv mylemv yzem załye ofthal panem zyemy *LibLeg* 10/62; *RejPs* 142 (2); *RejJóz* A5 (3); *SeklKat* A2v (3); *RejKup* r8v (3); *MurzNTSekl* A2; *GliczKsiąż* Av (2); *LubPs* X6 (6); *GroicPorz* mm4; áby im [świętym] to byłó ku ćci *KrowObr* 170 (9); *Leop 2.Mach* 1/17 (4); *BibRadz* I 7 (5); *BielKron* 18v (5); *LeovPrzep* D; *RejAp* 7 (12); *GórnDworz* Dd5 (4); *RejPos* 19v (13); *BiałKat* 76; *BielSat* L4v; *GrzegŚm* 55 (2); *RejZwierc* 195v (2); *WujJud* B2v; *RejPosWstaw* 22v; *BudBib* Ps 149/9; *BudNT 1.Petr* 4/11; *CzechRozm* 5; *ModrzBaz* 66v; Niech po świećie pełno włzędzie Iego zacnéy chwały będzie. *KochPs* 94 (4); *SkarŻyw* 4 (6); *CzechEp* 64; *NiemObr* 142; *WerKaz* 306; *WisznTr* 29; *ArtKanc* C4 (42); *KmitaPsal* Avv; *PaprUp* D2; *ActReg* 12 (2); *GrabowSet* B3v (2); *KochFrag* 29 (2); Tobie Oycu y Synowi y Duchowi świętemu niechay będzie cześć y chwałá ná wieki wiekow. *LatHar* 44 (25); *WujNT* 233 (12); *SarnStat* 1020; *SiebRozmysł* F4v; *SkarKaz* 353b; *CzahTr* H4; *PaxLiz* E2.

»co (to) jest (a. ma być)« [w tym: z kim (16), z czym (2)] (61): *RejJóz* M3; Tam Bog wie Czo bendze fnami *RejKup* x4 (2); *LubPs* ee6 marg; *RejWiz* 159v; *Leop Iac* 4/14; *OrzList* i; *BibRadz Eccle* 1/9; *OrzRozm* P; *Mącz* 18d (2); *OrzQuin* S4 (2); *GrzegŚm* 59; *RejZwierc* 239; *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* 77; *SkarŻyw* 305; *KochTr* 20; By to iedno nie byłó z námi/ co z onym Báránem *CzechEp* 92; *KochFr* 91; *KochSz* C3v; *WisznTr* 7 (4); *KochPieś* 16 (2); *KochPam* 86; *ZawJeft* 47; *ActReg* 69 (7); *GrabowSet* Q4; Bo iefli nád zielonym drzewem to czynią; z fuchym co będzie? *LatHar* 724 (2); *KolakCath* C2v; *RybGęśli* B3v; *WujNT Iac* 4/14 (2); *WitosłLut* A3; *PowodPr* 78; *CiekPotr* 68 (2); *SkarKazSej* 685b (2); Cóż ieft? cóz fie tu ftáło? *GosłCast* 48 (11).

»niech(aj) co, jako chce będzie« = *quantunvis, quincquid est, quodcunque, quomodocunque* *Mącz* [*szyk zmienny*] (9): *Mącz* 340d (5); *HistLan* Dv; Niech co chce będzie: żyw pan ludu fwemu *KochPs* 107; Niechay będzie iáko chce/ gdy fie dobrze mamy. *BielSen* 12; *KmitaSpit* B4.

»jest (taki, ten) czas, nie byłó czasu« [*szyk zmienny*] (28 : 2): *FalZioł* +2v; *WróbŻołt* 67/31; *Diar* 89; Boć będą the czáły [*Erit enim tempus*]/ gdy zdrowey náuki nie będą znofić *Leop 2.Tim* 4/3; *BibRadz Ioann* 4/23; Ieft czás ktorego pánuie człówiek człówiekowi/ ná iego zátrátę. *BielKron* 81 (2); *Mącz* 344b; *OrzQuin* X4 (2); *GórnDworz* Q6v; *KuczbKat* 125 (2); *RejZwierc* Bbba; byl [!] ten czás/ kiedy Niemcy Prufkiey ziemi niepánowáli *ModrzBaz* 105v (5); *SkarŻyw* 369; *NiemObr* 127; *ReszPrz* 68; *GórnTroas* [3]; *KochFrag* 19; *OrzJan* 5 (3); *LatHar* 262; *WujNT* 305 (2).

»kiedy (a. gdy, jeśli, li) czas jest« = *quando tempus est* *Vulg* [*szyk zmienny*] (10): *LibLeg* 10/64; *MurzNT Mar* 13/33; *BielKron* 58v (2); *KwiatKsiąż* O4; á ia gdy czás będzie przyde ku tobie *HistRzym* 107v; *RejZwierc* 110v; *BudNT Mar* 12/2; *GostGosp* 84; *WujNT Mar* 13/33.

»poki czas jest« [szyk zmienny] (7); *Mącz* 121d; *CzechEp* 99 (2); Póki czas był/ póki łączęście łączyło/ Czegoś żądał/ o wszystko łąčno było. *KochPieś* 25; *GrabowSet* O4v; *OrzJan* 101; *SkarKazSej* 667a.

»czas jest po temu« [szyk zmienny] (12): *Diar* 46; *Mącz* 314b; *GórnDworz* L2; *RejPos* 308v; *BiałKaz* F2; *SkarŻyw* 189; *CzechEp* 283; *KochFr* 84; *KochFrag* 29; Vderzył zalię ná mię pokuśnik moy [...] był y czas po temu *LatHar* 590; *WujNT* 267; *JanNKar* D2.

»bądź (a. niech będzie) dzieka (dziękowanie)« [szyk zmienny] (17): Niech imieniowi iego będą wieczne dzyęki *LubPs* gg3v; *RejPos* 271; tobie dziekák bądź/ miłości *KochPieś* 5; *ArtKanc* A11 (3); *GrabowSet* R2v; *LatHar* 546 (10).

»jeden dzień nie był, (kiedy) by« = *nie było dnia, żeby* [szyk zmienny] (2): *GórnDworz* Aa5v; Ieden dzień nie był/ Pánie wśzech wieczności/ By fię/ twą wołą/ ma myśl zábawiá. *GrabowSet* I3v.

»temu jest lat, dni; temu jest dzień, są lata« [szyk zmienny] (9 : 2; 1 : 2): *ZapWar* [1519] nr 2244; *LibLeg* 11/84; *BierEz* O; a temu wślytkiému dzis trzeci ieft dzień/ iako fie to ítalo. *OpecŻyw* 167v; *LibMal* 1545/105v (2); *BielKron* 427v; *Mącz* 1b (3); *HistRzym* 38v; *BielSen* 7; *KochCz* A2; Iuż tyśiac lat temu będzie, Iák niewiáry pełno wśzędzie. *KlonWor* **2v.

»(jeśli, ile, gdy) może (li) być« [szyk zmienny] (33): *BierEz* A4v (3); Przeto moy mily oycze możeli bytz/ oddál odemnie ten kielich *OpecŻyw* 101 (4); *HistAl* B; *KromRozm I* N3v; Yelścze dwánałcye nye bił [zegar]. (–) Może być/ Ale mnye fy y noc tá długa widzyáá *KromRozm II* a3 (2); *KromRozm III* L7; *SienLek* 154; *GórnDworz* I6v; *HistLan* C4v; *KuczbKat* 410; *Strum* M4; *SkarJedn* 290; *SkarŻyw* 589; *CzechEp* 14; może bydź że fię myłę *GórnRozm* B3v; *KochWr* 40 (2); *KochWrJan* 18; *ActReg* 129; *GostGosp* 2; *GrabowSet* Bv; *LatHar* 651; *PowodPr* 38 (2); *CiekPotr* 50 (2); *GosłCast* 46.

»(to, co) nie może być« = *non potest fieri Vulg* [szyk zmienny] (49): *FalZiol* V [30]; *RejJóz* G5v; *GliczKsiąż* G3; *RejWiz* 184v; *Leop Ex* 8/26; *OrzList* a4v; *BibRadz* 2.Esdr 2/2; *BielKron* 5v (3); *OrzQuin* B3 (2); *RejAp* 26v; *GórnDworz* Sv (2); *GrzepGeom* D3 (4); *RejPos* 115v (2); *BiałKat* 18v; *GrzegŚm* 58; *KuczbKat* 175 (3); *RejZwierc* 217 (6); *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Jer* 2/25; *BudNT przedm* b2v; *KarnNap ktv*; *ModrzBaz* 22v; Y nie weźmie złość ich pómłty? być nie może/ Wyleiefz ty fwoj gniew ná nie *KochPs* 82; bom fię iá oddála Chryśtułowi; á być nie może/ ábych mu wiáry záchować niemiála. *SkarŻyw* 225 (5); *CzechEp* 87; *NiemObr* 14; *GórnRozm* D4v; *LatHar* 201; *JanNKar* H4; *SkarKaz* 351a.

»[komu czemu] nie będzie nic« (8): *LibLeg* 7/9v; Wydrze z botá podeśzwy/ nodze nic nie będzie *RejWiz* 150v; *RejFig* Bb7; puźczę powietrze ná wszystko bydło po wszystkim kroleśtwie iego [Faraona]/ iż żadne żywe nie zołtanie/ á Zydowłkiemu nic nie będzie. *BielKron* 29v (3); *RejPos* 353; *Strum* M.

»bądź (a. niech(aj) będzie) pokój« [w tym: komu (7), z kim (3)] = *pax erit Vulg* [szyk zmienny] (10): *BierEz* I4; *Leop* 1.Reg 20/7 (3); *BibRadz Dan* 10/19; Pokoy tobie niechay będzie moy miły fyncázku *RejPos* 115; *BudBib Ier* 29/7; Pokoy wam bądź Zwolennicy *MWilKHist* L2v (2); *LatHar* 102.

»jest rzecz, (roz)mowa, gadka, słowo itp.« = *sermo factus (habitus) est Vulg* [szyk zmienny] (118): *OpecŻyw* 66; *PatKaz II* 54v; *BielŻywGlab nlb* 8; *RejPs* 100v; Gdy bela rzecz okolo zamknienia drogi do Sliáka *ComCrac* 12v (2); *RejJóz* N4v; *LibMal* 1554/189; *MurzHist* D4; *KromRozm III* A5 (3);

Diar 30 (2); *GroicPorz* x4; *RejWiz* 43v (2); *Leop Ruth* 4/1 (4); *OrzList* f4 (2); *OrzRozm* A3v; *BielKron* 200 (5); *GrzegRóżn* K4; *RejPos* 20v (2); *OrzQuin* B3v; *SarnUzn* F5 (2); *SienLek* 158 (2); *RejAp* 176v; bo tá rozmowá ná Sali bylá *GórnDworz* C3v (5); Ná początku będzie o tym rzecz *HistRzym* 7v; *RejZwierc* 26v (3); *BudBib* 3.Reg 6/11 (24); *BudNT Ioann* 10/35 (3); *CzechRozm* 8v (5); *ModrzBaz* 4 (4); *SkarJedn* 76 (4); *KochOdpr* C2 (2); *SkarŻyw* 195; *CzechEp* 257 (3); *NiemObr* 24; *KochFr* 80; *KochSob* 70; *PudłFr* 73; Otoż gdyby Pánowie połłowie przy Krolu siedzieli [...] mnieyby mowy było/ á fktuku więcey. *GórnRozm* M4 (3); *Paprup* 14; *ActReg* 61 (4); *WujNT Ioann* 10/35 (10); *WysKaz* 28; *SkarKaz* 310a (2).

»bądź, (a. niechaj będzie) wola« [szyk zmienny] (50): *BierEz* O2; *OpecŻyw* 82 (5); *PatKaz III* 138v; zefłzmi mi gothowy na kazdi czałch kyedi bandzye wolya Wałchey Kro.mczi fyem zlozicz. *LibLeg* 11/153v (6); *SeklKat* C (3); *ZapWar* 1548 nr 2667; *RejWiz* 184; *Leop Luc* 11/2; *RejFig* Dd4v; *RejZwierc* 105; *BibRadz Matth* 6/10 (2); *BielKron* 92v (2); *RejAp* 20; *RejPos* 39 (4); *BiałKat* 176 (2); *KuczbKat* 395 (2); *RejZwierc* 200 (2); *CzechRozm* 227v (2); *SkarŻyw* 245 (2); *CzechEp* 319; *ArtKanc* M15v (2); *ActReg* 148; *GrabowSet* T3; *LatHar* 5 (3); Bądź twa wola [*Fiat voluntas tua*] iáko w niebie ták y ná ziemi. *WujNT Matth* 6/10 (2).

Zwrot: »być na wieki (wiekow, wiekom, wieczne, wiecznie), na wiek wiekom, od wiekow wieka« = *esse in saeculum, in saecula saeculorum, in perpetuum* *Vulg* [szyk zmienny] (71 : 4 : 1): *OpecŻyw* 71v; *GlabGad* P8v; *WróbŻołt* 103/31; *LubPs* X6 (2); *GroicPorz* mm4; *KrowObr* 175 (4); To niebo połługuie nędznemu człowieku. A podobno że iuz ták y ná wieki będzie *RejWiz* 152v; *Leop Ez* 37/28 (3); *BibRadz 2.Par* 7/16 (4); *BielKron* 412; *RejAp* 7 (5); *RejPos* 30 (4); *BiałKat* 76; *RejZwierc* 195v; *WujJud* 230v; *BudBib 2.Par* 33/4; *BudNT 1.Petr* 4/11; *CzechRozm* 5; *KochPs* 189; *SkarŻyw* 4 (10); *CzechEp* 319; *WerKaz* 306; *ArtKanc* C4 (6); Dawność twoiéy zacności/ ieft od wieków wieká *GórnTroas* 35; *LatHar* 16 (17); *WujNT Gal* 1/5 (3); *SkarKaz* 353b; *PaxLiz* E2.

Szeregi: »bywać i być« (3): *WujJudConf* 129; Aczći bywały y fą iefłcze rołterki y fwały w Kołciele *RejPosWstaw* [143⁴]; *SarnStat* 542.

»być abo (i) nie być« [szyk 1 : 1] (2): Krol kazał náydowác iefłli był gwałt ábo nie był *BielKron* 418v; *CiekPotr* 15.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (32): *LibLeg* 7/69 (2); *GliczKsiąż* K7v; *RejWiz* 155; co zá przygody były y fą y iefłcze będą *BielKron* 320v (3); *OrzQuin* Z4v; Wiedziáłem o tym co ieft y co przed tym było *Prot* A4; A thenći to boy wftáwicznie był y będzie w krolełtwie Pánłkim *RejAp* 102v (3); *RejPos* 260 (2); *RejPos Wiecz*² 90v; *BiałKat* 71 (2); *WujJud* 230v; *BudBib Ex* 11/6 (2); *CzechRozm* 116v; *CzechEp* [394] (3); *CzechEpPOrz* *4v; Przechwałanie moje nie ieft áni będzie *NiemObr* 67; *Paprup* Fv; *WujNT Mar* 13/19 (2); *SkarKaz* 637b; *PaxLiz* C2; *KlonWor* 13. [W związku z płynnością granic między znaczeniami niektóre cytaty można interpretowác jako znac. 1.]

a. *O zjawiskach meteorologicznych; esse Mqcz* (105) : *BierEz* F4 (2); *MiechGlab* 34 (2); Pochmurne obłoki będą, y wiatr. *FalZioł* V 56a (10); *LudWieś* B3 (6); *RejKup* cc5; *HistAl* A6v (3); *MurzNT Matth* 14/24; *LubPs* R6; *RejWiz* 93v; *Leop 2.Par* 7/13; *BibRadz Ex* 14/20 (10); bo bylá w ten czas mgłá iż ieden drugiego widzieć nie mogł. *BielKron* 372v; Ale iż był wielki śnieg y mroz *BielKron* 408v (28); *Mqcz* 5c (4); *RejAp* 72v (2); Będą częłte łyfkánia/ grzmienia/ połpołu z grádem bárzo

łzkodliwym *LeovPrzep* C3v; *HistRzym* 121; *RejPos* 10v; Nie odmieniayże fie iáko Márzec ná Wiofnę/ gdzie iednego dnia będzie y defzcz y iálny y krupy *RejZwierc* 24v (2); *BielSpr* 68v; *BudBib* 2.Par 6/26 (2); *HistHel* Bv (2); *Strum* N2 (2); *BudNT Ap* 8/5 (5); *Oczko* 26; *SkarŻyw* 372 (2); *StryjKron* 662; *PudlFr* [3]; *LatHar* 729; A ráno/ Dżis będzie niepogodá [*hodie tempestas*]/ ábowiem fie czerwieni pochmurne niebo *WujNT Matth* 16/3 (5); *WitosłLut* A3; *KmitaSpit* C5; *PudlDydo* A4.

D cum inf (1): A pewnie być grádowni choctay nie máłz chmury. *RejWiz* 131.

Przysłowie: Gdyż z wielkiej burze oney máło łnadź dżdża było. *HistLan* C.

b. Przypadać (o datach i terminach) (42) : *OpecŻyw* 9v (6); *LudWieś* ktv; *RejKup* 15; Bo we środe Trzech Krolow było. *Diar* 56 (3); *GroicPorz* bb2; Ale fiodemgo dnia/ Sabbotá Pána Bogá twoiego ieft [*sabbatum... est*]. *Leop Ex* 20/10 (2); *BielKron* 38v (3); *Mącz* 118d; *LeovPrzep* E4v; *RejPos* 31; *BudBib Ez* 45/21; *BudNT Matth* 26/2; *StryjWjaz* C4v (2); Bo niewiedział iefli tego dnia Wielkánoc była *SkarŻyw* 249 (6); *StryjKron* 350; *ActReg* 9 (2); *LatHar* 688 (2); *WujNT Matth* 26/2 (3); Działo fie ná Wálnym Séymie w Piotrkowie/ który był ná S. Woyćiech/ we Szode pierwżą po świętym Iérzym *SarnStat* 899 (3).

D cum inf (1): zá pięć y dwádzieściá lat być dniowi ładnemu *LeovPrzep* H2. [Cf *znac.* **II.10.a.**]

3. Mieścić się, znajdować się, zawierać się, pozostawać, tkwić w czym; przebywać, mieszkać; być obecnym; uczęszczać; przybywać, przychodzić, stawić się, stać przed kim (o stosunkach przestrzennych; czasem przenośnie – w sensie umysłowym); ex(s)tare Calep; adesse, inesse, praesesse, praesto esse, residere, subesse, versari Cn (12115) : yako ya o them dobrze wiem ze thy lankj są na hymyenyv by dziedzistwie mogem borakovie *ZapWar* 1533 nr 2516 (43); *MetrKor* 46/175v (34); *BierRaj* 23; *March¹Wiet* Av; Xántus nie długo w lázni był/ A hnet wyfzedł iedno fie zmył *BierEz* D3v; Tákieżci w Bożey Owczárni/ Są wilcy łzarzy y czarni *BierEz* R4 (49); Też nie byli za nią anij przed nią [*Maryjã*] rycérze/ pánięta/ albo pakholęta/ tylko ijdzie z iey miloľciã/ pokora/ vbołtwo/ a łromieziwołftz *OpecŻyw* 10v; O łynu móy námileyłfy/ ij gdzie ies/ tzo fie dzieie s twa miloľciã? *OpecŻyw* 33 (143); *OpecŻywPrzedm* C3v; *OpecŻywSandR* 6; *ForCnR* E2 (7); *PatKaz I* 12v (2); ale od uyekow yuľz bądacz wbołthwe [*Maryja*] łzwyęta byla *PatKaz II* 79 (17); *PatKaz III* 125 (15); *Murm* 48 (2); zwlekli go zoney łukniey łfachowaney y wpułtzili go wdoł łtary gdzýe nie było wody *HistJóz* A2 (30); *TarDuch* E4 (5); *FalZioł* V 34v (200); *BielŻyw* 128 (22); Czemu w nogach łã przeguby iako w biodrach/ w kolanach *GlabGad* F3 (75); *March²* D3v; *MiechGlab* 61 (51); *BierRozm* 16 (3); *LibLeg* 6/160 (156); Ołtatecznie łiedm iefth gwiazd na wierzchu nieba na ktorich fie niebo obracza według prołtych domniemania. *KłosAlg* A3v (10); Gdzie ieft/ twoy oćiec/ y twoiá mátká twoy brát *March³* V7v; *WróbŻołt* 148/4 (34); *WróbŻołtGlab* A4 (2); *RejŁas* w. 45; *RejPs* 74v (19); *ComCrac* 17 (2); yłch Maczkovi łynowy Mikolaya ogrodnyka włzłarim yełchcze v oycza łwego Badacz nogi na polyu podcział wzwadzye *LibMal* 1543/77v (93); *RejRozpr* I4 (9); *ConPiotr* 30v (3); Alem ja wrzimie niebył *SeklWyzn* A (12); Hey hey ty dobry męžu/ połtoy máło žnami Widzę izes ž daleka. *RejJóz* B (25); *SeklKat* A3 (14); *RejRozm* 395 (2); *RejKup* f6 (48); Były thám podle rzeki páłace piękne *HistAl* F6 (71); *KromRozm I* M3 (20); *MurzHist* P4v (18); *MurzNT Mar* 3/1 (38); *KromRozm II* o2 (15); *KromRozm III* B2 (48); *Diar* 24 (25); *DiarDop* 116 (2); *BielKom* F3v (8); *GliczKsięz* G3v (17); *LubPs* S4 (146); *GroicPorz* 11v (26); *SeklPieś* 6; Iż teľz wiľzac ná krzyžu rozmaíte nałmiewiľká

y wraǵania flyźał y widział/ iufz od onego łotrą/ który był ná lewicy *KrowObr* 49v (106); A nadobny obercuch piękne łznurkowanie/ Gdy ná cnocie z rozumu będzie háfftowanie. *RejWiz* 16 (82); miecz y nieprzyaciół bądź od nich dáleko. *Leop* 1.*Mach* 8/23; Y był ná pułczy czterdzieści dni y czterdzieści nocy *Leop Mar* 1/13 (370); *OrzList* e3 (19); á ná co fię więcej Commiffarzow zgodzi tám ma być granicá *UstPraw* I2 (39); *KochZuz* A2; *RejFig* Dd6v (35); *RejZwierz* 119v (25); *WyprKr* 101v (47); Lecz y niewiały niektóre z náłzych przełráły nás/ które rániuczko były v grobu. *BibRadz Luc* 24/22 (522); *Goski* 15v (4); *OrzRozm* P3v (17); A przed tym trzeci dzień był też poel od Kłiążęciá Polkiego Mieszka o koronę tákowáz do Papieža *BielKron* 299v; ná pierwzey łthronie kárty/ wierłz 24. łtoi Tromancya/ ma być Teomancya. *BielKron* Mmmm2 (1356); *GrzegRóżn* Ev (16); A iako żywo złota więcej wniewy niebyło. *KochSat* A3 (4); *KochZg* B; *KwiatKsiąz* G3 (5); simul ut accepi literas a Seleuco statim, Iákom skoro od Seleukuła liłti wziął wnetem *Mącz* 394c (102); bo tá Figurá we wlyłtkich inych Figurách być musi *OrzQuin* H3 (25); Da Bog/ iż w rychle będzie Słóńce przed iey wroty/ Tedy fię do nas wroci on piękny wiek złoty. *Prot* D2v (12); *SarnUzn* B8 (20); drzwi y okná wdomu máią być s tey łtrony/ która dáleko od wody *SienLek* 2v (85); *SienLekAndr* a3; *LeovPrzep* Ev (16); *RejAp* 192v (113); *GórnDworz* R5v (114); Kát co ielł v punktá a. równy ielł iákom rzekł kátowi temu co ielł v punktá c. *GrzepGeom* Q3 (129); Ten obraz ná iednym pálcu miał złoty pierścień/ przy którym był ten napis. *HistRzym* [2]; Zdrow bądź pánie fláchetny/ twoy łmutek dáleko bądź od ciebie. *HistRzym* 23 (139); Táke też ty vczyń w tey łlepocie twoiey/ ielłibyś łam nie mógl obaczyć á ogárnąć wiárą tego Mefyálzá łwego á zbáwiciela łwego/ pytay łie oney cnotliwey łłuczney/ kedy idzie/ á kedy łą drogi iego. *RejPos* 68v (298); *RejPosWiecz*² 94 (14); *RejPosWiecz*³ 97 (2); *BiałKat* 261 (62); *BielSat* C4v (3); *KwiatOpis* B3 (5); *GrzegŚm* 65 (43); Abowiem miałto złotá kámienie tám było. *HistLan* C2 (13); *KuczbKat* 385 (29); A więc y on drugi co mu tego pomaga tedy łie tym chlubi/ o wierę bych był nie ia thedyby łie byli tego nie domylłili/ á wlyłcyby to byli przepátrzyli. *RejZwierc* 191; A ták ma miła cnoto wolę ia być s tobą *RejZwierc* 271 (123); *BielSpr* 4v (53); *KochMon* 25 (6); *WujJud* 52 (58); *WujJudConf* 254 (11); *KochList* 1; *RejPosRozpr* cv (8); *RejPosWstaw* [21³] (9); *BudBib* 4.Reg 23/7 (218); *HistHel* [A2] (17); *MycPrz* I [D] (3); *Strum* Nv (70); *WierKróć* A4 (2); Wiárá/ tedy náłzá ma być/ y ielł/ v łáwego Pána Boga. *BiałKaz* F2v (11); *BudNT* 2.Tim 2/20 (74); Zá Slácheckimi łtany Krákwianie byli *StryjWjaz* B4 (4); *CzechRozm* 18 (152); *PaprPan* S4v (24); *KarnNap* E3v (3); łprawy które fię wnim działy niedáleko łą od náłzey pámięci *ModrzBaz* 127v (61); *SkarJedn* 108 (56); *KochDryas* [A3]; Ale gdziezem/ prze bogá? *KochOdpr* Dv (5); *Oczko* 7v (27); Być w niebie/ et Do niebá się dołtać. *Fieri immortalis. Calag* 295b (4); *KochPs* 82 (9); Iutro powiáda będziewá włpołem *SkarŻyw* 90; Wyrway trochę/ namilłze moje dziecie/ [...] nie boy fię/ owo iufz ielł Chryłtus włpomożyciel twoy. *SkarŻyw* 208 (233); obye dwye strony byely tam łzye [= były sá] przet łegom. Panem woyewodą *ZapKóścier* 1582/29v (14); *KochTr* 8 (4); *MWilkHist* G4v (25); Dregowicy zá náđ Dźwiną byli *StryjKron* 115 (71); Obrátem (łobie) być w progú domu Bogá mego niż miełzkác w przybyłkach niezbożności. *CzechEp* 156 (130); *CzechEpP*Orz **3 (2); *KochJez* B2 (3); O czym wlyłtkim wátpić nie trzebá/ bo tákich liłtow/ w domách ludzkich pełno było/ y dżiś podobno ználełby fię mogły. *NiemObr* 153 (37); *KochFr* 13 (20); *KlonŻal* D2 (2); *KochBr* 151 (2); *KochMuza* 26; *KochPhaen* 6 (11); *KochSz* C2; *KochWz* 140 (4); *ReszPrz* 76

(14); *ReszHoz* 117 (10); *ReszList* 159 (8); *WerGośc* 244 (14); *WerKaz* 297 (2); A choć nas prawie dołyć/ iákby nic nie było/ Iedną śláchetną dużą tak wiele vbyło. *WisznTr* 14 (5); *BielSen* 10 (2); *BielSjem* 27 (3); *KochPam* 86; *KochPieś* 16 (4); Powiédzcieľz mi mé ľásiady/ Ieť tu która bez téy wády? *KochSob* 57 (4); *KochTarn* 76; *PudľFr* 33 (7); *ArtKanc* E8 (24); *BielRozm* 4 (2); *GórnRozm* K2v (35); A miályby nas hámowác práwá/ y ci którzy ľá praw ľtróźmi: czego ieśli nieczyniá/ kiedy tedy być zábom na deľce áź boćian przyleći/ iako Aeľop báie. *KochWr* 30 (5); *PapřUp* I2 (4); *ZawJeľt* 38 (2); *ActReg* 84 (57); *Calep* 438a (19); *GostGosp* 110 (54); *GostGospPon* 170 (2); *GrochKal* 11; *Phil* C (6); O miły mój/ gđzieś teraz/ czy błáďziľz po ľeśie? *GórnTroas* 42 (17); *GrabowSet* C2v (10); *KochAp* 9; *KochFrag* 45 (3); *OrzJan* 3 (13); *WyprPl* A4 (5); *LatHar* 702 (63); *KoľakCath* A3 (3); *KoľakSzczęśl* C3v (6); *RybGęśli* B2v (6); Gđzie zálię ktorego ľłowá ábo kilku w Graeckim textcie nie było/ ktore ľię w náľzym Lácińľkim náyduie *WujNT* 16; A oto człowiek niektory opuchły był przed nim. *WujNT Luc* 14/2 (547); *WysKaz* 7 (12); *JanNKar* C4v (7); *JanNKarGórn* H (3); *JanNKarKoch* G2 (3); *JanNKarOrz* F3v; Z Waľach tákże gościniec nie ma byďź/ iedno przez Koľomyiá. *SarnStat* 1049 (215); *SiebRozmyśl* Bv (6); *GrabPospR* L4 (3); *KlonKr* F4v; *KmitaSpit* C3 (9); *PowodPr* 30 (7); *SkarKaz* 158a (101); *VotSzl* E2 (5); *CiekPotr* 43 (28); *CzahTr* Hv (25); Wy namilľzé/ bąďźcie tu przyiaciółki moie. *GosľCast* 39 (10); *PaxLiz* C3 (2); *SkarKazSej* 702b (14); Rybitľka kępá tudzieľz bliľko GNIEWA, V ktorego teź nie dľugo bęďźiewá. *KlonFlis* G3v (12); *SapEpit* B3v (2); A tá zdráďá tráćil ślad/ wľpák obrácaľ ľtopy/ Zadna nie byľá ku drzwiom/ lecz wľzytkie od ľzopy. *KlonWor* 22 (16); Albo ľie w tym nie pomniľz/ żeś tu w cudzey ľtronie? *PudľDydo* A3v (5); żeś ľię W. M. znowu przez niemáły czás niebywľzy fortunnie á zdrowo do máietności ľwey náwroćiľ/ [...] raczyľ *RybWit* Av; *ZbyľPrzyg* A4v (3); *SzarzRyt* B2v (2); *SzarzRytľSzarz* nľb 2v.

W zdaniach bezpodmiotowych z konstrukcją D cum inf = ktoś (lub coś) musi być, znajduje się albo będzie się znajdował(o) gdzieś na pewno, koniecznie (20); Myľli ľobie/ mnieć támb być by [= *choćby*] natrudniey było *RejWiz* 177 (4); *RejFig* Cc3v; *RejZwierz* 137; A iż człowiek niewie być poľpoľu miľości y nienawiści/ ále Bogu ty rzeczy ľá przeľoźone/ bo wľzytkim iednáko rzeczy przychodzá/ ľpráwiedliwemu y krzywemu *BielKron* 81; *RejZwierc* 151 (2); *RejZwiercTrzec* Aaa2v; *HistHel* D3; Niepoczńá ludźie przez nas nic Wľzędy pánu dyabľu być. *MWilkHist* E4v; *KochBr* 152; *WisznTr* 5; *BielSen* 6; pewno że mu być w piekle. *WysKaz* 20; Złoty Czérwony zá trzyďzieći groľzy ľzácowan byďź ma. To znyáďzieľz Titulo Podľkárbi: bo temu támb ľľuźnieyľza iest rzecz byďź. *SarnStat* 275. Cf »być na drodze«, »być po prawicy«, »być na ziemi«.

Przysłowia: Nie bacźác iż w ľzpátnym ľęďzie/ Niekiedy teź báľfam bęďzie *BierEz* Gv.

bibl. Gđzieć bęďzie ćiaľo/ támbci bęďá y orľowie. *LeovPrzep* G2 (2); *RejPos* 259; *GrzegŚm* 20; *WujNT Luc* 17/37 [ogóľem 5 r.].

Bo záwľze kákol miedzy pľzenicá być muśi *WujJud* 7v.

Mniema iż iuź ľkorę nieľie Choćia niedzwiedz bęďzie wľeľie *RejRozpr* Ev.

Gđzie ľá niewiáľty/ támb bywa ľwárzenie. *March*¹ A3; *March*³ T8v.

A damli dobrá kolendę Ze z nogámi wniebie bęďę. *RejRozpr* A3.

A tak darmo ľyę czas kroczy Ac ľęďzia ćzeka zďobroczy Czľľczcie bych my juź mogli ijcź A wpiekľie dzis na obiá być *RejKup* z6.

Gdzye ferce ieft tám Bog będye *BielKom* F3.

bibl. Abowiem gđzie ieft fkarb wafz/ tam, i ferce wafze będzie. *MurzNT Luc* 12/34; Gdzie ieft fkarb twoy tám ieft ferce twe. *HistRzym* 122; *SkarŻyw* 545; *WujNT Matth* 6/21 (3); [ogółem 6 r.].

Frazy: bibl. »pan Bog bądź między nami; niechaj będzie Pan między mną a tobą na wieki« = *sit Dominus inter me et te Vulg* (2); *Leop* 1.Reg 20/23; Weźmi ten pierścień á choway odemnie/ á pan Bog bądź między námi. *HistRzym* 123v.

»kto bądź, ten bądź« = *niech będzie kto chce* (2); *KochPam* 86; śmierć fprawiedliwa/ iednákiego ná wzyftki práwá vżywa. Kto bądź /ten bądź ná kogo lós naprzód pádnie/ Ták Páná iáko fługe poima *KochPieś* 17.

»nie wiem, gđziem nie był« = *byłem wszędzie* (2); *Perreptavi usque omne oppidum ad portam, ad lacum, quo non, Zwiedzyłem wzyftko miálteczko/ v bramy/ v yeziorá y niewiem gđziem tile nie był. Mącz* 343c, 352c.

Zwroty: »być w brodzie« = *wpaść, skompromitować się* (1); A tyś wolał przez ławy: á przecięś był w brodzie: Dobra ono przypowieść: Polak mądr po fzkodzie *PudlFr* 43.

»być doma, w domu« = *we własnym mieszkaniu* [szyk zmienny] (35 : 14): A kiedy iuż Xánt domá był/ Wzyftko o Ezopie myflił *BierEz* E3v (3); *ZapWar* 1527 nr 2374 (2); *LibMal* 1543/72v (3); Otworz otworz ieft kto wdomu *RejKup* e4; *GroicPorz* m4v; *Leop Matth* 5/16 (3); *RejFig* Aa6v; *RejZwierz* 137v; *BibRadz Ios* 6/17 (2); *BielKron* 297v (2); *KochSat* B3v; *Mącz* 278a (9); *OrzQuin* A4; *Prot* A4v (2); *SienLek* 164v; *GórnDworz* R5v (2); *RejZwierz* 254 (3); *CzechRozm* 230v; *Calag* 109b; *SkarŻyw* 497; *ZapKościer* 1584/49; Korce Gdańskie máią bydź domá/ dla próby wymierzenia we Gdańku. *GostGosp* 92 (2); *WyprPl* C; *OrzJan* 53; *WujNT Ioann* 11/31; *SkarKazSej* 671b; *KlonFlis* H4v.

»być w domu« = *być niezamężną, u rodziców* (1); Czemuś dawney nie powieđał: Iużemci inemu ślubia/ Pokim iefzeze w domu była. *BierEz* O2v.

»[komu] być na drodze« = *być przeszkodą* (1): To iuż teraz prawie wydze Czo mowyl iuż tu łam fłyfę. Tem my to pyen był nadrodz[e] Ze tak baczys źlie obodze. *RejKup* n4v.

bibl. »być w, na łonie, w biodrach, łędźwiach [czyich]« [szyk zmienny] (10 : 4 : 1): *KrowObr* 215; *SarnUzn* E8v; *CzechRozm* 143v (3); W czym y potomkowie iego/ iáko mowi Apoftoł/ to ieft Aaron/ y Lewytowie/ ktorzy iefzcze byli w łędźwiach tego Abraháma oycá fwego/ iáko wietfzemv dziefięcinę teź dáli *SkarŻyw* 284; *CzechEp* 255 (4); *LatHar* 527; Bo ci ktorzy w łonie Abráánowym [= *w otchłani; limbus patrum*] byli/ żadnych mąk nie ćierpieli *WujNT* 263 (3); Bo żaden áni Moyżefz/ áni Prorok Bogá nie widział/ mowi Ian Chrzćiciel/ iedno ten Syn który ieft ná łonie v Oycá. *SkarKaz* 488a.

»na śmiertelnym łozu być« (1): która [*Elżbieta Sławkowska*] będąc złożona od Pana Boga Niemocą, tak i na Śmiertelnim lozu będąc [*napominała swego syna*] [...] Ażeby Stanąwszy przed Prawo Miałta Kofćierziny społecznie z nimi podziękował za posag który wzięła od Braćiey swojey. *ZapKościer* 1581/23.

»[gdzieś] być myślą« (1): bom y tám iuż wzyftek ieft myślą *CiekPotr* 83.

»oblicznie, obecnie [gdzieś] być« = *być osobiście gdzieś obecnym* [szyk zmienny] (12 : 5): *OpecŻyw* 41v; *LibMal* 1546/110v; Iedno kfiążę rycerftwá Dáriufowego/ obaczył być oblicznie Alexandrá.

HistAl F2; *Diar* 29; *LubPs* cc4v; Poştánowiwŷzy woŷfko w Ieruzálem/ ktore tám obecnie byŷo/ ciágnął do Cezáryey *BielKron* 147v; *Mącz* 428d; *RejPos* 88v; *GrzegŚm* 35; Ale Krol będąc oblicznie w Powiećie [*praesens in municipio*]/ łácnno by ŷię wŷzytkiego dowiedziaŷ *ModrzBaz* 20v; *NiemObr* 76; *LatHar* 198; *WujNT* 2.*Cor* 10/2; *SarnStat* 1169 (4).

»być przed oblicznością [czyj]« = *in conspectu Vulg* [szyk zmienny] (12): y rzekł krol do Iozefa/ ocyec twoi y braćya twoi przyfli do cyebye zyemya Eipŷka ieft przed oblicznością twoią *HistJóz* E2v; *TarDuch* A7; *WróbŻoŷt* 118/168 (2); *RejPos* 78v; *BiałKat* 76; *KuczbKat* 260; *LatHar* 163; *WujNT* 841 (3); *SkarKaz* 40b.

»być przed oczyma, przed okiem, na oczach, na oku« = *ante oculos esse Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (29 : 1 : 2 : 1): *PatKaz II* 33; *PatKaz III* 149; *WróbŻoŷt* 25/3; Day miŷy panie nam: aby zawzdy nam byla przed oczyma náŷlemi [prawiedliwoŷc *RejPs* 166v (2); *MurzNT* 8v; *Leop Gen* 47/6; *BibRadz Rom* 3/19[18] (5); *BielKron* 334v; *RejPos* 219 (5); *KuczbKat* 140; *RejZwierc* 258; *Oczko* A4v; *KochPs* 24 (2); Y pytaŷá gdzie brát Wincenty? powiedziano iey/ oto ieft przed oczymá twemi. *SkarŻyw* 310 (2); *ActReg* 47; *Calep* 720a; A ty nie ŷpuŷczay Oycze z twego wzroku/ Lecz niechay będę záwzdy/ ná twym oku *GrabowSet* I3v (2); *OrzJan* 16; *WujNT Apoc* 9/13; *CiekPotr* 89; *GosŷCast* 32.

»być [gdzie] swą osobą, istnością, w swej osobie, pod własną osobą *itp.*« = *być gdzieś obecnym osobiŷcie* [szyk zmienny] (16): *MetrKor* 34/134v (3); *LibLeg* 11/83; A gdzieżby on mogŷ wiedzyeć po wćciornaŷtkim ŷwiecie/ Co ŷie w tey zyemi dzyeie/ á co w tym powiećie. Gdyż on ieft ŷwą iftnością/ á wŷzytko wie wŷzędzye *RejWiz* 111v; *BibRadz Act* 27/37; *BielKron* 209v; *RejPos* 88v; *WujJud* 71v; *SkarJedn* 282; Który ták záŷtápi mieyŷce iego/ iákoby ŷam w oŷobie ŷwéy byŷ. [*tanquam solus personaliter interesset JanStat* 698] *SarnStat* 914 (6).

»być w [czyjej] osobie« = *mieć pozór, podobieńŷtwo, poŷtać (czegoŷ), być czyimŷ uosobieniem* (1): Ruŷz ŷię y ty coŷ w oŷobie Miáŷtá *RybWit* B3v.

»być przed Panem, przed majestatem bożym« [szyk zmienny] (3 : 1): wyźrzaŷ Eliábá (pierworodnego Izái [yná] y rzekł: Ieŷliże ieft przed Pánem pomázániec iego? [*Num coram Domino est christus eius*]? *Leop 1.Reg* 16/6 (2); *RejAp* 69v; *ArtKanc* A10v.

»na piŷmie być« (1): Cokolwiek á ktorego czáfu poŷtánowi Pán y nápiŷze/ nie przeŷtępowáć: nie wymawiáiac ŷie niepámięćią: gdyż ná piŷmie to bydź ma. *GostGosp* 74.

»być na placu« = *być wspominanym, przytaczanym, omawianym, dyskutowanym* [szyk zmienny] (5): *MurzHist* K4v; Ten ieft záwzdy ná plácu/ ten ma pámięć żywą. *RejWiz* 91 v; y wŷzytko to byŷo ná plácu/ cokolwiek zobudwu ŷtron dowodnie kto powiedzieć może *GórnDworz* G7v (2); *ActReg* 183.

»być ku, na pomoc(y)« [szyk zmienny] (8 : 5): *BibRadz 1.Par* 12/19; iż Krol Kázimierz niemogŷ być ku pomocy Ceŷárzowi Frydrychowi *BielKron* 231 (10); *BielSen* 6; *ArtKanc* M4v.

»być ku potrzebie« [szyk zmienny] (10): Skánderbeg niemogŷ ták być prętko ku tey potrzebie z ŷwoim ludem. *BielKron* 245v (10).

»być przed prawem« [szyk zmienny] (2): Co oni przed prawem náŷzym będąc zeznali, za pozwem Iego Mŷci Pana Woiewody Pomorskiego, ktore zlotych 50. do ŷiebie wŷiaŷ Pán Dzieniŷz Iezewŷki. *ZapKoŷcier* 1580/15v, 1584/51v.

»[komu] być po prawicy« = *ku pomocy* (1): Abowiem Dawid o nim mowi: Vpátrowałem ząwždy Páná przed łobą; bo mi ieft po práwicy [*quoniam a dexteris est mihi*] *WujNT Act 2/25*.

»być przytomnie« = *osobiście* (2): Gdyby łam Miłtrz ząwždy był przytomnie [*praesens*] więceyby roboty zdwiemá odpráwił/ niź w niebytności łwey z dzieśiącią odpráwuie. *ModrzBaz 37; Calag 109b*.

»być przed rękami« = *znajdować się w pobliżu, na podorędziu* (1): Exto – Föraussgehn, vberig sein, vorhanden sein. Iełtem przedrękamy, podałem łie, wirosłem. *Calep 398a*.

teol. »być w sakramencie, pod osobą chleba (i wina), w chlebie (a w winie) *itp.*« [*szyk zmienny*] (68): *KromRozm I K4; BielKron 206v; GrzegRóżn Iv; Drudzy ząłię powiádaią/ iż pod obiema częłciami łákrámentu tego/ to ieft/ w chlebie á w winie/ ieft cáły á iftotny Kryłtus. RejPos 88v; RejPosWiecz² 97; Iuźe tedy Chryłtus Pan wedle łłowá łwego nie bęđzie w Sákrámenće *BiałKat 306 (4); KuczKat 175 (3); WujJud 71v (20); CzechRozm 262v (6); KarnNap D3; Obacz iáko zle bluznią y łpofnie Zwingliáni ktorzy niewierzą áby pod ołobą chleba w Sákrámenće prawdziwe y rzeczywiłte ciáło Boże było *SkarŻyw 168 (6); ReszPrz 40 (3);* Bo do tego áby był w Sákrámenće/ nie potrzebá mu niebá opułzczać *WujNT 408 (20)*.**

»być przed sędziem« = *zgłosić się, stanąć przed sędzią* (1): Terazczy tu niezylłcze nicz Trzebacz pierwey przed łędziem bycz *RejKup x6v*.

»być na [którym] stopniu, na prostej linii« = *być w (jakimś) stosunku pokrewieństwa* [*szyk zmienny*] (5 : 1): Rowna poprzecznych Linia ieft/ gdy perłony o ktorzy bywa gadká ná rownym łtopniu łą od łpolnego Pniá/ to ieft od Rodzicá *GroicPorz ff3; Ktore Práwo tylko idźie między tymi Perłonámi/ co łą ná prołtey Liniey. GroicPorz ff4 (6)*.

»być na stronie« [*szyk zmienny*] (4): Priamus łyn Láomedontow o tym niewieđział/ bo był ná łtronie w Frigiey. *BielKron 55 (2); GórnDworz Aa7v; ActReg 160*.

»być na domowych śmieciach« = *być u siebie w domu* (1): Vganiáli łię potym áź pod gorę gdzie dziś Werki Biłkupie/ Litwá y Ruffacy łmiáłością/ bo im ná domowych łmieciach było *StryjKron 487*.

»być [w czym] po uszy« (1): Vźrzyłz áłic náłzemu być w plewach po włzy/ Bá niedba nić o Figi podobno nie łufzy. *RejWiz 47v*.

»być w sąsiedztwie, w przyległości, w towarzystwie sąsiedzkiem [z kim, z czym]« [*szyk zmienny*] (11 : 7 : 1): *UstPraw G4; my z Niemieckim narodem w przyległości ząwždy byli BielKron 335 (7);* *Adiaceo, Przyleżę/ yełtem w łąłiectwie s kim. Mącz 161b; BielSat Gv; GórnDworz F5; ZapKościel 1579/2v; SkarŻyw 88; StryjKron 31; NiemObr 12; BielSen 14; Tá tedy źiemiá Niemiecka/ ponieważ známi ieft w towarzylłwie łąłiedzkiem: [...] boi łie o włzyłtko panłtwo łwoie *OrzJan 64 (2); SarnStat 700*.*

»u wod być« (1): które to obiedwie przyczynie/ ták to ná mnie wyciłnęły/ że w wielkie gorącą y w czáły niepogodné/ z W.M. łwym Mi.Pánem v wod tych dni niewiele bęđąc/ co łą Cieplice/ y do czego dobré/ vkázáciem musiał *Oczko A2v*.

»być [komu] na ziemi« = *upaść* (1): Bo łię wiecz bárzo omyłj Abyć obiema náczemj [*lege: ziemi*] *RejKup ł8v*.

»być w żywocie (matki, matczynym, dziewiczym *itp.*), w wnętrzościach« [*szyk zmienny*] (22 : 1): *BierRaj 20; OpecŻyw 11v; PatKaz I 10v; panna bąđącz wzyuoczye matky łwey mąđrłza była nyłz*

wfzytky doctorouye *PatKaz II* 80 (9); *PatKaz III* 94 (3); *FalZioł V* 35v (2); *OrzRozm G3v*; *OrzQuin S*; *RejPos* 9 (2); Ian będąc w żywoście mátczynym/ miał Iezufá poznác *CzechEp* 305; *SkarKaz* 576a.

Szeregi: »być i (a, ani, a(l)bo) mieszkać« [szyk 12 : 9] (21): thedi Ítaroftha myeyÍcza onego, pod ktorego moczą zwczyżazony yeft abo myefzka, sznyego bandzye powynyen sprawyedliwofcz wfzítka vczinicz *MetrKor* 40/811; *GliczKsiqż M*; *KrowObr* 12v; Naprzod/ iż w nim miefzkamy y ieftechmy/ iáko Ítworzenie w Bogu Ítworzycielu fwoim. *RejPosWiecz*² 91 (16); *WujNT* 372; *SarnStat* 1157.

»być a osiadać« (1): Obaczywfzy to poÍpolity lud wyÍpu onego/ [...] poÍfáli do przełożonego ich mówiąc: iż wolim dań poÍtąpic iáką nam włożą/ niżliby thu HÍfzpani mieli być á ofiádác. *BielKron* 442v.

»być a przebywać« (1): gdyż Íie obiecuie y z Bogiem Oycem y s Synem záfwdy w tákim Íercu być á przebywác wÍtáwicznie we wfzytkich Ípráwach íego. *RejPos* 271v.

»być i zostać« (1): gdyż ná íednym mieyÍcu być y zoÍtác Íie nie może. *Phil* M4.

»bywać i być« (1): A co Íię tknie ínfzych iż ich záfwdy zdawná wiele w PolÍfcze z obcych narodow bywáło/ y íeft/ ktorzy Íię tu rozrodzili *CzechEp* 61.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (12): *WróbŻoIt* kk6; bili na tich granyczach y fą kladowyfka y myefczidi beÍÍvrmanÍkie y znaky *LibLeg* 11/86; Gdyż íi ktorzy byli i ktorzy nie byli [*Absentes enim et praesentes Vulg*]/ íednáko byli trapieni. *BibRadz Sap* 11/12; *OrzQuin* I2v; *RejAp* 144v; *GórnDworz Z6*; *RejPos* 115; *BudNT* bv; *CzechEp* 361 (2); *WujNT* 408; *SkarKaz* 243a (2).

W przen (15) :

Zwroty: »być w lesie« = *być w kłopotcie, w złej sytuacji; być zagubionym, pokonanym* (8): Czo kto zaÍluzyl to nieÍfye Slym być yzodpuÍty wleÍzye. *RejKup* k5v, h4, aa7v; Byćci pewnie y s pozwy/ y s Ítátutem w leÍie. *RejZwierz* 101v, 56; Bo wierz mi iż Íie vniefie/ Być mu y z rogámi w leÍie. *RejZwierzPodw* 183v; ZA nicby dzÍs tve Ítrzały Ítały HerkuleÍie/ By go vyrzał y z nimi byÍby prętko w leÍie. *PaprPan* V4, G3.

»być w lesie« = *być dalekim, niepewnym, czekającym na załatwienie* (5): Vklónić Íie y pozdrowi/ Wilczá pokorá włowi/ Cząpkę tylko z głowy wzniefie/ A Íerce będzye gdzyeś w leÍie *BielKom* G3; Pierwey drugich poÍági/ iuz będą gđzieś w leÍie/ Nízli pániá małżonkę do domu przyniefie *BielSat* D4 [*idem BielRozm*]; *RejZwierz* 89v; *BielRozm* 30; wAuguscie íeszcze potomek byÍ w Lesie y nie wiem iaki miał bydz *ActReg* 23.

»być w lesie« = *być w błędzie, nie mieć racji* (1): Lecźci prawdá nienawiść v niektórych nieÍie/ Wđzy ty o to nic nie dbaÍz/ być tym przedÍię w leÍie *RejZwierz* 266.

»być w lesie« = *być swobodnym, swawolnym* (1): Lecź go nie ledáíáko/ młoda myÍl vniefie/ Bo ma ná nię wędzidło/ iż íey nie być w leÍie. *RejZwierz* 57v.

a. *Brać udział, uczestniczyć (czynnie lub biernie) w jakimś wydarzeniu, akcji, ceremonii, procedurze, urzędowej czynności, pracy zbiorowej, zabawie, rozrywce; należeć, zaliczać się do jakiejś grupy lub organizacji, obracać się w jakimś środowisku, otoczeniu; przestawać, obcować, być w bliskim kontakcie z kimś; towarzyszyć komuś, czemuś; służyć u kogoś lub gdzieś (przeważnie o ludziach ew. istotach żywych); adesse, esse, interesse, obire (comitia), versari Cn (1818) : Lew niekiedy ná łow Íię braÍ/ Lífzkę z oÍłem z łobą wezwáÍ: Aby wfzyfcy Ípołem byli/ A lepiej Íię obłowili. *BierEz* K4; byÍ wezwán*

[cesarz Antonius] w Rzymie Ociec oyczyzny/ ktorego też miedzy fwięte iednego być liczyl. *BielKron* 149v (3); *StryjWjaz* C3v.

być około, w okrąg kogo (16): Y ktoż iest s tych rowien tobye ktorzy fą w okrąg ciebye *LubPs* T5v; *Leop* 3.*Esdr* 2/8; A około krolá fpełná dwudzieftu tyfięcy ludu niebyło *BielKron* 306v; *RejPos* 10v (6); *BudBib* 1.*Mach* 12/53; Było ná ten czás około Hetmáná śláhcicow Polfkich niemáło *ModrzBaz* 47 (2); *SkarŻyw* 140; *StryjKron* 587; *ActReg* 5; *LatHar* 719.

być podle kogo (1): Arcybiskupá Srygońfkiego też wtenczás widác niebyło/ ktory też wtey bitwie był zoftał/ y innych niektorych co byli podle krolá. *BielKron* 308.

być u kogo (27), *u czego* (13): Ofiel v ogrodniká był/ Gdzie wiele iadł máło robił *BierEz* L2; Będącz tedi on młodzienecz v dwora pocznie fie dobrze mięcz v pana Szczeńciá *ForCnR* C; *LibLeg* 10/59 (2); pawel kucharz kthori dzyfzyą v krolya ftharego yefth, koczyel wkurnykv wzyal *LibMal* 1545/97v (2); *RejKup* b7; *KromRozm III* H7; *GliczKsiąz* F4; *GroicPorz* 13 (2); *UstPraw* Cv; *RejFig* Aa7v; *RejZwierc* 124v (2); *BibRadz Mar* 14/49 (2); *BielKron* 112 (3); *GórnDworz* L5v (2); *HistRzym* 70; *RejZwierc* 27v; *BudBib* 2.*Par* 2/7 (2); *ModrzBaz* 12v (2); Doktorze/ v krolewfkiegoś ftołu á nie w komorce klafztorney/ fiedzisz. *SkarŻyw* 202 (2); Dowodził actor Xiądz á tom z tobą był ná kilku instancjach, v tegofz fądu *GórnRozm* G3; *ActReg* 142; *LatHar* 708; *WujNT Matth* 13/56 (4); *SarnStat* 180 (3). Cf »u diabła być«.

być w pośr(z)od (a. *w pośrzodku, we śrzodku*) *kogo* = *in medio esse Vulg* (10): Iáko Pan bog iest wftháwicźnie w pośrzodku thych/ co w nim mocnie vfáyą. *LubPs* cc4v *marg* (3); *Leop Matth* 18/20 (3); *GrzegŚm* 36; Ludzie/ chocia drudzy poturczeni/ dobrzeby ktemv pomogli we śrzodku Turkow będąc pobiwfzy fwe gofpodarze do fwoich przybieżeli *BielSpr* 59; *LatHar* 720; *WujNT Luc* 22/27.

być z kogo (162), *z czego* (123): *OpecŻyw* 14v (2); *TarDuch* B6; *HistAl* E4v; *KromRozm I* B4 (3); O błogosławienifzto/ o fzczeńliwifzto fą/ ktorzy zwybranych fą *MurzHist* F4 (2); *MurzNT Matth* 26/73; *KromRozm II* t2; To yeft oná yedná owczárnya [...] w ktorey kto nye yeft/ ten nye yeft z owyec yego *KromRozm III* E6 (8); *LibMal* 1553/178; *BielKom* D2 (2); *KrowObr* 37 (9); *Leop Ex* 2/6 (13); *BibRadz Ioann* 10/16 (8); *BielKron* 223v (3); Sodales, Którzi fą z yednego cechu albo bráctwá. *Mącz* 398c; *GórnDworz* Aa4; A ci kthorzy byli pośláni/ byli z Liczemiernikow *RejPos* 11v (6); *WujJud* 172v; *WujJudConf* 139 (2); *BudBib Is* 44/11 (3); *BudNT Joann* 18/37 (3); chociafz kto iest z wybranych y wmiłowanych Bożych/ iedná nie záfwdy moze wczynić tego coby chćiał dobrego *CzechRozm* 244 (2); *ModrzBaz* 79v; Chirágrá/ pedográ/ fciátyká/ y bolenié członków/ á gdzie lepfzá pomoc weźmie? byle niebylá zówych záftrázálych/ co fye iuz ówo prawie w guzy fkámieniále obróciwfzy/ z medyká y z fyropów śmieią *Oczko* 15v (2); *SkarŻyw* 98 (2); Bom też fám iest z wczniow iego. *MWilkHist* C3v; *StryjKron* 15; *CzechEp* 360 (11); *NiemObr* 41 (2); *KochFr* 21; *LatHar* 710 (3); tedy iż ktorzy z wiáry fą [*qui ex fide sunt*]/ ci fą fynmi Abráhámowymi. *WujNT Gal* 3/7 (34). Cf »z Boga być«, »z diabła być«, »być z ducha«, »być z Kościoła«, »z liczby być«, »być z prawdy«, »być z strony«, »być ze świata«, »być z zakonu«.

być między kim (191): *BierEz* Q4; Starfły páfcie flowem bożym trzodę tę/ ktorá miedzy wami iest *OpecŻyw* 187v (6); *OpecŻywSandR* nlb 5v; *PatKaz I* 10 (2); *BielŻyw* 153; *LibLeg* 10/56 (5); *SeklKat* A2v; *HistAl* D3v; *MurzHist* Vv; *MurzNT Mar* 15/40; *KromRozm II* q2 (3); A wzdym ya myędzy

wámi yáko ten ktory fluży. *KromRozm III* M7 (6); *Diar* 58; *DiarDop* 111; *GliczKsiąż* K6v (3); *LubPs* cc4; *KrowObr* 22 (7); *RejWiz* 116v (2); wfiyftek zbor ieft z ludzi swiętych á miedzi nimi ieft Pan *Leop Num* 16/3 (4); *OrzList* f4v; *UstPraw* Iv; *BibRadz Matth* 27/56 (7); *OrzRozm* H2 (2); *BielKron* 202 (29); *Mqcz* 35a; *OrzQuin* C (2); *SarnUzn* F6v; *RejAp* 26v (3); *GórnDworz* Hh8 (2); á dáwa nas ku wychowániu rybithwowi/ [...] iżeby mógl miedzy mnichy być/ to ieft miedzy mężmi Swiętymi przebywáć á swiętym być. *HistRzym* 40v (4); *RejRozm* 77 (2); *PaprPan* S2v (2); *ModrzBaz* 103v (5); Iáko Słowienńkie narody/ miedzy ktoremi fą Polacy y Ruś/ wiarę swiętą Chrześciáńfką przyięli *SkarJedn* 223 (9); *SkarŻyw* 290 (12); *StryjKron* 100; *CzechEp* 39 (3); *NiemObr* 64 (3); *ReszHoz* 133; *GórnRozm* H2; *ArtKanc* A10 (2); *OrzJan* 110; *LatHar* 152 (3); LEcz byli y fałszywi prorocy miedzy ludem *WujNT 2.Petr* 2/1 (9); *SarnStat* 1263; *PowodPr* 35; *SkarKaz* 42a (2); *CzahTr* F2; Iefli wiefz iż miedzy brácią twoią fą dowćipni mężowie/ vczyń ie páłterzmi nád bydłem moim. *SkarKazSej* 662b.

być miedzy kim i miedzy kim = *pośredniczyć* (1): Támżem ia na ten czás był miedzy Pánem/ y miedzy wámi/ ábym wam odnofił łowo Páńfkie *BibRadz Deut* 5/5.

być z kim (273): *ZapWar* 1512 nr 2142 (2); *March*¹ A2; Prześpicznie ze lwem mowia/ Iákoby z nim záwždy była. *BierEz* H3v (3); *OpecŻyw* 111 (11); *ForCnR* B3; *TarDuch* A5; *March*³ T7; *LibLeg* 11/68v (4); *LibMal* 1545/97 (4); *RejJóz* N5 (2); *RejKup* f5v (4); *HistAl* G8v (3); *MurzHist* P4v; *MurzNT Mar* 5/40 (12); *KromRozm III* N3v; *BielKom* B5v; *LubPs* Qv (2); *KrowObr* 21v (2); Y vfiyfelzi niekthorzy z Pharyzeufzow ktorzy z nim byli *Leop Ioann* 9/40 (22); *UstPraw* F4; *KochZuz* A4; *RejFig* Dd7v (2); *BibRadz 2.Reg* 13/15 (42); *BielKron* 415 (20); *RejAp* 39v; *GórnDworz* N6v (2); *HistRzym* 130 (4); *RejPos* 118 (7); *BiałKat* 320v (2); *RejZwierc* 145; *KochMon* 24; *BudBib Iud* 6/1 (9); *BudNT 2.Petr* 1/18 (4); *CzechRozm* 264; *PaprPan* M4v (3); *ModrzBaz* [38]v; *SkarJedn* A3v (2); *SkarŻyw* 362 (5); *KochTr* 21; *MWilkHist* Lv; *StryjKron* 572; *CzechEp* 163; *KochJez* B2v; *NiemObr* 47; *ReszList* 172; *PudłFr* 57; *ArtKanc* G16 (2); *ActReg* 139; *GrabowSet* R3; *LatHar* 693 (6); *WujNT* 130 (40); gdziekolwiek ná ten czás z Dworem náłym fczęśliwie będziemy/ pozwáć rofkázemy *SarnStat* 605 (6); Ten głos ftyfelifmy z niebá/ będąc z nim ná gorze swiętey. *SkarKaz* 118a. Cf »być z Chrystusem«.

być z kim = *być w związku małżeńskim z kim* (2): On iey záfię poczáł mowić/ Chćieyże ty moią żoną być: Gdyż iednáko záłuiewa/ A czemuż z łobą nie będziewá. *BierEz* G4v; Krol Angielfki/ přetko zmienil fwoy vmyfl [...] częściá też dla żony/ ktorą miał wolá poiąć/ Annę fioftrę Kliuenńkiego kfiáżęciá bárzo cudná/ y poiął/ ále fnią niedługo był. *BielKron* 217v.

być na czym (176): *BierEz* M2v (2); *OpecŻyw* 40 (3); *MetrKor* 40/810; Othofz gdym bil na dworze Czefarskyem thedy my nycz nyemowil *LibLeg* 7/100v (4); *ComCrac* 15v (5); *RejRozpr* G4v; Alem ia niebyl natym fádze *SeklWyzn* Av; on bándacz na fzylybye by bell czo na fzyą thakowego czull, thedibi byll yfzcie wczálf wywyal. *LibMal* 1545/103v (3); *ZapWar* 1545 nr 2646 (2); *SeklKat* L; Otoć/ ktorzy wznamięnitęm odźięniu chodzą i wrofkofzy żywą/ na pałácach krolewfkich fą [*in domibus regum sunt*] *MurzNT Luc* 7/25; *KromRozm III* P4 (2); Item apelacyj dozwalają do wszyckich duchownych, ktorzy będą na sejmie *Diar* 54 (4); *DiarDop* 111; *MrowPieś* A4v; *GroicPorz* d2v (2); ná ktorým Koncilium Kártáinńkim było Bifkupow dwieście y fiedmnaście *KrowObr* 16v (6); *RejWiz* 98 (2); á iefliby fam być niemogł ná roku/ tedy może przyfiąć przes prokuratorá. *UstPraw* D3v (6);

RejZwierz 56v (2); *BibRadz Ps* 35/1 (2); *OrzRozm* M3v; ále młodzy brát Lech obaczywfyz tho zábił go [*Grakusa Wtorego*] gdyłthá fámá była ná łowie *BielKron* 340v (29); Mało ludzi było ná kázaniu. *Mącz* 136c (2); *GórnDworz* P8 (4); *HistRzym* 117v (2); A nie wfylyz by kto dziś zacny ináczey zdechl iedno powiedzã/ iż byli tám ná iedney bieliedzie támze fie rozniemogł *RejZwierz* 60 (3); *BielSpr* 3 (2); *WujJud* 142v; *BudBib Bar* 5/31; *StryjWjaz* A4v (3); Nie godzić fie bącznemu być ná tákicy woynie *PaprPan* B3v; *ModrzBaz* 88v (2); *SkarJedn* 6 (12); *SkarŻyw* 164 (4); *StryjKron* 547 (3); *CzechEp* 228; *NiemObr* 59 (3); *WerKaz* 306; *WisznTr* 5; *ArtKanc* N12; *GórnRozm* D4 (4); *ActReg* 136 (6); *OrzJan* 43; *WujNT Luc* 7/25 (4); A iefliby który prze śmierć álbo chorobę z miánowaných nie mógl bydz ná téy Rewiziiéy/ inłzého ná to mieyfce deputuiemy. *SarnStat* 402 (24); *SkarKazSej* 680b; *KlonWor* 33. Cf »być na posłudze«.

być przy czym (218), *przy kim* (196): yakom ya nyeprzyyal szdzyesyanczã voszow gy stylye robothnykow anym scham przynych byl *ZapWar* 1512 nr 2141 (7); On rzekł/ tákem vczynił/ Y przynieiem do tychmiałt był *BierEz* C3 (4); *OpecŻyw* 89 (7); *OpecŻywPrzedm* C4v; *ForCnR* A4; *PatKaz III* 143v; iżby żadnego cudzego niebyło przy ich ípolńem poznańiu *HistJóz* D4 (2); *KlerPow* 10; *FalZioł* IV 50c (2); *BielŻyw* 9 (7); *MetrKor* 59/77v (3); *WróbŻołtGlab* A4v; livdzie czy ktorzi bily przy kroliv barfo fye bily *LibLeg* 10/146 (17); *ComCrac* 16v; *LibMal* 1543/69v (18); *SeklWyzn* a3v; *RejJóz* F3v (2); *RejKup* g5 (4); *MurzHist* V2 (2); *MurzNT Mar* 15/41 (3); *Diar* 54 (4); *BielKom* B5v; *GliczKsiąż* C5 (2); *GroicPorz* e2 (4); *KrowObr* 135 (3); Były przy niey dwie pánie *RejWiz* 36 (2); *Leop 2.Mach* 1/16 (22); *OrzList* f4v; *UstPraw* H (2); *RejZwierz* 4; *WyprKr* 2; *BibRadz Mar* 4/10 (12); *OrzRozm* I2 (4); Był ielzcze ná ten czás przy Cełárzu Kfiążę Sáłkie *BielKron* 236v (43); *KochSat* [C2]; *Mącz* 65b (5); *OrzQuin* Lv (2); *SienLek* 34; *RejAp* 149v (3); *GórnDworz* Ii2 (9); *GrzepGeom* K4v; *HistRzym* 95; *RejPos* 43v (10); *KuczbKat* 300; *RejZwierz* 38; *BielSpr* 54; *KochMon* 32; *WujJud* 228 (2); *RejPos Rozpr* c2v; *RejPosWstaw* [143²] (2); *BudBib 1.Mach* 9/60 (3); *WierKróc* B3; *CzechRozm* 184v (5); Kiedyby przy nim náfzy s fwemi poczty byli/ Pánowałby w Azyey áz do czáfu tego *PaprPan* T; *ModrzBaz* 24 (4); *SkarJedn* 38 (2); *KochOdpr* B3; Przy kim być. Stare prope quem- *Calag* 88b; *KochPs* 74; *SkarŻyw* 292 (18); W domv vcczy. wego Pana Grzegorza lęgy Solthiffá Prziffęsnego á Mieffczanyna Miałteczka Kroliewłkiego Kofłczeryny przy nym bely przyffięsnyczy. *ZapKościar* 1587/70v (39); *MWilkHist* K3v; *StryjKron* 727 (3); *CzechEp* [384]; *NiemObr* 177 (2); *WerKaz* 279 (2); *ArtKanc* H14v; *GórnRozm* G3v (5); *ActReg* 89 (9); Adhaereo – Vítawicznie ieftem przikim, trzymam ízie *Calep* 23b; *GostGosp* 32 (2); *KochAp* 5; *KochFrag* 45; *OrzJan* 116; *LatHar* 726; *WujNT Mar* 1/36 (11); Nie przez subftitutá ále íam przytómny przy Rócie ma bydz *SarnStat* 427 (53); *WitosłLut* A4; *PowodPr* 47 (2); *CiekPotr* 14; *PaxLiz* B4v; *SkarKaz* 663a; *RybWit* [Av]. Cf »przy boku być«.

być w czym (336), *w kim* (25): Záby niegdy w rádzie były/ Bogá o Krolá prošíly *BierEz* I3 (4); *OpecŻyw* 105v (4); *PatKaz II* 86v; *MiechGlab* 47; *WróbŻołt* aa4; Ianvsz: Biskup Piieczikoščielłky A Stephanus Verbeczi czy byly wthym possessłtwe y przynyéłly wylkye dary Cessarzowy *LibLeg* 9/50 (3); *RejKup* y7; W teytho bytwie był niektory mąż ímiály *HistAl* E4v; *KromRozm I* N4; *KromRozm III* E6 (2); *Diar* 97 (2); *GliczKsiąż* P3; *KrowObr* 141v (2); *RejWiz* 153v; *Leop Ez* 27/9 (3); *UstPraw* H2; Lízymách kiedy w woýfce z Alexándrem byli/ Przywiedli wielkiego Lwá/ co gi włápili. *RejZwierz* 39; Bo w Rzeczypóspolitey/ gdy był w onym kole/ Mogł fie zaczek przećwiczyć/ pewnie w iego

łzkole. *RejZwierz* 57v (4); *BibRadz Act* 12/4 (5); á to w bitwie Demofthenes niebył *OrzRozm Q3* (3); miałto iego Foroinlanę [...] obległ/ w którym oblężeniu było wiele ludzi Rycerłkich *BielKron* 298v (29); *KwiatKsiąż Nv*; Foederati populi et foederate civitates, Którzi są w yednym buncie *Mącz* 132d; Meus in Graecia commilito fuit, Byłázwá obádwá w yedney rocie w Greciey. *Mącz* 221b (5); *OrzQuin R2*; *RejAp* 30v (5); *GórnDworz Kk6v* (5); *RejPos* 38 (6); *BiałKat c3v*; *RejZwierz* 236v (3); *BielSpr* 2v (4); *KochMon* 35; *BudBib 1.Par* 27/6; *BudNT Matth* 11/8; *StryjWjaz A4v*; *CzechRozm* 159v (2); *ModrzBaz* 89v (2); *SkarJedn* 5 (2); *KochOdpr B3*; *KochPs* 3; *SkarŻyw* 244 (7); *StryjKron* 632 (8); *CzechEp* 313 (2); *ArtKanc Q5v* (2); *GórnRozm A2v* (3); *ActReg* 4 (8); *Calep* 228a (2); *OrzJan* 49; *LatHar* 719; tedy nie włzytkim ktorzy są w Akadémiey należy ie exáminowác *WujNT* 825 (5); *WysKaz* 42; *JanNKar D2*; nie ma bydź żaden w Rádzie/ iedno z Rycerłkiego narodu *SarnStat* 71 (7); *SiebRozmyśl B3*; *KmitaSpit Bv*; *CiekPotr* 78; *SkarKazSej* 694b (4); Gdy będziefz w cechu/ Zá łáfká/ co łowo/ Mow cząpkę ziąwłzy. *KlonFlis F. Cf* »być w Chrystusie«.

Zwoty: »z, od Boga (Ojca) być« [szyk zmienny] (59 : 6): To ten człowiek nie iest od boga który łoboty niełwęcij. *OpecŻyw* 52 (2); *MurzNT Ioann* 9/16; *KrowObr* 65v (11); *Leop Ioann* 9/16 (2); *RejPos* 84 (14); *RejPosWiecz²* 92v; *RejPosWstaw* [21²]; *BudNT Ioann* 9/16 (2); *CzechRozm* 38v; Kto z Bogá iest/ łow Bożych łucha *CzechEp* 137 (10); My z Bogá iestelmy [*Nos ex Deo sumus*]. *WujNT 1.Ioann* 4/6 (17); *PowodPr* 55 (2).

»przy boku [czyim] być« [szyk zmienny] (5): Lecż tákowi ktorzi przy boku Krolewłkiem wftáwicznie będą [*Sint autem familiares regis*]/ á do tákich táiemnych rozmow będą przypułzczáni trzebá áby byli wierni y milczeniem ozdobieni. *ModrzBaz* 25v; *SkarŻyw* 152; *PaprUp K2*; *ActReg* 95; Zeby tedy tákowi przy boku Páńłkim być mieli/ niebełpieczna rzecz iest *Phil H*.

»być z Chrystusem, w Chrystusie, w Panu itp.« [szyk zmienny] (45): *MurzHist* S4 (3); *KrowObr* 139v; Abowiem znákem Apoftholłtwá moiego/ wy iestelście w Pánie [*vos estis in Domino*]/ *Leop 1.Cor* 9/2 (3); *BibRadz 1.Thess* 1/1 (2); *RejPos* 94 (2); *RejPosWiecz²* (3); Ządam odeść y być s Kryłtułem *GrzegŚm* 34 (6); *WujJud* 101v; *CzechRozm* 63v (2); *SkarŻyw* 51 (2); *LatHar* 330 (3); A iżby wolał vmrzeć á być z Chriłtułem. *WujNT* 682 (15); *WysKaz* 45; *SkarKaz* 3b.

»z (a. u) diabła, czarta, szatana, Antychrysta być« = *ex diabolo esse Vulg, PolAnt; ex maligno esse Vulg* [szyk zmienny] (9 : 1 : 1 : 1): Ten zálie Duch iest z Dijabłá *KrowObr* C4; *Leop 1.Ioann* 3/12 (2); *RejZwierz* 101; *RejPos* 85 (2); *RejPosWiecz²* 93v; Kto czyni grzech z łzátáná iest *BiałKaz A4v*; *BudNT 1.Ioann* 3/8; Włzelki duch który rozwięzuie Chriłtułá [...] nie iest z Bogá/ ále iest z Antychriłtá. *CzechEp* 245; *WujNT 1.Ioann* 3/8 (2).

»być z Ducha« (2): Ofądź że łie tu łam profłę cie/ ieflił ty iest z Duchá Bożego y Kryłtułowego/ tzyli z Ducha Antykryłtułowego? *KrowObr* 66v; *RejPos* 121v.

»być swą głowá« = *brać udział osobiłcie* (4): Luteryani [...] połłáli thedy do Cefárzá połły łwoie/ iefli łwą głowá będzie ná Seymie/ tedy też oni będą ná przerzeczenie *BielKron* 222 (3); Rułzył nań Turká w mocy gdzie był y łwą głowá/ Przyciágnáwłzy pod Várnę záczał táką mowá. *CzahTr* Gv.

»być w Kołciele, w jednołci kołcielnej (a. Kołciołá), z Kołciołá itp.« = *należec do organizáci, społecznołci chrzełcijan* (110): *WróbŻołt* 57 (3); *KromRozm I O4* (3); *MurzNT* 96; yáko piłłe Páweł do Gáláthow/ nye są w yednołci kołcyołá/ áni do nyego przyłłucháýá. *KromRozm III G3*; Yefli

grekowe y Ruś łą w kołcyele. *KromRozm III L4 marg* (21); *LubPs X3* (4); *KrowObr 120* (3); *Leop Act 13/1*; *BibRadz Ps 42 arg* (3); *OrzRozm M2*; *BielKron 208v*; *OrzQuin N3v* (2); Wiemci ia to żeć w ftárożytnym Kościele Krześcijánłkim było Sekretarzow dołyc *LeovPrzep G3v*; *RejPos 200v* (8); *BiałKat 43v* (3); *KuczbKat 180*; Synowie pokoju nigdzie indzie/ iedno w Powłzechnym Rzymłkim Kościele być niemogą. *WujJud 219* (9); *WujJudConf 145v*; *RejPosRozpr c3*; *RejPosWstaw [141²]*; *SkarJedn 27* (6); *KochPs 89*; *SkarŻyw 337*; A to ftąd/ iż ktoby chciał być/ we zborze páná Chriftułowym/ musi fię ftąć owcą/ páná Chriftułową *NiemObr 28* (3); *ReszPrz 23* (3); *ArtKanc K10*; żadną miarą nie może być zbawiony iż nie ma miłości/ nie będąc w kościelney iedności. *WujNT 611* (26); *SkarKaz Oooov*.

»być w krolestwie Chrystusowym, Krześcijańskim, Diabelskim *itp.*« (7): I ktorzy kolwiek łą náprzećiwko tym Artykułom/ łą iefztze w krolestwie Dijabelłkim *KrowObr B4v*; także téż żaden ná świecie człowiek/ który w Królestwie Krześcijánłkim nie ieft/ wolnym nie ieft. *OrzQuin P4v*; Ktorzy łobie lekce ważą miłofierdzye Pánłkie/ nie łą w krolełthwie Páná Kriřtułowym. *RejPos 344v marg* (5).

»być w liczbie, poczcie, rocie, z liczby, pocztu, rotu [kogo]« (12 : 5 : 4 : 18 : 2 : 1): ftąd panna fie domnimala aby byl [Jezus] w rócie męłkiee z Iozefem *OpecŻyw 32* (2); Ale iżeś ty ieft miły pánie ftych liczby *RejPs 80v*; *RejKup v7v*; *MurzHist G3v* (2); *BielKom D2v*; *SeklPieś 19*; *OrzRozm V2*; *BielKron 208v* (2); *RejAp 108v* (2); wżákoż że łą w liczbie rozumnych źwirząt/ musimy ie [ludzi] przedfię mieć zá ludzie *GórnDworz Gg3v*; *RejPos 167* (5); *BiałKat 293v* (2); *KuczbKat 330*; *WujJud 182*; Zktozych pocztu y W.mć. miłościwy Pánie wżytcy być rozumieią. *BudNT a5*; *ModrzBaz 121*; *ZapKościer 1579/2v*; *CzechEp 253*; *NiemObr 85* (2); Iużeś w liczbie nieśmiertelnych duchow *KlonŻal D4*; *KochPieś 13* (2); *ArtKanc O16*; *GostGospSieb +3*; *LatHar 710* (4); *WujNT 505* (3); Nie po śierścic my znarny te Iłzkáiothy, Poznać po towarzýftwie kto ieft z támtcy rotu. *KlonWor **2*.

»być oblicznie, obliczny, osobą swą, w osobach swych« [w tym: przy czym (9), na czym (4), przy kim (4), z kim (2)] = *być osobiście, asystować, brać udział (w czymś)* [szyk zmienny] (12 : 2 : 7 : 1): *ComCrac 15v*; *Diar 81*; *LubPs dd2v marg*; Publicis consiliis interfuimus. Byłifmy obliczni przy radzie. *Mqcz 429d*; *RejAp 173*; *RejPos 316v*; *BiałKaz D3v*; *KarnNap F2v*; Słufznaby też rzecz byłá/ żeby Krol przy Pánoch Rádách/ gdy o Rzeczypołolitey rádzą/ ołobą fwą był [adesse praesentem] *ModrzBaz 26*; Píłárze Ziemłcy niech będą oblicznie [sint praesentes *JanStat 498*] przy położeniu kśiąg Ziemłkich *SarnStat 564*; Ale gdzie tych przyczyn nie będzie/ łami w ołobách fwych będą powinni byđz [personaliter sint astricti *JanStat 456*]. *SarnStat 911* (12).

»być na (a. k, przy, w) posłudze, służbie« (6 : 4): *MetrKor 37/4v*; Ale Márta/ ta łama byla przyfluzbie milęgo Iezufa *OpecŻyw 60*; y tilł łzromyczil thedi kiedi Na zamku w konynye sziedzial gdzie Cunrath na flufbie był *LibMal 1543/70v*; *SeklWyzn g4*; Byli k tey posłudze Cefarzowi/ Mauryc Kfiązę Sáłkie/ Woyćiech Brándeburłki z innymi Rotmiřtrzmi ieznemi *BielKron 222v* (2); Eo tempore quo corpus addictum atque operatum Reipub. esset, Tego czáfu gdy ná posługách Rzeczypołolitey był. *Mqcz 264c*; *KuczbKat 270*; *BielSpr 17v*; *SarnStat 433*.

»być z prawdy« [szyk zmienny] (16): *OpecŻyw 120*; *MurzNT Ioann 18/37*; *Leop Ioann 18/37*; A żaden inłzy s prawdy być nie może/ iedno ktory powieda prawdziwie łłowo moie. *RejPos 347* (9);

RejZwierc 51 (2); *LatHar* 732; Wfzelki ktory ieft z prawdy [*qui est ex veritate*]/ flucha głofu mego *WujNT Ioann* 18/37.

»być z strony [czyjej]« [szyk zmienny] (12): *LibLeg* 10/70 (2); Gaulus theż ktory był s ftrony Mácedonow/ wodzowi onego bydlá głowę fciął. *HistAl* B8; *BibRadz 2.Mach* 8/32 (2); S Prułkiego Miłtrzá ftrony byli Henrykus Rutenus Komendator Chełmieńki/ Márkwárdus Komendator Toruńki *BielKron* 373v (4); *BudBib Sap* 2/24; *ZapKościer* 1582/29v; *GórnTroas* 28.

»być z(e) świata« [szyk zmienny] (29): S fwiátá nie fą/ iáko y ia s fwiátá nieieftem *KrowObr* 212v (5); *Leop 1.Ioann* 4 arg; A iákoż to okázác mamy iż nie ieftelmy s fwiátá tego? *RejPos* 335v (4); *RejPosWstaw* [21²]; *BudNT Ioann* 17/16 (5); *CzechEp* 22 (2); *NiemObr* 18; Lecz iżeście nie fą z fwiátá [*quia vero de mundo non estis*]/ álem ia was wybrał z fwiátá; przetoż was świat nienawidzi. *WujNT Ioann* 15/19 (10).

»być w towarzystwie, społeczności, komitywie« [szyk zmienny] (14 : 12 : 1): *BielŻyw* 142; tedi tiff wthi Comythiwe Cufzka bil i ftal na gynny drodze *LibMal* 1543/68 (3); *GliczKsiqz* A2; *LubPs Pv marg* (3); *GroicPorz* ii3v; Gdzieby pierwey powftháá woyná przeciwko Rzymiánom/ ábo ná wfzytkie ktorzy fnimi fą w towarzystwie [*aut omnibus socis eorum*]/ we wfzytkim páńftwie ich: tedy doda im pomocy narod Zydowfki *Leop 1.Mach* 8/24; Będąc theż z nim w towarzystwie/ wielkich trudności fpołu vżywáli. *BielKron* 143v; ták ci będzie wam poki w fpołeczności będziecie/ poty was nieprzyaciel nieprzełomi żadny *BielKron* 438v (3); *RejAp* 71v; Gdzie by mu też przyfzło być w máłym thowárzyftwie/ á w rownym/ nie miedzy cháfą/ tám/ y okrom máłzkáry táńcowác rozmáicie/ y trofzkę befpieczniey poczynác fobie nic nie závádzi. *GórnDworz* Kv; A iż go iuż widzą á iuż go znáią/ iż ma być w fpołeczności á thowárzyfthwie ich *RejPos* 222v (9); *SkarJedn* 42; *SkarŻyw* 309; *WujNT Luc* 2/44.

»być w zakonie, z zakonu« = *przestrzegać prawa* [szyk zmienny] (4 : 1): A my wiemy iż cokolwiek zakon mowi/ tym ktorzy w zakonie fą [*qui in lege sunt*] mowi/ áby wfzelkie vftá były zátulone *BibRadz Rom* 3/20[19]; poniewáfz mowi Apoftól: bez zakonu będąc/ ieftem w zakonie Chryftufowym *SkarŻyw* 3; *WujNT 1.Cor* 9/21 (3).

Szeregi: »być i chodzić« (1): iż iuż pewnie fą y chodzą w tym ftádzye y w tey fpołeczności/ s kthoremi Pan ma vżywác wieczney radości *RejAp* 118.

»być i mieszkać« (5): A tym oto obyczáiem fą iuż w nim/ álbo miefzkáią w nim *RejPos Wicz²* 91v (5).

»przestawać i być«: (1) [*będzie im wolno*] y przy Królewfkim Máieftacie do tego czáfu/ áż przyfięże/ przeltáváć y bydż [*usque quo iuraverit odhaerere JanStat* 910]. *SarnStat* 1125.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (4): *RejPos* 200v; Bo czuiećie że miedzy wami lámemi fą y będą: ktorzy przeciw tey wáfzey vgodzie fzturmowác nieprzeltaną. *WujJud* 13v (2); *CzechEp* 363.

b. Odwiedzać, być u kogoś w gościnie, z wizytą, przybywać do kogoś w celu załatwienia jakiejś sprawy; esse Cn (147) : W tichże też ftronach gdy gołcie iaci maia być tedy noci przed tim bywaią w onych karczmach abo gołcincach ftrachy á kołatanie Garczow albo inżego naczynia wynofzenie. *MiechGlab* *5.

być u kogo (117): *Lifzka żorawiá prosiłá/ Bądź v mnie będę cię czciłá BierEz N3 (3); OpecŻyw 20v; ForCnR E2; MiechGlab 18; KłosAlg D3v; Gdi bendzye v CzeFarza Tureczkyego powye mv przyiafn nałche braczka LibLeg 11/187 (16); WróbŻołt E6; LibMal 1544/88 (40); KromRozm III L6; Diar 29; OrzList d2 (2); RejZwierz 39v (2); BielKron 144v (6); Mącz 326a (7); RejPos 224 (2); RejZwierz 81v; RejRozpr b4v; SkarŻyw 600 (2); MWilkHist P2; CzechEp 184 (6); Nie wiedzialem o tym aby wń uPana Kanclerza bydz miał ActReg 114 (10); WujNT 2.Cor 11/9; CiekPotr 84 (2); KlonFlis H4v. Cf Przystlowie, »być w domu«, »być na gospodzie«.*

Przystlowie: Byś był v dyabłá/ Pomni co prawdá. *RejZwierz 239a.*

Zwroty: »być w czas do kogo« (1): Do Stániłfáwá. KTo piia do północy/ brácie Stániłfáwie/ Iesli iest [w] czas do niego/ może fię nie práwie Człowiek pytać: bo by on fwoy wczas vmiłował/ Pewnieby fię rániéy kładł/ áni ták wiłował. *KochFr 114.*

»być w domu [czyim]« [w tym :u kogo (5)] (22): *OpecŻyw 13; MurzNT Matth 26/6; LibMal 1554/187; Leop Ex 20/10; RejZwierz 10v; [Wacław Król Czeski] będąc w domu Dziekánfkim w Ołomuńcu w iedney kofzuli zábit nie wiedziec od kogo. BielKron 369; RejPos 309 (5); RejZwierz 81v; BudNT Matth 26/6; GórnRozm I3v; LatHar 689; A gdy był w Betániey w domu Symoná trędowátego/ y siedział v ftołu/ przyšlá niewiáftá WujNT Mar 14/3 (7).*

»być w domu gościem« (1): A iż vftáwicznie mieszkał v dworu/ cífnáł fie do tego czelnieyfzy z dworzan káždy/ áby był w domu kfiędzá Mácieiowfkiego nie gościem *GórnDworz B7v.*

»być na (a. w) gospodzie, gospoda« [w tym: u kogo (3)] [szyk zmienny] (8 : 2): On tedy młodziencz będącz na gofpodzie/ iáł pytaćz fwego gofpodárza Práwdy o wiele rzeczy *ForCnR A2v; LibMal 1545/109 (2); Ubi divertisti, Gdzieś gofpoda yeft Mącz 487d (2); GórnDworz T2; SkarŻyw 184; ActReg 86; Calep 335b (2).*

»być w gościnie« [szyk zmienny] (3): *SkarŻyw 196; Táki tu przydźie mąż w dom Feretowy/ Od Ewriłthea po konie pošłány Do žimnéy Thráby/ który tu w gościnie Będac/ wydrzec tę gwałtem białągłowę KochFrag 46; W gościnieście miedzy obcemi: ládá kto was fzárpác może SkarKaz 551a.*

c. *Sprzyjac komu, solidaryzować się z kim, być po czyjej stronie, skłaniać się ku komuś, czemuś, popierać kogoś albo coś, aprobować coś; czuwać, wspomagać, opiekować się kimś, czymś; pośredniczyć (578) : WróbŻołt 118/151; Przyiaciele/ bliźni moi przeciw mnyę powftáli/ Ci ktorzy blisko mnye byli z dáleká pátrzáli LubPs K3v (4); Blisko iest Pan wśsem co go wzywáią Leop Ps 144/18; BibRadz Ps 118/151; BudBib Ps 119[118]/151; KochPs 211; LatHar 162.*

być miedzy kim a miedzy kim = pośredniczyć (2): BibRadz II 67; A ták iż ie Pan więcey do tego wiodł/ áby [...] przyięli iuż tego iednaczą [...] który miał być miedzy nimi á miedzy Bogiem Oycem ich RejPos 8.

być nad kim (25): Leop Ps 146/11; RejAp 72v (2); A ták nie boy fie nic żadney mocy áni frogości fwiátá tego/ gdy będzie nad tobá fwięta opieká iego. RejPos 39v (21); WysKaz 14.

być z kim (425): gdzie rozne obyczáie/ Przyiaźń się tám nie nádáie: Aniciem mogą z fobá być/ Ktorzy iednáko niechcą żyć. BierEz O3 (2); OpecŻyw 96v (15); PatKaz I 8v; WróbŻołt 22/4; LibLeg 10/56v; RejPs 178 (2); RejJóz C6v; SeklWyzn a3; SeklKat F4 (3); Swięty Irzi racz być fnami. RejKup Cv (5); KromRozm I F; MurzNT Matth 28/20 (3); KromRozm II f2 (2); Kto nye yeft zemną/ przeciw

mnye yeft *KromRozm III* F5v (2); *BielKom* D5v (3); wołę być z byałemi głowami niż s Filozoffami *GliczKsiąż* N6v; *LubPs* F3 (3); *KrowObr* 10v (5); *RejWiz* 7v (2); *Leop Iob* 29/5 (16); *RejZwierz* 86; *BibRadz 1.Cor* 15/10 (27); *OrzRozm* I3; Boleśław Swidnicki wzięwłszy miałtá niebył áni s tym áni z owym. *BielKron* 367 (27); *RejAp* 195 (5); *SarnUzn* F2 (2); *HistRzym* 3v (2); *RejPos* 137v (34); *RejPosWstaw* b4; *BiałKat* 303v (7); *BielSat* G2v; *GrzegŚm* 35; *KuczbKat* 405; *RejZwierz* 222 (7); *WujJud* 32 (2); *WujJudConf* 23v; *BudBib Ier* 41/3 (8); *BudNT Luc* 22/59 (9); *CzechRozm* 202 (5); *SkarJedn* 4 (3); *KochPs* 43 (3); *SkarŻyw* 501 (15); Otoż mię małz mátuchno żywego/ niekłopotczyłz więcey fercá łwego/ zawnzym ia łtobą/ po dwunaści lat/ wezmę cię za łobą. *MWilcHist* G3v; *CzechEp* 363 (10); *NiemObr* 29 (3); *ReszPrz* 6 (3); *WerGośc* 245; *BielSen* 7; *ArtKanc* G12v (8); *Paprup* I3v; *GrabowSet* Bv (2); *KochFrag* 29; *OrzJan* 108; *LatHar* 720 (5); Odpowiedáiąc Iefus/ rzekł: O rodziú niewierny y przewrotny/ y pokiż będę z wami? *WujNT Matth* 17/17 (34); *KlonKr* E2v; *PowodPr* 40 (3); *SkarKaz* 549b (3); *CzahTr* L4; *GosłCast* 19; *PudłDydo* B3 (2). Cf *Fraza*, *Zwroty*.

być za kim (21) *za czym* (2): *RejKup* g8; Bo ktoć nieieft przeciwko nám/ za namić ieft *MurzNT Mar* 9/39; *Leop Mar* 9/39; przy iego [papieża *Sergiusza*] wybieraniu było wielkie zámieszanie/ ábowiem iedni chcieli *Theodorá*/ drudzy *Pálzkálifá* *Archidyakoná*/ zá którym był *Cefarz Iuftynianus* *BielKron* 167; *GrzegRóżn* C (2); *Omnes pro P. Quinto pugnans*, Włzyfcy go bronią/ [...] Są zá nim. *Mącz* 330a; *SarnUzn* 7v; *HistRzym* 14; *BudNT Mar* 9/39 (2); *CzechEp* 28 (2); Ieft zá nami *Rycerz* *mocny*/ *Iezus Kryftus*. *ArtKanc* D2v; *ActReg* 4v (2); *WujNT* 4 (6); który pokóy ieft wczęty/ [...] zá którym my ieftefmy z ciálá *zaczne*go *Króla* *Polški*ego/ którémufmy fie do tego czáfu *łprzeciwiáli*. *SarnStat* 1123.

być po kim (2): *BierEz* G4; Ten *Zephyrus* niech żaglem náłzym włada: Niech *morłkie* *łsturmy* rowna y pokłada: Ten iefli po nas będzie/ wśiáday *flišie* A *odepchni* fie. *KlonFlis* B3v.

być przy kim (65): Nigdy nie bądź przy okrutnym/ Ktoryć zły przyiaćielom *łwym* *BierEz* I4 (2); *PatKaz II* 79; *WróbZołt* 37/12; *SeklKat* C4v; *LubPs* hh5v (6); *KrowObr* 73 (2); *Leop Ps* 37/12 (5); *BibRadz Deut* 31/8 (7); Było ná then *czás* wielkie *rołthárgnienie* w *Węgierłkiey* *ziemi*/ ábowiem *połowicá* ich przy *iedney* *łtronie*/ á *połowicá* przy *drugiey* była. *BielKron* 304 (4); *LeopPrzep* Kv; *RejPos* 111v (10); *BiałKat* 241; *RejZwierz* 263; Nie będę przy was *Polacy*/ iefliże z *pośrodku* was *przekłętwá* *niewyrzucicie*. *ModrzBaz* 144; *KochPs* 28 (2); *SkarŻyw* 51; *CzechEp* 353; *ArtKanc* S; *ActReg* 3v (3); *GrabowSet* Sv (4); *WujNT Mar* 19/19 (2); *SiebRozmyśl* L4; *GosłCast* 48. Cf *Fraza*, »być obecnie«.

Fraza: »Pan (Bog) jest« [w tym: z *kim* (101), *przy kim* (4)] [*szuk zmienny*] (105): á pan bog był *zawnłfe* z *Iozefem* *HistJóz* A3 (2); *SeklWyzn* 2v; *RejJóz* F8; *RejKup* g7v (3); *KromRozm I* C; *LubPs* M4 (3); *KrowObr* 112v (2); *Leop 1.Reg* 20/13 (9); *BibRadz 4.Reg* 18/7 (15); *OrzRozm* C3v; *BielKron* 45v (13); *OrzQuin* L4v (6); *Może* to być po chwili/ *będzieli* *Bog* z nami *Prot* A2; *RejPos* 151v (4); *BiałKat* 16 (3); *RejZwierz* 254 (3); iż s tym *Ludem* *Bog* ieft *BielSpr* 57v; *BudBib Gen* 28/20 (6); *CzechRozm* 204v (5); *ModrzBaz* 53; *SkarŻyw* 502 (4); *CzechEp* 311; *ReszPrz* 93; *BielSjem* 16; *ArtKanc* K3v (4); *Paprup* L2v; *LatHar* 557 (2); á *Bog* *pokoju* y *miłosci* będzie z wami [*Deus... erit vobiscum*]. *WujNT 2.Cor* 13/11 (7); *PowodPr* 5; *CzahTr* G4; *SkorWinsz* A3v.

Zwroty: »obecnie być« [w tym: *przy kim* (2), z *kim* (1)] = *pomagać*, *wspierać* (3): Pan *Bog* *zawnłdy* *obecnie* ieft *przy* *wiernym*. *RejPos* 44 *marg*; *KuczbKat* 390; *LatHar* 31.

»być z [czyjej] strony, na stronie« (2 : 1): *RejPs* 127v; *LibLeg* 11/40v; A gdy czas przyfzedł/ nie dała kfiężná pułzczać Sláchty do miáftá/ iedno pány ktore oná rozumiała być s fwey ftrony pułzczano. *BielKron* 416v.

»być wespołek (a. społu, pospołu) [z kim]« (8): y od waschey thesch ziemye. nie ktorzi wefpolek snymy myely nieyakie porozvmienie. y snymy wefpolek bily. *LibLeg* 10/93 (4); *RejPs* 91 v; Byż wiedział Czo czj ftrójlij Kedy s Diabłem fpołu bylij *RejKup* q4v; *LubPs* ff4; *RejPos* 333v.

Przen (23) :

Frazy: »oko pańskie jest [nad kim, nad czym]« (7): *BibRadz Iob* 34/21 (2); fwym włáfnym zwał [Miasto] nad którym było vftáwicznie fwięte oko iego *RejAp* 24v; *RejPos* 279v (3); Oko páńskie ieft zázwdy nád bogoboynémi *KochPs* 46.

»ręka pańska (a. Boża) jest [z kim, nad kim, u kogo]« (16): *RejPs* 206; Bo ręká Páńfka była fémną [manus enim Domini erat mecum] pośiláiąc mię. *Leop Ez* 3/14; *BibRadz Luc* 1/62 (2); *BielKron* 96v (2); *RejAp* 41; Y coć fie zda co to zá dzyecię będye? bo pewnie ręká Boża iefth v niego. *RejPos* 296 (4); *GrabowSet* P4v; *WujNT Act* 11/21 (2); iákie to dziecię będzie/ iż táka ręká Boża/ to ieft moc bozka była z nim. *SkarKaz* 42a (2).

d. *Polegać, zasadzać się, opierać się, spoczywać na czymś; zależeć od czegoś* (zawsze w sensie umysłowym) (230) :

być na czym (78), *na kim* (1): *LibLeg* 6/160v (4); *SeklKat* L3; *KromRozm III* K3; Ifcye wyele ná tem yeft áby dotąd dzyecyę fie przy náuczycyelu báwiło/ pokąt wlobye może myeć godność *GliczKsiąż* N (3); *LubPs* G; BVrmiftrzá z Rádą vrząd ná thym iefth/ przynamniey raz w tyydzień [!] [...] ná Rathufz fye fchodzić *GroicPorz* b3v (2); Athák nie ná tym ieft kto chce/ áni kto bieży/ ále ná Bogu ktory fie zmiłuiie. [Igitur non volentis neque currentis sed miserentis est Dei] *Leop Rom* 9/16 (2); *OrzRozm* N; *Mącz* 397c; *OrzQuin* P3; *GórnDworz* Gg8v (3); *RejPos* 16v (2); *RejZwierc* 39v; *WujJud* 30; *CzechRozm* 142; *ModrzBaz* 137; *SkarJedn* 46; *SkarŻyw* 290 (2); *GostGosp* 80; *WujNT* 483; *PowodPr* 9; *SkarKaz* 638a (3); *SkarKazSej* 678a (3). Cf *Zwroty*.

być w czym (89), *w kim* (63): *PatKaz III* 151 (3); Wiele gich mowi duźzi mey nie ieft iey zbawienie w Bodze iey. *TarDuch* D7; Ma ząbki [pszczoła] iako inŹe zwierzęta/ wízakoh [!] niemi niekała: telko żądłem pcha/ w ktorem ieft wŹytká iey obrona. *FalZioł* IV 27c; *WróbŻołt* 61/8 (4); *KromRozm II* p4v; *KromRozm III* C8v; *GliczKsiąż* D5; *KrowObr* 107v (2); *Leop 2.Tim* 3/15 (8); *BibRadz Iob* 40/11 (10); *GrzegRóżn* I; Stat per me, per te, per illum, quo minus id fiat, Yam w tym/ tyś w tym/ ón w tym/ yfz fie to nie dzieye. *Mącz* 417b; *RejAp* 193; *GórnDworz* O6; Trzecie bączmy/ [...] ábychmy [...] iedno tego pilni byli/ co ieft w zakonie *RejPos* 211v (5); *BiałKat* 165v (2); *RejZwierc* 41; *BielSpr* 45v; *RejPosWstaw* [143²]v; *BudBib Iudic* 16/5 (2); *CzechRozm* 150v (2); *SkarJedn* 73; Niewielz/ ifz w onej mey zelżywości táka ieft fławá *SkarŻyw* 81 (7); *CzechEp* [413] (4); *NiemObr* 7 (4); *KochMRot* A3; *ReszPrz kt*; *ReszList* 147; *ArtKanc* O3v; *GórnRozm* L2v; Day Boże/ áby fye to krwią moią omyło. A ieśliby w méy śmierci wŹyftkich zdrowie było *ZawJeft* 47 (3); *GórnTroas* 19 (3); *GrabowSet* E4 (3); *LatHar* 263; *WujNT 2.Tim* 2/1 (26); *WysKaz* 22; *SarnStat* 110 (4); *PowodPr* 46; *SkarKaz* 311a (2); *VotSzl* A2; *GosłCast* 18; *SkarKazSej* 687a (2). Cf *Frazy*, »być w wolej«.

być kogo [*kalka łac.*] = *zależec od kogo* (2): Nie ieft chcącego tylko/ áni bieżącego tylko/ ále Bogá fię zmiłującego [*Igitur non volentis neque currentis sed miserentis est Dei Rom 9/16*]. *WujNT* 556 (2).

Frazy: »nadzieja jest« [*w tym: w kim* (16), *w czym* (2)] [*szyk zmienny*] (23): Dwu teź brathow kxiążąth Mankupfkich w ktorých była nadzieia Gothłkiego rozmnożenia dał ściąć, y łam zamek ofadził. *MiechGlab* 40; *WróbŻolt* 61/8 (2); *RejPs* 102v (2); *LubPs* O6v (2); *Leop Eccli* 34/15; *OrzRozm Lv* (2); *Mącz* 431c (2); Iż żadna inłza nádzieiá nie ma być náłzá/ iedno w vznaniu grzechu *RejPos* 11v (5); *BiałKat* 176; *KochPs* 57; Litwá zás z Zmodzią złączona/ y nową pomocą posilona/ z Rusaki y z Tátary wálnym á łcińnionym vfem rozerwáli Niemieckie Reytery iezdne/ w ktorých włyfłtká nádzieiá Krzyżacká była *StrykKron* 390; *ArtKanc* Q11v (2); *SzarzRyt* A2.

»co w tym jest« = *quid factum est Vulg* [*szyk zmienny*] (6): co yeft wtym iż częłto łie łynowye od rodzicow w żywocye á w obyczáyách odrádzáyá? *GliczKsiąż* D3v; *Prot* B2v; Ale ia w. m. powiem/ co to w tym ieft: wzięłifmy łobie owa łwowlonie my męłzczyzni/ iáko zwirzchność nád białemigłowámi *GórnDworz* Z7v; *WujNT Ioann* 14/22; *CiekPotr* 89; Co ieft w tym iże Pánná teraz bárzo obládlá/ Przez iáki ból ták prętko/ w vrodźie vpádlá. *PaxLiz* Bv.

Zwroty: »być na prawie« (1): Acz powod Gwaru niema podnieść/ áłbo co ieft ná práwie? *GroicPorz* v2v.

»być na, w wolej [czyjej]« (39 : 2): *MetrKor* 37/1; *LibLeg* 10/59v (3); *ComCrac* 21; *Diar* 81; Abowiem to ieft ná woli Sędźiego kázác pozwác żywym głofem áłbo piłmem *GroicPorz* pv (4); *RejWiz* 134; *UstPraw* K3; *BielKron* 201; *Mącz* 14a; Ták teź ieft to ná woli Księdzá wielkiego Litewłkiego/ dáć Litwę Krolełtwu Polłkiému *OrzQuin* P2; *RejPos* 74 (2); *BielSpr* 47v (2); *SkarŻyw* 75; *ZapKościér* 1583/54v; *ZawJeft* 39 (2); *LatHar* 158; *WujNT* 52; á wízákóz to karánié ma bjdź ná woléy y do woléy rodziców onych. *SarnStat* 1159 (16).

»być przy zdaniu« (1): wń widzisz co się znami dzieie, nietrzeba mnie wiele otym pisac Iesliby tez nie zdało się KIM aby tak prętko wterzeczy wstápic y ogłaszac to azby się zinszemi odprawiło, to niech będzie przy zdaniu IeM. *ActReg* 110.

e. *Starać się o coś, nalegać na coś, upierać się przy czymś, obstawać przy czym, domagać się czegoś, usiłować coś zrobić, radzić; być jakiegoś zdania, sądzić, mniemać, być zainteresowanym* (46) :

być na czym (43): Ci y inłfy ktorzy ná tey łentencyi łá/ nigdy moim zdániem nye wyedzą co po czym chodzi *GliczKsiąż* I7v (3). Cf »być na tym«.

Zwroty: »być na tym« [*aby, by, iż, jakoby itd.*] [*szyk zmienny*] (40): *MetrKor* 31/620v; *LibLeg* 11/41 (4); A takim iuż na tym ieft bis więzienie ćirpiał. *RejJóz* I3v; *Diar* 39; *BielKom* E8v; *GliczKsiąż* O7v; MIkołay czwarty [...] był ná tym iákoby mogł Ieruzálem wyzwolić z mocy Tureckiey *BielKron* 184v; Henrykus Kłiążę Brunłzwickie/ [...] nátym włyćiek był/ áby Cefarz z Papiężem zwiedli bitwę z Luteriany *BielKron* 217 (16); In ea sum sententia, Ná timem yeft. *Mącz* 383a (4); *OrzQuin* R4; Gdyż moy vmyłł/ pewnie wiedz/ żeć ieft ná tym włyzytek/ Aby y chwałá Boża y ludzki pożytek/ Závždy łie z mey áćz z máłey pracey pokázował *HistLan* F5v; *BielSpr* 75v; *CzechRozm* 127 (2); *ModrzBaz* 60; *Oczko* 12v (2); *ActReg* 173; *WysKaz* 6; *PudłDydo* B3v.

»być w tym« (3): In vobis situm est, W was to należy/ wyście w tym. *Mącz* 397c (2); *ZapKościér* 1585/54v.

f. *Występować przeciw(ko) komuś, czemuś, być przeciwnikiem (czyimś, czegoś), sprzeciwiać się komuś, czemuś, być sprzecznym z czymś, zwracać się, kierować się do kogoś* (385) :

Zwroty: »być (na) przeciw(ko) [komu, czemu]« [szyk zmienny] (328): *MetrKor* 37/2v (5); Przytym profy iego święté milofci/ aby ráczył w tobie przemienitz tzoby bylo przeciw dobroci ij zbawieniu twému. *OpecŻyw* [57]v; *PatKaz I* 5; *PatKaz II* 66v; *LibMal* 1533/177v; *FalZioł* V 32v; *BielŻywGlab nlb* 9; *LibLeg* 6/55v (6); a wżzakoż lepieyby miedzy łobą niemiec tego ludu żidowskiego, niżli tak gi miec iako ieft v nas, bo lichwią czo ieft naprzeciwno bogu y prawu duchownemu. *WróbŻołt* S6v (2); *RejPs* 16v; *ComCrac* 21; *SeklWyzn* 12v (9); *SeklKat* V2v (15); *KromRozm I* A4 (6); *MurzNT* 76 (5); *KromRozm II* f (3); Kto nye yeft zemną/ przeciw mnye yeft *KromRozm III* F5v (5); *Diar* 88; *DiarDop* 116 (2); *GliczKsiąż* G2v; *LubPs* P6v; *GroicPorz* A4v (6); *KrowObr* 145v (10); *Leop Ps* 50/5 (3); Otoś łye ożenił/ á to iefth przeciwko Kofćiołowi twemu *OrzList* e; *BibRadz Ez* 26/3 (10); *OrzRozm* S2; ręce iego przeciw wżytkim będą *BielKron* 11v (52); *KwiatKsiąż* D2v (4); Pro et contra esse, Zá kim y przeciw komu byc. *Mącz* 323a (9); *OrzQuin* V4v (2); *SarnUzn* Fv; *LeovPrzep* G4; *GórnDworz* D3v (4); *HistRzym* [39]v; *RejPos* 79 (9); *RejPosWiecz*³ 96v; *BiałKat* 151 (4); *KuczbKat* 90 (2); *BielSpr* 39v; *WujJud* 68v (14); *WujJudConf* 263; *BudBib Is* 3/8; *BiałKaz* D (2); *BudNT Matth* 12/30 (2); *CzechRozm* 218v (9); Potrzebáby nam wiele tu ludzi tákowych/ Coby y vprzeymośćią tu przeciw káždemu/ Był *PaprpPan* Q2v; *ModrzBaz* 107 (2); *SkarJedn* 342 (6); *SkarŻyw* 483 (3); *StryjKron* 682 (3); *CzechEp* 28 (15); *NiemObr* 55 (2); *ReszHoz* 140; *WerGość* 229; *Paprup* G4; *ActReg* 118 (6); á grzech moy przeciw mnie ieft záwždy. *LatHar* 164 (2); *WujNT* 594 (35); *WysKaz* 21; *SarnStat* 172 (8); *SiebRozmysł* L2; Ktora wádá ieft práwie przeciw przyrodzeniu. *PowodPr* 17 (8); *SkarKaz* 517a (6); *CiekPotr* 86; *CzahTr* A2 (2); *SkarKazSej* 698b (2); *KlonWor ded* **3v.

»być na odpor (a. przeciw) [komu, czemu]« (50): *BibRadz* I 4; wżzákże wiele ich było themu ná odpor mówiąc *BielKron* 327; Przeciw temu záfię był ná odpor Fulko Biłkup Krákówki *BielKron* 357 (23); *BielSpr* 56; *CzechRozm* 204v (6); Bo iednego z nich/ co wiele piłał nie pokaże/ ktoryby łobie lámemv w wielu rzeczách ná odpor nie był. *CzechEp* 35 (17); *NiemObr* 9 (2).

Szereg: »wystąpić albo przeciwko być« (2): ktoryby przeciwko náłżému poštánowieniu w cáłości álbo w części wyftąpił/ álbo przeciwko niemu był [*qui... excesserit, aut... contravenerit JanStat* 88] *SarnStat* 979 (2).

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (4): *SeklWyzn* b2; czemułmy my nie łą ná odpor, ániłmy byli *CzechEp* 215; nie byłoby nic/ áni ieft przeciw nam z dobrym wyrozumieniem. *CzechEp* 340 (3).

4. *Znajdować się w jakimś stanie, sytuacji, przeżywać coś; podlegać, przynależeć, należeć; esse, subesse Mącz; interesse, versari Cn* (2713) : *ListRzeż* w. 7 (2); *PowUrb* +v (2); *ZapWar* 1520 nr 2251 (24); *March¹Wiet* Av; Támo w wielkim łtráchu była *BierEz* R4v (14); ij byłałta oba w tym domnimaniu przez tzaly dzień. *OpecŻyw* 32 (25); *PatKaz I* 7 (4); bądącz łzwyąta anna wlyeroczthwye po łwym panye *PatKaz II* 63v (20); *PatKaz III* 95v (5); *HistJóz* A3 (2); *MetrKor* 46/175v; *KlerPow* 11; Ale iż mieltcze zmienić á kromia łwego mieltzkania być: nie każdy then dołtatek ma. *FalZioł* V 73v (12); *BielŻyw* 44 (11); *BielŻywGlab nlb* 13; *GlabGad* D5v (2); *BierRozm* 14 (2); *KlerWes* A2; *WróbŻołt* kk7v (9); *WróbŻołtGlab* Av (2); nyewie ze ona tam yeftł w wielkym niedołatku y wnieprzełpyecznołczy

LibLeg 11/13v (12); *RejPos* 105v (27); *ComCrac* 19 (2); *LibMal* 1543/76v (2); *RejRozpr* G (6); *RejJóz* O4v (18); *SeklKat* X3 (5); *RejRozm* 391 (2); *RejKup* p3 (13); a niektery miełczczanin Tebański/ będąc w żałobie/ otrzymał to v Alexandra/ aby miało Tebańskie mógł przywrocić. *HistAl* D4 (11); *KromRozm I* B4v; *MurzHist* P2 (23); *MurzNT Luc* 16/23 (2); *KromRozm III* D4v (5); *Diar* 38 (3); *DiarDop* 104 (3); *MrowPieś* A3v (2); Pátrz w iakiey fą rołkołzy pracowni oracze/ Oni fieią pńzenicę á moy ie kołacze. *BielKom* D6 (9); *GliczKsiąż* B3 (9); *LubPs* O2v (35); *GroicPorz* ffv (7); ábowiem ieft lepiej w małżeńftwie żyć/ á niíłli w zápáltzywości być. *KrowObr* 139 (7); A gdzye frosłzfe więzyenie/ iedno gdy w niewoli/ V dyabłá ieft *RejWiz* 140v (28); prozna ieft wiará wáłłá: bo iefzche iefteście w grzechach [*estis in peccatis*] wáłłych. *Leop* 1. *Cor* 15/17 (29); A łtroná przeciwna nágániłaby im [*świadkom*] tym iż fą w kłátwie *UstPraw* C4v (4); Iż ten nigdy z nieprawdą/ niechciał być w przymierzu. *RejZwierz* A6v (10); A to [*owce*] rołprofzone fą przeto iż były bez páłtyrzá *BibRadz* Ez 34/5 (56); á Pápiłtá odmowiłzy Paćierze/ łam z łobą długo w milczeniu był *OrzRozm* A4v; Z they przyczyny był w podeyrzeniu v Máchomethá záłię/ y był w nienawiści v wšytkich. *BielKron* 252; połłáł do Rzymá/ áby mu óciec Papiież dopuścił być w łtanie duchownym *BielKron* 323 (215); *GrzegRóżn* N3; *KwiatKsiąż* P2v (3); Desiderio magno esse alicui, Nawielkiey nadzieiy á oczekawániu być v kogo. *Mącz* 83a; A patria exulare, Na wywołániu bić. *Mącz* 400b (29); *SarnUzn* F5v; *SienLek* 30v (5); *LeovPrzep* H4; *RejAp* 60 (48); *GórnDworz* L12v (24); Tedy on Krol będąc w wygnániu *HistRzym* 91 (27); *RejPos* 141 (175); *RejPosWiecz*² 93v; *BiałKat* 21 (9); *BielSat* D2 (4); *GrzegŚm* 14 (4); *HistLan* Bv; *KuczbKat* 235 (5); iáko łpráwiedliwy by był w nawięłzym niebefpieczeńftwie *RejZwierc* 202 (45); *BielSpr* 26 (12); *WujJud* 252v (10); *WujJudConf* 256v; *RejPosWstaw* [41⁴]v (2); *BudBib* 1. *Mach* 5/27 (16); *MycPrz II* A4v (4); *Strum* K3v (2); *WierKróc* B2; *BiałKaz* C3 (3); *BudNT* 2. *Cor* 13/5 (2); *CzechRozm* 253 (21); *Paprpán* Aa4 (14); *KarnNap* D4v (2); *ModrzBaz* 64 (17); A w kościele żaden nie ieft/ ktory w iedności/ w miłości/ y wpołpolitowániu wšytkiego światá nie ieft. *SkarJedn* 37 (19); *Oczko* 2v (2); *Calag* 305b (2); *KochPs* 175 (2); wyłłáli zá świętym Ekwicyulzem/ to mu oznáymuiąc / iáko w wielkiey gorączce ieft *SkarŻyw* 211 (42); *ZapKościer* 1579/2 (2); *KochTr* 16; *MWilkhHist* D3 (3); *StryjKron* 662 (8); *CzechEp* 370 (7); Ták rownie z tymi ludźmi połtepowác muśiemy/ ktorzy fą w wielkich ćiemnościách/ omyłnego mniemánia *NiemObr* 68 (4); *KochFr* 108; *KochDz* 105; *KochPhaen* 8 (2); *ReszList* 177; *WerGość* 210 (2); *WerKaz* 292 (4); *BielSjem* 6 (2); Mułzę być záwždy w trołce/ y w żáłości *KochPieś* 19 (3); *PudłFr* 75 (4); *ArtKanc* S7v (21); *BielRozm* 25 (2); á przecię y ći ktorzy fą w łwey woli/ czuią wielką niewolą. *GórnRozm* B (15); áby tempore interregni przecię rzeczpołpolita wporządku byłá *KochWr* 36 (2); *Paprup* H (4); *ZawJeft* 3; *ActReg* 164 (11); Admiror – Dziwuię łzię, ieftem w wielkim podziwieniu. *Calep* 25a (5); *GostGosp* 42 (2); *GrochKal* 14; *Phil* P2 (2); *KochCn* B4v; *GórnTroas* 45 (5); *GrabowSet* K3v (6); *KochFrag* 21 (2); *OrzJan* 48 (22); Wiecznie w łławie będąćie *OstrEpit* A3; *LatHar* 131 (5); w wćilku wielkim będą [*in tribulatione maxima erunt*] *WujNT Apoc* 2/22 (45); gdy Ieruzalem było w oblężeniu/ od Antiochá Krolá *WysKaz* 43 (4); ZVpy Wielickie y Bocheńskie/ [...] maią bydź w dobrym rządzie. *SarnStat* 339; iż zóná po łmierći mężá łwego będąc w łtanie wdowim *SarnStat* 640 (52); *SiebRozmyśl* F (3); będąc in periculo vitae *ZapMaz II* G 97/90 (2); *GrabPospR* N2; *KlonKr* C4 (2); *KmitaSpit* Bv; Nieprzyaciłł zapuścił rękę łwoię ná wšyłtko co w naywięłzym vkochániu było. *PowodPr* 10; *SkarKaz* 120a (4); *VotSzl* F

(3); *CiekPotr* 22 (2); *CzahTr* G4v (3); *PaxLiz* B2v (9); *SkarKazSej* 686b (3); *KlonFlis* G3 (3); *SapEpit* A4v; *KlonWor* 53 (2); *PudłDydo* B5 (2); *ZbylPrzyg* B3.

być do czego = należeć (2): *KwiatOpis* C3v; A wieziorkach ktorekolwiek do tego imienia łą, albo nalieżą *ZapKościer* 1580/10v.

być pod czym (238), *pod kim* (55) = *podlegać, być pod czyją zwierzchnością* (293): *PatKaz* I 4 (2); *LibLeg* 10/97v; aby pod nałą chorągwią bel pewny poczet ludzy *ConPiotr* 32v (2); *SeklKat* Nv; *HistAl* Ev; *KromRozm I* E3y (2); *KromRozm II* i2v (2); *KromRozm III* L6 (6); áby korce y inne miary pod Mieyfkim znakiem były *GroicPorz* b4 (2); y każdy Biskup ma być pod iednym nawyśłzym Biskupem Krytušem *KrowObr* 17v (2); iż Zydowie y Grekowie wżytycy łą pod grzechem [omnes sub peccato esse] *Leop Rom* 3/9 (4); *UstPraw* F2; *BibRadz Rom* 3/10 (6); *OrzRozm* C3v; Kłiętstwo [...] drugie Swidnickie/ á tho iest pod Czelką koroną. *BielKron* 291v (48); Subsum, Yeštem pod niekim álbo pod czym. *Mącz* 431b; Cuius in ditone aut potestate sunt. Pod kim łą/ którego páná máya. *Mącz* 428d (5); *OrzQuin* E2v (4); *RejAp* 37; *GórnDworz* Ff5; *RejPos* 19 (15); *BiałKat* 373v; Teras łą ty Zamki pod Krolem I.M. Polłkim. *KwiatOpis* B4v; *RejZwierc* 42v; *BielSpr* 26; *RejPosWstaw* [143²]v (2); *CzechRozm* 115v (2); *ModrzBaz* 100 (4); *SkarJedn* A3v (5); *StryjKron* 667 (7); *CzechEp* 273 (6); *ZapKościer* 1584/49v; *ArtKanc* A13; Zleć to/ bydź pod Tyrannem rzecz iest pewna/ ále mniej złego/ mieć iednego Tyranná niż wżyłtkich. *GórnRozm* C2v (2); *PapUp* C; *ActReg* 42 (2); *OrzJan* 128; *WujNT Gal* 3/25 (7); Słufznie fię tedy [dusza] tym nie contentuie/ co pod Bogiem być vpátruie *WysKaz* 6; *JanNKar* B4; gdyż té Kšięztwá pod iedną pieczęcią y lalką koronną łą. *SarnStat* 84 (15); *SiebRozmyśl* D; *PowodPr* 29; *SkarKaz* 44b. Cf »być pod łaską«, »być pod mocą«, »być pod panowaniem«, »być pod posłuszeństwem«, »być pod zakonem«.

D cum inf = ktoś na pewno będzie, powinien być (13): *RejKup* cc5; Gdy fie ná fwiát vrodzi człowieczek vbogi. A fnadz ielzcie wnet s przodku iuż w niewoli chodzi/ Bo mu wnet być w więzieniu fkoro fie vrodzi. *RejWiz* 88; *RejFig* Aa3v; *RejZwierz* 18; Albo nam być w Tálmutcie/ álbo w Alkoranie/ Kiedy fie ták náłz Kriftus náłzrot pušcił tanie. *RejZwierc* 250 (4); *PapPan* Sv; *KochOdpr* B3; *KochFr* 44; *KochPieš* 47; *ActReg* 166.

być ku czemu = należeć, podlegać, zależeć (10): *ZapWar* 1527 nr 2375; tha ziemia nyeyelth any przislvscha kv kroliowy polłkiemv na ktorey owcze nasche chodzą *LibLeg* 11/19v; Item Podolłka ziemiá nigdy nie byłá ku Litwie/ áni iey też Polacy mieli od Litwy *BielKron* 390v (5); *StryjKron* 612 (2); *ZapKościer* 1584/49v.

Zwroty: »być blisko [czego]« [szyk zmienny] (12): *BibRadz* 4.Esdr 12/18; á był iuż blisko śmierci. *BielKron* 459; *Mącz* 326a; *SienLek* 34; *GórnDworz* Aa3v; *SkarŻyw* 333 (6); *WujNT Philipp* 2/30.

»być w błędzie« [szyk zmienny] (18): *WróbŻołt* kk4v; *RejJóz* G7; *RejKup* d7v (2); *KromRozm I* F2; *KromRozm II* o3v; *LubPs* G; *BielKron* 381v (4); Toto caelo errare, Być w wielkiem błędzie/ Nierozumieć nie. *Mącz* 108a; *SarnUzn* F2; *GórnDworz* X5; *RejPos* 97; *BudNT* c2v; *PapPan* Sv; *BielSjem* 3.

»być w [jakiej] cenie« [w tym: u kogo] (9) [szyk zmienny] (30): Auguřtyná fwyętego náuká y piřánye podžiš dżyęń w wyelkyey cenie yełt *KromRozm II* qv; *GórnDworz* Lv (3); *BielSat* B4v; *RejZwierc* 269; *BielSpr* c2; *PapPan* S4; *Oczko* A4 [2 r.]; *KochPs* 124 (2); *KlonŻal* A2 [3 r.]; *BielSjem* 6; *KochPam*

88; *PudlFr* 24; *BielRozm* 15; *ActReg* 129; *GrochKal* 22; *Phil* C2; *KochDz* 106; á będzie v niego w cenie imię ich. *LatHar* 400 (2); *SarnStat* 669; *KlonKr* A4v; *CzahTr* G3; *SzarzRyt* B4v.

»daleko być [od czego]« [szyk zmienny] (13): *MurzHist* B3v; *LubPs* cc (2); *Mącz* 440d (2); *GórnDworz* S (5); *BiałKat* 218v; *Oczko* 1v; nie może daleko być od prawdy. *CzechEp* 244.

»być [z kim] dobrze« = *być w dobrych stosunkach* [szyk zmienny] (7): Michał Theofilow/ ten s Papięzem dobrze był/ ále potym zábit od Bázylego. *BielKron* 169 (5); *RejZwierc* 270 (2).

»być w, na drodze« [szyk zmienny] (33 : 17): *BierEz* B4v; *OpecŻyw* 104v (2); *MurzHist* C3 (3); *MurzNT Matth* 5/25; *LubPs* aa6v; Iż gdy był Moizęfz w drodze/ thám mu zábieżał Pan Bog *KrowObr* 224 [2 r.]; *Leop Matth* 5/25; *BibRadz Gen* 24/27 (3); á Aryftobolá poimał y ze dwiémá fyny/ Alexándrem y Antygonem/ y do Rzymá kazał wieść. Ale ná drodze będąc vciekł im Alexánder *BielKron* 118v (3); *Mącz* 73d (2); *RejAp* 191; *GórnDworz* Bbv; *HistRzym* 41v; *RejPos* 183 (6); *BudBib* 2.Reg 13/30; *HistHel* C (3); *BudNT* a4; *CzechRozm* 246v; *SkarŻyw* 89 (2); *StryjKron* 320; *KochWr* 33; *WujNT Act* 9/7 (5); *SarnStat* 262 (5); *SkarKaz* 353a; *PaxLiz* D4.

»w puł drogi być« (2): *Medium iter capessendo*, Gdy w puł drogi byli. *Mącz* 35c; *MWilKHist* I2v.

»być w duchu« = *być natchnionym, być w zachwyceniu; esse in spiritu Vulg* (3): *RejAp* 94v; Byłem w duchu w dzień Páńfki y ftyfzałem głos zá fobą wielki iáko tráby *WujNT Apoc* 1/10 (2).

»być o, w głodzie« (2 : 1): Bom ia ieffcze bil o głodzie *RejRozm* 403; *LubPs* K2; *Leop* 4.Reg 7/12.

»być w, na (nie)łasce, pod łaską« [w tym: u kogo (24), z kim (3)] [szyk zmienny] (46 : 14 : 1): *KlerWes* A2; *LibLeg* 7/34 (5); *MetrKor* 46/47v; *LubPs* bb3v (3); *GroicPorz* k2v; nie chcąc być długo v krolá w niełáfce *BielKron* 402v (7); *RejAp* 41 (2); *GórnDworz* K8 (3); *HistRzym* 14v (2); *RejPos* 45v (13); *BielSat* H2; *RejZwierc* 57 (2); *WujJud* 133; *ModrzBaz* 66; *KochEpit* A4; *KochFr* 117; *PapUp* F3; *ZawJeft* 25 (3); *WujNT* 262; *WysKaz* 22; á głowá iego y zdrowie ma bydź ná łáfce náfzýy Królewfkíey *SarnStat* 408 (8); *SkarKaz* 275a (2).

teol. »być w łasce (bożej, pańskiej)« [w tym: u kogo (1)] = *być bez grzechu* [szyk zmienny] (22): bo gdy duśfa yefth włáfzcze bozey grzechu nyema *PatKaz I* 5v; *PatKaz II* 78v; *KromRozm I* Ev; *KrowObr* 53 (2); *RejPos* 153 (4); *KuczbKat* 365; *WujJudConf* 246v; kto nie ieft żywym członkiem Chriřtufowym/ chociaź ieft okrzczony/ y ieft w powfzechnym kořciele: wfzákże iefli nie ieft w łáfce Bożey/ ále w grzechu śmiertelnym/ tedy żaden vczynek iego dobry nie ieft iemu ku zařludze *WujNT* 518 (11).

»być w mocy, pod mocą, przy mocy« [w tym: u kogo (9)] [szyk zmienny] (133 : 42 : 1): *BierEz* N2; *OpecŻyw* 131 (3); *PatKaz I* 8 (3); *PatKaz II* 71v; *BielŻyw* 82 (3); *BierRozm* 11; *LibLeg* 10/61 (4); *RejPs* 98v (3); *ConPiotr* 34; *SeklWyzn* f2v; *SeklKat* N4 (5); *KromRozm I* E4; A gdyź dokonanie walki kaźdej nie jest w mocy tego, kto zacznie *Diar* 23 (4); *LubPs* V4v (2); *GroicPorz* h2; *KrowObr* 225 (2); *RejWiz* 135v; *Leop Gen* 16/6 (2); *BibRadz 2.Mach* 14/46 (3); Od tego czáfu byli pod mocą Izraélfką Moábithowie. *BielKron* 49v (30); *GrzegRóżn* H3v; *Mącz* 94a (6); *Prot* A3; *RejAp* 95; *GórnDworz* Gg6v (2); *HistRzym* 113v (3); *RejPos* 162v (8); *GrzegŚm* 60; *KuczbKat* 415; *RejZwierc* 205 (13); *BudBib 2.Mach* 14/46 (3); *MycPrz* II C2; *WierKróc* B3; *CzechRozm* 189 (2); *ModrzBaz* 105v (4); *SkarŻyw* 364 (7); *StryjKron* 472 (2); *CzechEp* 259 (5); *WerKaz* 288 (3); *BielSjem* 6; *ArtKanc* R17 (2); *GórnRozm* M2 (2); *PapUp* C2v (2); *ActReg* 70 (5); *Calep* 1123a; *Phil* C; *GórnTroas* 52 (2); *OrzJan*

15 (2); PierwŹe popędlivoŹci nie łą w mocy ludzkiej *WujNT* 546 *marg* (7); będzie w mocy nálezý [erit in potestate nostra *JanStat* 691] zá Dekrétem tego Séymu rułzyć woynę póŹpolitą *SarnStat* 424 (11); *WitosłLut* A6; *SkarKaz* 7a; *CiekPotr* 62; *SkarKazSej* 685b; *KlonWor* 13.

praw. »w mocy być« = *obowiązywać* (2): bo my przestawaliŹmy na tym, aby ten reces piotrkowski w mocy był *DiarDop* 119; odłóżywłzy Cłá: które w mocy niech będą zołtáwioné. *SarnStat* 1078.

»być na pieczy, w opiece *itp.*« [w tym: u kogo (30), komu (3)] [szyk zmienny] (137): y wyfokołci włfech gor łą wopieczce iego. *RejPs* 140v (8); *RejKup* bb6; *LubPs* Z3v (4); *GroicPorz* b (2); *KrowObr* 162; *RejWiz* 132 (8); *BibRadz* I 438v *marg*; [obadwa stany] póŹpołu łą pod obroną Krolewlką *OrzRozm* K2; *BielKron* 103v (4); *KwiatKsiąż* B; *RejAp* 74v (9); iż ferce łkrułzone á vniżone iełt záwłzdy na wielkiej pieczy v Páná. *RejPos* 228v (66); *RejZwierc* 206v (11); *MycPrz* II A4 (2); *CzechRozm* 211v; *PaprPan* Ee4v (4); *KochPs* 29 (3); *SkarŻyw* 422; *CzechEp* [389]; *ArtKanc* Q13 (3); *GórnRozm* Kv; *GrabowSet* Hv; *KochFragJan* 4; *SarnStat* 244; *CzahTr* K4.

»być przy piędzách« (1): Prawdziwie źemci teraz nie iełt przy piędzách *CiekPotr* 44.

»być na pokoju« = *być w czasie odpoczynku, odpoczywać* (1): A thák Dworzánin gdy mu przydzie być ná pokoiu s pánem/ iefli inego czáfu/ y ná innym miełcu łprawował rzeczy poważne/ á potrzebne/ thedy lie iuż tám nie zyda/ ále ie ma odłóžiť ná iny czás/ y mieylcze *GórnDworz* K7v.

»być pod panowaniem, zwierzchnoŹcią *itp.*« = *in auctoritate esse* *PolAnt* [szyk zmienny] (26): *BielŻyw* 124 (2); *GroicPorz* t2 (5); *BielKron* 231; Sub imperio alicuius esse, Być pod cziyem pánowánim. *Mącz* 425a; *RejAp* 107; *GórnDworz* Gg3v; *RejPos* 248; *BudNT* Luc 4/32; *ModrzBaz* 126 (3); W iego [Boga] iełt władzy źiemią *KochPs* 197; *CzechEp* 376 (5); *ActReg* 144; *Phil* P; *LatHar* 583; *GosłCast* 73.

»być pod posłuszeństwem, w posłuszeństwie« [w tym: komu (1)] [szyk zmienny] (25 : 24): Y połłał [...] Moyzellá á Aároná/ do krolá onego wktforego oni połlułfełtwie byli *RejPs* 155 (6); *SeklKat* O4v; *KromRozm* I E4 (4); *RejWiz* 60; *BibRadz* I 428v *marg*; *BielKron* 437 (11) *RejPos* 306 (12); *RejZwierc* 55v (2); *BielSpr* 52 (2); *SkarJedn* 161 (5); *SkarŻyw* 244; *StryjKron* 637; *PaprUp* G2v; *ActReg* 124.

»być w, na (po)wadze, czci *itp.*« [w tym: u kogo (70)] = *in honore et precio esse* *Modrz* [szyk zmienny] (151): O rogi toŹcię [!] mię zdrádzily/ ChoćiaŹcie v mnie w wadze byly *BierEz* Kv (2); *PatKaz* III 108v; *BielŻyw* 87; *GlabGad* N7; *RejPs* 178v (3); *LibLeg* 10/152; *RejKup* aa8v; *MurzNT* 108v; *KromRozm* III Kv; *MrowPieŹ* 6; *GliczKsiąż* N6 (5); *LubPs* N2 (3); *SeklPieŹ* 19; *RejWiz* 7 (2); *RejFig* Aa7v; *RejZwierc* 4; *BibRadz* II 72 *marg* (3); *BielKron* 217v (18); *KochSat* C; *KwiatKsiąż* I2v; In auctoritate esse, W powadze być. *Mącz* 20c (10); *SienLek* 197; *RejAp* 27; *GórnDworz* D3v (7); *RejPos* 276v (6); *BialKat* 153v (3); *RejZwierc* 38 (13); *WujJud* 33v; *BialKaz* M2; *CzechRozm* 82 [2 r.]; *PaprPan* S4v; *ModrzBaz* 7 (10); *SkarJedn* 222 (2); *KochPs* 184; *SkarŻyw* 429 (4); *StryjKron* 406; *CzechEp* 227 (2); *KochJez* B4; *NiemObr* 13 (4); *WerKaz* 305 (3); *KochMRot* A4v; *KochPieŹ* 26; *ArtKanc* L7v (2); *KochProp* 6; *PaprUp* Dv; *ZawJeft* 45; *ActReg* 90; *Phil* B (2); *GrabowSet* X3; *OrzJan* 7 (2); *LatHar* 594 (2); *WujNT* 628 (8); *SiebRozmyŹl* Mv; *SkarKaz* 82a (2); *CzahTr* K; *SkarKazSej* 680a (2).

»być bez ratunku« (1): ktore [choroby] go [KoŹcioł] ták zemdlily á vtráply/ iż thež iuż práwie lie zda być bez ráunku ná włze łtrony. *LubPs* A4v.

»być przy (dobrym) rozumie« [szyk zmienny] (5): *MurzHist* O4; *BibRadz* 2.*Esdr* 10/20; *Sciens*, *vivens vidensque pereo*, Będąc przy rozumie/ Bączości. *Mącz* 105c (2); *Nád tho/* ludzi fzałonych y ktorzy od rozumu odchodzą/ ktorzy niegdy przy rozumie będąc/ potym w fzałeństwo vpádli/ [...] krzcic się niegodzi *KuczbKat* 135.

praw. »być na skupie« = *być do wykupienia* (7): fuccesorowie onégo wianá fą ná fkupie v kreditorów. *SarnStat* 591 (7).

bibl. »być pod zakonem« [szyk zmienny] (32): *KromRozm II* n [4 r.] (6); *KrowObr* 90v; *BibRadz* 1.*Cor* 9/20 (5); *BielKron* 13v; *GrzegRóżn* 32; *RejPos* 33; *RejZwierc* 249; *BudNT* m4 *marg*; Ponieważ y oni fiami będąc pod onym MOyżefzowym zakonem/ nie ták zbáwienia dochodzili/ iáko Noe/ á potym Abráhám *CzechRozm* 173 (2); *SkarŻyw* 2; *CzechEp* 32 (2); Boście nie pod zakonem [*non enim sub lege estis*]/ ále pod fáfką. *WujNT Rom* 6/14; ktorzy iefzcze fą pod zakonem/ będą od dziedzictwá Chríftufowego oddaleni. *WujNT* 659 (11).

»być przy, we (dobrym) zdrowiu« [szyk zmienny] (3 : 2): wthym fpołfobyie iefť dziakvgiacz panv bogv przy dobrym zdrowyw *LibLeg* 4/26; *FalZioł* V 13v; *ZapKóscier* 1587/69; *Superstito* – Iefzczem iefť przy zdrowiu. *Calep* 1033a; A w dobrym zdrowiu będąc choroby niewfpomni. *KochFrag* 15.

»[z kim] źle być« = *być w złych stosunkach* (1): wiele kfiążát we Włófzech y w Grecyey vfpokoił/ ktorzy s fobą źle byli. *BielKron* 168.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (2): Wfzytkié mátki y pánni/ co w wiecznym przekłéctwie Y gniewie były/ y fą. *SiebRozmyśl* F2v; *KlonŻal* A2.

W przeni: (181) :

Przysłowia: Kto na koniu pod koniem przydzie być kazdemu *RejJóz* I5v; *Górndworz* Dd3v; *RejZwierc* 144.

Aż kiedy iuż będzie w faku/ Poczucie fwiát iaki w fímáku *BielKom* D8v.

boć práwda na wierzchu być muśi *MurzNT* 51.

Zwroty: »być na chlebie« (1): DAWnoście ná tym Chlebie/ á przecię niewiećie/ Yák drozde w brzuchu iezdząc/ vćifzyć możećie. *PaxLiz* E3v.

»być na gałęzi, drewnie« [szyk zmienny] (2 : 1) : Nizli przydzie trzeći dzień na gałęzi będziefz *RejJóz* I8v; *RejZwierc* 237 (2).

»być nad grobem« (1): Zdrowie moię tużci iuż było nád grobem [*et vita mea erat prope infernum infimum*]. *BibRadz Eccli* 51/9.

»być pod jarzmem« = *sub iugo esse Vulg* (3): *BibRadz* I *4; *WujNT* 1.*Tim* 6/1; A nędzna butá żydowfká/ iuż w ten czás była pod iármem Cefárzá pogánfkiego. *PowodPr* 61.

»być w kieracie« (1): Nie iefťem Theologiem iáko y ty Bráćie/ Ani mi Boże day być w tym twoim kieracie. *Prot* C2.

»być w klobie« (2): *MycPrz* I C4; gdzie iefť gadká o to iáka Rzeczfpópolita ma być [...] wtem trzeba przinamniey trzy rzeczy obáczáć/ ktore iefłize iáko ma być w fwey klobie będą [*quae si bene constitutae sunt*]/ tedy y oná Rzeczfpópolita [!] dobrze poftánowioná będzie. *ModrzBaz* 4.

»być w kolebce« (1): Temuto Płatonowi [...] gdi iefzcze był w kolebce, na vfta pczoły miód kładły *BielŻyw* 79.

»być w, na łyku, pęcie *itp.*« [szyk zmienny] (10): *RejKup* n6v; *BielKron* 458; *OrzQuin* Aa4v; *Ná Ratułzu* ławny miŝtrzu/ *Wieleŝcie* ich oŝadzili/ *Co* nie dawno w łykach byli. *RejZwierc* 234 (5); *PaprPan* Bv (2).

»na miejscu [czyim] być« [szyk zmienny] = *zastępować kogo* (11): *Gdy* był *Cesarz* w *Niemcech*/ [...] *połtanowiwszy* *pirwey* *vrząd* *Senátu*/ *ktorzy* by *łpráwy*/ *ná* *iego* *mieyŝcu* *będac* *łpráwowáli* *BielKron* 197v (4); *RejPos* 300v (9); *SkarJedn* 62; *NiemObr* 29 (2); *SkarKazSej* 674b.

»pod nogami być« [szyk zmienny] (5): *yako* *y* *ynsche* *Kroleŝtwa* *włzitkye* *ktore* *pod* *nogamy* *mymy* *są* *LibLeg* 10/69; *RejPs* 134; *OrzRozm* Hv; *SkarŻyw* 152; *A* *który* *był* *dopięro* *v* *nięy* [*Fortuny*] *pod* *nogámi*/ *Pátrzyzge* *go* *pochwili*/ *á* *ón* *gárdzi* *námi*. *KochPieŝ* 10.

»być w ogroju« (1): *Simplex*, *Profty*/ *dobry* *któri* *nie* *był* *w* *ogroycu*. *Mącz* 394b.

»być w okowach« (4) : *LubPs* ff2; *Wymawiałem* *ŝie* *iey* [*krolowej*] *też* *s* *tego* *rozmáitemi* *przyczynámi*/ *á* *nawięcey* *tá* *izem* *był* *w* *okowach*. *BielKron* 458v; *Ieŝli* *kto* *chłop*/ *czyli* *ŝie* *Groŝem* *poczyta*: [...] *Ieŝli* *namnięy* *przewinył*/ *być* *mu* *w* *okowách*. *KochOdpr* B3; [*idem*] *KochPieŝ* 47.

»być w pieluchach« [szyk zmienny] (2): *áby* *wthem* *práwye* *yeŝŝce* *w* *pyeluchách* *będac* [...] *vczyć* *ŝie* *począł*. *GliczKsiąż* K2 (2).

»być w ręku, pod ręką, w garści *itp.*« [w tym: *u kogo* (10)] = *in manu esse Vulg* [szyk zmienny] (110): *zdrowie* *nałzhe* *wręku* *twich* *ieŝt* *HistJóz* E3; *BielŻyw* 152; *WróbŻołt* 94/4 (2); *LibLeg* 10/70v (5); *RejPs* 224v (3); *MurzHist* H3v; *BielKom* C2 (2); *LubPs* V4v; *RejWiz* 116 (2); *Leop Prov* 21 *arg* (7); *gdyżechmy* *łá* *pod* *mocną* *ręką* *wodzá* *y* *łprawce* *moźnego* *BibRadz* I*4 (11); *OrzRozm* O2; *BielKron* 81 (15); *KwiatKsiąż* D4v; *To* *cołmy* *vtráćili* *á* *co* *w* *obcych* *á* *w* *nieprziyáćielskich* *rękách* *długo* *byłó* *Mącz* 193d; *OrzQuin* F2; *RejAp* 36 (2); *GórnDworz* Bbv (3); *bo* [*dusza*] *ieŝt* *w* *ręku* *á* *w* *opátrźnoŝci* *á* *w* *opiece* *Páná* *łwego*. *RejPos* 128 (8); *Grzegŝm* 22 (2); *RejZwierc* 89v (2); *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Eccli* 10/5 (3); *HistHel* A; *CzechRozm* 230 (2); *ModrzBaz* 105; *SkarJedn* 284; *KochPs* 143 (2); *SkarŻyw* 166 (2); *CzechEp* 58; *KochBr* 152; *WisznTr* 27; *ArtKanc* T14v; *GórnRozm* F (3); *ActReg* 57 (3); *GrochKal* 8; *GórnTroas* 70; *GrabowSet* N3v (2); *OrzJan* 75 (2); *LatHar* 15 (3); *SkarKaz* 245a (2); *CiekPotr* 69; *GosłCast* 49.

»być w rosole« = *być wzburzonym, w ciężkiej sytuacji* (1): *w* *iákim* *tám* *byłá* *myŝł* *rofole*/ *Widzác* *żem* *wywiedziona* *w* *to* *niełczęłné* *pole*. *GosłCast* 49.

»być pod sakiem, w saku« (1 : 1): *BielKom* D8v; *PP* *Litewscy* *dobrze* *czyniá* *ze* *swego* *Prosa* *broniá* *od* *tych* *bezboźnych* *Constitutyi*, *aleby* *mędrzey* *czynili* *kiedyby* *y* *naszego* *oganiáli* *bo* *roŝne* *Vny* [!] *bydź* *im* *pod* *tymze* *sakiem*, *iezełi* *nas* *tam* *wpędzá* *ActReg* 166.

»być w sidle, na wędzie« (2 : 1): *Pewnie* *mu* *być* *v* *dyabłá* *záwždy* *prętko* *w* *śidle*. *RejWiz* 189v (3).

»być [komu] na sparze« (1): *Vzrzyŝ* *żeć* *waga* *vkaże* *Iłczy* *mu* *wnet* *być* *nałparze* *RejKup* cc5.

»być pod skrzydłami« (2): [*do Boga*] *Choway* *nas* *póki* *raczyłŝ* *ná* *tęy* *niłkięy* *ziemi*: *Iedno* *záwždy* *niech* *będziem* *pod* *łkrzydłámi* *twemi*. *KochPieŝ* 72; [*idem*] *ArtKanc* P14v.

»być [u kogo] w strzemienu« (1): *Ten* *będzię* *v* *mnie* *w* *łczęŝliwym* *łtrzemieniu*/ *Kto* *obfituie* *cnotá* *w* *dobrym* *mieniu*. *ZawJeft* 24.

»być w toni(ej)« [szyk zmienny] (14): *RejRozpr* C3; *RejKup* ł2; *MurzHist* M4v (3); *RejWiz* 60v; *RejZwierz* 18 (2); *Prot* A3v; *GórnDworz* Ee5v; *RejZwierc* 252v; *MWilcHist* Ev; *WerGość* 210; Toś iuż powiedział/ y wywiódł/ żeśmy Polacy we złéy toni *KochWr* 40.

»być na wirzchu« (2): *MurzNT* 51; SŁyźcie páni/ té fráłzki/ co teraz czytaćie/ Ieśli podleýłzé wálznych/ ieczce niewygraćie. Mam ia drugié/ co ie rad ná łztych pułczę z wámi/ A moim być ná wirzchu/ to vyrzyćie łámi. *KochFr* 44. [Cf znac. **II.10.**]

5. Równać się (8198) :

a. Znaczyć, wykładać się, tłumaczyć się (o znaczeniu wyrazów) (8060) : *RejFig* Cc6 [2 r.] (3); *BibRadz* I 1v (2); *BielKron* 99v; Quitten po niemiecku/ yabłką [!] łą. *Mącz* 423b; *SarnUzn* F2v; ále łmył v łátinów ieft mens, á vczucie ieft łenfus *SienLek* T3v (4); *GórnDworz* Mm 4v; *RejPos* 33v *marg*; Ewányeliłtá/ wykłáda łie ábo ieft/ ten ktory s przepowiadániem Ewányeliey Iezufá Kryłtułá z Apołtołłką powagą ieft połłány. *RejPosRozpr* c2; *BudBib* I 84v *marg* (11); y mowi mu Nalezliłmy Mefyálzá/ co ieft przełóżywłzy namázániem. *BudNT Ioann* 1/41 (2); *Oczko* 20; *CzechEp* 348; ále πέτρος, co zgołá toż ieft co y πέτρα po náłzemu kámiem/ opoká/ ábo łkálá *WujNT* 67; A gorzeć ná tym mieýłeu/ nie ieftci pokuły cíelełne ćierpieć (iáko odłzczepieńcy fáłłzywie wykłádaia) ále niérządnie żyć *WujNT* 595 (15); *SkarKaz* 156a.

Frazy, pełniące funkcję spójników: »jest« = czyli, to jest (6): SPicaceltica/ ieft łpika rzymłka kthora rołcie w łirigiy/ ieft ciepła y łucha *FalZioł* I [138]a (3); Don Huryk [...] połłá k nam łwoy towar/ tho ieft cukier przepiełny á łanguis draconis ieft łuk czyrwony z drzewá/ ktorego Aptekárze vżywiaia w łwych łprawách *BielKron* 449; Pádáiaća niemoc/ ieft Boża kaźń/ iáko iey vydź y pozbyć/ łzukay Boża kaźń. *SienLek* S4 (2).

»to jest« = czyli, a mianowicie; nimirum *Calag* (8008): Iakom ya nyevylovyl Ryb poszpolythych thoyesth lynow et karaschy *ZapWar* 1504 nr 2017 (46); piłan myełziacza Rebiolevel tho yełth Nowembra. *MetrKor* 46/118 (15); *LibLeg* 7/104v (13); przez iutro/ to ieft przez łrodę *OpecŻyw* 78v (53); *ForCnR* C2 (3); *PatKaz* I 6v (5); *PatKaz* II 47 (7); ta [reguła] zalezy wczýłtey a łzwyątey żądy [...] y myłłzy to yełt aby łyą ku zadney rzeczy łzwyeczkyey czyelełney nyełklonyła *PatKaz* III 144 (14); Mowileł panie Pragne to ieft zbawienia dułłz náłznych *TarDuch* D4v (5); á łkray ie thak, aby łie łztuki iedna drugiey dzierżała/ to ieft niedorzynać *FalZioł* V 95 (427); *BielŻyw* 168 (25); *GlabGad* E4 (80); *MiechGlab* 47 (21); *KłosAlg* G3 (7); *WróbŻołł* qq2v (513); *RejPs* 199v (9); *ComCrac* 15 (12); *LibMal* 1543/74 (8); *ConPiotr* 32v (3); *LudWieł* kt (2); *SeklWyzn* c4 (18); *SeklKat* Y4v (33); *RejKup* kt (2); *RejKupSekl* A7v; *HistAl* M4 (10); *KromRozm* I Iv (31); *MurzHist* L2 (9); *MurzNT* Mar 7/2 (9); *MurzOrt* B2v (3); *KromRozm* II k4v (49); *KromRozm* III M4v (108); *Diar* 57 (8); *BielKom* G5v (2); Dignus ełt mercenarius mercede/ to yełt godzyenći yełt koždy zapłáty *GliczKsiąż* M7 (38); *LubPs* ee4v (57); áby Prokuratorowie zá łwą pracą/ zámierzoną zapłáte mieli/ to ieft/ od łzperunku [...] po iednym tylko grołzu. *GroicPorz* e4v (62); Boię łie/ ábym łie niebudował ná piałku/ to ieft/ ná tym łfaleńłtwie/ rozumne tego łwiátá *KrowObr* 108v (113); *Leop Lev* 25/8 (62); *OrzList* f (15); *UstPraw* F4v (3); *RejZwierz* 114v (2); *WyprKr* Iv (6); wnidź do rádołci páná twoiego. (*marg*) To ieft/ do domu ábył był vczestnikiem máięłmołci y wełela iego. (–) *BibRadz Matth* 25/21 *marg* (523); *OrzRozm* M3 (50); niepodobna rzecz ćłłowieku być ná łwiece ktoryby nie kradł/ nie tylko inemu

ále y łobie/ to ięft/ gdy co przez swoy głupi rozum ítráci álbo prze leniwość nie nábędzie/ łobie to ukrádnie. *BielKron* 9v (785); *GrzegRóżn* B3 (40); *KwiatKsiąż* N2v (51); Aer. Powietrze/ to yeft/ dalekość álbo równość miedzi Niebem á Ziemią *Mącz* 4d (329); *OrzQuin* Aa3v (91); *SarnUzn* Bv (48); *SienLek* 23v (56); *LeovPrzep* B3v (13); *RejAp* 116 (226); *GórnDworz* D2v (54); *GrzepGeom* F3 (66); *HistRzym* 94v (215); *RejPos* 40 (316); *RejPos Wiecz*² 90v (23); *RejPosWiecz*³ 96 (3); *BiałKat* B2v (42); *BielSat* [34]; *KwiatOpis* Cv (2); *GrzegŚm* 21 (30); *KuczbKat* 180 (33); *RejZwierc* 1v (89); pátrz mieycá takiego/ coby cie ze dwu łtron bronilo/ to ięft/ gory/ wody/ błotá álbo miałto. *BielSpr* 36v (59); *WujJud* 165 (151); *WujJudConf* 177v (5) *RejPosRozpr* c3v (9); *RejPosWstaw* [143⁴]v (15); A teć íą przyczyny niego/ ták próftego a grubego tłumáczenia/ to ięft/ zem íię ták bárzo łłow trzymał. *BudBib* b3v (164); *MycPrz I kt* (8); *Strum* B3v (17); *BiałKaz* A4 (20); *BudNT* 14v (66); *CzechRozm* 54v (298); *PaprpPan kt*; *KarnNap* C4v (5); *ModrzBaz* 14 (113); táką im moc dáiac íáką łami mieli: to ięft świecką y ziemką *SkarJedn* 54 (123); A ięfli pierśiam pomoc chcemy/ to ięft/ ięfli około płuc co zálęgło/ á tchnieniu/ álbo káfzłowi máteriéy dodawa *Oczko* 34v (18); Nemlich. To ięft. et *Zwłafcza*. *Nimirum*. *Calag* 364a; *SkarŻyw* 301 (188); *ZapKościer* 1580/6v (16); *StryjKron* 472 (21); *CzechEp* 376 (299); *NiemObr* 11 (48); *KlonŻal* E3; *ReszPrz* 17 (59); *ReszList* 149 (3); *WerGość* 255 (3); *WerKaz* 287 (4); *BielSjem* 13; *ArtKanc* E10; *GórnRozm* A4v (28); *KochWr* 25 (5); *Paprup* F (4); *ActReg* 20 (12); *Seculum* – Wiek, to ięft czas łtoletni. *Calep* 961a (5); *GostGosp* 74 (14); *Phil* G2 (24); *KochCz* B2 (2); Ale widzę/ íz ięft íákies mniémánié miedzy wámi/ które was íuż prawie ná nieprzyiacielá idąc hámuie. To ięft/ ták rozumiécie/ íz to nieprzyiaciel możny/ y niepodobna zwyciężyć go. *OrzJan* 22 (2); *LatHar* 77 (110); *KołakCath* A4 (9); Kiedy raczył: á toć ięft/ gdy cie ocz próżę *Modlitwy* łwey odmiotu niech nie odnołzę. *RybGęśli* D2v; Z tego tedy dymu powłtály łzáráncze/ to ięft/ haeretykowie *WujNT* 860 (446); otoż potępieni kłękáią to ięft boią íię. *WysKaz* 36 (26); Ná mieycce tedy łaczyć, ma byđz złączyć to /z/ złącza, á bez niego rozłącza: to ięft łaczy íedno od drugiego. *JanNKar* H4v (8); *JanNKarKoch* D4v (11); *JanNKarOrz* F3v; *SarnStat* 15 (370); *GrabPospR* M3v (3); *PowodPr* 55 (35); *SkarKaz* 2a (77); *VotSzl* E3 (4); Leć przećię gđziemkolwiek był łtárałem íię o to/ To ięft o dobrą łławę drożłzą náde złoto. *CzahTr* G2v (4); *SkarKazSej* 705a (40); FLIS: To ięft/ Spułzczánié łtátkow Wiłłą/ y ínfzymi rzekámi do niey przypadáiacymi *KlonFlis kt* (10); *KlonWor* 18 (5), Dżís w Rzymie zwyciężonym Rzym niezwyciężony/ /(To ięft cíáło w łwym cíeniu) leży pogrzebiony. *SzarzRyt* D2v (2).

b. *Nazywać się* (w połączeniu z imieniem własnym) (23) : Ieden łłubebnik z pirwłzych, był imieniem Paufania, ynak Anatabo. *BielŻyw* 147; *Leop Gen* 36/1 (3); *RejZwierz* A6v; Przezwiłko też rzeki trzeciej ięft Hidekel [...] A czwarta czeká ięft Euphrátes. *BibRadz Gen* 2/14; Tedy on nie chcąc zołthác ná noc włtał á łzedł áż ku Iebus/ ktore ięft Ieruzalem [*ipsa Ierusalaim; Vulg: quae altero nomine vocatur Ierusalem*] *BibRadz Iudic* 19/10 (7); Przyłzedł tedy [*Jakub*] do Bethel/ ktora pirwey byłá Luzá *BielKron* 16; DAryus/ ktorego Grekowie zowá Hidáłpis/ drudzy też píłzą go być Ałwerulá *BielKron* 115v (7); y pogrzebłem íą tám ná drodze v Efraty tá (ięft) Bethlechem [*ipsa est Bethlechem*]. *BudBib Gen* 48/7 (2); *StryjKron* 21; Mitilena názywáią. W Greckim ięft Melitá/ á lepiej: dżísia zowá Máłtą *WujNT* 508.

c. *Wynosić, zawierać, czynić sumę, przypadać, kosztować* (o stosunkach ilościowych, liczbach, miarach, cenach) (115) : *MetrKor* 57/120 (2); á iego dofyć [= *dozys*] to ieft wiele go ma człowiek na ieden raz wziąć: ieft od XVI ziarn/ aż do LX *FalZioł* IV 55b; Rzeczy pośpolite flegmę purguiące. Turbit miara ieft poł łota [...] Krokofu miara ieft ieden łot *FalZioł* V 103v (14); *BielŻyw* 164; *MiechGlab* 69; gdy wezmę cztyrzy kroć dwoie/ bedzie ołm *KłosAlg* A3v; 1.łot ieft. 4. quint *KłosAlg* Hv (10); *MetrKor* 59/281; *LibMal* 1554/185; *GliczKsiąż* M3; Zą rołkrwáwienie iednego/ winá ieft Sędziemu/ dwádźiełciá grofzy y pięć/ y fzeląg. *GroicPorz* c3v; Długość Opony iedney będzie ośm y dwádźiełciá łokci [*Longitudo ... habebit viginti octo cubitos*] *Leop Ex* 26/2 (3); iefliby był dług dwádzyełciá grzywien *UstPraw* F4v; *BibRadz Lev* 23/15 (13); *BielKron* 192 (7); *Mącz* 192b; *SienLek* 46 (2); *RejAp* 81 (2); A mnieyłżęgo Kwádratu/ [...] łummá będzie pięćdźiełciá łokiet *GrzepGeom* F3v (3); *KwiatOpis* Bv; *BudBib Gen* 6/15 (8); Skrzyniá byłá ná łzérz łaméy w łobie/ trzy álbo cztyrzy łokcie *Strum* I4v (3); *ModrzBaz* 120v; Item łpolowice domu dziełciom wedlug łzacunku ieft marc 40. *ZapKościér* 1579/ 1v; *ActReg* 26; *GostGosp* 118 (5); *Phil* S; Liczże/ áto małz naprzód złoty ch siedm czerwonych/ Siedm y dwádźiełciá grofzy przyłóż zásię do nich/ Będzie łpełná cztyernałcie *WyprPl* B4v; á byłá liczbá ich tyłsiące tyłsiącow [*et erat numerus eorum millia milium*] *WujNT Apoc* 5/11 (5).

być po czemu (6): *RejFig* Bb3v; *BielKron* 378v; iż miárká iedná po iednemu łrebrnemu pieniądzu bić miáłá. *RejAp* 58v; *BielSpr* 72; *Strum* D4; *ZapKościér* 1585/57.

być w ile (3): *MetrKor* 62/171v; Ołwięciłm y Zupy Rułkie wykupił ktore były we cztyernałcie tyłciąc złoty ch cztyrwony ch *BielKron* 405v (2).

być za ile (8) : *LibMal* 1551/162; Y byl korzec mąki białey zą ieden Státer [*et factus est modius simillae statere uno*] *Leop* 4.Reg 7/16; *UstPraw* E3; *RejFig* Aa7; *BielKron* [85²]v (3); *OrzJan* 54.

Fraza: »od [czego] do [czego], stąd i stąd jest [ileś czego]« [szyk zmienny] (7 : 1): *MiechGlab* 77; Abowiem od A. aż do B. ieft ołm łokiet *BibRadz Ex* 26/6 (3); *GrzepGeom* P4v (3); *BudBib Ez* 41/15.

II. *W orzeczeniu złożonym pełni funkcję łącznika [Ze względu na to, że „być” w tej funkcji może się łączyć równocześnie z kilkoma orzecznikami wyrażonymi różnymi częściami mowy, liczba użyc w tej rubryce jest mniejsza od sumy poszczególnych podrubryk.]* (112161) :

1. *Z orzecznikiem wyrażonym rzeczownikiem* (27912) :

W mianowniku (15591) : *ListRzeż* w. 27, *PowUrb* + 3; *ZapWar* 1542 nr 2504 (5); Iam nad pam pan. drogę vkazvye. a rołzkazvgye lyvdzom. yam corona y Stolyecz hwłrephow. *MetrKor* 46/175 (25); *March*¹ A3 (5); *BierEz* O3v (18); *Rzélk* [!] Pilát: Tedys ty wždy krol? *OpecŻyw* 120 (209); *OpecŻywList* C; *OpecŻywPrzedm* C4 (3); *OpecŻyw SandR* nlb 4v (2); *ForCnR* C2 (8); *LibLeg* 11/30v (50); *PatKaz I* 12v (27); *PatKaz II* 29 (28); *PatKaz III* 133v (61); *HistJóz* E2 (22); *KlerPow* 3 (4); *TarDuch* A5v (7); MOcz te⁸⁰ kamienia ieft iże od niego włofy na powiekach rołtą *FalZioł* IV 55a (522); *BielŻyw* 170 (138); *BielŻywGlab* nlb 12 (5); włzakoż częłte wraczenie w człowiecze chorim, nie dobre ieft znamię. *GlabGad* L (493); *MiechGlab* 23 (38); *BierRozm* 5 (2); *KłosAlg* A3 (7); *March*³ T8v (4); *WróbŻołt* 139/8 (116); *WróbŻołtGlab* A3v (6); *RejPs* 141 (94); *ComCrac* 20v; *LibMal* 1554/189v (42); *RejRozpr* D4v (6); *LudWieł* B (2); *SeklWyzn* c2v (19); *RejJóz* N8v (35); Aty łą pokułfy y nieprzyaciele nałzi. Ciało nałze/ łwiath/ a łzatan *SeklKat* T (74); *RejRozm* 393 (2); *RejKup* n5 (33); *RejKupSekl* a6 (2); miłthrzu żądam być mądrogo vczeńnik nizli od łprołnego chwałę mieć. *HistAl* Dv

(43); *HistAlH* Ung A2v; *KromRozm I* A4v (47); *MurzHist* M4 (19); *MurzNT* 3v (35); *MurzOrt* B3 (3); Myłmy yełt obrzezánye ktorzy duchem fluzymy Bogu *KromRozm II* 12 (31); *KromRozm III* D4 (61); gdyż oni są custodes legum i wolności pospolitych *Diar* 61 (16); *DiarDop* 99 (4); *BielKom* B6 (17); *GliczKsiąż* P6 (64); *LubPs* P6 (185); Swiekier/ iełt żony mey Oyćiec. *GroicPorz* gg4v (79); *SeklPieś* 31v (2); *KrowObr* 77v (385); Y Wilkby ták był fláchćic by mu herby dano *RejWiz* 100v (89); *Leop Rom* 3/13 (291); *OrzList* f2v (31); *UstPraw* (9); *KochZuz* A2; *RejFig* Cc3 (10); SAlomon był dziwny Krol/ od Bogá obrány *RejZwierz* 43v (39); *RejZwierz*[Wirzb] A4v; Iaćiem iełt on dobry páłtyrz [ego sum pastor bonus] *BibRadz Ioann* 10/11 (510); *Goski* A8; *OrzRozm* B (69); Siewierska ziemiá była niegdy wielkie Kłiełthwo/ w ktorey Nowogrodek była głowá *BielKron* 431 (517); *GrzegRóżn* L3v (72); *KochZg* B; *KwiatKsiąż* B3 (29); Sceptici, secta quaedam Philosophorum Latine consideratores, Byli Philifophi á mędrscy kćórzi nie zá pewne nie trzimáli. *Mqcz* 371c (116); *OrzQuin* T2 (68); *Prot* A3 (13); *SarnUzn* E6v (57); *SienLek* S2v (82); *SienLekAndr* a2; *LeovPrzep* C2v; A lzátan fie rozumie być zwadcá/ burzyciel/ á rołprołzyciel kaźdego pokoioiu. *RejAp* 101v (113); *GórnDworz* li3v (86); LInea iełt/ długość bez lzérokości y miąźłzości. *GrzepGeom* C (21); *HistRzym* 36v (139); iż nie iełtem Heliaż. *RejPos* 12v (390); *RejPosWiecz*² 91v (27); á opoká była Pan Kryłtus. *RejPosWiecz*³ 97v (42); *BiałKat* a4v (99); *BielSat* H (3); *KwiatOpis* B3v (6); *GrzegŚm* 44 (45); *HistLan* B3 (5); *KuczbKat* 30 (86); *RejZwierz* 242v (184); *BielSpr* 12v (22); *KochMon* 34 (2); *WujJud* 140v (157); *WujJudConf* 64v (39); *KochList* nlb 1v; *RejPosRozpr* b4v (14); *RejPosWstaw* [143³]v (46); *BudBib Gen* 36/20 (253); *HistHel* D2 (5); *MycPrz* I C4v (6); *Strum* I2 (5); *WierKróc* Bv (2); *BiałKaz* ktv (48); Mowi mu Piłat: Co iełt prawdá? [Quid est veritas] *BudNT Ioann* 18/38 (123); *StryjWjaz* A4; *CzechRozm* 20 (159); *PaprPan* Ev (55); *KarnNap* F2 (4); Słufznaby też rzecz była/ żeby Krol przy Pánoch Rádách/ gdy o Rzeczypołpolitey rádzą/ ofobá fwą był *ModrzBaz* 26 (168); *ModrzBazBud* ¶6 (2); *SkarJedn* 148 (121); *KochOdpr* B2; *Oczko* 3v (21); Iżeś rzekł pánu/ tyś nádzieiá moiá: Iż bóg nawyźlzy iełt wćieczká twoiá *KochPs* 139 (84); Aldebertus/ rodzaiu był Fráncus *SkarŻyw* 518 (41); *KochTr* 24; *MWilkhist* E2v (15); *StryjKron* 125 (23); *ZapKościer* 1584/42v (4); *CzechEp* 81 (193); *CzechEp POrz* **3v (3); *NiemObr* 29 (41); *KochFr* 79 (7); *KlonŻal* A3v (11); *KochBr* 150; *KochDz* 107 (2); *KochPhaen* 2 (4); *KochWz* 140 (3); *KochMRot* A4 (4); *ReszPrz* 97 (24); *ReszHoz* 132 (2); *ReszList* 147 (2); *WerGośc* 205 (12); *WerKaz* 290 (13); *WisznTr* 3 (2); *BielSen* 8v (3); Wziąwłzy [Zenobia] męłką ofobe/ będący pięć żeńłka/ Swoie nieprzyiaciele włzyłtki zyryćiężyłá *BielSjem* 8 (4); *KochPam* 82; *KochPieś* 15 (2); *KochSob* 62; *KochTarn* 77 (3); *PudłFr* 25 (11); *ArtKanc* F11v (89); *BielRozm* 3 (2); *GórnRozm* A2v (30); *KmitaPsal* A5v; *KochWr* 35 (3); *PaprUp* G2 (23); *ZawJeft* 22 (11); *ActReg* 78 (37); *Calep* 400b (2); *GostGosp* 140 (3); *Phil* Q3 (22); *GórnTroas* 33 (8); *KochCn* B4v (3); *KochCz* B2v (2); *KochCzJan* A2v; *KochPij* C (2); *GrabowSet* D4v (52); *KochAp* 11 (2); *KochFrag* 43 (2); *OrzJan* 44 (15); *WyprPl* B4 (4); *LatHar* 674 (91); *KołakCath* A3v (9); *KołakCathOkuń* A2 (2); *KołakSzczęśł* B2 (2); *RybGęśli* C2v (7); Naięmnik iełt/ ktory nie dba o pożytek y zbáwienie owiec *WujNT* 349; Vrząd Bilkupi iełt rzáđzić kościół Boży. *WujNT* Xxxxx2v (861); *WysKaz* 40 (19); *JanNKar* E4v (3); *JanNKarGórn* G4 (2); *JanNKarKoch* D4v (3); *JanNKarOrz* F3v (2); *SarnStat* 848 (126); *SiebRozmyśl* Ev (25); *GrabPospR* N2v (4); *KlonKr* F4 (4); *KmitaSpit* B2v; *PowodPr* 65 (26); *SkarKaz* 347a (152); ále iż tá ich iełt á niemála powinność/ że czáfu niebełpieczeńłtwá gwałtownego/ fámi włzyłcy przeciwko

nieprzyjacielowi powtác/ y onego pierśiami fwymi wyprzec fą powinni. *VotSzl* D2; *CiekPotr* 60 (22); *CzahTr* L3 (11); *GosłCast* 32 (12); *PaxLiz* B4 (7); *SkarKazSej* 689b (49); *KlonFlis* [H5] (20); *SapEpit* A2 (2); *KlonWor* 41 (12); *RybWit* C2 (9); *ZbylPrzyg* A3v (5); *SzarzRyt* A2v (4).

W zdaniach z podmiotem: to (ewentualnie w połączeniu z drugim podmiotem) (4595): Iako tho yest nywa nasha *ZapWar* 1547 wr 2644 (10); *MetrKor* 31/620v (3); *ListRzeż* w. 13 (2); *March*¹ A3; ázażby to zbytek/ Iż pánu czynię pożytek. *BierEz* H4 (7); *OpecŻyw* 64 (40); *OpecŻywSandR* nlb 3v; *ForCnR* Bv; *PatKaz I* 12 (5); *PatKaz II* 47 (28); *PatKaz III* 128 (4); *HistJóz* A2v; I theż na fwierzb ielt to dobre lekarzftwo. *FalZioł* III 22a (92); *BielŻyw* 20 (21); *BielŻywGlab* nlb 8 (3); *GlabGad* D7 (17); *March*² D4v; *MiechGlab* 59 (11); *BierRozm* 16 (2); *LibLeg* 11/13v (29); *KłosAlg* A4 (2); *WróbŻołt* 10/7 (19); *WróbŻołtGlab* A3 (6); *RejPs* 71 (84); *ComCrac* 21; *RejRozpr* A3v (3); *LudWieś* A2v (2); *SeklWyzn* c3v (12); *LibMal* 1547/129v (5); *RejJóz* L8 (25); *SeklKat* Q3 (16); *RejRozm* 4 (2); *RejKup* q7 (38); *HistAl* K2v (5); *KromRozm I* C2v (26); *MurzHist* P2v (16); *MurzNT* 199 (16); *KromRozm II* f3 (20); *KromRozm III* C2v (29); *Diar* 71 (14); *DiarDop* 109 (5); *BielKom* C8v (9); *GliczKsiąż* I6 (26); *LubPs* ee6 (55); *GroicPorz* 13v (6); *GroicPorzRej* C4; *SeklPieś* 31v; zły by tho pies był/ gdy widzi á ono páná fšárpáią/ á on by miltzał. *KrowObr* C4v (164); *RejWiz* 130 (102); *Leop Matth* 26/26 (82); *OrzList* f2v (10); *KochZuz* A3v; *LeszczRzecz* A5 (5); *RejFig* Ee4 (3); *RejZwierz* A2v (32); *BibRadz* I 451 marg (83); *OrzRozm V* (13); *BielKron* 415v (143); *GrzegRóżn* Dv (21); *KochSat* A2v (3); *KwiatKsiąż* D4 (19); *Mącz* 230d (8); *OrzQuin* X3v (29); *Prot* A4 (2); *SarnUzn* B4 (44); á námiefzay weń Sálmiájaku/ ielt to łol Libiyfka *SienLek* 94v (16); *LeovPrzep* G3; A tho ielt koniec Ewányeliey wżytkiey bać fie Páná Bogá fwego. *RejAp* 120v (250); *GórnDworz* Bb3 (116); *GrzepGeom* G2v (22); *HistRzym* 92v (26); *RejPos* 306v (607); *RejPosWiecz*² 95 (8); *RejPosWiecz*³ 97v (10); *BiałKat* 308v (33); *BielSat* N (6); *GrzegŚm* 58 (15); *HistLan* E4v (11); *KuczbKat* 365 (34); *RejZwierc* 45 (221); *BielSpr* 4 (9); *KochMon* 26 (4); *WujJud* 222v (54); *WujJudConf* 108v (16); *RejPosRozpr* cv (5); *RejPosWstaw* [41³]v (24); *BudBib* Iob 31/11 (33); *MycPrz* II D; *Strum* Qv (2); *WierKróc* A4; *BiałKaz* K2v (12); *BudNT* Cg3 (11); *StryjWjaz* C4v; *CzechRozm* 41 (95); *PaprPan* A4 (13); *KarnNap* D2v (8); *ModrzBaz* 116v (108); *SkarJedn* 68 (59); *KochDryas* [A3v]; *KochOdpr* C2 (5); *Oczko* 6 (13); *KochPs* 61 (21); A oná mniemáiąc áby to był Athánázyufz/ krzyknie *SkarŻyw* 391 (124); *MWilcHist* D (3); *StryjKron* 161 (10); *CzechEp* 99 (73); *NiemObr* 144 (36); *KochEpit* A3v; Ośmdzieśiat lat (á to ielt práwy wiek człowieczy) *Czekálá* śmierć *KochFr* 130 (5); *KochDz* 109; *KochPhaen* 2 (5); *KochSz* C3v; *ReszPrz* 57 (12); *ReszHoz* 123; *ReszList* 186 (7); *WerGośc* 219 (6); *WerKaz* 300 (2); *BielSen* 10 (2); *BielSenJoach* 2; *BielSjem* 33 (5); *KochPieś* 11 (4); *KochSob* 65; *PudłFr* 74 (4); *ArtKanc* F6v (7); *BielRozm* 16; *GórnRozm* A3v (47); *KmitaPsal* ktv (2); *KochWr* 28 (7); *PaprUp* Gv (24); *ZawJeft* 36 (2); *ActReg* 72 (21); *GostGosp* 12 (3); *GostGospSieb* +2v; *GrochKal* 4; *Phil* 2 (14); *GórnTroas* 63 (5); *KochCz* Bv (3); *KochPij* C2v (2); *GrabowSet* N3 (3); *KochAp* 12 (3); *KochFrag* 49 (5); *OrzJan* 119 (13); *WyprPl* A3; *LatHar* 706 (40); *KolakCath* C3v (2); *KolakCathOkuń* A2v; *KolakSzczęśl* C4 (2); *RybGeśli* B4v (3); *WujNT* 217 (107); *WysKaz* 23 (8); *JanNKar* C2v (2); *JanNKarGórn* Hv; *JanNKarOrz* F3v; *SarnStat* 693 (32); *SiebRozmyśl* H4v (2); *KlonKr* F (2); *KmitaSpit* A4 (2); *PowodPr* 26 (9); *SkarKaz* 634b (41); *VotSzl* D3v (7); *CiekPotr* 26 (12); *CzahTr* H2v (6); *Szátác* to ielt Iozephá *GosłCast* 65

(15); *PaxLiz* D2v (6); *SkarKazSej* 698b (10); *KlonFlis* C3v (5); *SkorWinsz* A2v (3); *KlonWor* 37 (11); *ZbylPrzyg* B2; *SzarzRyt* D2v. Cf *komu*, *u kogo*, *Zwroty*.

komu (301), *u kogo* (87), *czemu* (53), *przed kim* (3), *u czego* (1) [*w tym* : *w zdaniach z podmiotem*: *to* (144)] (445): *March*¹ A3; A wżakoż więc oná zgodá/ Inym ptakom bylá fzkodá *BierEz* S2v (3); *OpecŻyw* 6v (49); *PatKaz II* 51v; *PatKaz III* 126v (4); *ZapWar* 1525 nr 2345; *HistJóz* Dv; *TarDuch* A5v; *FalZioł I* 72d (26); *FalZiołUng* V 119; *BielŻyw* 159 (2); *GlabGad* G8 (3); *MiechGlab* 32; *BierRozm* 12 (2); *LibLeg* 7/68 (5); *March*³ V8v (2); *WróbŻołt* 88/38 (4); *RejPs* 73 (8); *RejRozpr* K3v; *LibMal* 1544/91v (2); *SeklWyzn* f2; *RejJóz* A7 (9); *RejKup* o8v (2); *HistAl* E8v (2); *KromRozm I* Cv; *KromRozm III* F5v; *Diar* 23 (4); *DiarDop* 114; *BielKom* B6v; *GliczKsiąż* B (5); *LubPs* ff4 (9); A mądrofcé thego Swiátá głupftwo ieft v Bogá *GroicPorz* a2 (5); *KrowObr* 43v (12); *RejWiz* A6 (40); *Leop Judith* 12/14 (12); *OrzList* e3v; *UstPraw* A4v (2); *RejZwierz* 25v (2); *BibRadz Gen* 20/2 (10); *OrzRozm* L4 (2); *BielKron* 53 (17); gdyż onym ftárym Oycom bylá tho mowá miękka *GrzegRóżn* I2 (14); *KwiatKsiąż* B3v (2); *Mącz* 356d (5); *OrzQuin* Hv (6); *Prot* C4v (2); *SarnUzn* F7v; *SienLek* 35 (8); *LeopPrzep* Dv; *RejAp* 22v (9); *GórnDworz* Kk8; *GrzepGeom* L3v; *HistRzym* 26v (2); *RejPos* 36v (31); *RejPosWiecz*² 95; *BiałKat* a4 (6); *HistLan* Fv; *KuczbKat* 65 (2); *RejZwierc* 22v (19); *BielSpr* 8v (4); *WujJud* 126 (3); *WujJudConf* 91v (3); *RejPosRozpr* c3v; *BudBib* b3v (8); *MycPrz* I C4v; *BiałKaz* D2 (2); *BudNT Luc* 11/8 (3); *CzechRozm* Av (7); *PaprpPan* C2v (5); *ModrzBaz* 3v (8); *SkarJedn* 346; *Oczko* 20 (2); *KochPs* 100; *SkarŻyw* 3 (14); *KochTr* 19; *StrykKron* 125 (3); *CzechEp* 216 (6); *ReszPrz* 25; *WerGość* 213; *WerKaz* 282 (4); Płáčz ieft iákaś poćiechá v zálmęczonego *WisznTr* 10; *BielSjem* 11; *ArtKanc* E20v (3); *GórnRozm* B4 (2); *Paprup* B3v (3); *ZawJeft* 32; *ActReg* 55 (5); *GostGosp* 158; *Phil* E2; *GórnTroas* 21; *KochCn* B3V; *GrabowSet* 3 (2); *OrzJan* 125 (2); *LatHar* 153 (3); *KołaćCath* A3v; ábowiem to co ieft v ludzi wyniołłego/ obrzydłóć ieft przed Bogiem. *WujNT Luc* 16/15 (9); *JanNKar* D (3); *JanNKarOrz* F3v; izem mu był compater kmotr, dowodzi ztąd, izem mu nie mógl byđz świádkiem. *SarnStat* 1265 (7); *KlonKr* A2v; *KmitaSpit* Bv; *PowodPr* 70; *SkarKaz* 313b (2); *GostCast* 53; *SkarKazSej* 697á (5); *KlonWor* 66 (3); *ZbylPrzyg* A3v. Cf *Frazy*, *Zwroty*.

Frazy: »imię, przezwisko jest« [*w tym*: *komu* (67) *kogo* (60), *czego* (1), *czemu* (1)] [*szyk zmienny*] (138 : 3): *OpecŻyw* 7v (7); *OpecŻywList* C; *ForCnR* A2 (3); *PatKaz II* 64; *HistJóz* C2v; *GlabGad* L8; *WróbŻołt* 82/19; *LibLeg* 10/123v; Iozeph mu było imię dziećię na wżem godne *RejJóz* M4v; *HistAl* C2v (5); *MurzHist* B3v; *RejWiz* 9v; A imię mężá onego było Nábál [*nomen autem viri illius erat Nabal*]/ á żony iego Abigáil, *Leop* 1.Reg 25/3 (4); *BibRadz Gen* 10/25 (29); *BielKron* 16 (18); *RejAp* 74v (4); *GórnDworz* Y7v (3); *HistRzym* 20v (5); POłlan był Anyoł Gábryel od Bogá do miálfhá Galilejłkiego/ kthoremu było przezwiłko Názáreth *RejPos* 269v (9); *BiałKat* 168v; *RejZwierc* 9v (2); *WujJudConf* 23 (2); *BudBib Gen* 28/19 (11); *HistHel* Cv; *BudNT Luc* 8/30; *CzechRozm*, 47v (2); *ModrzBaz* 118; *SkarŻyw* 13 (4); *CzechEp* 238; *ArtKanc* M10; *Phil* C3 (2); *LatHar* 105 (4); *WujNT* 3 (10); *SkarKaz* 487a.

»co będzie łaska« [*szyk zmienny*] (2): *abi* v. Iaf: raczil lafke fwoye vczynycz y násche⁸⁰ pana wfpomocz Czo lafka y wola będzie v Ias. *LibLeg* 11/62 (2).

»(to, co) jest obyczaj, zwyczaj« [*w tym*: *w zdaniach z podmiotem*: *to* (36), *komu* (2), *w kogo* (2)] [*szyk zmienny*] (45 : 11): *FalZioł I* 89b; á wżitkim mędrcom obyczaj ieft fmierci fie nie bać, *BielŻyw*

81 (2); *RejPs* 25 (3); *KromRozm I* H4v; *KromRozm III* C3 (2); *Diar* 44; *GroicPorz* i3v; *RejWiz* 2 (3); *BibRadz I* 8 marg (2); *BielKron* 260; *SarnUzn* D5v (2); *SienLek* 197; *RejAp* 3 (3); *GórnDworz* O4 (2); *GrzepGeom* I2v (2); *HistRzym* 91; *RejPos* 56 (3); *RejZwierc* 47v; *CzechRozm* 133; *ModrzBaz* 12v (6); *SkarŻyw* 27 (2); *StryjKron* 390; *GórnRozm* M3v; *GrochKal* 21; *Phil* K3; Bo to był dawny Zwyczaj/ księgi czárnoksięskie iáko y haeretyckie palić. *WujNT* 478 (4); *SarnStat* 432 (3); *SkarKaz* 80a; *CzahTr* I3v (2); *KlonWor* 36.

[W orzeczniku rzeczownikowym oraz w pozostałych orzecznikach wyrażonychodmiennymi częściami mowy wspólną frazeologię, różniącą się jedynie formą przypadku (w mianowniku albo w narzędniku) umieszczono łącznie w podrubryce: W narzędniku.]

W tekstach o charakterze alegorycznym orzecznik wyjaśnia istotny sens alegorii zawartej w podmiocie (205): *BierEz* G3; y liedm kłóšow nieplenich liedm łá lat przyłlygo [!] głódu/ ktore tym rzędem wypełnyá łie. *HistJóz* B2 (3); *BielŻyw* 17 (3); *GliczKsiąż* P8v; *KrowObr* 13v; *Leop Apoc* 17/15 (9); *BibRadz I* 436 marg (20); *BielKron* 96 (2); *OrzQuin* G3v (2); *RejAp* 145v (11); Oćiec ktory go niechciał wykupic/iełt ten to świat ktory niechćiał człowieká w ćiemnicy Dyabelłkiey wřpomoc *HistRzym* 6 (96); *BudBib Dan* 7/17 (2); *BudNT Apoc* 17/12 (5); *CzechRozm* 16; *SkarJedn* 318; *SkarŻyw* 334 (2); *CzechEp* 39 (8); *LatHar* 264; Nieprzyiaćiel záłię ktory go nášiał/ ieltći dyabel [Inimicus autem... est diabolus]. *WujNT Matth* 13/39 (36).

W narzędniku (10107) : *BierRaj* 18v (3); *MetrKor* 59/281v (4); *BierEz* M2 (21); Pannám byla w domu mégo oyttza *OpecŻyw* 89 (66); tedy m ye szbył kyedy Cmyeczmy memy bily *ZapWar* 1523 nr 2289 (9); *ForCnR* C4 (5); *LibLeg* 11/65 (56); *PatKaz I* 13v (11); *PatKaz II* 79v (43); *PatKaz III* 103v (26); *HistJóz* B2v (11); *TarDuch* D7 (6); *FalZioł* IV 3a (26); *BielŻyw* 74 (30); *GlabGad* K4v (10); *MiechGlab* 10 (5); *BierRozm* 4 (2); *KłosAlg* A4; *KlerWes* Av; *March*³ V8; *WróbŻołt* E (11); *WróbŻołtGlab* A3 (2); *RejŁas* w. 50; *RejPs* 121 (44); *ZapMaz* V S 335v; *ComCrac* 20v (2); *LibMal* 1544/91v (29); *RejRozpr* A4 (3); *LudWieś* A3v; *SeklWyzn* b2v (10); *RejJóz* A3 (16); *SeklKat* P4 (33); *RejRozm* 402 (2); *RejKup* x3 (15); Marła powiádałz być bogiem pierłi *HistAl* K (22); *HistAl* HUNG A2v; *KromRozm I* C3 (15); *MurzHist* R4 (25); *MurzHist Sekl* ktv; *MurzNT Matth* 24/43 (51); *MurzOrt* B3; *KromRozm II* b2v (14); *KromRozm III* N2v (87); *Diar* 84 (4); *DiarDop* 116 (4); *BielKom* C7v (7); *GliczKsiąż* N6v (64); Boyażń Páńłka początkyem yełt káżdey mądrości *LubPs* Z4v (133); *GroicPorz* ppv (39); *SeklPieś* 19v; *KrowObr* 12 (319); *RejWiz* 61 (32); Y ktoż ielt moim bliźnim? [Et quis est meus proximus] *Leop Luc* 10/29 (237); *OrzList* c2v (24); *UstPraw* G4 (10); *LeszczRzecz* A3v (2); *RejFig* Cc8 (9); ALEXánder iuż będąc dzyecićiem niemáłym/ Powiádał *RejZwierz* 4v (35); *BibRadz II* 133 marg (375); *OrzRozm* B3 (59); ktory łie chytrze przybrawłzy liczył łie być Włódmirzem *BielKron* 356v (606); *GrzegRóżn* N3 (195); *KochSat* A4v; *KwiatKsiąż* E3 (17); *Mącz* 234a (49); *OrzQuin* E3 (104); *Prot* C2 (12); *SarnUzn* G (51); *SienLek* 11 (12); *LeovPrzep* bv (8); *RejAp* 28v (76); *GórnDworz* X7 (119); *GrzepGeom* F (7); *HistRzym* 10 (44); gdyżem ia ielt iedno łam tą prawdą á tą drogą/ ná ktorey łie nigdy omyłić nie możecie. *RejPos* 287 (357); *RejPosWiecz*² 94 (31); *RejPosWiecz*² 97v (11); *BiałKat* d2 (94); *BielSat* B3v (3); *KwiatOpis* Bv (7); *GrzegŚm* 41 (21); *HistLan* D2 (13); *KuczbKat* 195 marg (82); *RejZwierc* 27 (118); *BielSpr* b3 (6); *KochMon* 33; *WujJud* 252v (229); *WujJudConf* 245 (42); *RejPosRozpr* b4v (19); *RejPosWstaw* [21³]v (31); *BudBib Is* 8/13 (152);

BudBibKaw A3; *HistHel* Dv (2); *MycPrz* I B2v (14); *WierKróc* Bv (4); *BiałKaz* Ev (53); Et fermo ille caro fuit. A ona rzecz (álbo mowa) ciálem bylá. *BudNT* Cv (51); *StryjWjaz* Cv (3); *CzechRozm* 2v; *SkarJedn* 47 (93); *KochDryas* A2v; *KochOdpr* Bv (4); *Oczko* 26v (12); *Calag* 183b (3); Bądźże mym łtrożem w dzień niebełpieczny. *KochPs* 59 (20); *SkarŻyw* 142 (279); *KochTr* 23; *MWilKHist* Lv (4); *ZapKościar* 1581/25v (11); *StryjKron* 787 (79); *CzechEp* 281 (654); *CzechEpPORz* * (2); Są też tego nie mnieyłym znákiem/ iádowite piłmá niektórych ludzi vczonych *NiemObr* 4 (136); *KochEpit* A4 (2); *KochFr* 78 (8); *KlonŻal* C3 (7); *KochBr* 151; *KochSz* A2v; *KochMRot* C2v (3); *ReszPrz* 76 (38); *ReszHoz* 117 (3); *ReszList* 147 (7); *WerGość* 244 (22); *WerKaz* 267 (17); *WisznTr* 28 (5); *BielSenJoach* 3; *KochPam* 82; *KochPieś* 40 (3); *KochSob* 56; *KochTarn* 73 (2); *PudłFr* 5 (10); *ArtKanc* E7 (58); *BielRozm* 6 (3); *GórnRozm* E4 (33); *KmitaPsal* A2v (4); *KochProp* 6; *KochPropKKoch* 4; *KochWr* 16 (8); *KochWrJan* 18; *Paprup* K3v (39); *ZawJeft* 7 (16); *ActReg* 84 (37); *Calep* 1083b (6); *GostGosp* 8 (6); *GostGospSieb* +3v (3); *Phil* O3 (32); *GórnTroas* 38 (20); *KochCz* A4v (5); *KochCzJan* A3; *GrabowSet* D4v (26); *KochFrag* 50 (5); *KochFragJan* 4; *OrzJan* 53 (41); *OstrEpit* A3v (3); *WyprPl* A3 (2); Niechćiej być mędrkiem więcej niżeli potrzebá *LatHar* 372 marg (126); *KołakCath* A4 (7); *KołakSzczęśl* B2 (14); *RybGęśli* D (2); Dla tegoż oni łędziámi wálzymi będą. *WujNT Luc* 11/19 (864); *WysKaz* 6 (30); *JanNKar* B2 (4); *JanNKarGórn* G3v; *JanNKarOrz* F3v; *SarnStat* 192 (115); *SiebRozmyśl* I2 (15); *GrabPospR* K2v (4); *KmitaSpit* C3 (4); *PowodPr* 60 (56); Błogofławieństwo chlebá ná pułzczy/ było wzorem cudá przyłżego ná wieczery *SkarKaz* Oooo a (173); *VotSzl* Bv (4); *CiekPotr* 37 (9); *CiekPotrHerb*?(3; *CzahTr* 3v (23); *GosłCast* 21 (13); *PaxLiz* E; Bych był Izáiafzem: chodźiłbych bofo y na poły nági *SkarKazSej* 705b (47); Gdyś łobie łodźiá/ gdyżes łobie wiołem/ Nie bądźże ofłem. *KlonFlis* F2 (15); *SkorWinsz* A3v (3); *SapEpit* B; *KlonWor* 70 (33); *PudłDydo* A2v (2); *RybWit* B3v; *ZbylPrzyg* ktv; *SzarzRyt* C3 (6).

W zdaniach z podmiotem: to (ewentualnie w połączeniu z drugim podmiotem) (43); *KromRozm III* I2; *Diar* 92; *KrowObr* 219; *Leop Ios* 24/32 (2); Włzákże nie iełt do końcá to rzeczą pewną y prawdziwą *KuczbKat* 225 (4); *WujJud* 114v (2); *WujJudConf* 114; *CzechRozm* 179 (2); *Paprupan* Cc2; Záilte to práwem niemoże być/ co od łpráwiedliwofci rozno idzie. *ModrzBaz* 100v (2); *CzechEp* 70 (8); *GórnRozm* A4v; *OrzJan* 50 (2). Cf komu, czemu, Zwroty.

komu (611), czemu (116), u kogo (53), u czego (4), przed kim (3), ku czemu (2), nad kim (2), dla kogo (1) [w tym: w zdaniach z podmiotem: to (15)] (792); *BierEz* S2v (7); *OpecŻyw* 7 (5); *ForCnR* E2v (2); yz bil kv panstwv naschemv dobrim a wiernim przyaczielem. *LibLeg* 11/88 (25); *MetrKor* 38/501; *PatKaz II* 26v (4); *PatKaz III* 126v (3); *FalZioł* IV 38a (3); yakom ya nyebyl pomocnykiem sliachathnemv szeszsnemv nyemyerzikovi na zabiczie strony posvaney oycza *ZapWar* 1534 nr 2443 (5); *BielŻyw* 89 (5); *RejPs* 126v; *LibMal* 1546/112; *RejKup* t7 (3); *KromRozm I* F4 (4); Więc to v ciebie kacerftwem będzie co tak wiele zácnych ludzi od dáwnych czafzow ćwierdźiło? *MurzHist* M3v (9); *MurzNT* 78v; *KromRozm III* L (2); *Diar* 107 (3); *GliczKsiqż* B2v (4); *LubPs* V4 (16); *GroicPorz* gg4 (2); *KrowObr* 46v (23); *RejWiz* 95v (5); *Leop Luc* 11/8 (26); *OrzList* e3v (3); *RejZwierz* 27v (5); *BibRadz Ex* 19/6 (42); *OrzRozm* D3 (8); *BielKron* 101 (41); *GrzegRóżn* E2v (11); *KwiatKsiqż* N4v (5); *Mqcz* 126a (4); *OrzQuin* T2 (10); *Prot* D2; *SarnUzn* H5 (3); *SienLek* 194 (5); *SienLekAndr* a3v (3); *LeovPrzep* Ev; *RejAp* 186 (4); *GórnDworz* N2 (16); *HistRzym* 31 (4); gdyżem iełt nikkczemnym

ftworzeniem przed Pánem swoim *RejPos* 228 (43); *BiałKat* 31 (3); *HistLan* A2v; *KuczbKat* 60 (4); *RejZwierc* 247v (21); *BielSpr* 46 (4); *KochMon* 20 (4); *WujJud* 108v; *WujJudConf* 255 (4); *RejPosRozpr* cv (3); *RejPosWstaw* [41²]v (5); *BudBib Is* 63/8 (54); *BudBibKaw* A3; *MycPrz* II D; *BiałKaz* 12 (2); *BudNT Act* 19/31 (8); *StryjWjaz* B4v; *CzechRozm* 99v (20); *PaprPan* B (3); *KarnNap* D (2); *ModrzBaz* 54v (11); *SkarJedn* 134 (3); *KochOdpr* C3v; *Oczko* 7v (3); *KochPs* 212 (5); *SkarŻyw* 140 (32); *KochTr* 16; *MWilcHist* F4; *StryjKron* 76 (2); *CzechEp* 9 (14); *NiemObr* 10 (6); *KochEpit* A4; *ReszPrz* 43 marg (6); Iełli to nędzniku czyniż dla tego/ ábyś był błaznem v swiátá/ y v Páná Bogá omierzłym? *WerGośc* 236 (2); *WerKaz* 288; *BielSenJoach* 3; *KochPieś* 17 (2); *KochTarn* 73; *PudlFr* 32; *ArtKanc* E4v (4); *GórnRozm* F4 (5); *KmitaPsal* A5v; *PaprUp* Fv (4); *ZawJeft* 30 (3); gdyz klasztor tenbył zamkowi magno obstaculo *ActReg* 26 (5); *GostGosp* 155; *Phil* O2 (5); *GórnTroas* 36; *KochCn* B4v; *GrabowSet* L2v (7); *OrzJan* 114 (9); *LatHar* 201 (20); Oyczyźnie fwey poćiechą y ozdobą wřelką/ Był *KołakCath* B3; *KołakSzczęśl* Bv; *RybGęśli* D3 (3); iż według Ewángeliey/ fą nieprzyiaćioły dla was *WujNT Rom* 11/28 (40); *WysKaz* 5; *JanNKar* Bv (2); *JanNKarGórn* G4; *SarnStat* 1021 (4); *SiebRozmyśl* [A3] (4); *WitosłLut* A4; *GrabPospR* N2 (3); *KlonKr* D2v; *KmitaSpit* C6 (2); *PowodPr* 41 (4); *SkarKaz* 244b (12); *CiekPotr* 54 (7); *CzahTr* E4 (8); *GosłCast* 33; *PaxLiz* Bv (2); *SkarKazSej* 666a (12); *KlonFlis* B4v (3); *SkorWinsz* A2v; *KlonWor* 51; *RybWit* C2; *SzarczRyt* A3v (2). Cf *Frazy*, *Zwroty*.

W konstrukcji D cum inf (3): Achitofel poznał iż Dawidowi záfię być krolem/ obieśł fie w Syło. *BielKron* 72v; *RejZwierc* 270; Tobie bráćie nád tym workiem być pewnym przytáwem *KlonWor ktv*.

Przysłowia: Cnotá ieft klenot nie ofzácowány/ Bo thá ozdobi vbogie y pány. *RejZwierc* 211; *CzahTr* D2.

Hámuy ięzyká dla fwego pokoiá/ Boć to ieft zgodzie napewnieyfza zbroiá. *Phil* G2.

POfpólicie ludzie Rycerfcy/ theż y Kupieccy/ [...] zeznawáią to iż kón ieft połowicą zdrowia iézného. *SienLek* 164v.

bo ieft nawyřfza mądrofcé famego fiebie poznać *BielŻyw* 139.

Miłořnici zawřze fą flepi ředziowie. *BielŻyw* 108.

A řnadz to ieft wielką řtrata Za młodu nie vřycé řwiata *RejJóz* E3.

Włářna nieřzczęřciu ieft człowiek gořpodá/ Zápiřuiie iá s przypadkiem przygodá. *RejZwierc* 229v.

Dobra niewiářtá á cudna ieft okrálá mężowi řwemu. *March*¹ A3; *March*³ T8v.

Ty ogónie głowá nie bąđ *OrzQuin* F2.

EZechiařz řyn Achářow krolował nád Iudą w Ieruzálem lat XXIX. dobry owoc ze złego drzewá był *BielKron* 88v.

Páni gniewliwa/ dym/ y panewká dziuráwa/ tá troia rzecz ieft řkázá domowa. *March*¹ A4v; *March*³ V4v.

Nieczyřnie páwem ieftliř kur *RejRozpr* H4v.

Pyes ři přem záwřdy yeřt/ ále człoweyek człoweyekyem *GliczKsiąż* N6v.

Nie bąđ pochyłem drzewem niech cie nikt nie depce. *RejWiz* 51.

Ia řie boię bych nie był fáłřywym Prorokiem *StryjWjaz* C4.

niech fye tá łowá ziańtrząbia iáko chce/ przedśie łowá łowá będzie/ z Orłem nigdy nie zrowna
OrzQuin Q4v.

Chceźli mi być łtryiem/ Pewnie weźmiesz kijem. *RejZwierc* 239; Nie bądź mi łtriiem/ Rzymiánie
mawiáli *KochFr* 19 [2 r.].

Mądry łyn iełt oycowi/ wełołe kochanie *BielKom* B6v.

Był by łwiat prawe gody bi nie przigody *RejJóz* 17 *marg*, 17.

Kto nigdy vcźniem niebył, teź miłtrzem nie będzie. *BielŻyw* 169.

A táć iełt niemála wádá/ Iełli małz złego łąśiádá. *BierEz* P3v.

Żięćiem być Łwowi/ źle myłzurowi. *BierEz* Pv.

Znam cię źiółko żeś pokrzywá. *KochSob* 62.

Miłaćiem iełt rzecz zwoleńłtwo Nie cięłżkie w nim y vbołtwo *BierEz* R2.

Frazy: »niech(aj) będzie anathema, przekłęctwem, przekłęctwo; jest anatema« [*szyk zmienny*] (7: 5: 2; 4); *SeklWyzn* c3; *KromRozm I* Fv; Yełli wam kto będzie Ewányelią powyádał ináčzey niżliłfycy przyyęli/ nychay będzie ánáthemá/ to yełt odrzucony álbo przekłęty. *KromRozm II* b3 (2); *KrowObr* 157 (3); *GrzegŚm* [67]; *WujJud* 40 (2); iż ktoby rzekł fuifse quando non efset, żeby mowie miało to być kiedyby go niebył/ że ten iełt Anáthemá: to iełt przekłęctwem. *CzechEp* 255 (4); iełliby wam Angioł z niebá co infzego powiádał/ nád to coście wzięli/ niech przekłęctwo będzie *ReszPrz* 8; Iełli kto nie miłuie Pána náłzego Iełusá Chriłtułá niech będzie przekłęctwem Máránáthá [*sit anathema: Maran Atha*]. *WujNT* 1.Cor 16/22 (3).

»(to, co) (nie) jest nowina, nowiną« [*w tym: w zdaniach z podmiotem: to (4), komu (6)*] [*szyk zmienny*] (9 : 5): Nie iest nam żadną nowiną ta miłościwa [...] łaska Waszej Krolewskiej Miłości *Diar* 20 (2); *OrzRozm* A3 (2); *GórnDworz* K8; *RejPos* 168; Kazał mu Archę łpráwić/ nowiná tho byłá/ Ktoreyby froga wodá nigdy nie topiła. *RejZwierc* [28²]; *BiałKaz* H3v; *CzechRozm* 253 (2); *PaprPan* T; *MWilKHist* D2; *ZawJeft* 3; *LatHar* 511.

»(to, co) jest (nie) prawda, prawdą« [*w tymi w zdaniach z podmiotem: to (143), komu (2)*] = *hoc, quod verum est* *Mącz*, *Vulg* [*szyk zmienny*] (252 : 4): *MetrKor* 34/135v; *PatKaz I* 1v (3); *TarDuch* D6; *FalZioł I* 86d (2); *BielŻyw* 24 (2); *GlabGad* L (4); *MiechGlab* *4v (3); *LibLeg* 7/9v; *LibMal* 1543/69v (2); *SeklWyzn* f4 (2); *RejJóz* C4v; *RejKup* 15 (2); *HistAl* L8; *KromRozm I* B (6); *MurzHist* F3; *MurzNT* 61; *KromRozm II* q2 (2); *KromRozm III* N2 (2); *GliczKsiąż* Mv (4); *KrowObr* 43v (21); *RejWiz* 37v (7); *Leop* 3.Reg 10/6 (3); *OrzList* e3; *RejZwierz* A4 (2); Prawdá iełt/ ále Vniuerłitas Regni maior ełt REGE *OrzRozm* I4v (7); *BielKron* 463v; *KwiatKsiąż* L4v; Misere hoc esse cupio verum, o boże day to by to prawdá byłá. *Mącz* 224b; *OrzQuin* D4v (8); *SarnUzn* D5; *RejAp* 3 (19); *GórnDworz* D3 (12); *HistRzym* 91 (2); *RejPos* 41 (16); *RejPosWiecz*² 91 v (2); *RejPosWiecz*³ 96v; *BiałKat* 148v; *GrzegŚm* 28; Nie wiemci być to nie prawdá *RejZwierc* [233]v (14); *WujJud* 10v (25); *BudBib* 4.Reg 19/17; *BiałKaz* Mv; *BudNT* b3v (3); *CzechRozm* 39v (14); *ModrzBaz* 78 (2); *SkarJedn* 159; *SkarŻyw* 572; Co áby fię okazało być prawdą/ iż Bog człowieká nam ludźiom vpáđłym y łtráconym/ dał zá wybáwićielá *CzechEp* 292 (17); *NiemObr* 38 (4); *ReszPrz* 46; *ReszHoz* 117; *KochSob* 61; *GórnRozm* A4v (3); *KochWr* 20; *ActReg* 116; *LatHar* 153 (3); *WujNT* 286 (5); *WysKaz* 15 (2); *SarnStat* 619 (2); *PowodPr* 65; *SkarKaz* 548a; *GosłCast* 16 (2); *PudłDydo* [B5].

»Pan, Bog (mi) jest (a. niech będzie) świadkiem, świadek« [w tym: komu (11)] [szyk zmienny] (12 : 8): *KrowObr* 98; Świadek mi ielfth Pan dziś przeciwko wam: [*Testis est Dominus adversum vos*] [...] żeście nie náleżli niczego w ręce moiey. *Leop* 1.*Reg* 12/5, 1.*Thess* 2/5; *BibRadz* 3.*Reg* 22/14 (5); *BielKron* [332²]v; *HistRzym* 46v (3); *KuczbKat* 285; *BudBib Mich* 1/2; *SkarŻyw* 100; á ia temu y z brácią fwą, Pan Bog tego iest świadkiem, wierzę. *CzechEp* 210 (4); Abowiem świadkiem mi ielt Bog [*Testis enim mihi est Deus*]/ iáko wam te⁸⁰ wŕzytkim życzę ábyście byli we wnętrnościách Iefulá Chriřtułá. *WujNT Philipp* 1/8.

Zwroty: »być przyczyną, powodem [czego, czemu, ku czemu, do czego]; to (a. co) jest przyczyną, powód [czego]« [w tym: w zdaniach z podmiotem : to (37), komu (29), czemu (6)] = *causa* [*alicuius rei*] *esse* *Mącz*; *author*, *caput* [*alicuius rei*] *esse* *Vulg* [szyk zmienny] (265 : 36; 194 : 1): *OpecŻyw* 82 (2); *PatKaz I* 6v (2); *PatKaz II* 81 (2); *PatKaz III* 90; *FalZioł V* 62; *BielŻyw* 55 (2); *GlabGad A2* (23); *WróbŻółt E2* (3); *WróbŻółtGlab A3*; *LibLeg* 10/91v (2); *RejPs* 90v; *abi* ona powodem przednyeyfchym zabiczia thego bila *LibMal* 1543/77 (2); *RejRozpr F4*; *RejJóz G6*; *SeklKat K4v*; *HistAl A2v*; *MurzHist V*; *MurzNT* 43v (2); A to yełt przyczyná/ czemu nyektore rzeczy podáne fá bez pílmá *KromRozm II i*; *KromRozm III P2*; *Diar* 61 (4); *DiarDop* 105 (3); *LubPs B3v* (7); *GroicPorz kv* (5); *KrowObr* 64v (3); *RejWiz* 86v (5); ále wy przyczyną będziecie fmierci wŕlyftkich [*et vos causa eritis necis omnium*] *Leop Num* 32/15 (3); *LeszczRzecz A5v*; *BibRadz I 2 marg* (16); *BielKron* 34v (49); *GrzegRóżn K3* (3); *KwiatKsiąż C3v*; *Mącz* 20c (9); *OrzQuin T* (2); *Prot B2v*; *SarnUzn D5v* (3); *SienLek 2v*; *SienLekAndr a2v*; *LeovPrzep A2* (5); *RejAp* 74 (2); *GórnDworz B8v* (20); *HistRzym 3* (7); *RejPos 1* (40); *RejPos Wiecz²* 92v; *BiałKat* 336; *HistLan Dv*; *KuczbKat* 110; *RejZwierc* 58v (2); *BielSpr 2v*; *KochMon* 24; *WujJud B3* (6); *WujJudConf* 64v; *RejPosRozpr b3*; *RejPosWstaw* 21v (5); *BudBib b3v* (4); *HistHel [Av]*; *BiałKaz H4v*; *BudNT a2v* (3); *CzechRozm A4v* (11); *ZapMaz II G* 61/78v; A niewiem by nie to było przyczyną wielu woynam/ że fie niefzczęśliwie wiodły. *ModrzBaz* 116 (17); *SkarJedn* 19 (6); *Oczko* 6v; *SkarŻyw* 26 (7); *StryjKron* 477 (4); *CzechEp* 43 (6); *NiemObr* 20 (4); *KochSz B2v*; *KochWz* 139; *ReszPrz* 76; *WisznTr* 3; *KochPieś* 29 (2); *PudłFr* 53; *ArtKanc E9* (5); *GórnRozm A2v* (16); *KochWr* 20 (3); *ActReg* 49 (2); *Calep* 244b; *Phil E3* (7); *GórnTroas* 34; *GrabowSet A2v* (4); *OrzJan* 59 (5); *WyprPl Cv*; *LatHar* 144 (5); *KołakCath Bv*; *RybGęśli C4v*; *WujNT* 139 (73); *WysKaz* 11; *SarnStat* 111 (6); *KlonKr A3*; *PowodPr* 12 (9); *SkarKaz* 40a (7); *CiekPotr* 28; *GosłCast* 33 (3); *SkarKazSej* 671a (5); *PudłDydo B2v*; *ZbylPrzyg A4*.

»(to, co) nie jest [czyja] wola; być wola [czyją]« [w tym: w zdaniach z podmiotem: to (74), komu (8), u kogo (1)] = (*non*) *est voluntas* [*cuius*] *Mącz*, *Vulg* [szyk zmienny] (215 : 1) : *ListRzeż w. 22*; *OpecŻyw* 2 (5); I tez yełt wola panv naschemv *abi v*. Iafnořcz raczil pořla swoyego pořlacz do ye⁸⁰ M. pana naschego *LibLeg* 11/61 (17); *MetrKor* 38/321 (3); anyely telko uyedzą zobyauyenya ducha řzwyętego czo yełt uolą bořką. *PatKaz II* 51 v; *MiechGlab* 39; *RejPs* 155; *SeklKat Rv* (4); *RejKup ee3v*; *ZapWar* 1549 nr 2657; *KromRozm II o3v*; *Diar* 33; *GliczKsiąż P3* (2); *LubPs bb6*; *KrowObr* 42v (2); *RejWiz* 35v (4); *Leop Matth* 18/14; *BibRadz I *5*; *BielKron* 9v (22); *Non fuit haec voluntas testatoris*, Nie byłá to wola niebořczikowa. *Mącz* 452c (2); *SarnUzn H5v*; *LeovPrzep b3*; *RejAp* 146 (3); *GórnDworz Ov* (2); *HistRzym 3* (6); *RejPos* 43v (55); *RejPosWiecz³* 98 (2); *BiałKat* 161 (4); *GrzegŚm* 6 (3);

HistLan D3; *KuczbKat* 320; *RejZwierc* 8 (5); *WujJud* 63v; *WujJudConf* 21; *RejPosWstaw* [21²]; *BudNT* *Ioann* 6/39 (2); *CzechRozm* A8v (5); *KarnNap* B4 (2); *ModrzBaz* 49v; *KochPs* 135; *SkarŻyw* 15 (7); *ZapKościar* 1581/18 (3); *StryjKron* 717; *CzechEp kt* (7); *NiemObr* 5 (9); *WerKaz* 298; *KochWr* 20; *KochFrag* 41; *OrzJan* 61 (2); *WujNT Matth* 18/14 (12); *SiebRozmysl* H2; *SkorWinsz* A3.

Szeregi: »być albo (i) bywać« [szyk 2 : 1] (3): Czego jeśliśmy my przyczyną są albo bywali *Diar* 75 (2); *VotSzl* C2.

»być i zost(aw)ać« (2): *RejPosWiecz²* 95v; iż Pan Kryftus ieft y zoftawa ná wieki powfzechnym y nawyżlzy m Bilkupem Kościoła fwoiego. *WujJudConf* 124.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (46): *Ye*fli yeft álbo był fáłlfywym prorokym Luter/ iż duchá S. nyemyał. *KromRozm I* B3; *KromRozm II* p4; *LubPs* V6v; *OrzList* d4 (3); *BielKron* 254; *OrzQuin* P3v; *RejAp* BB3v (8); *RejPos* 49v (5); *RejZwierc* 11v (2); *WujJud* 122; Y wlfzyftki fprawiedliwości świętych ludzi po wfze czály były/ fą/ y będą ofiárami chwały albo wdźięczności. *WujJudConf* 233; *BialKaz* E2; *BudNT* dv; *CzechRozm* 17v (5); *SkarJedn* 81; *CzechEp* 180 (8); *NiemObr* 70; *WerGośc* 211; *WujNT* 288; *SarnStat* 1057; *SkarKaz* 155b.

W dopełniaczu (1933) :

α. *W znaczeniu charakteryzującym (w skupieniu nierozdzielnym rzeczownika z przymiotnikiem lub zaimkiem przymiotnym)* (1753) : *ZapWar* 1505 nr 2007 (4); *MetrKor* 31/620v (2); *BierEz* I2 (6); iź żádny człowiek niemá bytz fwe włafné wolé *OpecŻyw* [34] (27); *ForCnR* A2 (2); *PatKaz I* 14 (5); *PatKaz II* 26 (5); *PatKaz III* 87 (12); *KlerPow* 10; *TarDuch* D2v; Iľaac Zyd powieda kapuľthę być fuchey y zimney wloľnoľci. *FalZioľ I* 34c; [krwawnik] liľtek ma drobny rucianemu podobny/ iedno iľz ieft dwoiakiego rodzaju *FalZioľ I* 115b; NAprzod ieft fiľney pomocy na vthwierdzenie ruchaiących fie zębow/ oczet Squiliticum w apteczce *FalZioľ V* 80v (304); *BielŻyw* 35 (12); *BielŻywGlab* nlb 14; Bowiem grufzka ľama w tobie ieft natury grubey a ciężkicy *GlabGad* I5v (32); *MiechGlab* 64 (3); *KľosAlg* E2v (3); *KlerWes* A2v; Awľak ze yľľ yvľľ thy ľyľthy dawney dati szą *LibLeg* 7/35 (10); *WróbyŻoľt* V8 (6); Abowiem to ieft rzecz iáwna iż fą v ciebie lekkicy wagi ludzie vporni á ľercá pyľľnego *RejPs* 181 (15); *ComCrac* 21; *SeklWyzn* B (4); *RejJóz* G2 (12); Y mnicha zadnego nienaydzieź ktory by był zakonu bożego wtim przikazaniu opyľľanego *SeklKat* E2 (2); *RejKup* c3v (11); *HistAl* F6v (15); *KromRozm I* A3 (2); *MurzHist* Mv (3); *MurzNT* Mar 10/49 (3); *KromRozm II* qv (2); *KromRozm III* E3 (3); *LibMal* 1554/183v (2); *Diar* 44 (5); *DiarDop* 107 (2); Przeto żywoty ludzkie fą krotkiego wieku. *BielKom* C3v; Ieľteľ pyękney vrody ále rozum máły *BielKom* D6 (6); *GliczKsiąż* F4 (19); *LubPs* L3v (28); *GroicPorz* gg3 (10); *SeklPieľ* 6; *KrowObr* 95v (6); *RejWiz* 32 (17); A chodź by teź dľugiego żywotá byli [Etsi quidem longae vitae erunt]/ zá nie policzeni będą *Leop Sap* 3/17 (17); *OrzList* e4v (2); *UstPraw* I3; *RejFig* Dd2v; Bo on iedno po mátcy/ ieft zacnego rodu *RejZwierc* 21v (10); To słowo okázuie iż oni byli w wielkicy vczćiwoći/ á nie byli ićie podľego ľtanu. *BibRadz I* 23v marg (20); *Goski* *2; *OrzRozm* P3 (6); Były záfię [piramidy] wielkiego koľztu *BielKron* 270v; ktorego [Senekę *Luciusa*] święty Ieronym wľpominaiąc/ piľze bić miernego/ ľtaľego/ á ľtátecznego żywotá *BielKron* 279v; Ludźie tám byli pierwey Sláchetnych obyczáiw Kupieckich/ ľłowo dźierząc káźde^{mn} *BielKron* 432v (161); *GrzegRóżn* C3 (18); yź ci ktorzy fą oľtrego dowćipu/ nieľą doľtateczney pamieći *KwiatKsiąż* L2 (18); In ea opinione fui qua reliqui omnes, Tegóm był

mniemania którego wzięli ynfzy. *Mącz* 265c; *Esse in spe*, Być dobrej nadzieje. *Mącz* 428d (33); iako ty dwa Kościoły różné/ nie są iednéj wiary przeciwko Bogu *OrzQuin* K4v (5); *Prot* A3v (2); *SarnUzn* P5v; *SienLek* 29 (23); *LeovPrzep* b3 (3); *RejAp* 60 (12); *GórnDworz* V7 (33); *GrzepGeom* G (3); Ten kámién był troiey bárwy/ z iedney ftrony był biały/ z drugiey czarny/ á z trzećiey czerwony. *HistRzym* 68 (10); á oboie theż iuż byli zefzłych lat. *RejPos* 295 (63); *RejPosWiecz*³ 97v; *BiałKat* 86 (12); *BielSat* C; *GrzegŚm* 66 (3); *HistLan* B (4); *KuczbKat* 205 (2); *RejZwierc* 70 (23); *BielSpr* 75v (6); *WujJud* 23v (3); *WujJudConf* 185v; *RejPos Rozpr* b4 (2); *RejPosWstaw* 42 (3); *BudBib* I 3v *marg* (6); *HistHel* [A2]v; *MycPrz* II C3v (3); *Strum* C3 (2); *BiałKaz* C4 (3); *BudNT* c4 (4); *StryjWjaz* A3v; *CzechRozm* 150 (9); Belpiecznie wiarę daycie w tym powieści moiey/ Iże nálzy Czołowfcy są takowey síly *PaprpPan* L3v (19); *ModrzBaz* 7v (32); *SkarJedn* 26 (7); *KochDryas* A2v; *Oczko* 12v (5); Páńfkíe fłowa v mnie są wielkiéy zacności *KochPs* 82 (12); krolewfkiegom ią rodzáiu *SkarŻyw* 225 (49); *MWilkhist* A3; Ktorzy také iednego narodu z Gotámi z dawná byli *StryjKron* 36 (12); Tego macie być o tobie rozumienia/ ktore było w Chriftuśie Iezuśie *CzechEp* 216 (13); *CzechEpPORz* **1v; *KochJez* A3; *NiemObr* 88 (6); *KochFr* 13; *KochPhaen* 23; *ReszPrz* 23; *ReszHoz* 129; *BielSen* 18; *BielSjem* 3 (3); *PudłFr* 43; *ArtKanc* B12 (3); *BielRozm* 27 (2); *GórnRozm* Fv (2); *KmitaPsal* A5; *PaprpUp* C4 (3); *ZapKościer* 1587/71; *ZawJeft* 25 (4); *ActReg* 125 (10); *Calep* 1148a (3); *GostGosp* 74; *GostGospSieb* +3v; *Phil* G4 (13); Które wie Bóg w niewoli/ iákiéy będziem ceny. *GórnTroas* 64; chybáby y Aláni/ y Abázgi tegóz ięzyká byli: bo Hunni infzy są. *KochCz* B2v (2); *GrabowSet* G4 (6); *KochFrag* 42; *OrzJan* 38 (4); *OstrEpit* A3 (2); *WyprPl* B4; wżákoż iednák iż nie wżyścy dofkónálego są rozumu/ y dożrzálego rozfádku *LatHar* 130 (4); Bo fię może [ten tekst] rozumieć/ ábo pokoy dobrej woley: ábo ludziom ktorzy są dobrej woley. *WujNT* 19 *przedm* (18); *WysKaz* 27; *JanNKar* E2v (2); A iuż takowy Dekrét álbo Dekrétá tego Tribunału tákiéy wážności bydz máią/ iáko Séymowé. *SarnStat* 854 (77); *GrabPospR* Kv (2); *KmitaSpit* C4; *SkarKaz* 516a (10); *VotSzl* Dv; *CiekPotr* 59 (3); *CzahTr* D4v (3); *CzahTrPaprp* ktv; *GosłCast* 49; *PaxLiz* D4 (2); *SkarKazSej* 690a (3); *KlonWor* 32 (3); *ZbylPrzyg* A4 (2).

Zwroty: »być dobrej, złej, jednej itp. myśli« [szyk zmienny] (120): *BierEz* G4; *FalZioł* V 51c (4); Był też tak ftaley myfzli że wżitci iego przeciwnici iemu nie wżkodzić niemogli *BielŻyw* 71 (2); *RejPs* 47v (4); *RejJóz* B4v (5); *Diar* 24; *BielKom* F8; Sará Abrámowá zóná iż żadnego płodu nyemyála/ záfífle złey á nyewefoley myfli bylá *GliczKsiqz* C2v; *LubPs* gg4v; *RejWiz* 16 (2); Przetoż bądźcie dobrej myfli [bono animo estote] Mężowie *Leop Act* 27/25 (2); *RejZwierz* 2 (3); *BibRadz Tob* 11/10 (14); *BielKron* 85v (7); *Mącz* 39b (16); *Prot* C4 (2); *RejAp* 144v; *GórnDworz* G4v (6); *RejPos* 135 (3); *BielSat* G3v; *KuczbKat* 310 (2); *RejZwierc* 13 (11); *BielSpr* 69; *BudBib* 2.Reg 13/28 (3); *BudNT Act* 27/25 (2); *CzechRozm* 2; *PaprpPan* O4; *ModrzBazBud* 5v; *SkarŻyw* 90 (6); *KochFr* 73; *WerGość* 230 (2); *KochPam* 82; *PudłFr* 73 (2); *GórnTroas* 68; *OrzJan* 34; *WujNT Luc* 12/19 (6); *PaxLiz* B2v.

»być czystego, dobrego itp. serca« [szyk zmienny] 124): *BierEz* C4 (4); *BielŻyw* 85; *WróbŻołt* 4/3 (4); *RejPs* 16 (10); *RejKup* o4v; A on zbáwi wyerne ktorzy są fercá práwego *LubPs* B6 (9); *KrowObr* 34v; Błogofłáwieni ci ktorzy są czyfłego fercá [beati mundo corde] *Leop Matth* 5/8 (5); *RejZwierz* 21 (3); *BibRadz Ios* 23/6 (13); Zatwárdzyálego fercá był Fáráo niechciał ich fłuchác. *BielKron* 29v (8); *OrzQuin* Q4v; *GórnDworz* li2 (2); *HistRzym* 110; *RejPos* 3 (21); *RejZwierc* 86 (4); *Chorązowie*

y drudzy przełożeni máią być fercá dobrego *BielSpr* 6v (3); *BudBib* 2.*Mach* 14/39 (3); *MycPrz* II C2v; *WierKróc* B; *ModrzBaz* 17v (6); *SkarJedn* 252; *SkarŻyw* 164 (4); *CzechEp* 11 (4); Vcźcie fię ode mnie tego/ zem ia fercá pokornego [*humilis corde Vulg Matth* 11/29] *ArtKanc* P5 (2); *Phil* I2; *OrzJan* 114 (2); *LatHar* 533; *WujNT Matth* 11/29 (3); *JanNKar* A4v; *SkarKaz* 417a; *GosłCast* 18; *SkarKazSej* 662a.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (3): A przyznawa go być Synem Bożym/ ktory od wiekow był y ieft wżędy iednákiey możności z Bogiem Oycem fwoim *RejPos* 13 (2); *CzechEp* 151.

β. *W znaczeniu dzierżawczym* (180) : *MetrKor* 34/134v (2); *BierEz* F; *OpecŻyw* 33v; *PatKaz* I 8 (5); *PatKaz* II 72v; *HistJóz* A2v; *FalZioł* +2; *BielŻyw* 111; *MiechGlab* 10 (5); *LibLeg* 6/157v (6); The pyenyadze bili michala zida *LibMal* 1553/177v (2); *SeklKat* Nv (8); *HistAl* B7; *MurzHist* R2; *KromRozm* II r2; *KromRozm* III E4; *GliczKsiąż* Av; *LubPs* N (2); *GroicPorz* B4v (3); *KrowObr* 15v (3); *RejWiz* 131v; *Leop* *Gen* 31/1; *UstPraw* B4; (2); Ale my ieftełmy Páná Bogá náłzego [*Et nos Domini Dei nostri*]/ y nie opuściliemy go *BibRadz* 2.*Par* 13/10 (14); *OrzRozm* M3v (2); iefli Prufka ziemiá ieft Krolá Polfkiego/ álbo Cefárka *BielKron* 231v (21); *OrzQuin* E4v; *SarnUzn* Hv; *LeovPrzep* a2v (2); iákoby miály być iedno [*wiersze*] páná Reyowe/ á drugie páná Ianá Kochánowfkiego. *GórnDworz* Nv (2); *HistRzym* 16; Azażefcye nie wiedzyeli/ iż mnie w thym czo ieft Oycá moiego więcey należy być. *RejPos* 38v (6); *KuczbKat* 245 (2); *RejZwierc* 11; *RejPosWstaw* [41³] (3); *BudBib* *Gen* 29/9 (4); *BiałKaz* Fv (2); *BudNT* d3 (5); *CzechRozm* 58v (10); Pirwfe boie niech będą huffu porywczego *ModrzBaz* 118; *SkarJedn* 107 (2); *SkarŻyw* 196 (4); *MWilKHist* D4; *CzechEp* 6 (7); *ActReg* 7 (2); *Calep* 813a (2); *GórnTroas* 39; *LatHar* 532 (2); A bog nie ieftci vmártych/ ále żywych [*Deus autem non est mortuorum sed vivorum*], *WujNT Luc* 20/38 (13); *SarnStat* 205 (8); *SkarKaz* 607b (3); *CzahTr* Gv; *GosłCast* 17; *SkarKazSej* 693a; *RybWit* A2.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (1): yesth hy byla [*rzeka Wisła*] zawsdi wsiczka dziedzistwa Gusinskiego *ZapWar* 1536 nr 2493.

W bierniku (jako drugi biernik w konstrukcji A cum inf) (152) : *OpecŻyw* 54; *OpecŻywList* C2 (2); *FalZioł* I 137c; *BielŻywGlab* n1b 15; *LibLeg* 7/10v; *RejPs* 80; á wżelky ięzik krzełciańki wyznawa páná Iefu Chrišta być odkupiciela y zbawyciela náłzego *SeklKat* E4; *HistAl* C6 (7); *MurzHistSekl* ktv; *MurzNT* 178v; *GliczKsiąż* G7; *LubPs* X2 (2); *KrowObr* 147 (3); *Leop* 1.*Cor* 7/36 (2); Widzę cię być niewiáftę piękną ná weyrzeniu [*ecce nunc cognovi quod mulier pulchra aspectu tu (marg) es (-)*]. *BibRadz* *Gen* 12/11 (4); *OrzRozm* P3 (2); bo żagle białe mnimáli być fkrzydłá *BielKron* 450 (47); *GrzegRóżn* B2v (2); *KwiatKsiąż* B3v (4); *OrzQuin* V3; *RejAp* AA4v (2); A ia záfię/ nietelko to rozumiem być powinność fláchecká/ co w. m. powiedałz *GórnDworz* Z8 (4); *HistRzym* 41v; *RejPos* 6v (3); *BiałKat* 3v (5); *HistLan* E2v (2); *KuczbKat* 10; *BielSpr* 42 (4); *WujJud* 58; *WujJudConf* 63; *CzechRozm* 213v; *ModrzBaz* 26v (9); *SkarJedn* 116 (2); *Oczko* 25v; *KochPs* 37; *SkarŻyw* 393; *MWilKHist* H4 (2); Támże zárázem widząc Giliná y Trabuffá Xiążąt dziedzicznych być náłładowcow mężnych Oycowfkich y Dziadowfkich dzielności *StryjKron* 350 (3); Iefli kto oycá y fyná powieda być dwu Bogu/ niech będzie przekłęty *CzechEp* 249 (4); *ReszPrz* 13 (2); *ArtKanc* Q14v (2); *ZawJeft* 33; Declaruiemy też to przeciwná rzecz bydz confederatiewy gdzieby Krol IMyPoddani nasi saeculares

poddanego swego inbonis suis do religiey gwałtem przyciskali *ActReg* 16 (2); *Phil* B4 (2); *KołaCath* C3v; *WujNT* 585; *JanNKar* A4v; *SarnStat* 50 (3); *CiekPotr* 51; *CzahTr* G4; vkaż rozpaloną Bydź mię niewiałtę *GosłCast* 62 (2).

a. *Z elipsą orzecznika (orzecznik jest domyślny z kontekstu) (129)* : *OpecŻyw* 92v (9); *TarDuch* D5v; *RejPs* 35; *MurzHist* P2; Wy mię zowiecie miłtrzem i panem/ a dobrze mówicie/ Bomci iest [sum etenim] *MurzNT Ioann* 13/13; máyąc zá práwą náukę y práwe vzywánye śwyałtości to/ co nye yełt *KromRozm III* C2v (4); *GroicPorz* 113; álbo Kryłtus iest doštátetzny/ wietzny/ y iedyny iednatz/ y przytzyńcá/ álbo nie iest? *KrowObr* 209 (3); Tedy go oni pytáli/ Cożeś tedy? Heliałzemeś? Y rzekł: Nie iesthem [Non sum]. *Leop Ioann* 1/21 (5); *BibRadz* 2.Cor 11/22 (8); *OrzRozm* D4; á nie máiąc kogoby rołtropnieyłego nád ludem wybráli Hetmáná/ połpolity człowiek prołł aby był Moizelz. *BielKron* 28 (3); *OrzQuin* Aa2v; *RejAp* 17v (5); *GórnDworz* Vv; *HistRzym* 7v (3); *RejPos* 11v (7); *RejZwierc* 9v; *WujJud* 150v; *BudBib* I 411v marg; *HistHel* B3v; *BudNT Ioann* 8/18[28] (3); *CzechRozm* 261v (3); *PaprPan* Ee4; *SkarJedn* 340; *KochOdpr* A4; *SkarŻyw* 47 (4); *CzechEp* 223 (3); *WerKaz* 288; A tyśże iest Chryłtus/ Syn Bogá błogolławionego? A. P. IEzus rzekł do niego: Iam iest *LatHar* 709 (7); *WujNT Ioann* 1/21 (24); *SarnStat* 239; *SkarKaz* 514b (4); Iam Skárbek iest. (-) *Namniey* nie iesteś. Bo nie niołę pieniędzy żadnych. *CiekPotr* 74 (4); *SzarzRyt* A4v.

komu (3), *u kogo* (1): Acz iestliem nie iest inłłym Apolthołem: wđdam iednák iesthem wam [*Etsi aliis non surn Apostolus, sed tamen vobis sum*]. *Leop* 1.Cor 9/2; *BibRadz* 2.Cor 5/13; *WujNT* 1.Cor 9/2; *SkarKaz* 382a.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (2): iż [*Piotr*] yełt yego namyáłtkyem/ y włlyłtcy biłkupowye Rzymłcy byli/ łą/ y będą. *KromRozm III* P4; *SkarKaz* 382a.

W zdaniach porównawczych (4): że ináklzemi Krześcijanmi džiádowie y prádžiádowie náłzy w Polłzce byli/ á niłzi my iestelmy *OrzRozm* M4; *SkarJedn* 238; *CzechEpPorz* *; *WujNT Matth* 23/15.

2. *Z orzecznikiem wyrażonym zaimkiem rzeczownikowym (2440)* :

W mianowniku (2048) : *OpecŻyw* 96v (19); *PatKaz I* 16v; *PatKaz III* 93 (2); *HistJóz* Ev; *FalZioł* V 29 (4); czom ią iest tos ty nieielt *BielŻyw* 76 (23); *GlabGad* Gv (7); *MiechGlab* 55 (2); *BierRozm* 24; *WróbŻołt* 4/6; *LibLeg* 6/117v; *RejPs* 142 (5); *LibMal* 1554/187v (5); *RejJóz* G7(3); *SeklKat* R4v (15); *RejRozm* 397 (2); *RejKup* k4 (8); *HistAl* L5 (5); *KromRozm I* I3 (9); *MurzHist* O2 (4); *MurzNT Ioann* 9/9 (16); *KromRozm II* d2 (5); *KromRozm III* L8v (8); *Diar* 30 (2); *BielKom* C7v (2); *GliczKsiqż* M4v (8); *LubPs* ee5v (7); *GroicPorz* z (11); Iam iest/ iam iest łam ktory gładzę niepráwości twoie dla mnie? *KrowObr* 155 (135); *RejWiz* 177v (44); *Leop Matth* 26/25 (44); *OrzList* g4; *RejFig* Dd; *RejZwierz* 121v (11); I mnimaćież żeby ledá co było być źięciem Krolewłkim? *BibRadz* 1.Reg 18/23 (44); *OrzRozm* B3 (26); Pánie świećá przeciw łońcu nic nie iest. *BielKron* 463 (23); *GrzegRóżn* C (6); *KochSat* A2v; *Mącz* 280c (6); *OrzQuin* A2 (33); *SarnUzn* F8 (5); *SienLek* Sv (5); *RejAp* 18v (95); á potym do wielu lat niewiedziałem co iest foemina *GórnDworz* I2 (17); *GrzepGeom* 4 (5); Ktoś ty/ á iáko thobie dzieią? *HistRzym* 42v (23); Słuchayże co iest świat *RejPos* 317 (168); *RejPosWiecz*² 91 (3); *RejPosWiecz*³ 99 (4); *BiałKat* 226 (9); *GrzegŚm* 11 (3); *HistLan* Fv; *KuczbKat* 190 (11); *RejZwierc* 146 (48); *BielSpr* 27v; *WujJud* 143 (19); ále poczał być to czym ielzce nie był *WujJudConf* 23v (3); *RejPosRozpr* c2 (5); *RejPosWstaw* [143²] (3); *BudBib Eccli* 15/9 (19); *BiałKaz* B3v (2); Ty kto iesteś?

BudNT Ioann 21/12; żeby m gory przeštáwiał/ á miłości bym niemiał/ nic iestem. *BudNT 1.Cor* 13/3[2] (15); *CzechRozm* 73 (25); *KarnNap* B2v; *ModrzBaz* 68 (30); *ModrzBazBud* 5v; *SkarJedn* 10 (3); *Oczko* A2v (4); Ale ia com iest? com iest/ prze Bóg żywy? *KochPs* 30 (8); bo w prawdzie y zwierzę zabić coś iest mało ludzkiego *SkarŻyw* 271 (39); *MWilcHist* K4 (2); *CzechEp* 97 (31); *NiemObr* 56 (5); A nie żał [!] mi żem póéta/ Iest coś/vmieć álphę z bétą. *KochFr* 127 (2); *ReszPrz* 35 (4); *ReszList* 181; *WerGość* 248 (2); *WerKaz* 280; *BielSen* 11; *KochPam* 86; Co Mieśiác między gwiazdami/ Toś ty iest między dziewczkami. *KochSob* 68; *ArtKanc* M19 (2); *GórnRozm* B3 (4); *ActReg* 115; *GórnTroas* 31; *GrabowSet* B3 (5); *KochFrag* 47; *OrzJan* 23 (6); *LatHar* 749 (15); *KolakSzczeńśl* A3 (2); *KolakCath* B4; *RybGęśli* C3v; Iestem to com wam od początku [...] powiedział *WujNT* 342 (110); *WysKaz* 46 (10); *JanNKar* C2 (3); *JanNKarGórn* H2; *SarnStat* 904 (7); *KmitaSpit* Av; *PowodPr* 28 (4); *SkarKaz* 43a (17); Ten człowiek kto kolwiek iest, siekierze znać łłuży *CiekPotr* 77 (13); *CzahTr* K2v (3); *GosłCast* 36 (6); *SkarKazSej* 696a marg (2); Odyłfea Homerowa nic inżzego nie iest iedno żeglowanie *KlonFlis* A3v (3); *KlonWor* 31.

W zdaniach z podmiotem: to (311); *BierEz* Q (2); Iest tu iedno dziecię/ ktore má pięcioro chleba ięczy mniennego/ a dwie rybie. Ale tzo to iest na tak wielki lud. *OpecŻyw* 52v (4); *PatKaz II* 20; *HistJóz* C3; *FalZioł* V [1]v; *BielŻyw* 251 (2); *RejPs* 35 (2); *RejRozpr* C; Aż wiem czożkolwiek to iesth pewnie mnię nie błogo *RejJóz* G7 (5); *SeklKat* S4; *RejKup* P (6); *HistAl* A8 (3); *MurzHist* G (4); *MurzNT Luc* 8/25; *KromRozm II* p3; *KromRozm III* N5 (2); *LibMal* 1554/188v; *Diar* 34; *GliczKsiąż* D6v; Przyłyż nie to nie iest/ iákobyś Páciierz zmowił. *GroicPorz* z3v; *KrowObr* 46v (15); *RejWiz* 119 (6); *Leop Ioann* 6/9 (13); *OrzList* b2v; *LeszczRzecz* A5; *RejZwierz* A6 (2); *BibRadz Act* 5/24 (8); *OrzRozm* K4v (3); *BielKron* 31 (14); *Mącz* 3b; *OrzQuin* H4v (4); *SarnUzn* H3v (5); *RejAp* 180v (32); że to nie ledá kto być musi *GórnDworz* M8v (16); O Boże wśzechmogący co to iest żechmy to dziecię náleżli. *HistRzym* 33v (11); *OrzQuin* B3v; iż to on miał być/ ktory wyniknął iáko zarzá z grobu zámknionego. *RejPos* 112v (48); *RejPosWiecz²* 93v (3); *BiałKat* 111; *GrzegŚm* 42; Ale toby iestcze nic/ gdyby nań nie wyłży frogie dekretá Pániłkie *RejZwierz* 48 (12); *BielSpr* 42; *WujJud* 158v (4); *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib* c2v (4); *BudNT Act* 2/13[12]; *CzechRozm* 241 (4); *ModrzBaz* 59 (2); *SkarJedn* 280 (2); *SkarŻyw* 99 (10); *CzechEp* 173 (11); *KochFr* 115; *ReszPrz* 97; *ReszList* 150 (2); *GórnRozm* Av (3); *KochWr* 19; *KochCz* A2v; Aby kto Neřtorowéy doczekał řtárości/ Co to iest przeciw onéy niezmiernéy wieczności? *KochFrag* 50; *OrzJan* 55; *LatHar* 4; *WujNT Luc* 18/36 (12); *WysKaz* 9; *PowodPr* 54; *SkarKaz* 607 (2); *CiekPotr* 88 (2); *GosłCast* 49 (2); *KlonWor* 55.

u kogo (4), komu (3), czemu (1): nic mi nie łá nogi *BierEz* Kv; *PatKaz II* 20; *RejZwierz* 81; *OrzRozm* K2; Co też iest v nich perloná *GrzegRóżn* H2v; *Mącz* 247a; *OrzQuin* R2v; *CzechRozm* 154.

W konstrukcjach: „co(ż) za” z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownym w N (200) „co(ż) zacz” z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownym w N (31), „co zacz” (32) (263): *BierEz* D2; Pilát pytał skąd albo tzo by za człowiek był *OpecŻyw* 130v (2); *HistJóz* A2v; *BielŻyw* 145; *GlabGad* L3v; *LibLeg* 11/21v (9); *RejPs* 43; *RejJóz* M4 (2); *SeklKat* N2v; *RejKup* p7v; *HistAl* C4v; *KromRozm II* y2v; *DiarDop* 104 (2); *GliczKsiąż* B2v (2); *LubPs* ee6 marg (22); *KrowObr* 120v; *RejWiz* 167 (3); *Leop Luc* 4/34 (5); *OrzList* ev (3); *RejZwierz* 23v (2); á co też iest zá dom oycá moiego w Izraelu *BibRadz 1.Reg* 18/18 (21); *OrzRozm* K3v (9); *BielKron* 453 (9); *GrzegRóżn* H4v; *KwiatKsiąż* O4; *Mącz* 289a (4);

Prot B2v (3); SarnUzn B4 (3); SienLek 155; RejAp 139v (9); iżbym obiańnił to łowo miłość/ co zacź iest *GórnDworz Kk8v (5); OrzQuin M4 (6);* A ták obacz co łą zá pociechy tego nikczemnego łwiatá *RejPos 138v (17); BiałKat 98v; HistLan A4v; KuczbKat 15 (6);* Co iest zá wádá młodości ludzkiey. *RejZwierc 18v (9); RejPosRozpr c2 (2); BudBib Iudith 6/2 (3); Strum R3v; CzechRozm 47v (8); PaprPan C4; ModrzBaz 142 (7); KochPs 41; coście zacź /co chcecie? SkarŻyw 356 (12); CzechEp 172 (7); NiemObr 137 (2); KochSz C3; KochWz 141; ReszHoz 126 (2); WerGośc 231; PudłFr 22; Pitalem go też oświatki co zac beli *PaprUp Iv; GórnRozm E4; ActReg 79; Phil E2; GórnTroas 62; GrabowSet E4v; OrzJan 3 (7); LatHar 214 (2);* á cożem ią zacź był [*ego quis eram*] *WujNT Act 11/17 (5); WysKaz 47 (2); JanNKar F3; JanNKarOrz F3v; Té łowá niezwyčajné gdyś pánno łyźzáłá/ Myśląc coby zacź były/ bárzoś łie zdumiáłá. SiebRozmyśl F2v (5); PowodPr 54 (2); SkarKaz 609b (9); CiekPotr 66 (2); CzahTr K2v; GosłCast 37; PaxLiz C (5); SkarKazSej 695a; pytałem Mázurá/ Coby zá rzeczká? KlonFlis G3v.**

Zwroty: »być co(ś) dobrego, skromnego, zacnego« (o człowieku) (3 : 1 : 1): A to Czo zá pacholę [...] A znać iż to mułi być/ iednak czos dobrego Bo tho łtan okaźuie/ y ośłoba iego. *RejJóz B8v; Abowiem y my/ ielli iestelmy co dobrego/ iesthelmy łpráwá iego nie ludzka. RejPos Rozpr b4v; Przywitawłzy/ pytał łie o przezwiłku iego/ Bo s poštáwy zrozumiał iż iest coś zacnego. RejWiz 20 (3).*

»być nie dobrego« (o człowieku) (3): GórnDworz Cc7v; Tobie nie vfam boś iest nic dobrego. CzahTr B2; GosłCast 44.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (2): Czo iestelś/ a tzo będzielź *ForCnR E3; PaxLiz C2.*

W tekstach o charakterze alegorycznym orzecznik zapytuje o istotny sens alegorii (73): Iużelś łyźzáł co iest złoto ognielte/ tho iest łzczyra á wierna radá łłow Páńłkich *RejAp 44v; Morze łkláne co iest. RejAp 49v marg; To iuż wiemy co łiedmł głow iest/ iż miałto Rzymłkie ktore łiedzi ná łiedmi gorach. RejAp 112; Co iest wodá żywa. RejAp 195 marg (67); RejPos 58v marg (3); RejZwierc 263v marg (2); Znać że niewiećie/ co łą klucze Piotrowi ośobliwie/ á prze zeń też inłzym Apołtołom dáne. WujJud 86.*

*W narzędniku (230) : BierEz Pv (2); OpecŻyw 56v; PatKaz II 73 (2); BielŻywGlab nlb 10; Ach gdziełz bych ia toba była Nie iednym że bych toczyła *RejJóz D5v; MurzHist E4v (2); MurzNT Mar 8/27 (2); KromRozm II ł3; BielKom F3; GliczKsiąź I4v; KrowObr 118; RejWiz A5v; Leop Ioann 13/13 (6); UstPraw K2; RejFig Cc8; Zołtał Krolem/ y był im RejZwierz 39 (4); BibRadz 1.Cor 15/10 (5); OrzRozm I4 (5); BielKron 103v (2); GrzegRóżn Kv (2); Mącz 394c (2); OrzQuin A2 (2); Prot C2; SarnUzn F7v (2); SienLek T4; RejAp 194v (2); GórnDworz Ff2v (2); HistRzym 7v; KuczbKat 70 (5); RejZwierc 152v (3); WujJud 240v; WujJudConf 23v (4);* Práwie dobrze czym była [*Iezabel*]/ w ten czás łie znać dáłá. *HistHel B3; BiałKaz F2 (2); BudNT Luc 8/37 (5);* ktorzy łie też rzkomo zá żydy (choćiałz nimi nie łą) [...] poczytáią *CzechRozm 97v; chcemyli nie łłowy ále rzeczą włáfną być tym czym łie zowiemy CzechRozm 268v (22); ModrzBaz 15v (5); SkarJedn 31 (2); Oczko 5 (3); SkarŻyw 166 (4); StryjKron 385; CzechEp 330 (49);* á wy kim mię być powiedacie? *CzechEpPORz **3v (2); NiemObr 29 (6); KochFr 54 (2); GórnRozm N3; ActReg 14; Phil M4; LatHar 570 (2); WujNT Matth**

16/15 (15); *WysKaz* 47 (3); *SarnStat* 239 (2); *PowodPr* 28 (3); *SkarKaz* 548a (2); Iełlim tym nie iełt, czymem iełt? *CiekPotr* 74 (4); *GosłCast* 14 (2); *SzarzRyt* D3.

W zdaniach z podmiotem: to (2): iżby to co iełt bałwanom ofiárowano miało czym być? *BibRadz* 1.*Cor* 10/19; *OrzJan* 16.

u kogo (1): á niebo záś/ będąc łtolicą/ czymże też wždy v te⁸⁰ Bogá będzie? *CzechEp* 171.

Zwroty: »być czym« (o człowieku) [szyk zmienny] (8): *BibRadz* 1.*Cor* 3/7; *BudNT* 1.*Cor* 3/7; Iełli kto rozumie fię czym być/ gdy nieiełt niczym [si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit *Vulg Gal* 6/3]/ lam fię zwodzi *ModrzBaz* 56; *WujNT* 1.*Cor* 3/7 (5).

»być kim wielkim« (2): powłtał był Theodás powiádaiąc fię być kim wielkim [dicens se esse aliquem] *WujNT Act* 5/36 (2).

»być niczym« (o człowieku) [szyk zmienny] (5): bo będziełzi fie chwalić niczym nie będziełz będziełzi fie ganił, błaznem zostaniełz. *BielŻyw* 88 (2); *LubPs* hh5v; *ModrzBaz* 56; *WujNT Gal* 6/3.

W dopełniaczu w znaczeniu dzierżawczym (154) : *MetrKor* 134v (2); *BierEz* L2; *OpecŻyw* 42 (3); *FalZioł* IV 55a (3); *WróbŻołt* 94/5 (2); *WróbŻołtGlab* A4; *LibLeg* 6/116v; Niepoządai zony/ łlugi/ [...] bliźnego/ ani zadnei rzeczi ktora iełt iego *SeklKat* B3v; *MurzNT Matth* 19 arg; *KromRozm III* G7; *ZapWar* 1553 nr 2685; *LubPs* V4v; *GroicPorz* dd4v (4); *KrowObr* 54; *RejWiz* 50v; *Leop Num* 16/26 (4); *RejFig* Cc5; *BibRadz* 2.*Par* 8/6 (8); iż ią wolną puścili/ y wroćili włzytko co iey było *BielKron* 60 (7); *Mącz* 316d; *GórnDworz* Z4v; *HistRzym* 27v (3); iż tych iełt krolełtwa niebiełskie. *RejPos* 2v (8); *RejPosWiecz*² 94; *BiałKat* 318v (4); *KuczbKat* 245 (4); *RejZwierc* 66; *WujJud* 122v; *BudBib Lev* 7/7 (3); *BiałKaz* F (3); *BudNT* 2.*Tim* 2/19 (3); *CzechRozm* 230v (4); *ModrzBaz* 47v (2); *KochPs* 143; *SkarŻyw* 324 (6); *ZapKościer* 1582/26v; *CzechEp* 279 (2); *NiemObr* 125 (2); *KochFr* 87; *KochMuza* 25; *WerKaz* 285; *ArtKanc* T14v; *KochCn* B4; *KochAp* 7; *LatHar* 15; *WujNT Rom* 8/9 (4); *SarnStat* 521 (4); *SkarKaz* 83b; *CiekPotr* 12; *CzahTr* H2; *GosłCast* 20.

W zdaniach z podmiotem: co, to (35): *LibLeg* 10/60; *GliczKsiąż* M6v; *GroicPorz* av (2); *Leop* 1.*Reg* 25/21; *BibRadz Ez* 44/29 (2); *OrzRozm* M4; á to co iego iełt będzie mu wrocono. *BielKron* 382 (2); *SarnUzn* H3v; łalká nie łzuka co iey iełt/ ále co iełt Iezu Kryłtowo. *HistRzym* 65; *RejPos* 206v; Czo należy łludze álbo robotnikowi to niechay będzie iego. *RejZwierc* 35v (3); *CzechRozm* 110 (2); *ModrzBaz* 18 (3); *SkarJedn* 70; oddzielćie fię od námiotow ludzi niezboźnych/ á nic fię co ich iełt niedotykaćie *SkarŻyw* 483 (3); *CzechEp* 312 (6); *KochCn* B3; *WujNT* 93 (2); *SarnStat* 138; *SkarKaz* 519b.

Szereg złożony z form różnych czasow tej samej osoby (1): táki ma przyłyądz łámotrzeć/ iż ono piłmo nie iełt iego/ áni pieczęć iego/ áni kiedy było *GroicPorz* y3.

W bierniku (jako drugi biernik w konstrukcji A cum inf) (10) : *HistAl* C3; *BielKron* 101; *GrzegRóżn* H2v; Powyedzcie mi kogo mie theż łudzye być powiedaią *RejPos* 299v (2); *BudNT Act* 13/24; *CzechRozm* 75v; *ReszPrz* 84 (2); *ArtKanc* 19.

α. Z elipsą orzecznika (4) : Kto chce mną być niechay będzie *BielKom* F3; Bo comkolwiek iełt/ iełtem z łalki twoiéy. *KochPs* 34; *NiemObr* 29; *WujNT* 1.*Cor* 15/10.

3. Z orzecznikiem wyrażonym przymiotnikiem [w tym: dawne imiesłowy przeszłe czynne na -ły] (33 964) :

W mianowniku (30 440) :

W odmianie złożonej (tu włączono także wszystkie mianowniki rodzaju żeńskiego l. poj., wszystkie mianowniki męskoosobowe l. mn. i wszystkie mianowniki rodzaju męskiego liczby podwójnej) (22 324) : *MetrKor* 38/502 (18); *ListRzeź w.* 16 (5); *BierRaj* 18v (2); *PowUrb* +3; *March*¹ A2 (12); *ZapWar* 1521 nr 2220 (9); Gościem wdzięcznym v mnie będziełz. Pátrzayże by nie frogi był/ Abych cię tám dobrze wczcił. *BierEz* D4; Z wdowámeltá fie poplubiał/ Obádwałtá wíporna byłá. *BierEz* P; Wsiądźże ná mię popłyniewá/ A tám wefolá będziwá. *BierEz* Qv (177); Powiedz mi zaby był tak twardy bys takowého wdręczeniá fy na bożého ij matuchny iego niezałowál *OpecŻyw* 29; a ieffcze glofu twého/ aż do tychmiált flyffetz niebylam doftoyna. *OpecŻyw* 144 (191); *OpecŻywPrzedm* C3; *ForCnR* B (10); *ForCnRWiet* Av; zaczmv thy odnałł podzyankvyeff, A powyeff zelzmy thego odnyego barfzo wldzyaczczny *LibLeg* 7/37v; A proffyemy walz jako fwego przyacyelya myelego y ffwym ffinem na weffelye ktore wefelye [...] nyemoze byczy lyepfze *LibLeg* 8/160v (76); *PatKaz I* 1 (18); O przenałzwyatfza panno [...] przyrownam ly czyá nyebu vyfzfazf yeffh. *PatKaz II* 27; o jako fzlyczna yeff y jako wyborna maria *PatKaz II* 71 (57); gdym byla yeffcze mloda wpulnoczym wftauala *PatKaz III* 152 (80); *Murm* 82 (2); iefflicyfe fpokoyni brat walł ieden nyechay będzye wvyżan wcyemnicy *HistJóz* C2v (12); *KlerPow* 3 (4); *BartBydg* 247; *TarDuch* C3v (9); Sok koryandrow ieffh dobry na bolączki gorące gdy ocztu á foku roioownikowego przymiełzafz *FalZioł I* 28a; MAiorana iefft ciepła y fucha w thrzecim flopniu *FalZioł I* 83c; Też vrina kozia z Spiką nardowá/ [...] po ranu częfto pita/ znamienicie iefft pomoczna na opuchlinę *FalZioł V* 84 (1422); *FalZiołUng V* 119 (2); by namgleyfza obrona dobra iefft będzieli tilko zgodna *BielŻyw* 41; Ciężka pracza iefft gdzie żadnego zifku niemałz á lzey robić gdzie iefft nadzieia zapłaty. *BielŻyw* 52; Cznota przez mądofci pufta iefft. *BielŻyw* 53; Nieucziniłoć nas łakomych imienie Affricckie, á brata mego Azianfkie obadwałwa bogatfza w zawifci niż w pieniądzech. *BielŻyw* 116 (130); *BielŻywGlab nlb* 8 (2); *GlabGad* C2 (258); *March*² D4 (4); *MiechGlab* 32 (40); *BierRozm* 7 (9); *KłosAlg* A2v (9); *KlerWes* A (2); *March*³ V7 (11); *WróbŻołt* L7 (75); *WróbŻołtGlab* A4v (5); *RejŁas w.* 12 (2); *RejPs* 36 (139); *ComCrac* 15v (10); *LibMal* 1551/158v (26); *RejRozpr* B3 (14); *ConPiotr* 33v (4); *LudWieś* Bv (9); *SeklWyzn* f3v (14); Godnieyfzych [!] my marney fmierci niż tey łaski byli *RejJóz* P (36); *SeklKat* E2v (37); *RejRozm* 393 (3); Prawda from ciže kuk thu liedzij Dałabyż pokoy fpowiedzij Theraz czof mj ýá kazyla Chytrafta mj s Czartem była *RejKup* q4v (86); *RejKupSekl* a3v; a od rycerftwa/ ktorefmy do tego czału fprowowali/ niechay będziem wolni. *HistAl* B5 (78); *KromRozm I* L2v (48); *MurzHist* E4v (35); *MurzNT* 78v (78); *MurzOrt* B2v (5); *KromRozm II* k2v (41); *KromRozm III* Bv (57); *Diar* 41 (33); *DiarDop* 118 (4); *MrowPieś* A3; *BielKom* Cv (35); *GliczKsiąż* A3 (86); Vczynił wyelkye rzeczy Pan z nędznymi námi/ Dla czegochmy też byli tak wefeli fami *LubPs* cc5v (219); *GroicPorz* h3 (108); *GroicPorzRej* C4 (2); *SeklPieś* 19; *KrowObr* 24v (191); Wieręchmy fnadz fzałenfy niż cieleťa byli. *RejWiz* 190v (162); *Leop Num* 11/23 (314); *OrzList* b4v (25); *UstPraw* A4v (32); *KochZuz* A3 (4); *LeszczRzecz* A6 (4); *RejFig* Aa3 (21); Lecż bychwá byłá obá/ podobná ku świni. *RejZwierz* 41 (80); *RejZwierz Wirzb* A4v; WyprKr 45; Y vczynił thák Bog oney nocy/ iż tylko fámó runo było fuche/ á wsfytká ziemiá przypádlá rofá. *BibRadz Iudic* 6/40; Wfzczepieś ie y rofkorzenili fię/ vrofli y owoc fwoy wydali/ A ieffteś blifki wftam ich/ á wsfákoż daleki ieffteś od ferc ich. *BibRadz Ier* 12/2 (461); *Goski* A9v

(7); *OrzRozm Cv* (60); *BielKron* 34v (856); *GrzegRóżn Kv* (31); *KochSat B2* (5); *KochZg A4v* (2); *KwiatKsiąż C2* (83); W tym żadney różności s brátem nie mam/ yeştełwá w tym zgodna. *Mącz* 481c (232); *OrzQuin C2v* (52); *Prot B4v* (35); *SarnUzn C5* (46); *SienLek* 45 (144); *SienLekAndr* a3 (2); gdy piáno od Národzenia BOżego 1478. zácmmienie floneczne było ítráfzliwe *LeovPrzep* a4 (20); *RejAp* 21v (186); *GórnDworz F5* (312); *GrzepGeom Gv* (115); *HistRzym* 3 (141); *RejPos* 13 (654); *RejPosWiecz²* 94 (14); *RejPosWiecz³* 98v (8); *BiałKat* 183v (66); *BielSat N2* (36); *KwiatOpis B3v* (2); choć tedy żywiemy choć vmieramy/ Páńlcy ielştełmy *GrzegŚm* 5 (28); *HistLan F3v* (9); *KuczbKat* 75 (78); *RejZwierc* 171 (403); *RejZwiercTrzec* Aaa2v; *BielSpr* 24 (76); A gdy ku bojowi Zdali się sobie już być obadwa gotowi, Szli prosto miedzy wojska srogo poglądując *KochMon* 31 (6); *WujJud A4v przedm* (151); *WujJudConf* 168 (34); *KochList* 2 (2); *RejPosRozpr* b4 (19); *RejPosWstaw* [41⁴]v (50); A wízakołz prawdá ielst wíetfza y nád wízytko mocnieyfza. *BudBib* 3.Esdr 4/35 (211); *BudBibKaw A3*; *HistHel* B3 (8); byłem ia tego godnieyfzy niż on/ bom zacnieyfzego domu. *MycPrz* II A3 (19); *Strum* E2 (48); *WierKróc* B2 (9); *BiałKaz* B2 (23); *BudNT* 1.Ioann 3/7 (114); *StryjWjaz* A3 (4); gdyż táż Márya wałzá/ iáko wálz Lukałz piśze krewna byłá Helzbieciná *CzechRozm* 145v (275); *PaprPan Cv* (114); *KarnNap* B2 (14); *ModrzBaz* 7v (350); *ModrzBazBud* 5 (5); *SkarJedn* 14 (126); *KochOdpr* C4v (3); *Oczko* A3v (46); *Calag* 158b (3); Prowadz mię ścielzka fwyeh vchwał: do tegom ia chćiwy *KochPs* 180 (85); *SkarŻyw* 14 (408); będąc zdrowa na [...] vmyllie powzdala [...] grunth *ZapKościer* 1579/1v (8); *KochTr* 21 (9); *MWilkHist* Gv (14); *StryjKron* 16 (52); *CzechEp* 17 (222); *CzechEpPORz* **4v (2); *KochJez* Bv (3); *NiemObr* 73 (80); *KochEpit* A3; *KochFr* 101 (18); *KlonŻal* A2v (6); *KochBr* 150 (3); *KochDz* 104; *KochMarsz* 154; *KochMuza* 26; *KochPhaen* 1 (3); *KochSz* A4v (4); *KochWz* 137 (4); Cnotałmy tu íą ízczeńliwi *KochMRot* A2v (7); *ReszPrz* 25 (40); *ReszHoz* 135 (4); *ReszList* 190 (6); *WerGośc* 244 (22); *WerKaz* 290 (18); *WisznTr* 22 (16); *BielSen* 9 (8); *BielSen Joach* 4; *BielSjem* 8 (20); *KochPam* 80 (4); *KochPieś* 45 (16); *KochTarn* 76 (4); V Sąduś vmieiętny/ á ochotny domá/ Dawálz ieść/ pić/ gościami obiémá rękómá. *PudłFr* 29 (26); *ArtKanc* F15v (104); *BielRozm* 8 (14); *GórnRozm* E3 (110); *KmitaPsal* A3v; *KochProp* 15 (2); *KochWr* 24 (11); *PaprUp* E3 (16); *ZawJeft* 24 (17); Sąsmysy zdawna nie tylko za íagiełła Przodka WKM ale y przedtym zaGedimina Olbrychta y inszych wolni *ActReg* 30 (90); *Calep* 23b (41); NAprzod Dwor ná noc ma bydź zámczyłty. *GostGosp* 22 (53); *GostGospSieb* +4v; *GrochKal* 15 (6); Titus Mánlius lyn Confulis/ s íwoią Rotą wyiechał ná pagorek/ ktory był nieopodalny od obozu nieprzyiacielńkiego *Phil* D4 (67); *GórnTroas* 54 (31); *KochCn* B4v (5); *KochCz* B (2); *KochPij* C3 (3); *GrabowSet* V3 (76); *KochAp* 5 (4); *KochFrag* 21 (20); *OrzJan* 18 (53); *OstrEpit* A2 (6); *WyprPl* B3 (6); A Dawid Krol zrodził Sálomoná z tey która byłá Vryalzówá. *LatHar* 683 (134); *KołakCath* C (7); *KołakSzczęśl* C2 (11); *RybGęśli* Bv (7); *WujNT* Luc 1/32 (836); *WysKaz* 41 (37); *JanNKar* C (29); *JanNKarGórn* G3v; *JanNKarKoch* Ev; *JanNKarOrz* F3v; *SarnStat* 26 (459); *SiebRozmyśl* H2v (20); *WitosłLut* A4v (2); *ZapMaz* II G 89v; *GrabPospR* L4 (12); *KlonKr* E (4); *KmitaSpit* C3v (9); *PowodPr* 10 (60); *SkarKaz* 158b (198); *VotSzl* E3 (24); *CiekPotr* 27 (37); *CzahTr* F4v (25); *GosłCast* 17 (18); Przez ten čás náznáczony/ byłách bárzo troskliwa *PaxLiz* E3; To iuż oná welołá/ iách też vćielznieyfzy *PaxLiz* E3v (26); A my pierwłze oko ná íwoie domy obracamy: by dobrze Rzeczpołp: przepáđłá/ byle náłze zbieránie cáte było *SkarKazSej* 669b (82); *KlonFlis* C2 (25); *SapEpit* Bv (7); Ale Práwo nie może

bez śprawniwości Być dobre y chwalebne/ krom ludzkiej przykrości. *KlonWor* 66 (34); *PudłDydo* A4v (4); *RybWit* C2; *ZbylPrzyg* A4v (11); *SzarzRyt* D3v (14); *SzarzRytJSzarz* nlb 2.

W zdaniach z podmiotem: to (140): *BierEz* R2; *PatKaz II* 24v; *PatKaz III* 149; *FalZioł* I 50a (18); *BielŻyw* 72 (3); Bowiem Czo lepsze w miedzie to też iest na cieńsze, á tak ku dołu idzie *GlabGad* Kv; iáko to iest śliczliwy kogo on ná opiekę śwą wezmie. *RejPs* 190; *RejJóz* E5 (2); *HistAl* C5; *KromRozm I* K4v; *MurzHist* A2v (2); *LubPs* T marg (2); *KrowObr* 16; A rozmyślay fie więcej ná przypádłe rzeczy/ Bo to śnadź iest namędrszy kto ie ma ná pieczy. *RejWiz* 44 (2); *Leop Sap* 3/11 (2); Szczęśliwiź to iá ktorzy śtrzegą drog moich. *BibRadz Prov* 8/32 (9); bo coźkolwiek my mamy dobrego/ to Boże iest *OrzRozm* P4v; *BielKron* 50 (8); *SienLek* 12v (3); *RejAp* 53v (3); *GórnDworz* 15 (8); *RejPos* 10v (9); *RejZwierc* 13 (10); *BielSpr* 65v; *RejPosRozpr* c; *BudBib Eccle* 1/10; *MycPrz* II C2; *CzechRozm* 23v (3); *PapPan* Y2 (2); *ModrzBaz* 48; *SkarŻyw* A2 (5); *CzechEp* 363 (3); *KochWz* 141; *KochTarn* 78; *ArtKanc* E10; *GórnRozm* Ev (2); *KochWr* 40; *Phil* D2 (2); *GórnTroas* 46 (2); *WyprPl* Bv; *WujNT* 18; *SarnStat* 403 (3); *GrabPospR* N4; To iest śczęśliwy/ czyi śtirniki iest cnotá *GoślCast* 55. Cf komu, czemu, u kogo.

komu (1546), czemu (457), u kogo (173), na kogo (6), u czego (2) [w tym: w zdaniach z podmiotem: to (15)] (2184): *ListRzeź* w. 16; *BierRaj* 19; *BierEz* F4 (17); *OpecŻyw* 45 (32); *ForCnR* Bv (3); *PatKaz I* 16v (2); *PatKaz II* 23 (3); *PatKaz III* 148v (7); Iagoda Zorawin niedobra iest żołądkowi *FalZioł* I 85c (178); *BielŻyw* 118 (10); *BielŻywGlab* nlb 11; *GlabGad* H4v (18); *MiechGlab* **3v (2); *BierRozm* 22; Dwor nałch Snyathinśky yełth nyedawno wipalyon kthora rzecz thim nam yełth obczyezlywłcha yłch śzye tho ofłobi nałchey dołhicze. *LibLeg* 11/160 (14); *KłosAlg* A2v; *WróbŻołt* 76/8 (13); *WróbŻołtGlab* A3v; *RejPs* 35v (25); *ComCrac* 12; *ConPiotr* 31; *LibMal* 1551/164 (3); *SeklWyzn* o3 (5); *RejJóz* C8v (6); iż siedzenie wiethse na morderze i na zabiaki iesth *ZapWar* 1545 nr 2646 (2); *SeklKat* N3 (11); *RejKup* bb2 (5); *HistAl* H6v (10); *HistAlHUNG* A2v; *KromRozm I* L2v (7); *MurzHist* Ev (9); *MurzNT Ioann* 9/9 (4); *KromRozm II* f (6); *KromRozm III* D (9); *Diar* 49 (5); *DiarDop* 108 (3); *BielKom* A3v; *GliczKsiąź* D3 (16); *LubPs* bb5 marg (57); Sentencya tá widzi śye mu być obciężliwa *GroicPorz* bb3 (20); *SeklPieś* 31; Na ktorego s Świętych Bog iest nałákwázy. *KrowObr* 212 marg (42); *RejWiz* 37 (7); By był Pan załtępow nie ołtáwił nam nałienia: [...] bylibyśmj byli podobni Gomorrze. *Leop Rom* 9/29 (41); *OrzList* e2; *UstPraw* G4v (2); *KochZuz* A3v (2); *RejFig* Bb7v; *RejZwierc* 110 (8); *BibRadz Prov* 15/8 (55); *OrzRozm* M3v (23); *BielKron* 59v (86); Abo iedná śłtność pośpolitha iest Oycowi/ Synowi/ y Duchowi S. *GrzegRóżn* D4 (10); A iefli złotem groźni śładiadom być chcecie/ Tym ie richley u śiebie iefcze mieć będziecie. *KochSat* A4 (2); *KwiatKsiąź* H3 (5); *Mącz* 178a (11); *OrzQuin* O3 (14); *Prot* B2 (7); *SarnUzn* B4 (8); *SienLek* 2 (8); *SienLekAndr* a3v; Czáfu Wielkiego Károlá Cefárzá zacnego/ beło temu podobne złączenie Plánetow zwierśchnich *LeovPrzep* C (3); Gdyź iedno to v nich śą święci ktorzy [...] poprzyśięgli pośłufzeńśtwo beśtiam tym *RejAp* 115v (23); A przeto káždemu iest śmiech luby *GórnDworz* O2v (66); *GrzepGeom* Q3 (45); á wczyniźli ty tákieź będziewá łobie równá/ á ieden drugiego będzie śzánował iáko brátá *śwe*⁸⁰ *HistRzym* 95 (26); *RejPos* 248 (103); *RejPosWiecz*² 91v (2); *RejPosWiecz*³ 97v (2); *BiałKat* 153v (21); *BielSat* [I4]v (4); *KwiatOpis* C4; *GrzegŚm* 30 (8); *HistLan* A3; *KuczbKat* 200 (19); *RejZwierc* 73 (62); *BielSpr* 47 (16); *KochMon* 25 (3); *WujJud* 226v (29); *WujJudConf* 157 (16); *RejPosRozpr* c4v (2); *RejPosWstaw*

[21²] (9); *BudBib Eccli* 20/16 (36); *HistHel* C2v (3); *MycPrz* I Bv (7); *WierKróc* A2 (5); *BiałKaz* A4v (5); Ia y oćiec (*marg*) To ielt nie ieltewzá łobie łprzećiwni (-) *BudNT Ioann* 10/30 (18); *StryjWjaz* A3 (3); *CzechRozm* 21 (47); *PaprPan* Dd (20); *KarnNap* F4 (3); *ModrzBaz* 118v (44); *SkarJedn* 278 (29); *KochOdpr* Cv (2); *Oczko* 21v (5); *KochPs* 52 (23); *SkarŻyw* 57 (88); *MWilkHist* F4; *StryjKron* 110 (12); *CzechEp* 96 (47); *CzechEpPORz* **4v; *KochJez* A3v; *NiemObr* 10 (11); *KochFr* 110 (5); *KochBr* 152 (2); *KochDz* 106 (2); *KochPhaen* 7; *KochMRot* Bv (2); *KochWz* 138. (3); *ReszPrz* 94 (4); *ReszList* 181 (3); *WerGość* 259 (4); *WerKaz* 275; *WisznTr* 28 (2); *BielSen* 2; *BielSjem* 19 (6); *KochPieś* 15 (5); *PudłFr* 48 (3); *ArtKanc* K11 (19); *GórnRozm* A4v (24); *KochWr* 29 (3); *PaprUp* Fv (10); *ZawJeft* 44 (5); *ActReg* 56 (10); *Calep* 452a; *GostGosp* 34 (3); *GostGospSieb* +2; *GrochKal* 12; *Phil* N3 (13); *GórnTroas* 75 (8); *GrabowSet* R4 (16); *KochFrag* 52 (2); *OrzJan* 16 (7); *WyprPl* Bv; *LatHar* 63 (27); *KołakCath* C4; *KołakSzczęśl* B3 (3); *RybGęśli* D; *WujNT Act* 17/29 (147); *WysKaz* X3v (2); *JanNKar* C3v; *SarnStat* 447 (39); *SiebRozmyśl* C4 (2); *WitośłLut* A5v; *GrabPospR* Mv (2); *KlonKr* A4v (2); *KmitaSpit* C2v; *PowodPr* 13 (11); *SkarKaz* 121a (26); *VotSzl* B2; *CiekPotr* 28 (2); *CzahTr* F3 (6); *GosłCast* 14 (7); *SkarKazSej* 689b (10); *KlonFlis* A4v; *SapEpit* B4 (3); *KlonWor* **; *PudłDydo* B2; *RybWit* C2 (2); *ZbylPrzyg* B2 (2); *SzarzRyt* D2 (2).

Szeregi: »być i bywać« (1): Jednak chowają IchM poczty sług swych niemałe, ktoremi też niktory IchM srodzy i chcą być i bywają sąsiadom swym *Diar* 77.

Szeregi złożone z form rożnych czasow tej samej osoby (48): Náprzod vbacz ijż mily pán Iezus był ij ielt wielmi milofierny *OpecŻyw* 52v (2); *PatKaz II* 71; Mądry lepak człowiek nigdy łam nie ielt, mać zaiłte z łobą włzitki rzeczy ktore iemu łą abo były dobre *BielŻyw* 110; *LibLeg* 6/159v (8); *SeklWyzn* f4v; *SeklKat* Sv; ieltelmy gotowi y byliłmy zówzdy/ ná wlpomożenie wam przychodźić. *HistAl* E7v; *KromRozm II* p4; *KromRozm III* Cv (5); *Diar* 66; *DiarDop* 118; *BielKron* 337 (2); *RejAp* 122 (4); *WujJudConf* 115 (2); *BiałKaz* A4 (2); *BudNT* c5v; *ModrzBaz* 29; *KochPs* 200; *ZapKościar* 1582/32v; tedy y ten/ trzem pierwłzym ni wczym nie był ani ielt/ chociaż oni ták dumáią/ odporny. *CzechEp* 303 (2); *LatHar* 669; *KołakCath* C; Kościół Chriřtułow nigdy nie był ani będzie táiemny ani nieznaíomy. *WujNT* 563 *marg* (3); *SarnStat* 1120; *PowodPr* 44.

W odmianie nie złożonej (uwzględniono wyłącznie formy mianownika rodzaju męskiego i nijakiego l. poj. oraz rodzaju niemęskoosobowego l. mn.) (8116) : *MetrKor* 37/4 (19); *ListRzeż* w. 12 (2); Alem wżdy po tych karmiach medł *BierEz* Iv (75); *OpecŻyw* 103 (74); *OpecŻywList* C2v; *ForCnR* D2v (8); *PatKaz I* 5v (4); *PatKaz II* 75v (3); *PatKaz III* 110v (10); *Murm* 6 (3); *HistJóz* Dv (5); *TarDuch* D7; *FalZioł* V 96v (374); *BielŻyw* 9 (17); *BielŻywGlab* nlb 11 (4); *GlabGad* K6v (90); *March²* D4 (2); *MiechGlab* 38 (9); *BierRozm* 19 (3); *LibLeg* 10/125v (44); *March³* V7v; Víta twoie pełny były złołci. *WróbŻołt* 49/19 (33); *WróbŻołtGlab* A2v; Abowiem y náliłfy gdy zawała prędek ielt pan ku wyfluchániu *RejPs* 49v (80); *ZapWar* 1548 nr 2668 (3); *ComCrac* 12 (3); *LibMal* 1548/ 144v (8); *RejRozpr* K3v (4); *ConPiotr* 33v (2); *LudWieś* B3v (2); *SeklWyzn* a4v (7); *RejJóz* K3 (21); *SeklKat* I3 (14); *RejRozm* 405; *RejKup* z6 (58); *HistAl* M6v (23); *HistAlHUNG* A3; *KromRozm I* F (7); *MurzHist* O (17); *MurzNT* 46 (18); *KromRozm II* k2 (10); *KromRozm III* D5 (17); *Diar* 49 (8); *DiarDop* 104; *BielKom* E2 (13); *GliczKsiąż* I2v (27); Záfwiecą łie po włzech polach obłyłáíle głowy/ Co na rożłanie niewinney krwi były gotowy. *LubPs* gg6 (75); *GroicPorz* q3v (46); *KrowObr* 146v (61); *RejWiz* A3v

(52); Y rzekł mu; Mieyże go dziek flugo dobry/ iześ ná tym male był wierzen/ będziez miał władzą nád dziełiącią miaft. *Leop Luc* 19/17 (88); *OrzList* dv (2); *UstPraw* G3 (15); *LeszczRzecz* A4 (2); *RejFig* Cc3v (9); *RejZwierz* 123v (26); *WyprKr* 97v; *BibRadz Is* 48/4 (137); *Goski* *2; *OrzRozm* Q4v (49); *BielKron* 80v (241); *GrzegRóżn* F2 (7); *KochZg* A2; *KwiatKsiąż* H2 (18); *KochSat* C3 (2); *Mącz* 161b (95); pełno koło Połelłkié ieft rozumu/ ćwiczienia/ y biegłości wšelákíey *OrzQuin* Cv (14); *Prot* A4 (10); *SarnUzn* G4v (5); *SienLek* 37v (82); *SienLekAndr* a2v (4); *LeovPrzep* F2v (2); o iuż był krotek bárzo ten buiak á ten zuchwálec że mufiał ftác gdzieś z dáleká iáko zwiázány *RejAp* 166 (103); Pan Kriłki przedlię łzukał they drogi/ iákoby mogł być iuż pražen tey pracy *GórnDworz* Ll8v (139); *GrzepGeom* F4v (46); Fokus kowal [...] będąc ftar dokonał żywothá fwego w pokoíu. *HistRzym* 50 (31); *RejPos* 291 (348); *RejPosWiecz*² 94 (2); *RejPosWiecz*³ 98 (4); *BiałKat* 233v (12); *BielSat* N4v (5); *ZapMaz* VII Z 4/85; *GrzegŚm* 49 (8); *HistLan* F2v (10); *KuczbKat* 185 (32); Iż byłem młod á ftárzałem łie *RejZwierz* 40 (146); *BielSpr* 29 (16); *KochMon* 21; *WujJud* 210 (64); *WujJudConf* 90 (15); *RejPosRozpr* c3v; *RejPosWstaw* 143v (20); *BudBib* 2.Mach 7/14 (53); *HistHel* C4v; *MycPrz* I A2v (7); *Strum* B5 (22); *WierKróc* Av (3); *BiałKaz* K2v (10); *BudNT* Luc 7/41 (43); *StryjWjaz* A2 (4); *CzechRozm* 261 (89); *PaprPan* A3v (11); *KarnNap* C4v (7); *ModrzBaz* 20 (126); *ModrzBazBud* 6v; *SkarJedn* 187 (34); *KochOdpr* A3v; *Oczko* 29 (40); *Calag* 179b; *KochPs* 179 (59); *SkarŻyw* 134 (96); *ZapKościar* 1586/66v (8); *KochTr* 3 (2); *MWilkhist* L3v (2); *StryjKron* 41 (9); *CzechEp* 69 (81); *CzechEpPORz* *2v (5); *KochJez* A4v (3); *NiemObr* 86 (32); *KochEpit* A3 (2); *KochFr* 108 (11); *KlonŻal* D3 (2); *KochDz* 104 (2); *KochMarsz* 154; *KochPhaen* 11 (4); *ReszPrz* 25 (12); *ReszHoz* 140 (5); *ReszList* 150 (3); *WerGośc* 237 (4); *WerKaz* 275 (2); *WisznTr* 32 (4); *BielSjem* 27 (13); *KochPam* 81 (3); *KochPieś* 5 (8); Siáday zá ftól iefliś głodźien *KochSob* 66 (4); *KochTarn* 76 (3); *PudłFr* 37 (12); *ArtKanc* D19v (31); *BielRozm* 19; *GórnRozm* H4v (32); *KochProp* 3 (2); *KochPropKKoch* 3; *KochWr* 39; *PaprUp* D4 (6); *ZawJeft* 27 (7); *ActReg* 96 (41); *Calep* 31a (11); piece/ błony/ ftoły/ łáwki/ áby wżędy były cále *GostGosp* 24 (24); *GrochKal* 23 (3); *Phil* F2 (20); *GórnTroas* 23 (12); *KochCn* B4v; *KochCz* A4 (3); *KochCzJan* A3; *GrabowSet* (20); *KochAp* 7; *KochFrag* 13 (5); *OrzJan* 45 (13); Pokiś młod/ twa zabáwá y koroná głowy/ W kłopotách/ y w twych trofkách ráturek gotowy *OstrEpit* A2v; *LatHar* 647 (86); *KolakSzczęśl* C4 (3); *RybGęśli* A3v (6); *WujNT* Act 20/26 (229); *WysKaz* 47 (12); *JanNKar* Av (6); *JanNKarGórn* H2; *JanNKarKoch* E2v (2); *SarnStat* 629 (181); *SiebRozmysł* B (6); *WitosłLut* A5 (4); *GrabPospR* K3 (6); *KlonKr* C3; *KmitaSpit* C; Książę iedno Athenłkie/ niebędąc łam kontent z rządow łwoich/ łam z łiebie łzydząc mawiał: Ia Athenámi rządę: żoná moiá mną. *PowodPr* 77 (19); *SkarKaz* 241a (57); *VotSzl* C (3); Y iabym chciał bydź bogat, ále dármo mi łię Tego chce. *CiekPotr* 44 (15); *CzahTr* K2v (12); *GosłCast* 6 (7); *PaxLiz* D4 (7); *SkarKazSej* 657b (30); *KlonFlis* F (10); *SapEpit* B4 (6); *KlonWor* 22 (7); *PudłDydo* B2 (3); *SzarczRyt* D4v (4).

W zdaniach z podmiotem: to (ewentualnie w połączeniu z drugim podmiotem) (121): *BierEz* I2; to yeft nyedofłateczno ku chwale tey myley panny *PatKaz* I 13v; *PatKaz* II 31v (2); *PatKaz* III 117v; *TarDuch* A7v; *FalZioł* IV 15b; *BielŻyw* 133; *KłosAlg* A2; *ComCrac* 17v; *RejRozm* 405; *RejKup* k5; *KromRozm* I A2v (2); *MurzHist* N4; *MurzNT* 98v; *RejWiz* 120v; *Leop* 1.Mach 13/38; *BibRadz* Lev 15/9 (2); *BielKron* 34v (2); *SarnUzn* H5v; *RejAp* 105v; *GórnDworz* C3v (2); *RejPos* 32 (3); *RejZwierz*

175v (4); *BudBib Lev* 10/19; *SkarJedn* 164; *KochPs* 66; *SkarŻyw* 36; *Phil B* (2); *WujNT 1.Tim* 5/4; *SarnStat* 243 (7). Cf *komu*, *czemu*, *u kogo*, *na kogo*.

komu (661), *czemu* (229), *u kogo* (51), *na kogo* (2), *u czego* (1) [w tym: w zdaniach z podmiotem: *to* (72)] (944): *BierRaj* 18v; *MetrKor* 34/134v (3); Xántus o to nań gniewien był *BierEz* E2 (17); bo v boga nieieft niepodobno każde flowo. *OpecŻyw* 8v (19); *ForCnR* A4 (2); *PatKaz II* 41; *PatKaz III* 98 (4); *HistJóz* B3v; *KlerPow* 3; *FalZioł* IV 38a (30); *BielŻyw* 42 (3); *GlabGad* A3v (12); *KłosAlg* A4; *LibLeg* 7/11 (11); *WróbŻołt* 34/10 (16); Był bogu mił yteż ludziom *WróbŻołtGlab* A4v; to ieft vmnie przyjemno iż on vmiłował imię moię. *RejPs* 136v (11); *LibMal* 1547/126v (4); *SeklWyzn ktv* (2); *RejJóz* C7 (2); *ZapWar* 1545 w 2646; *SeklKat* V2v (2); *RejKup* o4 (5); *RejKupSekl* a2v; *HistAl* A3 (12); *KromRozm I* B2v (3); *MurzHist* E4v (2); *KromRozm II* q4v (8); *KromRozm III* K3 (3); *Diar* 39 (4); *DiarDop* 114; *MrowPieś* A4v; *BielKom* B8v; *GliczKsiąż* B3v (10); Abowiem wyedzcye iż ten Pan yeft Bog/ Ktory wlfytkim zawnždy może być frog *LubPs* X2 (13); *GroicPorz* A3v (9); to co v ludzi ieft niepodobno/ to v Boga ieft podobno *KrowObr* 214 (17); *RejWiz* 3 (4); Niemogęć ia fam podeymować thák wielkiego ludu/ boć mi ciężek ieft. *Leop Num* 11/14 (25); *OrzList* dv; *RejFig* Ee3v (2); *RejZwierz* A5 (4); *BibRadz Num* 11/14 (36); *Goski* *2; *OrzRozm* Q (11); *BielKron* 39 (47); *KochSat* B4 (2); *KwiatKsiąż* C4 (6); *Mącz* 21b (16); *OrzQuin* C2 (6); *Prot* Av (2); *SarnUzn* B7 (4); *SienLek* 25v (11); *SienLekAndr* a3; *RejAp* 22 (8); iuż każdy z dobythym mieczem był gotow ná nieprzyacielá *GórnDworz* Z2v (20); *GrzepGeom* G3v (31); áby nádewfzythko mógł być lub pánu Bogu *HistRzym* 117 (10); niechay lie káždy ftára iáko ma być praw Pánu Bogu swoiemu *RejPos* 318 (53); *RejPosWiecz*² 91v; *RejPos Wiecz*³ 99v; *BiałKat* 18v (9); *BielSat* H; *HistLan* F2 (2); *KuczbKat* 290 (14); *RejZwierz* 35v (22); *BielSpr* 70v (4); *KochMon* 23; *WujJud* 33v (13); *WujJudConf* 242; *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [21²]; *BudBib 2.Par* 1/12 (12); *MycPrz* II A2v; *Strum* R4; *WierKróc* A4 (2); *BiałKaz* C3v (3); *BudNT Matth* 18/28 (4); *CzechRozm* A4v (11); *PaprPan* C2 (12); *KarnNap* G2; *ModrzBaz* 8 (25); *ModrzBazBud* 5v; *SkarJedn* 3 (10); *Oczko* 2 (4); *KochPs* 54 (6); Ciężek był półtronnym/ á swoim okrutny *SkarŻyw* 164 (19); *KochTr* 21; *StryjKron* 682 (3); *CzechEp* 313 (5); *KochJez* A4; *NiemObr* 9 (4); *KochFr* 104 (3); *KlonŻal* D4v; *ReszPrz* 22 (3); *ReszList* 148; *KochSz* A3; *WerGość* 204; *WisznTr* 4; *BielSen* 5; *BielSjem* 23; *KochPam* 82 (2); *KochPieś* 46; *KochSob* 60 (2); *PudłFr* 19 (2); *ArtKanc* D16v (7); *GórnRozm* D3v (2); *KochWr* 23; *PaprUp* B3 (3); *ZawJeft* 40; *ActReg* 116 (4); *Calep* 268a (2); *GostGosp* 56; *Phil* E3; *GórnTroas* 35; *KochCn* B3v; *GrabowSet* N (3); *KochFrag* 25 (5); *OrzJan* 80 (3); *LatHar* 35 (13); *KołakSzczęśl* A4; *RybGęśli* C3v; *WujNT* 89 (68); *WysKaz* 45 (2); *SarnStat* 13 (40); *ZapMaz II* G 97/90; *GrabPospR* N2; *KmitaSpit* B; *SkarKaz* 608b (4); *CiekPotr* 25 (2); *CzahTr* B2 (2); *PaxLiz* D3v (3); *SkarKazSej* 698b (6); *KlonFlis* A4v (3); *KlonWor* 20 (2); *PudłDydo* B5v; *RybWit* C2v.

Frazy: »jako mi Pan Bog jest mił« (1): Mówię teraz ták przed wámi/ iáko mi Pan Bóg ieft mił *OrzQuin* G2v.

»jeśli tobie żywot twój mił jest« (1): Ieśli tobie żywot twój mił ieft/ tedy iáko rychło od tego młodziemiałkka weźmiesz á przecześ [!] tenthó lift/ áby go zabiłá. *HistRzym* 134.

»aby (Bog) daj, bodaj *itp.* zdrow był« [szyk zmienny] (15): *LibLeg* 7/31; *GliczKsiąż* G7v; Záwołał wfzytek lud/ Bog day był zdrow ná długie czáły. *BielKron* 64; Bych ták pánie boże zdrów był. *Mącz*

175c (8); Bodayże Wáfzmość zdrów był/ ląfkawy Práraćie [!] *WyprPl* B4v (2); *WujNT* 3. *Ioann* 2; *PaxLiz* C3v.

»bodajes źle zdrow był« (1): bodaiēs żył w biedzie. Y źle zdrow był *CiekPotr* 75.

»żyw bądźź« [szyk zmienny] (6): żyw bądź nawyźfzy Cefarzu *HistAl* C2 (3); Dariufie Krołu/ ná wieki bądź żyw [in aeternum vive] *Leop Dan* 6/6 (2); *PudłDydo* B2v.

Z przymiotnikami defektywnymi: (po)winien, rad (tu także wszystkie mianowniki rodzaju żeńskiego l. poj., wszystkie mianowniki męskoosobowe l. mn. i wszystkie mianowniki rodzaju męskiego liczby podwójnej) [w tym: komu (315), czemu (71)] (2127): *ZapWar* 1505 nr 2012 (13); *ListRzeź* w. 8; *BierRaj* 19 (3); *MetrKor* 34/135 (17); Rzekł mu záiac/ żółwiu bráćie/ Nieradbych ia twoiey ftráćie *BierEz* L3v (17); *OpecŻyw* 132v (14); *OpecŻywSandP* ktv; *PatKaz I* 6 (5); bo [Maryja] ym była fzywąta tym była pokornyeyfza ftego to baczącz yfz ona nyebądący ku oczyfzyczyenyu pouynna a wífzako fyą vyuyodla *PatKaz III* 135 (6); iac wezmę dzýcyę na fwą pracę zręki moiey vpatrzay go/ ieflic go nye przywýozę [...] nýechay bedę grzechu winýen na wfelki tzas na przetziw tobýe *HistJóz* C4 (2); *TarDuch* C4; *FalZioł* +2v; *BielŻyw* 43 (3); *March²* D2v (2); *BierRozm* 5; *LibLeg* 9/54 (46); *WróbŻółt* tt2v; *RejPs* 173v (23); *ComCrac* 21v (14); *LibMal* 1543/70v (9); *ConPiotr* 32v (5); *LudWieś* A4v; *SeklWyzn* c4 (7); *RejJóz* Qv (11); *SeklKat* L4 (9); *RejKup* m3 (28); *HistAl* E3 (3); *KromRozm I* K (2); *MurzHist* A3 (14); *MurzNT Matth* 23/18 (4); *KromRozm II* v2 (6); *KromRozm III* Q4 (7); *Diar* 97 (21); *DiarDop* 98 (5); *MrowPieś* A3v; *BielKom* F2v (3); *GliczKsiąż* B3 (14); *LubPs* D2v marg (10); *GroicPorz* t4 (35); *KrowObr* 191v (8); to mi fie podoba/ Bochwá ná to powinna fpołu pomniec obá *RejWiz* 65 (23); *Leop* 2. *Cor* 7/9 (11); *UstPraw* G4 (21); *KochZuz* A4v (2); *LeszczRzecz* A6v; *RejFig* Bb6v (4); *RejZwierc* 31v (9); *BibRadz* 1. *Mach* 11/44 (19); *OrzRozm* S2v (20); *BielKron* 233 (69); *GrzegRóżn* K4 (2); *KwiatKsiąż* A; *KochSat* A4v; *Mącz* 77d (63); *OrzQuin* D4 (6); *Prot* A4v (3); *SarnUzn* A2v; *RejAp* 25v (15); *GórnDworz* S6v (33); *HistRzym* 9v (14); *RejPos* 353 (101); *RejPosWiecz²* 95 (2); *RejPosWiecz³* 97 (2); *BiałKat* 203v (10); Nie bądź nikomu winien/ nię [!] będziefz w kłopoćie. *BielSat* D2 (2); *HistLan* B4v (4); *KuczbKat* 5 (9); *RejZwierc* 93 (50); *BielSpr* 51; *KochMon* 20 (2); *WujJud* 143v (19); *WujJudConf* 30v (9); *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* [41⁴] (4); *BudBib* 1. *Mach* 15/8 (3); *HistHel* C3; *Strum* F3 (2); *BiałKaz* Gv (5); *BudNT Hebr* 2/15 (5); *StryjWjaz* A2; *CzechRozm* 121v (30); *PaprPan* Ee4v (3); *KarnNap* B4 (1); A ten ktoby pożyczyl/ niechby był winien dochodu od tych pieniędzy/ ná każdy rok czterzi ábo pięć złotych ábo mniej dáwać *ModrzBaz* 124v (17); *ModrzBazBud* 6 (3); *SkarJedn* 120 (20); *KochOdpr* Cv; *Oczko* A4v (3); Miałt Zydowfkich ofády/ Będą ferdecznie rády/ Pátrząc ná niepoiętę Poftępki twoie święté. *KochPs* 147 (4); iefteśwá fobie krwią powinna: niegodzi fie nam do niezgody przycýzny żadney ćierpieć. *SkarŻyw* 284 (36); *ZapKościer* 1579/64v (23); *KochTr* 5; *MWilkHist* E3; *StryjKron* 682 (4); *CzechEp* 64 (25); *CzechEpPORz* *2v; *NiemObr* 38 (9); *KochFr* 9 (6); *KochWz* 137; *ReszPrz* 105 (2); *ReszList* 151; *WerGość* 229 (3); *WerKaz* 296; *BielSen* 11; *KochPieś* 8; *KochTarn* 73; *PudłFr* 53 (2); *ArtKanc* M3 (2); *BielRozm* 27 (3); *GórnRozm* L4v (14); *KochWr* 17; *PaprUp* E (4); *ZawJeft* 41; *ActReg* 80 (31); *Calep* 268a (2); *GostGosp* 118 (4); *Phil* D (5); *GórnTroas* 21 (5); *KochAp* 11; *KochFrag* 46; *OrzJan* 120 (4); *LatHar* 722 (10); *WujNT* 1. *Ioann* 3/16 (77); *WysKaz* 22 (8); *JanNKar* A2v; *SarnStat* 285 (742); *SiebRozmyśl* C2 (3); *GrabPospR* M2 (5); *PowodPr* 80 (4);

SkarKaz 517b (21); *VotSzl* D4 (11); *CiekPotr* A3 (4); *GosłCast* 33 (2); *PaxLiz* B2v (2); *SkarKaz* 703b (7); *KlonFlis* Ev; *KlonWor* 31 (3); *PudłDydo* B3v; *ZbylPrzyg* A3v (2).

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (11): *ZapKościer* 1581/23v; vřtáviamy áby Krákowłki Kálztelan ná trzech tylko mieyfcách/ [...] był y będzie powinien łady łwé odpráwować [*sua debet et tenetur indicia pertractare JanStat* 425]. *SarnStat* 232; obywatéle [...] Ziemie Wołynfkiéy [...] nie będą áni łá powinni podłéc Exequuciiéy *SarnStat* 1189; tedy ná tymże roku o przereczony zakład dołyc vczynić będzie álbo będą powinni [*satisfacere tenebitur et tenebuntur JanStat* 450] *SarnStat* 1256 (10).

W narzędniku (2336) : *LibLeg* 7/36v (6); *BierEz* F4v (15); *OpecŻyw* 101 (2); *ForCnR* C3v (2); *PatKaz II* 19 (4); *PatKaz III* 92 (10); *Murm* 38; *BartBydg* 213b; *TarDuch* B (4); *FalZioł* I 77d (11); *BielŻyw* 2 (23); *BielŻywGlab* nlb 14; *GlabGad* C2 (4); *KlerWes* A2; *WróbŻołt* H8 (4); *RejPs* 58v (5); *ComCrac* 13 (2); *RejRozpr* I2v; Zda łie łobie być chytrym a on błazen prawy *RejJóz* L7 (5); *SeklKat* A2 (4); Radzibyłmy bys był łzdrowym Zwłáczą na dułfy *RejKup* p7v (4); mam tákiego ducha w łobie/ ktori łmyłłowi memu ták mocnie pánuie/ iż żadnym obyczáiem łpokoinem mié być niedopułzcza *HistAl* Iv; *KromRozm I* B (5); dołyc ci mám i nazbyt/ ku tego ciała pożywiéniu/ ale cié prołzę o chłéb łalki twoiéi przes ktori/ czuié się być vmarłem i przetołz wtak wielkiem łtrachu żywę. *MurzHist* I4v (10); *MurzNT Matth* 7/11 (19); *MurzOrt* B2; *KromRozm II* f (4); *KromRozm III* C5v (12); *GliczKsiqz* C6v (24); Gdyż w pirwłym łwym poczęcyu łáfcye przewrotnemi *LubPs* O3v (17); *GroicPorz* c (6); *KrowObr* A2v (16); *RejWiz* 18v (14); *Leop Lev* 19/20 (68); *OrzList* b3 (5); *UstPraw* H4 (2); Zdać łie ábyś wdzyęcznym był/ kiedyc w gárdło łeia *RejZwierz* 122v (3); Izalim tobie nie rołkazał/ ábyś był mocnym y łtałym? [...] Abowiem Pan Bog twoy ielł z tobą gdziekolwiek poydźielł. *BibRadz Ios* 1/9 (183); *OrzRozm* A5 (27); *BielKron* 15 (43); *GrzegRóżn* B2 marg (9); *KwiatKsiqz* A3 (18); *Mqcz* 9b (68); *OrzQuin* B (20); *Prot* A2 (4); *SarnUzn* F4v (3); *SienLek* 14v (4); *LeovPrzep* b3 (5); *RejAp* 21v (12); *GórnDworz* C2 (85); *HistRzym* 40v; iáko ten kres trudno kto przelkoczyc ma/ áby był práwie vbogim w duchu/ ták iáko nas Pan vpomináć raczy. *RejPos* 264 (48); *RejPosWiecz*² 93v (2); *RejPosWiecz*³ 98 (3); *BiałKat* 31 (8); *GrzegŚm* A4 (7); *KwiatOpis* Bv; *HistLan* A3v (6); *KuczbKat* 10 (23); *RejZwierz* 5 (26); *BielSpr* 25 (2); ktori [*Pan Chrystus*] bywłzy bogáтым/ dla nas łie vbożuchny^m národzić z pány cżyłtey raczył *WujJud* 143v (18); *WujJudConf* 95v (7); *RejPosRozpr* c2v; *RejPosWstaw* [21²] (8); *BudBib* B3 (32); *MycPrz* I [A3] (5); *WierKróc* A3 (6); *BiałKaz* B (2); *BudNT* 1.Cor 9/19 (5); *StryjWjaz* A2v; *CzechRozm* 4v (85); *PaprPan* E4v (8); *KarnNap* Bv (5); *ModrzBaz* 8v (50); *SkarJedn* 57 (13); żaden ztych/ ktorzy ná tákie lekárłtwá łye vdawáią/ ták opułciálem nieielł/ áby przy łobie závždy kogo dla połługi niemiał *Oczko* 18v (9); *Calag* 79b (18); *KochPs* 16 (4); *SkarŻyw* A3v (121); *KochTr* 15 (2); *MWilłHist* I3 (3); *ZapKościer* 1580/4v (3); *StryjKron* 71 (11); *CzechEp* 12 (58); *CzechEpPORz* **3; *KochJez* A2v; *NiemObr* ktu (27); *KochFr* 82 (4); *KochBr* 152; *KochMRot* B2v (2); *ReszPrz* kt (7); *ReszHoz* 117; *ReszList* 149; *WerGołc* 213; *WerKaz* 288 (2); *BielSen* 10; *KochPieł* 14 (3); *KochSob* 68 (2); *PudłFr* 28 (2); *ArtKanc* A5 (23); *GórnRozm* B (20); *KmitaPsal* Av; *KochWr* 32; *PaprUp* Bv (7); *ZawJeft* 25 (2); *ActReg* 31 (8); *Calep* 4b (7); *GostGosp* 6 (2); *GostGospSieb* +3v (2); *Phil* E2 (16); *GórnTroas* 10 (3); *KochCn* B4v (2); *GrabowSet* N2 (12); *KochFrag* 42; *OrzJan* 13 (8); *OstrEpit* I; *LatHar* 87 (27); *KołakCath* A2;

KołąkSzczęśl B2v (4); *RybGęśli* C3v; to iedno wiem/ iż bywłszy ślepym/ teraz widzę. *WujNT Ioann* 9/25 (199); *WysKaz* 5 (18); *JanNKar* A4v (3); *SarnStat* 5v (29); *SiebRozmyśl* F3 (4); *GrabPospR* K3v; *KlonKr* A3v; *KmitaSpit* B (2); *PowodPr* 7 (16); *SkarKaz* 3b (29); *VotSzl* D2; *CiekPotr* 19 (17); *CzahTr* A3 (7) *GosłCast* 18 (8); *PaxLiz* C2 (3); Biádá wam ktorzyście w oczách wálznych mądreimi *SkarKazSej* 658a (18); *KlonFlis* E (2); *SapEpit* A4v (2); *KlonWor* 25 (3); *SzarzRyt* A4v (8).

W zdaniach z podmiotem: to (3): iż to co łie s ciebie národzi będzie łwięty *RejPos* 20v; wđdy łłyżyzł iáko było ták zátwardziáke łerce iego: á to był łwięty *RejPos* 120v. Cf *komu, u kogo*.

komu (223), *u kogo* (44), *czemu* (39), *na kogo* (1) [w tym: w zdaniach z podmiotem: to (1)] (307): *BierEz* B4v; *BielŻyw* 64; *RejPs* 101 (2); *LibLeg* 11/14 (2); *RejJóz* F5v; *SeklKat* Hv; iż on był pirworodnym v mátki łwey *KromRozm II* r4v; *Diar* 74; *BielKom* G6; *GliczKsiąż* O2; *LubPs* B4v (11); *GroicPorz* gv; *KrowObr* 131 (3); *RejWiz* 133; *Leop Gen* 26/5 (3); *RejFig* Ee2v; iż niemáłz nic coby przez łię było nieczyłtego/ iedno themu ktory mnima co być nieczyłtym/ tho iemu nieczyłtym ieft. *BibRadz Rom* 14/14 (46); *OrzRozm* A2v (6); *BielKron* 128 (10); *Voluntatem et benevolentiam erga aliquem suscipere. Dobrotliwym y łaskawym na kogo być. Mącz* 36c (7); *OrzQuin* Q3 (2); *SienLek* 95; *RejAp* AA3v; *GórnDworz* B8 (7); *HistRzym* 120; *RejPos* 130 (15); *KuczKat* 116 (3); *RejZwierc* 22 (7); *WujJud* 51 (2); *WujJudConf* 124v; *RejPosWstaw* [21²]v (3); Bo oczy Iehowy przepátruia włzytkę ziemię/ áby łię okazał być moznym v tych ktorzy przy nim z práwem łercem zołtáwáia *BudBib* 2.Par 16/9 (6); *MycPrz* I C4v (2); *Strum* B; *BialKaz* H3; *BudNT* 1.Cor 9/21 (2); *StryjWjaz* A2v; *CzechRozm* 60v (9); *PaprPan* T2v (2); *KarnNap* Dv (2); *ModrzBaz* 19 (13); *SkarJedn* 193; *KochOdpr* A4; *KochPs* 26 (2); *SkarŻyw* 28 (11); *StryjKron* 667 (2); *CzechEp* 122 (10); *KochFr* 31 (2); *KochJez* A3; *ReszPrz* 36; *WerGość* 204; *KochPieś* 53; *PudłFr* 16; *GórnRozm* A3v; *KmitaPsal* Av; *KochWr* 36; *PaprUp* B2v (9); *ActReg* 25 (3); *GrochKal* 4; *Phil* F2; *GrabowSet* B3v (9); *KochFrag* 22 (2); *OrzJan* 66 (2); *LatHar* 329 (3); *KołąkCath* B3; *WujNT* 132 (27); *WysKaz* 45; *SiebRozmyśl* C4; *SarnStat* 41 (2); *KlonKr* F2; *PowodPr* 43 (2); *SkarKaz* 83b (6); *CiekPotr* 11 (8); *GosłCast* 36 (2); *PaxLiz* A2v; *SkarKazSej* 668a (3); *PudłDydo* B; *SzarzRytLeśn* ktv.

Szeregi złożone z form różnych czasów tej samej osoby (5): gdyż [Jezus Chrystus] zówždy był y ieft rownym w łpołeczności Bołtwa Bogu Oyco łwoiemu *RejPos* 326v (2); Powiedziáeš iż był/ á iuz nie ieft dołkonáłym/ przeto iż iuz zwiotłzał *CzechRozm* 82v; *LatHar* 77; Dłatego iłz chudziná niebył, y dzis nie ieft Złofliwym: chciałbym iego vbołtwa ráutowáć. *CiekPotr* 23.

Przysłowia: bliźłza ieft Kózulá niźli łukniá. *CiekPotr* 86.

Bogáłzyc ieftł wolny nędznik/ Niźli bogáty niewolnik *BierEz* R2.

łzalení łą/ przes łen bogátymi. *OrzList* f.

iełłiś bogáłzcy nie wzgardzay chudłzego. *PaprPan* B3v.

Dobráć ieft máiętność temu kto niema grzechu w łumnieniu *Leop Eccli* 13/30.

Lepiej być dobrym s cnoty niź s łtráchu. *RejZwierc* B3.

Zyłku z częgobykolwiek był/ dobry zapách ieft. [Lucri bonus est odor ex re Qualibet.] *ModrzBaz* 54.

Dobry nie może być tylko łam łobie/ Bo łie przygodzi drugiemu y tobie. *RejZwierc* 222.

Górlzy ieft zdraycá domowy/ Niźli nieprzyiáciel iáwny *BierEz* R4; *BielŻyw* 170.

Lepfza ieft cnotá w kłopocie/ Niżli niecnotá we złocie *RejZwierc* [233]a.
Lepfzyć pacierz ieft po dobrej woli/ Niż s kęłym wárkoczem poniewoli *BielKom* G4.
Lepfza ieft poślufzność niż ofiárá *BielKom* G2v.
Lepfzać ieft zgodá z fąsiádem/ Niżli zwycięstwo z nakładem *BierEz* Ov.
BierEz L4v; *RejKup* q5; Mędrfzy ząwždy ieft Polak iák mowią po szkodzie. *StryjKron* 632; Obácź Polaku: á bądź przed szkodą mądry. *PowodPr* 84 marg.
Kto fłucha pochlebce/ mądry być niechce. *BierEz* S4.
Kto się niewiáftom da rzádzić/ Ten ci nie może mądry być *BierEz* Mv.
Millfza ma być káždemu/ włáfná fławá fwoiá. *RejZwierz* 29.
Bezpieczność z vboftwem millfze ieft niż bogactwo zftlichem. *BielŻyw* 68.
RejFóz D; dokądeś młody/ Vżiy świátá zá czáfu/ y piękny fwbody. *KochFr* 52.
Niefzczęlny to ieft co w márnym próżnowániu čás tráci. *RejZwierc* B2v, 160v.
Ale kto ieft pokornieyfzy/ Tenći bywa przeftpiecznieyfzy *BierEz* K.
Komuś powinnieyfzy/ temu pierwey pomagay. *BierEz* L4v.
Nauka głupiemu nie pożiteczna nie ieft *BielŻyw* 139.
próżna iefth ná ftronie zwádá/ gdy nie będzie domá rádá. *RejZwierc* 162v.
Nyewftydliwa zoná pfu rowna yeft *GliczKsiqz* P6.
Bo powiedaią iż Kozy Nierady by wiecz na wozy *RejKup* v3v.
Bocz nie ząwždy mogą być wftytkim rowne gody *RejFóz* K4v.
Rzadkieć ieft Czo dobre iefth. *BielŻyw* 130.
Ofyel kędy fyth może być/ támo ná to myelcye ma idź. *March*¹ A3v.
RejZwierz 112; tym fpołobem y wilk fytem będzie/ y baran cátem/ iáko dawno mowią *OrzRozm* O; *HistLan* C4; *GrabPospR* Nv; *VotSzl* E2v; iáko ono pofpolicie mowią/ coby był wilk fyt/ y owcá cáła. *KlonWor ded* **2.
Nie toć ieft fzczęlny co fiedzi we złocie/ Poleruie fie cnotá przy kłopocie. *RejZwierc* 229.
Wielka ieft świebodá/ bez złego fąsiádá. *BierEz* P3v.bibl Sługá nie iefhci więczfzy nád páná fwego *BibRadz Ioann* 13/16; *WujNT Ioann* 15/20 (2).
aby mali corui, malu^m ouum ząwždy było [*kalka łac.; Adalberg: Ze złego ptaka złe potomstwo*] *CzechEp* [407].
Frazy: »Boże (Panie) bądź miłościw(y)« [*w tym: komu (35)*] (37); *MurzNT Luc* 18/13; *KrowObr* 171v; *OrzList* b3v; Celnik záfię ftánawfzy zdáleká/ [...] tłukł pierśi fwe/ mowiac/ Boże bądź miłościw mnie grzeftznemu [*Deus propitius esto mihi peccatori*], *BibRadz Luc* 18/13 (3); *Mqcz* 83d; *RejPos* 33 (4); *KwiatOpis* B2v; *KuczbKat* 420; *BudNT Luc* 18/13; *SkarŻyw* 250 (2); *WerKaz* 288; *ArtKanc* 116; *GrabowSet* Cv; *LatHar* 98 (17); *WujNT Luc* 18/13.
»zdrow bądź (a. niech będzie, byście zdrowi byli)« = *witaj; ave Vulg* [*szyk zmienny*] (393); *BierRaj* 20; *BierEz* Q4; *OpecŻyw* 172 (11); *PatKaz I* 8; *RejPs* 16 (73); Zdrowas Maria/ łáski pełna/ Pan ftożą *SeklKat* Cv (2); *HistAl* A2v; *KrowObr* 162 (3); Wfzedfły tedy Angioł do niey/ rzekł: Zdrowás łáski pełna/ Pan ftożą *Leop Luc* 1/28; Latine salve, Bądź zdrów *Mqcz* 50c (2); fláchćic iádąc po morzu/ wyźrzawfzy iego/ rzekł kniemu, Zdrow bądź Apollonie krolu. *HistRzym* 11 (10); *BudNT*

Matth 27/29; KochDryas A2; SkarŻyw 119 (3); Vkazał fię napierwey Máriey/ niezapomniał fwey mátuchny miłey/ ták ią pozdrowił/ zdrowá bądź Pánno *MWilkHist G3v; KochFr 55; CzechEp 229; ReszHoz 167; ArtKanc A5 (2); LatHar 281 (271); WujNT 194; SiebRozmysł F2v; Pán. O moy oycze, ó oycze, witay zdrow Z tey drogi. (-) Zdrow bądź fynu. CiekPotr 90; DObry wieczor W.M. moy Pánie Doktorze/ [...]* (—) BYście zdrowi ná długość w zaiem Pánie brácie *PaxLiz B4v.*

Zwroty: bibl. »być (nie)godzien (a. (nie)godny), dostojen (a. dostojny)« [w tym: aby (23), czego (20), kogo (2), by (2), komu (1), żeby (1)] [szyk zmienny] (70 : 24): BierRaj 23v; March¹Wiet Av; Panie nie ieftem dóftoien abys wfledl w dom móy/ ale tylko rzeczy flowem/ a będzie zdrow fluzebnik moy. OpecŻyw 42v (3); PatKaz II 37v (2); PatKaz III 153 (3); vczynki złych będą prózne y też bez zapłaty bo oni fą doftoyni wieczney męki. WróbŻołt B2; RejPs 35 (2); HistAl I5v; MurzNT Ioann 1/27; GliczKsiąż M5v; LubPs aa5v; KrowObr 83v; ia ieftem namnieyły z Apofthołow/ ktorym nie iefł godzien [qui non surn dignus] by mię zwano Apofthołem bom prześládował kościoł Boży. Leop 1.Cor 15/9 (3); BibRadz 1.Cor 15/9; OrzRozm P4v; BielKron 143v; OrzQuin D2 (2); GórnDworz Cc2v (2); HistRzym 18v (3); RejPos 46v (9); BiałKat 28v; BudNT Luc 3/16 (5); CzechRozm 257; SkarJedn 92; Pánie moy/ doftoyni nie ieftem/ ábyś wfzedł w dom moy SkarŻyw 36 (11); CzechEp 184 (4); ReszPrz 7; KochProp 3; PaprUp K2; LatHar 103 (12); WujNT Luc 7/6 (13); GrabowSet Iv (3).

»być łaskaw(ym)« [w tym: na kogo (95), komu (11), na co (8), czemu (2), nad czym (1)] [szyk zmienny] (126): abadz łaskaw nad mnoftwem złołcy náłfey. BierRaj 23 (2); BierEz Q; ForCnR Cv; RejJóz Cv; MiechGlab 48; LibLeg 7/35v (7); WróbŻołt 124/4 (2); RejJóz Cv (3); SeklKat A3; BielKom B2; GliczKsiąż Cv (6); KrowObr 62 (2); Leop Num 32/5 (2); A tákżeś to łáfkaw [Ista est misericordia tua] ná przyiaćielá fwego iżeś z nim nie fzedł? BibRadz 2.Reg 16/17 (4); BielKron 35 (27); KochSat Bv; Mącz 71d (6); Bog Oćiec záfwe iefth miłofierny y łáfkawy fwoim GrzegRóżn [F3]v; Prot Dv (2); żeby tá páni/ dobrze byłá łáfkawfza Dworzáninowi nie młodemu GórnDworz Mm3 (5); HistLan C4v; RejZwierc Aaa; BielSpr 43v; KochList 3; BudBib C4 (2); BiałKaz L4v (2); CzechRozm 80v (5); ModrzBaz 121v; Przeto bądźcie łáfkawi ná pokoy funnienia fwego SkarJedn 366 (2); Ty bądź łáfkaw méy próbie. KochPs 56 (9); SkarŻyw 180 (3); StryjKron 467; NiemObr 61; KochFr 20 (3); Odpuść kaźń [...] A tę ofiarę przyymi/ y bądź iéy łáfkawem ZawJeft 47 (3); ActReg 164; Calep 411a; KochFragJan 4; WyprPl B4v; KmitaSpit Av; SkarKaz 161a; CiekPotr 15; CzahTr A3v (4); KlonFlis H5; KlonWor 4; ZbylPrzyg B4v.

»być miłościw(ym)« [w tym: komu (39), czemu (7), nad kim (2)] = misereri, propitium esse Vulg [szyk zmienny] (62): OpecŻyw 108 (3); ForCnR D3; WróbŻołt pp3v; RejKup r8 (3); miéi vfanié/ a bóg tobie miłościw będzie. MurzHist K2v (3); A rácz łam być miłościwym odkupyenim moim LubPs cc (2); KrowObr 152v; Leop 2.Par 7/14 (6); BibRadz Hebr 8/12 (9); BielKron 322 (3); HistRzym 20v (3); RejPos 120; RejPosWiecz³ 98v; WujJud 98v (2); BiałKaz N; niech oświeći Pan oblicze fwoie nád tobą/ niechći będzie miłościw CzechRozm 200 (2); SkarŻyw 263 (2); ArtKanc P3v (6); GrabowSet O4v (2); BOże rácz być miłościw mnie grzełznemu. LatHar 54 (9); WujNT Rom 9/15.

»[ileś] lat star być« = liczyć ileś lat (1): tákałz mi to łáfkę Pan moy okáże/ iłz mnie fłarcowy ftoletnemu fyna dáć/ á Sára dziewiećdziefiąt [!] lat fłará bądźć/ rodić ma? SkarŻyw 285.

»być zeszył(m) (a. podeszyłm) w leciech« = *procedere in diebus Vulg* [szyk zmienny] (8): *Leop Luc* 1/7; á Iozue fie był ftárzał y był zefzłym w leciech. [*et Iehosuah senuit et venit in dies*] *BibRadz Ios* 23/1; *BielKron* 191 (2); *BiałKaz* I4v; A Kniáz Giedrus y Holfza, ftárfzy Brácia iufz byli w leciech zesšli/ y więcey do rády domowey niż do zwády woienney/ ípołobni. *StryjKron* 360; *WujNT Luc* 2/36 (2).

»być żyw, żywy(m)« [szyk zmienny] (583): *BierRaj* 19; *BierEz* I3v (7); *OpecŻyw* 14 (12); *OpecŻywPrzedm* C4; *PatKaz III* 143; *ZapWar* 1529 nr 2475; *HistJóz* C4 (3); *BartBydg* 171b; *FalZioł* IV 29d (9); *BielŻyw* 21 (35); Czemu gdi ferce bywa obrażono abo mozg człowiek nie może być żyw. *GlabGad* B4 (5); *MiechGlab* 36; *LibLeg* 7/41; Miltzącego tżłowieká/ y też ícichey wody/ záváfse fie ítrzeż pokiś żyw *March*³ V7 (2); *WróbŻołt* 103/33 (7); *ComCrac* 16; *LibMal* 1544/83v (4); *RejRozpr* C2v (2); *RejJóz* M8v (3); Czci oyca twego y matkę chcefzli dlugo być zyw naziemy. *SeklKat* G4v (9); *RejKup* b5 (7); *HistAl* H4v (4); *MurzHist* C3v (4); *KromRozm III* D3 (4); *BielKom* E3v; *GliczKsiąż* C8 (9); *LubPs* Hv (9); *GroicPorz* ff4 (2); *KrowObr* 28v (2); Y íako poczćiwie żyw ma być człowiek práwy. *RejWiz* 109v (4); *Leop Deut* 5/26 (26); *OrzList* e4; *RejZwierz* 10 (6); Był tedy żyw Adam íto y trzydzieści lat *BibRadz Gen* 5/3 (54); *OrzRozm* V2 (2); *BielKron* 2 (57); *GrzegRóżn* Nv; gdyż fie czełto będąc żywymi wzbroi okazowali/ tedy też to zacześć łobie niemałą poczytali/ gdy wniew wgrob włożeni bywali. *KwiatKsiąż* N3; *Mącz* 100d (11); A tak nie nádzieway fye/ pokiś ty żywym íeft/ [...] zá pílmá fwe zápláty iney/ íedno miérźiączki á gniewu. *OrzQuin* E2 (2); Abowiem człowiek ktory nie chce źwierzęciem być/ tedy íeft żyw poki Rozumu wżywa *SienLek* 11 (6); *RejAp* 16 (15); *GórnDworz* B8 (6); *HistRzym* 30v (16); *RejPos* 27 (25); *RejPosWiecz*² 91; *RejPosWiecz*³ 98v; *BiałKat* 28v; Żyw był Adam Dźiewięć íet lat y trzydzieści/ A pothym vmárł. *GrzegŚm* 2 (6); *HistLan* Ev (2); Natrudnieyíze rzemieńłto náuczyć íye dobrze żyć/ [...] Bo żywym być vmie to y woł/ y krowá. *RejZwierc* 158v (26); *WujJud* 56v (2); *WujJudConf* 137v; *RejPosWstaw* 41v (2); *BudBib Gen* 25/6 (8); *HistHel* B3; *MycPrz* I Bv (2); Tołz vczył Izáias [...] Będą żywimy vmárly twoy *BiałKaz* D4v (4); *BudNT Mar* 16/11 (3); *CzechRozm* Av (7); *PaprPan* B3 (7); *KarnNap* B4v; *ModrzBaz* 3 (3); *SkarJedn* 291 (3); Y będę íye ítrzegł/ pókim żyw/ wízelákiéy złości. *KochPs* 24 (6); *SkarŻyw* 14 (27); *KochTr* 15; *MWilKHist* Bv (3); *ZapKościar* 1582/32v; *CzechEp* 225 (2); *NiemObr* 175; *KochFr* 42 (2); *KochMRot* A2v; *KochMuza* 28; *KochWz* 137 (2); *ReszPrz* 106; *ReszList* 177; *WerGość* 209 (7); *BielSjem* 31; *KochPieś* 21; *KochSob* 62 (2); *PudłFr* 22 (2); *ArtKanc* Q14v; *GórnRozm* B (2); *PaprUp* L2v; Człowiek/ do niemych kłoców nákloniony: Sam żywym będąc/ cześć dáwał mártwému *ZawJeft* 18 (2); *ActReg* 23 (6); *GostGosp* 36; *GostGospSieb* +2 (2); *Phil* B4; *GórnTroas* 63; *GrabowSet* I3v (4); *OrzJan* 36; *LatHar* 510 (4); *RybGęśli* B3v; Kto w mię wierzy/ choćby y vmárł/ żyw będzie [*etiam si mortuus fuerit/ vivet*]. *WujNT Ioann* 11/25 (10); *JanNKar* G; *SarnStat* 12 (8); *KmitaSpit* A2 (2); *SkarKaz* 161a (3); *CiekPotr* Cv (3); *PaxLiz* O4v; *ZbylPrzyg* ktv; Zwyczáie/ dom/ vrodę/ kiedym byłá żywą/ Kto znał moię/ muśiał mię ładźić zá ízczeńsiwą. *SzarzRyt* Dv.

W dopełniaczu (691) :

W zdaniach z podmiotem: co, to, nic [w G sg n] (667): *LibLeg* 11/139v; A czemuś nie kupił tego/ Coby było nalepízego. *BierEz* D (4); *OpecŻyw* 187v (2); *PatKaz I* 10; *PatKaz III* 127v (2); *FalZioł* IV 31a (5); *BielŻyw* 8 (8); nad człowieka nic nie íeft flachetnieyízego *GlabGad* A5 (7); *BierRozm*

14; *WróbŻółt* 85/8; *RejPs* 22 (9); *RejJóz* E8 (5); *RejKup* y2v; *HistAl* G (3); *KromRozm I* N4v; *MurzHist* H2v (2); *MurzNT* 56 (6); *KromRozm II* g3 (3); *KromRozm III* B6v (3); *Diar* 24; *DiarDop* 119; *GliczKsiąż* A3 (10); *LubPs* Ov marg (2); *GroicPorz* A3 (5); *SeklPieś* 19; *KrowObr* B2v (13); Bo co ieft pięknieyłego gdy żoná pocźciwa/ Cnotliwemu mężowi zówždy wierna bywa. *RejWiz* 42v (35); *Leop Lev* 19/15 (21); *RejFig* Dd3v; *RejZwierz* 1v (11); *BibRadz I* 3 marg (20); *OrzRozm* A2; *BielKron* 2v (12); *GrzegRóżn* K3; *KochSat* C2; *KwiatKsiąż* D4v (3); *Mącz* 91c (11); *Prot* D4 (2); *SarnUzn* C (2); *LeovPrzep* C3; *RejAp* AA2 (7); *GórnDworz* C6 (12); *HistRzym* 11; *RejPos* 7 (32); *RejPosWiecz*³ 99v; *GrzegŚm* 28 (2); *KuczbKat* 35 (5); *RejZwierz* A5 (31); *RejZwierzPodw* 183v; *WujJud* A6 (3); *WujJudConf* 144v; *RejPos* Wstaw 22 marg; *BudBib* B (7); *HistHel* C4v; *MycPrz* I A2v; *WierKróc* A3; *BiałKaz* A4v (4); *BudNT Matth* 20/7 (2); *CzechRozm* 3 (18); *ModrzBaz* 7 (21); *ModrzBazBud* 6; *SkarJedn* 117 (4); *KochPs* 72 (2); To było w nim nadziwnieyłego/ iłz będąc na pułczy wychowány/ bárzo fię luckim/ rozmownym/ y łagodnym włzytkim gościom ftáwił *SkarŻyw* 58 (14); *StryjKron* 672; *CzechEp* 28 (14); *CzechEpPORz* **3; *NiemObr* 90 (2); *KochDz* 108; *ReszList* 154; *WerKaz* 275; *WisznTr* 33; *BielSjem* 9; *KochPieś* 9; *ArtKanc* A5 (14); *GórnRozm* Av (2); *PaprUp* K3v; *ActReg* 40 (3); *Calep* 679b; *Phil* E2 (8); *ZapKościar* 1588/78; *GórnTroas* 65; *GrabowSet* Iv (3); *OrzJan* 90; *OstrEpit* A4; *LatHar* 367 (8); *KołakCath* C5v; *KołakSzczęśl* A3v; *WujNT* 5 (53); *WysKaz* 7; *SarnStat* 64 (11); *PowodPr* 3 (2); *SkarKaz* 385a (6); *CiekPotr* B4v (2); Ia iuz teraz odchodzę od was z tego gmáchu. Bym co bydź nalepźzego [...] / Doftáć mogła *GosłCast* 39 (3); *PaxLiz* D3v; *SkarKazSej* 668a (4).

komu (79), *czemu* (20), *u kogo* (17), *u czego* (1): *LibLeg* 10/152v; *BierEz* O3; *OpecŻyw* 147v (3); *PatKaz III* 116v (2); *BielŻyw* 37 (4); *RejPs* 107v; *MurzHist* P2; *Diar* 73 (2); *DiarDop* 119; *LubPs* P marg (4); Bo v Páná nie ieft nic nigdy ták frogiego/ Iedno kto lekce wáży łwięte łpráwy iego. *RejWiz* 161v (4); Izali v mnie co trudnego być może? mowi Pan załtępow. *BibRadz Zach* 8/6 (4); *KwiatKsiąż* D2v (3); *OrzQuin* M3v (2); *RejAp* AA6; *GórnDworz* Aa6 (2); *RejPos* 40 (10); A thák człowiekowi nic nie ieft drofźzego iáko czás *RejZwierz* 62v (19); *BielSpr* 4v (2); *WujJud* 29 (2); *BudBib Eccle* 2/3 (2); *WierKróc* A3; *BiałKaz* C2v; *BudNT* A3; *CzechRozm* 2v (6); *ModrzBaz* 25v (10); *Oczko* 15 (2); *SkarŻyw* 213 (2); *CzechEp* 78 (4); *WerGośc* 203; *GórnRozm* Fv; *ActReg* 137; *GostGospSieb* +3v; *Phil* D3; *WujNT Matth* 17/20 (5); *JanNkar* D2v; *SarnStat* 13 (2); *SiebRozmyśl* E2v (2); *PowodPr* 65 (2); *SkarKaz* 160a (2); *SkarKazSej* 665a.

Szeregi złozone z form róznych czasów tej samej osoby (2): iž nie inłzego nigdy nie ieftł ani będye ani milłzego ani płatnieyłego v niego. *RejPos* 187v; *CzechEp* 367.

W zdaniach, w których podmiot zawiera skupienie członu liczebnikowego z rzeczownikowym w dopełniaczu (ewentualnie z elipsą członu rzeczownikowego) (13): Ale ieftli fię oboie rozgniewacie/ izaliście nie oboie lutościwych? *KrowObr* 164v; *Leop 2.Mach* 4/42 (2); Y byli oboie nágich: to ieft Adam y żoná iego *BibRadz Gen* 2/25; *BielKron* 1v; drugié dwoie tułowów łą grubłzych *SienLek* V; A włzákož [...] ten to świat (ktoremu wiele ich posłufznych ieft) przeciw temu łzembrze mowiac/ niemożemy służyć Bogu y pieniądzam *HistRzym* 6v; *RejPos* 295 (3); *BudNT Matth* 21/2; A wđdy w onym ludźie Izráelłkim/ [...] wiefłza częśc ludźi byłá niezbożnych *CzechRozm* 184; A pięć z nich było głupich/ á pięć mądrych. *WujNT Matth* 25/2.

W znaczeniu dzierżawczym (przymiotnik występuje w funkcji rzeczownika) (5): A zebranie złościwych Itára fie ząwždy/ áby náwlfem wyglądził/ bo fprąwiedliwych ieft ziemią *RejPs* 56; Tákci tá wolność tylko ieft możnieyfzych. *ModrzBaz* 141; Złych zewfząd pełno/ kiedy władza ieft złośliwych. *KochPs* 17; *NiemObr* 90; A Bog nie ieft vmárłych ále żywych. *SkarKaz* 118b.

Po przeczeniu (2): O tim Democricie pişą biřtorici iż on żadnej rzeczy na fwiecie pewney nie mienił być ani trwałey *BielŻyw* 66.

komu (1): Przepuřciemyli to tey dziewici tako choditz/ a nieprzymufimy iey nám pořlufńney bytz *OpecŻyw* 4.

Przysłowia: bibl. Dąycież Cefarzowi tzo ieft cefarzowo/ a tzo ieft bożé⁸⁰ bogu, *OpecŻyw* 75; *TarDuch* B7v; dąycie co ieft Cefárkie Cefárzowi/ á co Boże Bogu *BielKron* 203;

Abyfmy tu nie dármo vżywáli chlebá. A co ieft Krolewfkiego Krolowi wrořili *Prot* C3; *RejPs* 46v (3); *LatHar* 128. [ogółem 7 r.]

W celowniku (w konstrukcji *D cum inf*) (12) : powiadał też ze řlufzniey ieft w řwych rzeczách řkąpemu być niż z řzkodą czudzą řilku patrzyc. *BielŻyw* 65 (2); a tam na tim zamkv na Camienczv trzeba bicz Starořcie zawřdj trzeřwiemv. *LibLeg* 11/60v; *BielKron* 183v; Ząwždy trzeba być gotowemu. *RejPos* 6v *marg*; Nu niech to iuz ták bęđdzie iáko mowifz/ że fie mnie wiernemu bęđąc/ nie godźi nie tylko krzywd moich włáfnych mřćić/ [...] ále też y cudzych *CzechRozm* 246; *GosřCast* 39.

Zwrot: »żywu być« [w tym: *komu* (2)] (5): Wybornie ieft wten czas vmrzeć gdyż fie nawięcey chce żywu być. *BielŻyw* 144; rzekł im [*Aleksander*] prořcie ocz chcecie á dam wam, á oni rzekli, day nam wiecznie żywu być. *BielŻyw* 160 (5).

W bierniku (jako drugi biernik w konstrukcji *A cum inf*) [w tym: *komu* (44), *czemu* (13), *u kogo* (1)] (402) : *OpecŻyw* [79v] (11); *OpecŻywList* C2v; *ForCnR* A4v (2); *MetrKor* 40/174; *PatKaz II* 47v (3); *ZapWar* 1528 nr 2457 (2); *PLinius* [...] powiada banie być podobne ogorkom w włořwořciach [!] *FalZioř I* 39c (8); Wiedz fie być řmiertelnego, przeto nie pokładay řobie řywota długego. *BielŻyw* 20; *GlabGad* Mv (2); *March²* D3; *LibLeg* 7/37 (5); ábych ofiárował pánu řwemu tákie ofiáry iákie bych rozumiał być naprzyemnieyfše iemu. *RejPs* 83v (2); *SeklWyzn* d2 (4); *LibMal* 1552/167 (3); *SeklKat* Fv (2); *RejKup* e5; *HistAl* K (7); *MurzHist* S2v (4); *KromRozm II* x2v (2); *Diar* 68 (2); *DiarDop* 10 (2); *GliczKsiąż* A4 (6); *LubPs* ddv; ktory bol powiáđią być okrutny *GroicPorz* iiv (7); *KrowObr* 230 (7); *RejWiz* 174v; A iefliż rozumieřz prorocthwo řwe być prawdziwe/ niezwielfay thwarzy řwey *Leop Judith* 6/5 (8); *UstPraw* B3v (2); *RejZwierz* 54v; *BibRadz Is* 53/4 (6); *OrzRozm* D (3); *BielKron* 129 (63); Iż iefli mnimaćie być Bogá niepłodnego/ Toć piřmo řwięthe řkláma *GrzegRóżn* Ov; *KwiatKsiąż* A3v (2); *Mącz* 55b; *OrzQuin* I2 (6); *LeovPrzep* a4 (2); *RejAp* 129 (3); *GórnDworz* C5v (15); *RejPos* 76 (16); *BiałKat* 231 (3); *Grzegřm* 17; *HistLan* A2v; *KuczbKat* 430 (5); *RejZwierc* 266v (2); *BielSpr* 67v (5); *WujJud* 105 (5); *WujJudConf* 179v (9); *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* 42 (2); *BudBib Sap* 3/2 (2); *BiałKaz* G4 (3); *BudNT* B2v; *CzechRozm* 266v (13); *PapřPan* S2 (3); *KarnNap* A2; *ModrzBaz* 15v (24); *SkarJedn* 289 (2); *Oczko* 30v (3); *SkarŻyw* 243 (5); Y inřzy też weń wierzący. Przed řmierćią y męką iego Mnimáli go być wielkiego. *MWilkhHist* B2v; *StryjKron* 437 (6); *CzechEp* 222 (4); *NiemObr* 74 (2); *KochMRot* B3v; *ReszPrz* 10; *WisznTr* 9; *ArtKanc* Kv; *GórnRozm* A3; *PapřUp* Lv (2); *Zawřeft* 12; *ActReg* 46 (9); *Calep* 863b; Czým dał znać być prawdziwą řentencyą Solonową/

ktory nikogoy nie łądził być łączęfliwym przed śmiercią. *Phil N (4); OrzJan 74 (3); LatHar 105 marg (2); KołakCath Cv (2); KołakSzczęśl A3*; á członkom ciááá ktore mniemamy być niepoćciwfe/ tymże wietłzey poćciwości przydawamy *WujNT 1.Cor 12/23 (11); WysKaz 38 (2); SarnStat 852 (34); PowodPr 18; CzahTr C3 (2); KlonWor 69*.

Połączenie przy- ze stopniem wyższym przymiotnika o końcówce *-ym, -em (20)*: TO ziele lifthi ma iako by iagły zdiurkowane/ [...] á łą przy czyrwieńszym/ kwiatki ma zwierzchu żółthe *FalZioł I 69a, 50a*; Sąć wpráwdzie niektore wnim [*w liście*] mieśca przytrudnieifzem wżakże ich niewielé. *MurzHist Sv*; Wyfzłá páni s páłacu by fie roświećilo/ *Aż iákoś przyftráfzniefzym/ ná nie pátrzyć* było. *RejWiz 25v*; Powiedzyał mu Pbilozoph/ thák wiedz miły brácie/ Chociay tho przytrudnieifzym węzeł będzie ná cie. *RejWiz 116v*; A iefliby po zeprániu było ono mieśce trędu przyciemnieifym [*Sin autem obscurior fuerit locus leprae*]/ oderznie y oddzieli ie od całe⁸⁰. *Leop Lev 13/56*; gdzie były przy trudnieifzym fłowá/ y węzłowáte sentencie ábo czáátki/ chcąc áby wždy fie łącwiefzymi zdály/ tedychmy przydawáli fłowá niektore *BibRadz I *5v; Mącz 5b*; ábo y owo drugie [...] nie powiedziáło fie dla thego/ iż iefł przyfprofniefzym. *GórnDworz B4v*; iefcže lepiej żeby był throfzkę przymnieifzym/ niż ma przeysć wielkością wżytki ludzi *GórnDworz E*; [*ta*] będąc throfzkę przyłákomfzym/ połknęłá on ogień *GórnDworz M8v*; To było przyośtrfzym/ á bez przyczyny wżczknienie/ á káždemu iednookiemu toż by fie powiedzieć mogło. *GórnDworz Q, F5v, X4; RejZwierc 176, 9v; LatHar 514; WujNT 17*.

komu (2): Przyćiefłym tho było Abráhámowi [*Dure accepit hoc Abraham; PolAnt: Et malum fuit verbum in oculis Abraham*] (fłyflec) o fynu fwoim. *Leop Gen 21/11*; PRzytrudnieifzym tę głowę mnie wyfłowić będzie *PaprPan V3v*.

α. Z elipsą orzecznika (99) : *BierEz S3; BielŻyw 139; LibLeg 8/160v; MurzNT 3v; GliczKsiąż F3v*; Niemoże iufz być wietłze błuznierftwo náprzećiwko Synowi Bożemu/ iáko to iefł. *KrowObr 195v (2); RejWiz 184v; KwiatKsiąż A2*; Iż tho byłá beftia pirwey fławna/ ále iufz teraz nie iefł *RejAp 143v; GórnDworz G (4); HistRzym 30 (2); RejPos 56v*; ták iáko y Szatan y iefł Boży/ y nie iefł *BiałKat 16 (2); KwiatOpis C4; RejZwierc A3; WujJud A3v (2); CzechRozm 35v*; Iefł rodzay ludzi/ ktorzi chcą áby ie przednieifzymi w káždy rzeczý miano/ á nie łą/ zá temi ia chodzę. *ModrzBaz 39v; SkarJedn 289*; O wy/ ktorzy fie bogátemi tu być ná świećie rozumiećie/ ábo ieftećie: przyrownayćie mozećieli fwoie bogáctwá/ z tey Romule fkárbem. *SkarŻyw 589 (3); CzechEp 128 (3); GórnRozm A2; GórnTroas 66; WujNT 1.Tess 3/12; SkarKaz 278a*.

W zdaniach porównawczych (62): Drewno gdy po morzu pływa/ Ná wzrok wietłze niż iefł bywa, *BierEz G3v; GlabGad K7; MurzHist K2v; KromRozm II 14v; GroicPorz o2 (2)*; Oderwał Pan dziś od ćiebie Kroleftwo Ifráelkie/ y dał ie bliźniemu twemu lepffemu niłłis ty. *Leop 1.Reg 15/28; BibRadz Deut 4/38 (2); OrzRozm T2v (2); Mącz 137c; GórnDworz S3v (3)*; Przecż Grzegorz biiefz fyná mego lepffego á niżej fám *HistRzym 34; RejPos 211v; RejPosWiecz³ 98v; HistLan D4; KuczbKat 100; RejZwierc 260v (2); WujJud 162v; RejPosRozpr c3v; MycPrz B2 (2); CzechRozm 103v (2); ModrzBaz 7v (5); Oczko 15 (2); SkarŻyw 284 (2); CzechEp 45 (5); ReszPrz 62; GórnRozm E4 (3); KochFrag 50; OrzJan 38; LatHar 599; WujNT 13 (2); JanNKar A3; GrabPospR N3v*; kłániaćie fie v świátá podleyfzemu/ vbożfzemu/ fłábfzemu niżlićie fámi? *SkarKaz 519b; CiekPotr 45*.

u kogo (2), *komu* (1): Bo nye pomálu mye ruffylá wczoráyífa rozmowá twoyá około tey nowey wyary/ [...] ták iż yuż v mnye táinífa yeft niżli byłá *KromRozm II* a3; pokázuią ná oko/ wiewtlyzy być domyfl v nalfzych dzieci/ niż był v ich ftarych. *GórnDworz I2*; *CiekPotr 47*.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (1): Z ktorych [samolowek] trndnieyfe wiedzie być wyście/ niż było/ y ieft/ z onych iuż zwiotfzálých fiatek. *CzechRozm A7v*.

β. *Z elipsą członu nadrzędnego w orzeczniku (domyslnie mianowniki sg rzeczowników rodzaju żeńskiego prawdopodobnie „rzecz”, „sprawa”)* [pewna (23), podobna (23), insza (10), mała (10), słuszna (10), sprawiedliwa (8), dobra (7), pilna (7), łatwa (6), dziwna (5); jawna (5), pospolita (5), potrzebna (5), można (2); inne przymiotniki (39)] (180) : *MiechGlab *4*; *KromRozm I O3v*; *GliczKsiąż H (2)*; A bez wiary niepodobna ieft [impossible est]/ by fie kto miał podobác Bogu. *Leop Hebr 11/6*; *BielKron 143v*; *SarnUzn C5*; *RejPos 67v (2)*; *RejZwierc 167 (3)*; *WujJud 121 (3)*; *CzechRozm 153v*; *ModrzBaz 59*; *SkarJedn 46 (2)*; *KochOdpr A4*; *SkarŻyw 139*; *CzechEp 86 (4)*; Ale wždy głupia ieft/ [...] wolec ráczey z potoká zábłoconego/ [...] wody czerpác *CzechEpPORz **3*; *Phil E*; A iefliby flufzna byłá [quod si dignum fuerit] żebych y ia ízedł: zemną poydą. *WujNT 1.Cor 16/4 (17)*; *SarnStat 1274*; *GrabPospR M3v*; *CiekPotr 36 (3)*; *KlonFlis D2*; *ZbylPrzyg ktv (2)*.

W zdaniach z podmiotem: to (ewentualnie w połączeniu z drugim podmiotem) (116): *BierRaj 23*; *FalZioł IV 58d*; *LibLeg 7/99v*; To by mnieyfa myly brachu Iefly to przýflo to íprzeltrachn [!]. *RejKup f7v*; *MurzHist L*; *GliczKsiąż C3v (2)*; *RejWiz 50 (6)*; *Leop 1.Ioann 2/19*; *BibRadz II 44v marg*; *OrzRozm I2v*; załz to iuż nie będzie iáwna/ że nie závády dístincte Bog o íobie mowi. *SarnUzn C8v (2)*; *SienLek 186*; *RejAp 108v (4)*; *GórnDworz Y5*; *RejPos 36v (5)*; *GrzegŚm 43*; *RejZwierc A4v (8)*; *WujJud 196v*; *RejPosWstaw [110³]v*; A wżakóz to ieft napewnieyfa/ nie żálu y czáfu/ á íam téz nie bądż wtéy mierze leniwy. *Strum C2*; *BudNT Gg3*; tedy to ieft niepodobna/ áby to opífanie íednego narodu miáło być *CzechRozm 152v (21)*; *ModrzBaz 45*; *SkarJedn 41 (2)*; *Oczko 20v (2)*; *CzechEp *2 (10)*; *WerGośc 225*; *PaprUp L3v*; *Phil I4 (2)*; *GrabowSet C*; *OrzJan 50*; *DZiatki/ bądżcie poíufzne rodzicom wálzym w Pánu: Boć to ieft ípráwiedliwa [hoc enim iustum est], WujNT Eph 6/1 (4)*; *WysKaz 35*; *SarnStat 15 (2)*; *GrabPospR M3*; *CiekPotr 9 (4)*; *GosłCast 6 (2)*; *PaxLiz C2v*; *ZbylPrzyg A2v*. *Cf komu*.

komu (19), *u kogo* (8), *przed kim* (1) [w tym z w zdaniach z podmiotem: to (16)] (28): *RejKup cc2*; *KromRozm I Cv*; *MurzNT 43v*; *Leop Eccle 4/9*; iáko tho v pięknych [białychgłow] ieft poípolita. *GórnDworz Ll4v*; Coż nam tedy ieft napílnieyfa/ íedno fie vczyć/ ćwiczyć/ á przypátrowác themu Boítwu w tym człowieczeńftwie zyáwionemu *RejPos 294v (5)*; *GrzegŚm 59*; *KuczKat 45*; *CzechRozm 5 (2)*; *ModrzBaz 1v*; *SkarŻyw A3v (2)*; *CzechEp 184 (2)*; Ieflíz ieft ípráwiedliwa przed Bogiem [Si iustum est in conspectu Dei]/ was rádźzey niżli Bogá fluchác *WujNT Act 4/19 (7)*; *CiekPotr 35 (2)*.

a. *Z orzecznikiem wyrażonym dawnym imiesłowem przymiotnikowym czasu teraźniejszego biernym* (415) :

W mianowniku (399) :

W odmianie złożonej (237) : A iż tákó lákomy był/ Cień y mięfo ípołem ítrácił. *BierEz K3v (2)*; *OpecŻyw 17*; *ForCnR A2*; *FalZioł I 50c*; *GlabGad O4*; *LibLeg 6/115 (3)*; *RejPs 45v (3)*; Anoć ínadz nie płáci z íwoich Bom íwiadoma fołzkow twoich *RejJóz D3v*; dla tego tho pífal náłz Cefarz

iż wielmożność wálzá nie ieft mu záifte znáiomá *HistAl* C4v (3); *MurzNT* 18v (2); *KromRozm III* M2v; *DiarDop* 111; *BielKom* D5; *GroicPorz* p2v (3); *KrowObr* 47 (2); *RejWiz* 112v (2); *Leop Sap* 4/1 (6); *OrzList* c2v; *RejFig* Aa6v; *BibRadz Eccli* 16/14 (6); *BielKron* 75 (7); *KwiatKsiqż* Cv; *Mqcz* 72c (2); *Prot* D4v; *SarnUzn* D2v (5); *SienLek* 28 (2); *RejAp* 28 (2); áby w tym byłá widomá rozność/ kto práwym ieft Dworzáninem *GórnDworz* C7 (5); *HistRzym* 73 (2); *RejPos* 28v (3); *BialKat* 328v; *KuczbKat* 135 (2); A thák być tám było ciáło człowiecze/ byłooby y widome y dotknione *RejZwierc* 197v (2); *BielSpr* 36v; *WujJud* 4 (9); *WujJudConf* 138v (2); *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib* 4.Esdr 14/20 (2); *MycPrz* I D; *WierKróc* B2v; *BialKaz* L2; *BudNT Hebr* 11/12 (2); *StryjWjaz* Bv; *CzechRozm* A7v (2); *PaprPan* B4 (2); *KarnNap* A2v; *ModrzBaz* 16 (11); *SkarJedn* A7v (9); *Oczko* 25 (2); *Calag* 522a; *KochPs* 83 (5); *SkarŻyw* 178 (13); *StryjKron* 16 (3); *CzechEp* 74 (6); *NiemObr* 166; *KochEpit* A4v; *KochMarsz* 155; *KochPieś* 52; *KmitaPsal* ktv; Ale cóż to Rzeczyoópolitéy ízkodźić ma/ zem ia ábo łákomy/ ábo vtrátny? *KochWr* 31; *PaprUp* L2; *Calep* 858b; *GostGosp* 126 (2); *Phil* F (2); *KochPij* C2v; *OrzJan* 39; *LatHar* 246; *KołakCath* C2; A łłucháli tego wśyftkiego Pháryzeuźowie ktorzy byli łákomi *WujNT Luc* 16/14 (9); *SarnStat* 39 (6); *PowodPr* 6; *SkarKaz* 42a (7); *GosłCast* 3 (4); *PaxLiz* K2; *SkarKazSej* 658b (2).

komu (35), *czemu* (3), *czego* (1): Abowiém wiedziála iż był znaiomy bífkupom *OpecŻyw* 85v; *BielŻyw* 154; Abowim znák znáyomífy nąm być má/ niżli rzecz oná/ którą przezeń poznác chcemy *KromRozm III* B8; *RejWiz* 154v; *BibRadz Ps* 25/14 (2); ná przyczynę inych Pánow y Rycerftwá/ ktorym były iego pośługi świádome/ Krol mu tę winę przepuścił *BielKron* 410v (14); *OrzQuin* H4; *Prot* B4v; Ptáľzé oczká/ fá nie koźdemu znáiómé *SienLek* 256v (3); *RejAp* 181; *WujJud* 187; *WujJudConf* 186v; *ModrzBaz* 4v (3); *SkarŻyw* 100; *CzechEp* 198; *LatHar* 729; *WujNT Ioann* 18/15 (4); *GosłCast* 32.

W odmianie niezłożonej (162) : *ForCnR* B2v; *MetrKor* 46/117v; *RejPs* 100; nych bi thego then tho Czavíz nafz bil ízwyadam y vmyal bi tho przyachawízi przed namy powyedzyecz. *LibLeg* 11/142 (2); *RejJóz* F3v (3); *RejKup* m5 (4); *KromRozm III* 18v; *BielKom* D2v (3); *LubPs* B6 (2); Rzekł młodzyeniec/ fwiádomciem iuż tego chłopięciá *RejWiz* 68 (3); *Leop* *B2; *RejZwierc* 57v; *BibRadz Apoc* 5/1 (3); *BielKron* 225v (9); *Mqcz* 279a; *GórnDworz* A2v (7); *RejPos* 149v; *BialKat* 121; *HistLan* C; *RejZwierc* 182 (3); *BielSpr* 27; *MycPrz* II A3v (3); *Strum* B; *BudNT* a5 (2); *CzechRozm* 223 (2); KToby był lepiej fwiádom niechay powie o nim/ Ia pewnie nie infzego nie mogę znác po nim. *PaprPan* D3 (3); *ModrzBaz* 40; *SkarŻyw* A3v (9); *StryjKron* 652; tedy fię ten temu dźiwowác nie może/ kto świádom ieft ięzyká Hebreyskiego *CzechEp* 306 (6); *CzechEpPORz* *4v (3); *NiemObr* 90 (2); LAżicki z Bárzém/ gośpodarzu miły/ Iefliś nieświádom iákowej fá síły: Chćiey lámé tylko vważyć imioná *KochFr* 13 (2); *WerKaz* 276; *GórnRozm* D4v; *KochWr* 38; *ActReg* 28 (6); *Phil* S4; *GórnTroas* 28 (2); *GrabowSet* N2; *OrzJan* 79 (2); *WyprPl* A2v (2); *LatHar* 395; *WujNT* 20 (3); *WysKaz* 41; Nie ieftem niewiádom tego *JanNKarGórn* Hv; *SarnStat* 183; *SiebRozmyśl* I2; *GrabPospR* L3; *CiekPotr* 26 (2); *CzahTr* Cv (7); *GosłCast* 74; *KlonWor* 9; Swiádomám ia ieft morzá *PudlDydo* B4v.

W zdaniach z podmiotem: to (19): Drugi/ kiedy pan wśi [...] poddáná fwą gwałtownie zgwałći: á iáko íkoro to będzie wiádomo/ nietylko rodźice zgwałconey/ ále téż y wśyfcy kmiećie/ [...] któręykolwiek godziny wolność máią odeydz *SarnStat* 657 (3). *Cf komu*.

komu [w tym: w zdaniach z podmiotem: to (16)] (25): *MetrKor* 46/47v; Myłończywi Krolyv yeŧh fwyadomo temv komornykv y vczyegl od nas ftbim fkarbem y panv Chorążyczowy y zabył yego tben ziemyanyn *LibLeg* 10/124; Oby to było wiadomo człowieku nędznemu co fie łnim ma dziać na potym *HistAl* F5; *LibMal* 1551/164; (2); *Leop* 1.*Esdr* 5/7 (4); *BibRadz* I *3 (2); á tak polłani byli zá Kárdynałem do Cefárzá/ Ieronim Bálbus Włoch/ [...] Piotr Kmitá Polak/ ktory był dobrze znáiom Cefarzowi *BielKron* 413v (2); *RejPos* 201; *KuczbKat* 380 (2); *RejPosWstaw* [143³]v; *NiemObr* 85; *ReszList* 145; *ArtKanc* K11; Ami Polacy/ iako to ieŧt wźem wiadomo/ twego przodka [...] tak ku gorze dobrowolnie wftawili *PaprUp* Fv; *Phil* S4; *WujNT* 458 marg (3).

W zdaniach nadrzędnych, od których zależy podrzędne podmiotowe [*komu*] (9): wyadomo by thobye bylo. yz teraz then ktoregołczye polłem do nał dobrego czlowyeka pollaly. yeŧh na nałł wielky dwor przyyechal *MetrKor* 46/175; *RejKup* y8; *Diar* 23; Wydána dla tego/ áby wźem wiadomo było/ że nie nową áni obłędliwą wiarę trzymamy *WujJudConf* 2v; Kłamftwo co ieŧh/ wźytkim ludzyom ieŧt wiadomo. *RejPosWstaw* [110³]v; *BudNT Act* 28/28; A iż nie wźytkim znáiom ieŧt/ co to zá Sekty fą/ trochę dla oznaymienia przypomnę. *SkarJedn* 302; *KochOdpr* B3v; *SarnStat* 941.

W zdaniach bezpodmiotowych (3): *MetrKor* 46/118; o których szłáchectwie tákby wiadomo y dowiedziano było *SarnStat* 178 (2).

W narzędniku (16): Nieuwierzyli tedy żydowie o nim/ że by niewidomem był a przeirzáł *MurzNT* 231; *KromRozm III* D3v; Król Zón wielé niemiał: to ieŧt/ áby poczćiwym Małżónkiem był : ázeby frebrá áni złotá nie zbierał/ to ieŧt/ áby łákómy nie był. *OrzQuin* T2v; *KuczbKat* 75; A przeto ná Hetmáná należy/ vmieć obierać dobre mieyfcá do toczenia obozu y okopánia/ á tákże do bitwy/ [...] mieyfc dobrze świádomym być *ModrzBaz* 115; *SkarJedn* 12 (2); Być znáiomym. Notescere. Innotescere. *Calag* 68b; *WerGość* 216; *Calep* 330b; *PowodPr* 54; Ty raczyfz być wiadomym dobrze fercá mego/ Ze ia niemam nádzieie krom ciebie łamego. *CzahTr* C2v.

komu (3), *czemu* (1): Bo Syn Boży wźytkim wiernym zázwdy mułiał być znáiomym. *SarnUzn* D2v (2); *SkarŻyw* 15; *WujNT Gal* 1/22.

4. Z orzecznikiem wyrażonym zaimkiem przymiotnikowym (3136) :

W mianowniku (2770) : *ZapWar* 1523 nr 2312 (6); *MetrKor* 46/47 (10); *ListRzeż* w. 31; *LibLeg* 7/69v (20); *March*¹ A2v (2); *BierEz* N3v (10); *OpecŻyw* 118v (32); *PatKaz II* 84v (2); *PatKaz III* 144v (8); *HistJóz* C (7); *TarDuch* E3; Rzeczy ktore mnożą miefo na kołciach fą ty. *FalZioł* V 100 (46); *BielŻyw* 92 (33); *BielŻywGlab* nlb 12; *GlabGad* B4 (26); *MiechGlab* 70 (3); *BierRozm* 21; żeby koźdemu było wroczone czo czije ieŧt. *KłosAlg* A4v (5); *WróbŻołt* 88/12 (23); *RejPs* 30v (11); *ComCrac* 14v; *LibMal* 1547/131v (2); *RejRozpr* A4; *SeklWyzn* 2 (4); *RejJóz* M8v (1); *SeklKat* Y2v (26); *RejKup* e7 (11); *HistAl* F5 (17); *KromRozm I* A3v (4); *MurzHist* L (6); *RejKupSekl* a7; *MurzNT Luc* 6/21 (14); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* r3 (4); *KromRozm III* D7 (13); *Diar* 22 (8); *DiarDop* 102 (4); *BielKom* D2 (4); *GliczKsiqz* O3v (15); *LubPs* bb3v (46); *GroicPorz* A4v (38); Niebył nigdy tákowy żadny Dyoklecyanus/ áni żadny Nero/ áni żadny Káligulá *KrowObr* 177 (58); *RejWiz* 156v (21); *Leop* 1.*Reg* 30/13 (73); *OrzList* e3 (3); *UstPraw* C (18); *KochZuz* A3v; *LeszczRzecz* A4v (3); *RejFig* Cc8 (2); *RejZwierz* 81v (7); *BibRadz* I 7 marg (139); *OrzRozm* K4 (22); y nálezyeni byli tácy być fynowíe Lábis Gáláád *BielKron* 52v (75); *GrzegRóżn* N3 (10); *KwiatKsiqz* G4 (8); *KochSat* ktv; *Mqcz*

393d (17); *OrzQuin Sv* (19); Iákiekolwiek fą rády y íprawy Seymowe/ Iákiekolwiek fą zálie postęпки domowe. *Prot D* (6); *SarnUzn B6* (4); Naypierwízy rátunek íełt ten *SienLek 79* (33); *LeovPrzep D2v* (3); *RejAp 88* (76); iáka ma być ze wízytkim dworna páni *GórnDworz V7* (70); Iełli *Linea c. d.* íełt tylka iáko *Linea d. e.* *GrzepGeom P4* (21); bo my niewiemy iákowy ty íełteś *HistRzym 34* (22); *RejPos 297* (198); *RejPosWiecz² 94* (4); *RejPosWiecz³ 96v* (3); *BiałKaz 241* (23); *BielSat Ev* (3); *GrzegŚm 3* (6); *HistLan A3v* (3); *KuczbKat 35* (32); *RejZwierc 5v* (92); *BielSpr 43v* (5); *KochMon 29* (2); Słowa Augułytná ś. te fą *WujJud 113v* (42); iákobyńny wedle głowy Kościoła Powízechnego/ ktora íełt Krytus Iezus/ wízytkich cząłtek y członkow doświadczáli. *WujJud Conf 129v* (8); *RejPosRozpr c* (7); *RejPosWstaw [143³]* (10); *BudBib Ex 34/19* (47); *HistHel B4v* (2); *Strum Kv* (9); *MycPrz I C* (3); *BiałKaz F2v* (9); *BudNT Ioann 4/37* (25); *CzechRozm 165* (69); *PaprpPan R* (5); *ModrzBaz 100v* (54); *SkarJedn 110* (20); *KochOdpr B* (3); *Oczko 24* (10); *KochPs 87* (8); Iełteś náłz/ czyliś nieprzyiácieli? *SkarŻyw 501* (78); *MWilKHist D2v* (3); *StryjKron 59* (3); *CzechEp 337* (49); Y Piotr y Páweł wázy fą *NiemObr 42* (27); *KochEpit A3v*; *KochFr 66* (9); *ZapKoscier 1584/49*; *KlonŻal C3v*; *KochSz C2* (3); *ReszPrz 28* (9); *ReszHoz 117*; *ReszList 178* (2); *WerGośc 226* (4); *WerKaz 288* (2); *BielSen 11* (3); *BielSjem 31*; *KochPieś 9* (4); *Zadna chwilá tá nie byłá/ Zebych cię z myśli ípuściła KochSob 60*; *PudlFr 63* (2); *ArtKanc T* (8); *BielRozm 4* (3); *GórnRozm E2v* (22); *KochWr 34* (5); *Paprup E* (6); *ZawJeft 30* (5); *ActReg 138* (16); *Calep 402a* (7); *GostGosp 110* (5); *GrochKal 16*; *Phil N2* (9); *GórnTroas 35* (6); *KochCn B3v*; *KochCz B2v*; *GrabowSet I3v* (6); *KochFrag 15* (2); *KochFragJan 3*; *OrzJan 52* (27); *OstrEpit A2v*; *LatHar 368* (14); *RybGęśli D*; y wízytki rzeczy moie fą twoie: á twoie fą moie [et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt] *WujNT Ioann 17/10* (181); *WysKaz 20* (17); *JanNKar B4v* (4); *JanNKarGórn Hv*; *SarnStat 772* (75); *SiebRozmyśl A3* (4); *WitoslLut A3* (3); *GrabPospR Kv* (5); *KlonKr F2*; *KmitaSpit C* (2); *PowodPr 67* (11); *SkarKaz 485b* (57); *VotSzl C3v* (2); *CiekPotr 42* (10); *CzahTr E* (5); *GostCast 45* (10); *PaxLiz E2v*; *SkarKazSej 692a* (19); *KlonFlis H4v*; Bábá nie będąc táka/ pchnęła ná vlicę *Lotrá KlonWor 43* (5); *PudlDydo B2v*; *SzarzRyt Cv* (2).

W zdaniach z podmiotem: to (44): *OpecŻyw 131v* (2); *FalZioł V* [4]; że hoyność złota á bogactwa małz toć włkitko [!] moie będzie. *BielŻyw 152*; *KromRozm III C3v* (2); *KrowObr 59v*; *Leop Luc 4/7* (2); *RejFig Co2v* (2); *BibRadz Ioann 13/25* (2); á byli tám fynowie Amánowi/ pytał ich krol czyi to fą? *BielKron 115* (3); *RejAp 180v* (10); Ktorzy to fą á íkąd fą *RejPos 84 marg* (5); *KuczbKat 330* (3); *Strum P3*; *CzechRozm 16*; *SkarJedn 39*; *KochOdpr Cv*; *KochPs 132*; *SkarŻyw 567*; *ArtKanc E7*; *WujNT 32* (2); *SkarKaz 485b*.

u kogo (27), *komu* (18), *czemu* (1), *u czego* (1): *OpecŻyw 147v*; *PatKaz III 113v*; *FalZioł V 6v*; *GlabGad P3v* (2); *GliczKsiąż M4v*; *GroicPorz ee4v*; *Leop Is 36/6*; *UstPraw I4v*; *BibRadz 1.Reg 30/24*; *BielKron 92v*; *GrzegRóżn L4*; *OrzQuin X*; *RejAp 23v* (3); *GórnDworz D8v*; *RejPos 276* (5); *RejZwierc 55v*; *KochMon 20*; *WujJud 171v* (2); *BiałKaz B4*; *PaprpPan F3*; *ModrzBaz 130*; *SkarJedn [d9]*; wízákże nie v wízytkich tákie fą grzechy *SkarŻyw 320* (2); *CzechEp 100*; *CzechEpPOrz **3v*; *GórnRozm Cv*; *Paprup C2*; *OrzJan 62*; *RybGęśli D2v*; *WujNT 470* (4); *WysKaz 8*; *GrabPospR L*; *SkarKaz 485b* (2); *SkarKazSej 691b*.

Zwrot: »(nie) być (sam) swoj« [szyk zmienny] (4): Według tedy ítworzenia/ Szátan Boży íełt: ále według íwego wyłtętku/ íam íwóy íełt. *BiałKat 16*; [o wartogłownych íbach ludzkich] by

nawdzięcznięfza biefiádá wneth fie porwác muśi/ á nigdy łam łwoy nie iefł/ podobno połowicá dyabłowá. *RejZwierc* 100; Nie władnę dáley łobą/ nie iefłtem łwoiá. *KochOdpr* Dv; Aza niewiećie iż człónki wálże łą kośćiołem Duchá łwiętego [...] á nie iefłteśćie łwoi [*et non estis vestri*]? *WujNT* 1.*Cor* 6/19.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (8): gdzie koń moy kopytem podeptał/ włzędzie náłże było y iefłth *BielKron* 254v; *RejPos* 177 (3); *BiałKaz* B4v; Vmysł záifłte moy tylko ten był y iefłcże iefł *BudNT przedm* dv; *SkarKaz* 274a (2).

W narzędniku (210): *FalZioł* IV 43d; *BielŻyw* 35 (2); *BielŻywGlab* n1b 10 (2); *HistAl* D6; *MurzHist* R4 (2); *MurzNT Ioann* 17/10 (2); *KromRozm III* D2v; *GliczKsiąż* L4v (4); *GroicPorz* ii; *KrowObr* 12v (6); *Leop* 1.*Cor* 15/28 (2); *OrzList* e3; *LeszczRzecz* A2v; *BibRadz Ez* 21/26 (13); *OrzRozm* K4v (2); wftáwili krolá kośćielnych łpraw/ to iefł Biłkupá/ ktorým napirwey był Mámmius Pápiryus *BielKron* 104v (3); *GrzegRóżn* N3 (2); *KwiatKsiąż* A2v; *LeovPrzep* C; *Mącz* 337b (3); Tákowým będąc Polak/ záwłże wełółym w Królełtwie łwym iefł *OrzQuin* P4 (2); *SarnUzn* B2v; *RejAp* 135v; *GórnDworz* Ee8v (11); á przyzowę do łiebie on lud ktory nigdy moim nie był *RejPos* 215 (5); *BiałKat* 163v (2); *GrzegŚm* A3v (4); *KuczKat* 100 (7); *WujJud* 240v (8); *RejPosRozpr* b4; *RejPosWstaw* [21³]v (2); *BudBib Ez* 21/32[27] (3); *BiałKaz* C4v; *BudNT Philem* 1/9 (3); *CzechRozm* 46 (8); ábyłmy niebyli widzeni tákimi/ iákimi iefłtełmy? *ModrzBaz* 59; áby ten ktoby ná onym vrzędzie był/ iákim tákim będąc/ oney włzytkiey zápláty niebrał *ModrzBaz* 134 (4); *SkarJedn* 117; Tákim będąc/ z tákimiłz y łpólki wiedzie *KochPs* 15 (2); *SkarŻyw* 305 (11); *CzechEp* 36 (17); *CzechEpPORz* *2v; *NiemObr* 156 (2); *ReszPrz* 86; *ReszList* 144; *GórnRozm* I3v; *Paprup* D3v (2); *ActReg* 161 (3); *Calep* 607b; *Phil* I3 (4); *GórnTroas* 26; *GrabowSet* I2v; *OrzJan* 94; *LatHar* 334 (8); *WujNT* 85 (14); *SarnStat* 238; *PowodPr* 61 (3); *SkarKaz* 351b (5); *CiekPotr* 52 (8).

komu (2), *u kogo* (1): *RejPos* 354v; *ModrzBaz* 117; A iż tákim iefł nie tylko komu infzemu/ ále też y mnie zołobná łámemu. *CzechRozm* 176v.

Przysłowia: ijny iefł tzo łieie/ a ijny ien źnie. *OpecŻyw* 50v.

Niełá tákie rękawy iáko kozuch cáły. *March*³ Vv.

Yaey łą oiczowie matki/ take też y ich dziatki *SeklKat* F.

Iákis łam iefł takich łzukay *BielKom* D3.

yáki będzie náućzyceł tákí diłcipuł. *GliczKsiąż* L7.

Iáki v kogo rozum/ tákíe będą łłowá. *Prot* C3v.

Iáki łzczep tákíe y gáłłki być máią. *RejPos* 172 *marg*.

W iákim cechu łiędziefłz/ Tákim łam będziełz. *RejZwierc* 239.

Zwrot: »być moim, twoim *itp.*« [o związku małżeńskim, uczuciowym] [szyk zmienny] (6): Będziełz moim á ia twoiá/ Dwie łercá fie niechay łpoią. *BierEz* R (2); *GórnTroas* 18; Pomśći łie/ prośzę/ pomśći/ pánie/ Twoiám iefł: móy włtyd/ twóy włtyd *GosłCast* 64 (3).

W dopełniaczu (99):

W zdaniach z podmiotem: *co, nic, to* [tylko w sg] (13): *GrzegRóżn* L2v; *Mącz* 353c; *GórnDworz* X6v; *RejPos* 321v; *OrzJan* 91 (3); *CzechEp* 334; *GórnRozm* F3v; *WujNT* 304 (3); *JanNKar* A2v; A což wždy iefł takiego/ w czym mnie potrzebuie *PaxLiz* B4v.

W zdaniu, w którym podmiot zawiera skupienie członu liczebnikowego z rzeczownikowym w dopełniaczu (ewentualnie z elipsą członu rzeczownikowego) (1): Biskupi niektorzy Cárogroccy/ a prawie więtfza część takich była [...] bráli to przedfię [...] iż tám ma być głowá duchowieńftwá/ gdzie fię przeniofłá głowá świeckiego pánowánia Rzymfkiego *SkarJedn* 173.

W znaczeniu dzierżawczym (85): *LibLeg* 6/160; *RejKup Sekl* a4; *LibMal* 1551/163 (2); *MurzNT Luc* 18/16; iż nayemnik [...] nye może tak być wyerny á zycżliwy bydłu yáko íam włafny/ kthorego bydło yeft *GliczKsiąż* D3; *LubPs* C3v marg; *GroicPorz* ee2v (2); *KrowObr* B4v (4); Ale Ray íeft kaźdego *RejWiz* 194; *Leop Mar* 10/14 (3); *BibRadz Luc* 18/16 (3); *BielKron* 99v (2); *Mącz* 487b; *HistRzym* 53; ábowiem takowych íeft kroleństwo niebiefkye, *RejPos* 313v (3); *BiałKat* 336; *GrzegRóżn* L; *BudBib* 4.Ezdr 9/13 (2); *BudNT Luc* 20/33 (3); *CzechRozm* 167 v (2); *ModrzBaz* 10 (2); *SkarJedn* 350; Poniewáfz cześc którą obrázowy czynim/ ná tego fię kthorego obraz íeft ściága y wlewa. *SkarŻyw* 298 (3); Y gdyby był Krol nie zginął/ nálfzychby było zwycięstwo. *StryjKron* 607 (2); *CzechEp* [395] (2); *ReszPrz* 93; *ArtKanc* B15v; *KołakSzczęśl* B2 (2); *WujNT Act* 21/11 (10); *SarnStat* 670 (8).

W zdaniach z podmiotem: *co(ż)*, *to*, *nic* (17): *SeklKat* R2v; Aby mi to przywáfzyczył co íeft włafnie mego. *RejWiz* 77; *BibRadz Gen* 31/32 (4); *BudBib* 1.Par 21/24; *CzechRozm* 231v; *CzechEp* 323; *MWilKHist* F; *ZawJeft* 39; *LatHar* 25; *WujNT Ioann* 15/19 (3); co zyiego íeft, cále zoftáwuie. *JanNKar* Av; *SkarKaz* 243a.

W bierniku (jako drugi biernik w konstrukcji *A cum inf*) (33) : *LibMal* 1545/96v; *HistAl* Bv (2); *OrzRozm* M; *BielKron* 262; *KwiatKsiąż* F2; *OrzQuin* Qv; *SarnUzn* E8; *RejPos* 215v; *RejPosWstaw* [143⁴]; *BiałKaz* Dv; [przyczynę] tę być rozumieycie. *CzechRozm* A4v (7); *ModrzBaz* 52v (4); *WujJudConf* 23 (2); *SkarJedn* 315; *SkarŻyw* 112; Polacy z roznych mieyfć pátrzáiać/ Szli do oney Chorągwie twoich być mnimáiać. *StryjKron* 256; *CzechEp* 86 (3); *Phil* P; *SarnStat* 360; *PowodPr* 75.

W celowniku (w konstrukcji *D cum inf*) (12) : thák też krolowi potrzeb być takimu/ áby ná oftátanie dokończenie baczył *HistAl* G3v; *BielKom* G4; *BibRadz Gen* 2/18; *KrowObr* 220v (2); *BielKron* 1v; *SarnUzn* E7; *RejPos* 42 (3); *RejZwierc* 1v; Nie íeft rzecz dobra człowiekowi być íamemu *WerKaz* 282.

a. Z elipsą orzecznika (12) : *FalZioł* IV 43b; *RejZwierz* 23; *BibRadz Ps* 49/21; *Mącz* 347b; *GórnDworz* B3v; *RejPosRozpr* c3v; *CzechRozm* 86v; *SkarŻyw* A4; gdyby fię kto zá inego niśli íeft wdáwać miał *GórnRozm* E4; inaklfzymbyś fię teraz nálażł/ nizeliś był przed rokiem/ álbo trzemá. *LatHar* 250; íeft bol nie ledá ktorým ci páiaiać/ Ktorzy wnętrznosci obciáżone máia *RybGęśli* D; *WujNT Ioann* 4/17.

5. Z orzecznikiem wyrażonym imiesłowami przymiotnikowymi (39017) :

A. Z orzecznikiem wyrażonym imiesłowem przymiotnikowym czasu przeszłego biernym (łącznie ma przeważnie funkcję słowa posiłkowego przy tworzeniu orzeczenia w stronie biernej) (38656) :

W mianowniku (37617) :

W odmianie złożonej (tu włączono także wszystkie mianowniki rodzaju żeńskiego l. poj. i wszystkie mianowniki męskoosobowe l. mn.) (20255) : *ZapWar* 1527 nr 2361 (22); *ListRzeż* w. 42 (4); *BierRaj* 19v (7); *PowUrb* +4 (3); *MetrKor* 34/134 (21); *March*¹ A4v (9); *BierEz* E2v (16); *OpecŻyw* 174v (233); *OpecŻywList* C (2); *OpecŻywPrzedm* C3v (3); *OpecŻywSandP* ktv (2); *OpecŻywSandR* nlb 6; *PatKaz I* 12 (54); odpoczątku ízwyata yeftelz ítworzona *PatKaz II* 29 (125); *PatKaz III* 141v (105);

Murm 68 (2); *HistJóz* E3 (9); *KlerPow* 4; *TarDuch* A2v (20); Theż ta wodka ieft dobra pić tym ludziom ktorzi paraliżem ią zarażeni *FalZioł* II 4c (421); *BielŻyw* 114 (47); *BielŻywGlab nlb* 14; *GlabGad* N5v (32); *March²* D (3); *MiechGlab* 50 (15); *BierRozm* 6 (2); Kthora rzecz thak barzo ye⁸⁰ mcz obrazyła yfzh obfchaczowana zadnemv [!] pyenyadzmy bicz nyemoze. *LibLeg* 11/152v (173); *KłosAlg* A2 (4); *March³* V6 (7); *WróbŻołt Ps* 52/6 (97); *WróbŻołtGlab* A2 (6); zawnždy ich myfł była bårzo poniżoná. *RejPs* 38v (224); *ComCrac* 15v (26); *LibMal* 1543/68 (26); *RejRozpr* D4v; *ConPiotr* 33v (6); *LudWieś* Bv; *SeklWyzn* f2v (22); *RejJóz* F4v (16); *SeklKat* N3v (54); Mniema żeby już wniebie ftworzony Gdy na vrząd będzie przełożony *RejKup* Ov (30); *RejKupSekl* a5 (3); á po wfzytkich ftopniach było kofztowne bårzo kámienie wfzelkiego rodzaiu położone *HistAl* M7v (94); *KromRozm I* E2v (34); *MurzHist* B2v (45); *MurzNT Matth* 5/30 (59); *MurzNT Sekl* A2 (2); *MurzOrt* Bv (4); *KromRozm II* f2 (40); *KromRozm III* O2v (69); *Diar* 116 (78); *DiarDop* 105 (12); A iż człowiek káždy grzechem fwoim zaráżony będąc/ iáko w ciemnicy nie obacza thego/ czego potrzebuye wiedzyeć iego fmyfł przyrodzony *BielKom nlb* 3 (14); *GliczKsiqż* I3 (16); A ták im też tym zápłacę czymem obrufzony *LubPs* gg4v (241); *GroicPorz* e2v (176); ábyfmy będąc vfprawiedliwieni łaská ie⁸⁰/ dziedzicmi iię ftali żywotá wietznego. *KrowObr* 46 (301); Wiele może podpárte być tym przyrodzenie/ Gdyż káždemu ftworzeniu potrzebne ćwiczenie. *RejWiz* 8 (69); y przydą ci co byli zátroceni z ziemie Afyryyfkiey/ y co byli wyrzuceni z ziemie Egypťfkiey *Leop Isai* 27/13 (512); *OrzList* h2 (8); *UstPraw* G (86); *KochZuz* A5 (3); *LeszczRzecz* A5v (7); *RejFig* Bb8; *RejZwierz* 19v (16); *WyprKr* 2 (4); ábowiemćiem ia ieft opufzczony y vtrapiiony. *BibRadz Ps* 25/16 (802); *OrzRozm* V2 (70); Romulus á Remus ná tym mieyfcu gdzie byli nálezyeni/ nád rzeká Tybrem/ Rzym záłożyli. *BielKron* 98v (722); *GrzegRóżn* K2v (70); *KochZg* A4; *KwiatKsiqż* B3 (95); Przed czáfy Iowifowými nie była rola orána. *Mqcz* 11a (122); *OrzQuin* D (73); *Prot* C3v (3); *SarnUzn* D8v (20); *SienLek* 107 (54); *SienLekAndr* a4v; Kthora rzecz kilká przykłády może być potwierdzoná. *LeovPrzep* Bv (22); *RejAp* 73 (371); y owfzem dwoiáko matá być obá karaná *GórnDworz* E4v (69); *GrzepGeom* M3v (18); *HistRzym* 5v (97); iż nigdy nie pomrą áni fádzeni będą wierni iego *RejPos* 222v (867); *RejPosWiecz²* 92v (17); *RejPosWiecz³* 96 (7); *BialKat* 331 (90); MOnetá áby była w fwey ziemi kowána/ A po wfzyfłkim Kroleftwie iáwnie obwołána. *BielSat* L4v (2); *GrzegŚm* 20 (42); *HistLan* Dv (10); *KuczbKat* 120 (151); *RejZwierc* 169 (229); *BielSpr* 24v (36); *WujJud* 50v (160); *WujJudConf* 24 (65); *KochList nlb* 1 (2); *RejPosRozpr* c (40); *RejPosWstaw* [110²]v (56); [Jeruzalem] á będzie do czáfu opufzczone. *BudBib Tob* 14/6 (248); *HistHel* Cv (4); *MycPrz* I C3v (17); żadne Páńftwo w Świećie nie było thák wolnościami opáthrzone/ iáko náfzá Koroná Polfka *MycPrz* II A2 (25); *Strum* B2 (36); *WierKróc* A2 (44); *BialKaz* E4 (27); *BudNT Gal* 2/16 (62); *StryjWjaz* B4 (7); *CzechRozm* 27v (595); *PaprPan* Gg2 (15); *ZapMaz II* G 61/159; *KarnNap* F2v (15); Ale potym z domu onego bálwierzá/ ábo będąc gwałtem wywlecżony/ ábo gdy fam dobrowolnie wyfzedł/ ná vlicy zábit. *ModrzBaz* 31 (446); *ModrzBazBud* 6 (3); *SkarJedn* 310 (210); *KochOdpr* A3v; *Oczko* A2 (28); *Calag* 527a; tákem ia ieft od ludzi wzgårdzony. *KochPs* 43 (100); od wilkow y beftyi pozárty ieft. *SkarŻyw* 152 (683); Iákożem ią dziś po was wielce záfmęcony. *KochTr* 5 (8); *MWilkHist* K3v (9); *ZapKościer* 1580/7 (26); Ten Scibor był vrodzony Polak *StryjKron* 537 marg (162); *CzechEp* 213 (392); *CzechEpPORz* **3v (6); Y iuż było Mofkiewfkie woýfko rozgromioné *KochJez* A2v (3); *NiemObr* 46 (154); Choć v mnie

brodą siwa/ iefczem niezgániony *KochFr* 131 (10); *KlonŻal* A2 (6); *KochDz* 106 (3); *KochMarsz* 153; *KochMuza* 25; *KochPhaen* 16 (13); *KochSz* B2 (2); CHiemará żoná nieiákiego Ortiágentá/ była ná ten čás poimána *KochWz* 136 (5); *ReszPrz* 9 (59); *ReszHoz* 119 (19); *ReszList* 185 (17); *WerGość* 237 (24); *WerKaz* 284 (24); *WerKazPapr* 274; BYłem do żielonego gáiu záfiedziony *WisznTr* 11 (10); *BielSen* 9 (3); *BielSjem* 25 (3); *KochPam* 87 (5); *KochPieś* 42 (10); *KochTarn* 73; *PudłFr* 41 (10); *ArtKanc* H15; *BielRozm* 26 (2); *GórnRozm* I2v (61); *KmitaPsal* A4v (6); *KochProp* 6 (4); *KochWr* 40 (5); *Paprup* Kv (16); *ZawJeft* 18 (23); tedy ipso facto infamis ma bydź rozumiany *ActReg* 47 (112); Asbestinum, Rodzai lnu ktori, nie może bicz ípalony. *Calep* 101a (34); bo ma bydź kłodá nábita/ coby ledwie máki vciął *GostGosp* 32 (15); *GrochKal* 23; *Phil* K (120); Z prácą moglá mátká bydź wżytkim podzieloná/ Tákem była dżiatkami vbłogofławioná. *GórnTroas* 63 (23); *KochCz* A4v; *GrabowSet* Q3v (86); *KochAp* 5; *KochFrag* 40 (8); Nie ieftem ták w rozum obrány Naiáfnieyży M. Królu *OrzJan* 126 (33); *WyprPl* B4; *LatHar* 166 (309); *KolakCath* A2 (8); *KolakSzczęśl* C3v (26); *RybGęśli* A2v (5); A była tá fuknia nie ízyta/ pod wierzchu cálo dżiana. *WujNT Ioann* 19/23 (1297); *WysKaz* 34 (43); *JanNkar* Cv (17); *JanNkar Górn* G4v (2); *JanNkarKoch* Ev; Téż chcemy: áby wżyfcy Rycérscy ludzie/ Szláchtá/ Miefczánie/ [...] ktorzy fą przeniešieni w práwo/ w ítan y wláność królestwá Polłkiego/ tego nádania wżywáli *SarnStat* 1118 (1567); *SiebRozmyśl* A (35); *WitosłLut* A6; *GrabPospR* L2 (16); *KlonKr* Dv (5); *KmitaSpit* C2v (5); *PowodPr* 76 (73); *SkarKaz* 517a (173); *VotSzl* A4v (31); *CiekPotr* 85 (19); *CzahTr* H4v (9); Cnotá mówię/ która w nim ták obwárta była/ Íż iey niewieścia chytrość namniéy nierufzyłá. *GosłCast* 11 (47); *PaxLiz* Cv (20); *SkarKazSej* 701a (58); wnet będzie otworzone Morze przełtrone. *KlonFlis* Dv (9); Długo chce być prófzony y oczekawány *SkorWinsz* A3 (2); *SapEpit* B (10); Zeby on pierwey połtrzegł niż był połtrzeżony. *KlonWor* 2 (18); *PudłDydo* [B5] (2); COż fię to ze mną dżieie/ gđziem iefł zániešiony? *ZbylPrzyg* A2 (2); *SzarzRyt* Av (11).

W zdaniach z podmiotem: to (ewentualnie w połączeniu z drugim podmiotem) (29); *LibLeg* 7/99 (2); *BielKom* A3; *BibRadz Gen* 10/9; *OrzRozm* D3v (3); *BielKron* 118 (2); *KwiatKsięż* I2v; Ale iefli tego plá mieć niemożefz/ tedy zledá plá mu ciepłey krwi dáy pić [...]/ to też iefł bárzo doświadczoné. *SienLek* 152v; *RejAp* 4; To iefł tedy iednourodzony/ ktorzy z Bogá oycá połzedł *BiałKaz* G4v; *CzechRozm* 37 (2); *CzechEp* 268; *ActReg* 10 (2); *OrzJan* 64; *SarnStat* 1183. *Cf komu, czemu, u kogo.*

komu (680), *czemu* (87), *u kogo* (36) [w tym: w zdaniach z podmiotem: to (10)] (803); *MetrKor* 31/620v (2); *BierRaj* 17; *BierEz* M3v; *OpecŻyw* 183 (7); *OpecŻywSandP* ktv; *PatKaz II* 38v; *PatKaz III* 94 (7); *FalZioł* V 66; *BielŻyw* 100 (4); *BielŻywGlab* n1b 14; *GlabGad* B8; *MiechGlab* 62 (4); *LibLeg* 7/41v (8); *WróbŻołt* 37/10 (2); *RejPs* 46 (19); *RejRozpr* F4v; *ConPiotr* 30; *SeklWyzn* c2v; *RejJóz* C3 (2); *ZapWar* 1545 nr 2646; *SeklKat* S2 (3); *LibMal* 1548/144; *HistAl* L7v (2); *KromRozm I* A2 (3); *MurzHist* I3v (3); *MurzNT* 63v (5); *KromRozm II* K4v (4); *KromRozm III* H5v (6); *Diar* 36 (2); *DiarDop* 113 (2); Zgwákíleś w wdżięczney ziemi íwey on iego kołcioł fwięty/ Ták iż iuż nie iefł v ciebie iák przed tym zacnie wżięty. *LubPs* T5v (13); Wízákże też támże opifána iefł náuká Sędżiemu *GroicPorz* c4v (8); *SeklPieś* 19; *KrowObr* 58 (15); *RejWiz* 31 (5); *Leop* 3.Reg 13/5 (31); *OrzList* i2 (2); *RejZwierz* 32v; *BibRadz Gen* 2/20 (39); *OrzRozm* F (7); *BielKron* 43v (23); *GrzegRóżn* B4v (6); *Mącz* 106d (4); *OrzQuin* L2 (7); *Prot* Av; *SarnUzn* F3v; *SienLek* 194; *LeouPrzep* B4; gdyż v tego Páná

żadne ferce zakryte nigdy nie ieft. *RejAp* 16 (28); *GórnDworz* G2v (4); *HistRzym* 14 (6); *RejPos* 60v (67); *RejPosWiecz*² 94; *BiałKat* 58v (13); *GrzegŚm* 12 (4); Wtóry łopień [!] ieft Biskupow/ ktorzy z olobná káždemu Biskupítwu łą przelożeni *KuczbKat* 245 (9); *RejZwierc* 57v (11); *BielSpr* 51 (3); *WujJud* 92v (8); *WujJudConf* 59 (3); *RejPosRozpr* c2v (5); *RejPosWstaw* [110²]v (2); *BudBib Gen* 32/18 (10); *MycPrz* II B4; *BudNT Ioann* 8/23 (4); *CzechRozm* 53 (42); *PaprPan* H4v; *KarnNap* Fv (3); *ModrzBaz* 25 (15); *SkarJedn* 106 (15); *KochOdpr* B2v; *Oczko* 6v (2); Bo v páná łą wzgárdzeni. *KochPs* 79 (6); *SkarŻyw* 90 (36); *MWilcHist* F2v; *StryjKron* A6 (2); *CzechEp* 40 (19); *NiemObr* 84 (7); *KochFr* 76 (2); *KochPhaen* 5; *ReszPrz* 33 (4); *ReszList* 143 (2); *WerGość* 264 (3); *WerKaz* 289 (2); *KochPieś* 46; *ArtKanc* A3 (2); *GórnRozm* M4v (3); Ze náłz Krol cnotliwy Węgierfkim złotem/ nie ieft nam kupiony *KmitaPsal* A4 (2); *KochProp* 7; *ZawJeft* 2 (2); *ActReg* 85 (3); *GrabowSet* K (2); *OrzJan* 113; *LatHar* 552 (6); *KolakSzczęśl* Cv; *RybGęśli* C2v; *WujNT* 38 (87); *WysKaz* 33 (4); *SarnStat* 1120 (53); *SiebRozmyśl* E3 (2); *KlonKr* E2 (2); *PowodPr* 71 (5); *SkarKaz* 8a (15); *CiekPotr* 9 (4); *GoslCast* 30; á przetoż ten wiátr/ rołkołzy y Wenerze poświęcony ieft. *KlonFlis* A4v (2).

W odmianie niezłożonej (formy mianownika rodzaju męskiego i nijakiego l. poj. oraz rodzaju niemęskoosobowego l. mn.) (17324) : *ZapWar* 1510 nr 2062 (31); *MetrKor* 59/77v (84); *ListRzeź w.* 32 (7); *ZapMaz III T* 212v (2); othołz yvłz slyfecz ze yesth skaran *LibLeg* 7/99v (230); *BierRaj* 23v (8); Bo aczkowyek [!] by nyektory czlowek vczynyl włchyłztky grzechy łzwyatha thego a yeftli by thy trzy modlitwi bili mowiony przy yego łzkonanyv. *PowUrb* +4 (10); *March*¹ A3 (3); *March*¹Wiet Av; Pomni żeś człowiekiem vdziałan/ Włzem przygodam ludzkim poddan *BierEz* F4 (24); *OpecŻyw* 45 (232); *OpecŻywList* Cv (2); *ForCnR* B4v (7); *PatKaz I* 9 (18); *PatKaz II* 64 (32); *PatKaz III* 116v (72); *HistJóz* C (14); *TarDuch* E3v (73); Korzeń polnego kminu/ może być iedzion od ludzi iako pafternak *FalZioł* I 40b (455); z ktorych [ksiąg] krotkie nauki tu łą wybrane *BielŻyw* 143 (140); *BielŻywGlab nlb* 13; Takież y po chodzie człowiek może być poznán *GlabGad* P7v (53); *MiechGlab* 54 (33); *KłosAlg* A4v (5); Nic niema być takieg^o niewiełcie wierzono táiemnego. *March*² D2v (4); *March*³ V5 (3); *WróbŻołt* aa2v (81); *WróbŻołtGlab* A3v (2); *RejPs* 29 (242); *ComCrac* 15v (57); on tho myal vczinicz aby myal bicz przitim poyman *LibMal* 1543/69 (97); *RejRozpr* G (3); *ConPiotr* 32 (15); *LudWieś* A4v; *SeklWyzn* b3 (33); Bo włzytki ine łzkody [...] Mogą być naprawione *RejJóz* G8v (19); *SeklKat* F4 (79); *RejKup* aa5v (29); *RejKupSekl* a8 (4); Záprawdę thedy nie błogoflawieńftwem/ ále nędzą wálz żywot może być okrafzon. *HistAl* K5v (138); *KromRozm I* Kv (34); *MurzHist* L4 (90); *MurzNT* 33v (104); *MurzOrt* B2 (10); *KromRozm II* r3 (91); *KromRozm III* 13 (108); *Diar* 40 (147); *DiarDop* 119 (22); *MrowPieś* A3v; *BielKom* C5v (5); Ták theż młodych dzyatek obyczáye záraz łkładnye á flulłfnye máya być wypráwione. *GliczKsiąż* K2 (28); *LubPs* S4 (208); Gołciem kto ma być rozumian. *GroicPorz* m2 (259); *SeklPieś* 19v (5); *KrowObr* 15v (221); Gdyż on s ferca práwego chce być chwálon włzędy. *RejWiz* 60 (66); *Leop Ioann* 13/31 (452); *OrzList* b4v (15); Táci ma być karan winą 14. grzywien *UstPraw* C3 (273); *LeszczRzecz* A2v (5); *RejFig* Dd6v (4); *RejZwierz* 119 (15); *WyprKr* 126 (3); *BibRadz Esai* 53/5 (691); *OrzRozm* R3 (30); A gdy przez Formozá Arnolf był pomázan na Celárltvo/ miał dobrą łwobodę Formoz ná włzytki łtrony. *BielKron* 173 (1056); *GrzegRóżn* L3 (79); *KwiatKsiąż* B3 (82); *Mącz* 400b (316); *OrzQuin* P3 (31); *Prot* B (2); *SarnUzn* D3 (38); *SienLek* 136 (46); Abowiem náłezióne łą Kłfyęgi o Lékárltwách piłáne *SienLekAndr* a4

(4); *LeovPrzep* C4 (24); Iáko y przecz ieft człowiek łtworzon. *RejAp* 1 marg (294); człowiek może być názwan máłym fwiátem *GórnDworz* L16 (61); *GrzepGeom* L (23); *HistRzym* 98v (122); dni przyłżłego żywotá moiego były nápiłány w kłięgach twoich. *RejPos* [279]v (1411); *RejPosWiecz*² 94 (12); *RejPosWiecz*³ 97v marg (3); *BiałKat* 366 (65); *GrzegŚm* 20 (28); Bárzo z wielkim doftátkiem ták był náwłzem chowan *HistLan* D3v (10); *KuczbKat* 5 (120); *RejZwierc* 37v (262); *BielSpr* 28 (42); *KochMon* 25 (2); *WujJud* 25 (132); *WujJudConf* 186 (75); *RejPosRozpr* c2v (27); *RejPosWstaw* [41²]v (47); *BudBib* 2.Mach 14/37 (241); *BudBibKaw* A2; *HistHel* B2; *MycPrz* I Bv (5); *MycPrz* II B2v (21); *Strum* C3v (21); *WierKróc* B2 (5); *BiałKaz* B4 (21); *BudNT* Hebr 2/18 (76); *StryjWjaz* A2 (8); áby łie wypełniło to co powiedżiano było przez Proroki *CzechRozm* 144 (301); *PapPan* Hh3v (26); *ZapMaz* II G 61/159; *KarnNap* D2v (19); *ModrzBaz* 88 (443); *ModrzBazBud* 6v (2); *SkarJedn* 267 (75); *KochDryas* A2v; *Oczko* 25 (24); *Calag* 505a (34); Iedeneś ty náležión/ v któręgo miály Mieyłce Mułę wzgárdzoné *KochPs* 2 (29); *SkarŻyw* 184 (194); *MWilKHist* H2v (14); *ZapKóścier* 1580/5 (13); *KochTr* 21 (3); *StryjKron* 280 (80); *CzechEp* 40 (197); *CzechEpPORz* *2; *KochJez* A2v; *NiemObr* 74 (60); Bo ten czym był poltrzelon/ tymże goił ránę. *KochFr* 109 (9); *KlonŻal* E4 (2); *KochDz* 109; *KochPhaen* 2 (7); *KochSz* C2v (3); *KochWz* 141; *ReszPrz* 88 (10); *ReszHoz* 127 (14); *ReszList* 143 (10); *WerGośc* 237 (8); *WerKaz* 291 (7); *WisznTr* 15 (3); *BielSjem* 12 (3); *KochPam* 80 (3); *PudłFr* 60; *ArtKanc* T10 (85); *GórnRozm* Iv (44); *KmitaPsal* A3; *KochProp* 7 (2); *KochWr* 25 (7); *PapUp* C2 (22); *ZawJeft* 29 (23); *ActReg* 124 (124); *Calep* 304b (17); *GostGosp* 84 (34); *GostGospSieb* +3; *Phil* 23 (51); *GórnTroas* 4 (22); *KochCn* B4v; *KochCz* B2 (3); *KochPij* C; Tobie łię/ Boże moy/ włyzytek ofiáruię/ Day me przedłięwżięcie było vtwierdzono *GrabowSet* H (42); *KochAp* 12; *KochFrag* 45 (3); *OrzJan* 113 (5); *WyprPl* B; *LatHar* 304 (46); *KolakCath* C4v; *KolakSzczęśl* A2 (10); *RybGęśli* D2v; *WujNT* 324 (883); *WysKaz* 48 (31); *JanNKar* B (7); *JanNKarKoch* Gv; *JanNKarOrz* F3v; A Iż próznoby Práwá czynić/ gđzieby nie były exequowáné *SarnStat* 54 (2509); *SiebRozmyśl* C2 (16); *WitosłLut* A5v (2); *GrabPospR* M2 (4); *KlonKr* B3v (5); *KlonKrGum* Av ded; *PowodPr* 75 (20); *SkarKaz* 4b (47); *VotSzl* D4v (15); *CiekPotr* 10 (8); *CzahTr* 6H3 (8); *GosłCast* 75 (16); *PaxLiz* Cv (2); *SkarKazSej* 668a (14); *KlonFlis* F2v (5); *SapEpit* B3 (4); Táką śmiercią był karan on Mártáhuž *KlonWor* 32 (7); *PudłDydo* [B5]; *RybWit* A2v; *ZbylPrzyg* B4v; Y wniwecz obroć [Boże] moie włyzytkie złości/ Ktoremim zmázan procz mey wiádomności. *SzarzRyt* A4 (3); *SzarzRytJSzarz* nlb 2.

W zdaniach z podmiotem: to (ewentualnie w połączeniu z drugim podmiotem) (339); *MetrKor* 40/821 (3); *HistJóz* B3; To ma być vłmazono wełpolek. *FalZioł* V 98 (3); *BielŻyw* 143 (6); *BielŻywGlab* nlb 13; *GlabGad* H4v (3); *LibLeg* 6/79 (11); *RejKup* y8 (2); *RejPs* 182; Bo tho włyzytko tylko od nawyłżłzey mądrołci ieft rządżono. *HistAl* I; *MurzHist* B3 (3); *KromRozm* II m4 (2); *Diar* 27 (7); nie omieszkiwamy też pilnemi prósbami swemi u WKM się starać, aby to wszystko wedle prawa pisanego oprawiono było *DiarDop* 108 (2); *GliczKsiąż* Q3; *LubPs* G4 (2); *GroicPorz* dd4v (2); *KrowObr* 125v (5); *Leop* 4.Esdr 4/29 (3); *UstPraw* I2; *BibRadz* Gen 1/14 (11); *OrzRozm* L2v (2); *BielKron* 132 (8); *Mqcz* 366d; to námienioo ieft w Rozdżiale czwartym kłyąg wtorych. *SienLek* 73; *RejAp* 30 (6); *GórnDworz* Ll6; *RejPos* 26v (13); *BiałKat* 356; *KuczbKat* 180; *RejZwierc* 110 (4); *BielSpr* b4; *WujJud* 81v; *RejPosWstaw* [143³]v (2); *BudBib* 3. Esdr 1/32 (5); *CzechRozm* 83v (18); Co iefli łię kto inłzy czego próciwko niemu dopuścił/ tego łię domaga/ áby to było bárzo łrodze karano. *ModrzBaz*

72 (7); *SkarJedn* 277 (3); *Oczko* 10v; *SkarŻyw* 566; *StrykKron* 612; *CzechEp* 119 (31); *NiemObr* 49 (2); *ReszHoz* 115; *ActReg* 43 (5); *OrzJan* 119; á kiedy noc roście/ áby to było rozdawano prząc kmiotownam *GostGosp* 72; *GrabowSet* H3v; To iest nápiřano/ ábyřie wierzyli/ iż Iefus iest Syn Bogá żywego *WujNT* 299 (3); dla tego piřmo lúdzie náleřli: áby to co chcemy mieć ná potomne czáry pámiętné/ piřmem było obwárowano *SarnStat* 1210 (63); *SkarKaz* 157b. *Cf komu, czemu, u kogo.*

komu (692), *czemu* (69), *u kogo* (20), [*w tym: w zdaniach z podmiotem: to* (81)] (781): *ListRzeř w.* 19; iřbych chciał żonę poiątz/ tedy wřdy niepodobno/ abych tako rořkołńneé/ tako wielebné/ tako řwięte dziewicy był oblubion. *OpecŻyw* 5v (6); *PatKaz I* 3; *PatKaz III* 94 (4); *HistJóz* A3; *MetrKor* 46/46v; *TarDuch* C2 (2); *GlabGad* D8 (3); *LibLeg* 11/187v (18); *WróbŻołt* M8v; *RejPs* 75 (10); *ComCrac* 21v (3); Tobie teř íą poruczony W domu wřzytki řprawy ony *RejJóz* F3v (4); *LibMal* 1548/144; *RejKup* b7v (3); *ZapWar* 1549 nr 2657 (2); *HistAl* K4; *KromRozm I* H2v (2); *MurzHist* Hv (5); *MurzNT* 236 (5); *KromRozm II* nv (2); *KromRozm III* K2v (6); *Diar* 38 (5); *DiarDop* 111; *BielKom nlb* 3 (2); *LubPs* B (13); *GroicPorz* ff4 (8); Abowiem Pan Kryřtus/ iednym polořon iest ku powřtaniu/ á drugim ku vpařci *KrowObr* C3v (10); Biřior rozlicny z Egiptu tkan iest tobie ná żagle *Leop Ez* 27/7 (21); *UstPraw* F4 (2); *LeszczRzecz* A6; *BibRadz Iud* 19/25 (47); *OrzRozm* Mv (3); *BielKron* 200v (26); *GrzegRóżn* D4v (3); *KwiatKsiąř* F4v; Tilko ábych v ciebie niebył leniwym á niedbálym widzian. *Mącz* 97d (3); *OrzQuin* E4 (3); Lekárřtwo w tym zaleřy/ áby ciálu potrzebne á řlufzne rzeczy były dawány *SienLek* 32 (2); *LeovPrzep* G4v; *GórnDworz* Ff (4); *RejAp* 5 (50); *HistRzym* 114 (2); *RejPos* 120 (164); *RejPosWiecz*² 94; *BiałKat* 53v (4); *GrzegŚm* 48 (4); *KuczbKat* 45 (7); *RejZwierc* 212 (18); *WujJud* 6 (22); *WujJudConf* 9 (2); *RejPos Rozpr* c (5); *RejPosWstaw* 22; *BudBib Ps* 46/1 (6); *BudNT Ioann* 18/36 (9); *BiałKaz* C2 (2); *CzechRozm* 242v (18); *KarnNap* E4; Czemu z wařni chcelř áby to drugiemu było odięto *ModrzBaz* 50v (26); *SkarJedn* 357 (5); *SkarŻyw* 334 (15); *ZapKořcier* 1581/13 (3); *CzechEp* 118 (12); *NiemObr* 76 (3); *KochPhaen* 16; *WerKaz* 289 (4); *ArtKanc* B15v (3); *KochWr* 25 (2); *ZawJeřt* 5 (3); *ActReg* 58 (3); *Calep* 589b; *GostGosp* 136; *Phil* E (2); *KochFrag* 30; *LatHar* 152 (2); *WujNT* 439 (57); *WysKaz* 31 (3); Cło ielli nie wyráźnie ná liřcięch Królewřkich będzie nápiřano Práwu Królewřkięmu iest záchowano. *SarnStat* 398 (66); *SiebRozmyřl* A3 (2); *KlonKr* D4v (2); *PowodPr* 17 (2); *SkarKaz* 80b (4); *CzahTr* E4v; *SkarKazSej* 692a (2); *KlonFlis* C2 (2).

a. *W zdaniach nadrzędnych, od których zależy podrzędne podmiotowe (orzecznik zawsze w mianowniku rodzaju nijakiego l. poj.)* (38) : *MetrKor* 38/287; *OpecŻyw* 29 (4); *KłosAlg* A4v; *MurzHist* L3v; *LibMal* 1554/190v; *Diar* 27; y będzie mu řkazano/ iże Sąd iest dobrze zágáiony *GroicPorz* i2v (2); Chce Pan by s tego funtu wylicřono było/ Gdzye źle á gdzye poczćiwie co řie obrociło. *RejWiz* 162 (2); *RejAp* 86; *RejPos* 131v; *RejZwierc* 54v; *ModrzBaz* 94v (2); *ZawJeřt* 33; CHcemy/ áby było zákazano wřzyřtkim [...]; áby řaden nie řmiał Stad końřkich [...] z Króleřtwá nářzęgo do pořtronnych Pańřtw wygániác *SarnStat* 1238 (19).

b. *W zdaniach bezpodmiotowych (orzecznik zawsze w mianowniku rodzaju nijakiego l. poj.)* (953) : *MetrKor* 38/287 (9); Czeřć ma być dawána miřtrzowi á myotły řye ma być bano. *March*¹ A3v (2); *BierEz* O; *OpecŻyw* 38 (2); *PatKaz I* 7v; Aby było wiadzano iako tu ná tey Figurze iest wypifano. *FalZioł* V 49 (15); *BielŻyw* 156 (2); *GlabGad* M6 (8); *March*³ V2v; *MiechGlab* 29 (2); *LibLeg*

11/108 (10); *RejPs* 50v (2); *ComCrac* 21v (7); *ConPiotr* 32 (2); *SeklWyzn* a4v (2); *KromRozm I* A2 (4); *MurzHist* R3v; *MurzNT* 8v (13); V ktoregoż to Ewanyeliſty nápiſano yeſt? *KromRozm II* d4 (7); *KromRozm III* L2v (4); *ZapWar 1553 w 2685*; *Diar* 68 (20); *DiarDop* 119 (3); *BielKom* F2; *GliczKsiąż* C2v; *LubPs* Z2v; *GroicPorz* oo2v (20); *KrowObr* 124 (9); Chociaſyby nam y moſiaǳ imálcem przyſtroiono/ Przedſię zá piękne złoto wnet będzie kupiono. *RejWiz* 47v (2); *Leop Matth* 26/31 (27); *OrzList* e3v; *UstPraw* E4 (17); *KochZuz* A2; *RejZwierz* 12 (2); *BibRadz 2.Par* 23/18 (27); *Goski* *2; *OrzRozm* O2; Skoro ſie Wituł dowiedział/ ktore winnieyſze nálezyono być/ tym ſie łamym obieſić kazał *BielKron* 383v (38); *GrzegRóżn* I4v; *KwiatKsiąż* C3 (5); *Mącz* 198a (5); *OrzQuin* T3 (8); *SarnUzn* E2v (6); *SienLek* 92 (4); *RejAp* 7v (9); *GrzepGeom* E4v (2); *HistRzym* 134 (4); Abowiem Páweł s. nam to opowiedáć raczy/ iż ſercem ma być wierzone ku wſpráwiedliwieniu *RejPos* 206 (33); *RejPosWiecz*² 93v (3); *RejPosWiecz*³ 99; *BiałKat* d2; *KuczbKat* 95 (2); *RejZwierz* 25v (4); *BielSpr* 35v (2); *WujJud* 247 (7); *WujJudConf* 56v (7); *RejPosRozpr* c3v; *BudBib Iudic* 19/30 (8); *HistHel* D2v; *BiałKaz* Gv; *BudNT* N5 (4); *CzechRozm* 138 (13); *KarnNap* G; *ModrzBaz* 46 (14); *SkarJedn* 106 (3); *SkarŻyw* 456 (6); *CzechEp* 367 (19); *WerKaz* 281 (2); *BielSjem* 29; *ArtKanc* K2; *GórnRozm* G; *ActReg* 155; *Calep* 766a; Około ſprzeżáái przy wyteczy y zálog ma bydź opátrzone tym ſpołobem *GostGosp* 162; *ZapKoſcier 1588/77*; *WujNT* 838 (65); O zábićie álbo rány Szlácheckie y kmiece w mieſciách, práwem Polkim ma bydź łádzono. *SarnStat* 617 (195); *PowodPr* 34; *SkarKaz* 419a; *VotSzl* C2v; *SkarKazSej* 700a.

komu (221), *czemu* (16): Ale nie dworny^m anij téż wyfoce mądrym/ ty rzeczy łá piſané/ ale ludziom miłoſciwym ij proſtym/ proſto ieſt piſáno. *OpecŻyw* 30; *PatKaz II* 61v; *PatKaz III* 100v; *BielŻyw* 111; *LibLeg* 6/79 (5); *WróbŻółt* rr2v; *SeklWyzn* G; *SeklKat* K (6); *KromRozm I* Kv; *MurzNT* 226 (6); A ták y co żydom było dopuſzczono/ nam yeſt zákazano *KromRozm II* 14; *KromRozm III* K3v (2); *Diar* 37 (3); *GroicPorz* i2 (2); *Leop Matth* 6/21 (11); *UstPraw* A3 (7); *BibRadz Gen* 22/20 (17); *BielKron* 29 (10); *KwiatKsiąż* A4v (4); *Mącz* 276d; *OrzQuin* T3 (2); *SarnUzn* E8; *SienLek* 15 (4); *RejAp* 79 (25); A gdy ták vczyńiſz/ pewnieć będzie rzeczono od tego ták dobrego Pána twego *RejPos* 223v (32); *BiałKat* 221 (2); *KuczbKat* 265; *RejZwierc* 271 (4); *WujJud* 6 (4); *BudBib Prov* 13/13; *BudNT Matth* 7/7 (5); *CzechRozm* 218 (5); *ModrzBaz* 97 (3); *SkarJedn* 274; *SkarŻyw* 284 (2); *CzechEp* 25; *ActReg* 155; *OrzJan* 124; *LatHar* 559; *KolakSzczęſl* B2v (2); Abowiem kto ma/ będzie mu dano *WujNT Luc* 8/18 (39); gdy tylko przez Woiewody/ [...] nie będzie tym Bráctwam dopuſzczono źle praw ſwych vżywáć. *SarnStat* 297; y ołádzáć takie Roki łádz Ziemſki będzie powinien tyle rázów/ ile czáſów ieſt w Conſtituciách któremu Woiewóǳtwu náznáczono káżdého Roku. *SarnStat* 723 (15); *PowodPr* 49; *SkarKaz* 279a (3).

Przysłowia: bibl. Abovyem tho yeſth rzecz ſłuſzna y żeby tho czo yeſth boze bogv bylo dano a czo Czelaſkie Cełzarzowy *LibLeg* 7/69v.

Wyedzancz tho yfz myedzi: przyaczyoli nyewfzithko ma bicz baczone. *LibLeg* 11/173v.

bibl Ktorá miarą będziecie mierzytz/ tą wám będzie odmierzono *OpecŻyw* 180v; *BielŻyw* 3; *MurzNT* 26 (2); Iż iáką miarką będzieſz mierzyć/ tákáć będzie odmierzono, *RejPos* 292v (3); *WujNT* 136 (3).

kto wiatrem ſłuży/ temu dimem ma być plácono. *RejZwierc* 84.

Frazy: bibl. »błogosławionás ty między niewiastami« (17): *PatKaz I* 8; *SeklKat Cv*; *LubPs* hhv; *Leop Luc* 1/28; Gdy iecháá [Helena] z Cárzyhrodá błogołáwił iey Pátryárchá mowiąc: Błogołáwionás thy między niewiáftámi Rułkiemi *BielKron* 343v [*idem StryjKron* 125] (2); *RejPs* 269v (2); *BiałKat* 231; *SkarŻyw* 393; *StryjKron* 125; *LatHar* 7 (3); Błogołáwionás ty [*benedicta tu*] między niewiáftámi *WujNT Luc* 1/42 (3).

»bądź (a. niech będzie) (po)chwalon(y)« [*szyk zmiennny*] (56): *KlerPow* 2; Bądź pochwalon moy panie *RejJóz P6* (3); *RejKup* p4v; Niechái będzie pán Bóg pochfálon/ panie Francifzku *MurzHist P2v*; *BielKom* B3; *LubPs* P4(3); *RejWiz* 49; A niech będzie pochwalon nawyŷzy Bog [*et benedictus Deus*] *BibRadz Gen* 14/20 (2); *BielKron* 12v (6); niechay będzie pochwalono wiecźnie ŷwiéthe imię iego *RejPos* 0005 (7); O boże náŷ bądźże pochwałon [*benedictus Dominus*] *BudBib Iudith* 13/20; *KochPs* 26 (6); *MWilkHist* L; *KochPieś* 72; *ArtKanc* A14 (2); *ActReg* 61; Bądź chwalon Pánie/ zá to coć fię zdáło *GrabowSet I* (4); *LatHar* 231 (13); Pochwalon bądź Pánie *SkarKaz* 206b.

»bądź pozdrowion(y)« = *ave Vulg* [*szyk zmienny*] (142): *BierRaj* 20; Pozdrowion bądź miŷtrzu. *OpecŻyw* 105v (15); *PatKaz II* 64; *PatKaz III* 90; *HistJóz* B4v; *WróbŻołt* E7; Bądź pozdrowioná krolowa Mácedońska *HistAl* A2v (3); *MurzNT* 128v; *KrowObr* 84v (25); Bądź pozdrowion Krolu Żydowŷki *Leop Ioann* 19/2; *BibRadz Matth* 28/9; *BielKron* 136 (2); *Mqcz* 256a (3); A oto gdy ŷły opowiedáć to zwolennikom iego/ záŷzedł im Pan Iezus drogę/ mowiąc im: Bądźcie pozdrowiony. *RejPos* 108 (4); *SkarŻyw* 595; *MWilkHist* G2v (2); *ArtKanc* A3v; *Calep* 113b (2); *GrabowSet Pv* (2); *LatHar* 39 (68); Y wnet przyŷtápiwŷzy ku Ieŷufowi/ rzekł: Bądź pozdrowion Rabbi *WujNT Matth* 26/49 (5); *PaxLiz* D3v; Bądźcież iuż pozdrowieni/ z rádoŷciá wítayćie/ ŷłudze ŷwemu/ mey Mużie/ twarz wefołá dayćie. *SapEpit* B4.

»niech będzie (w)(y)ŷławion(y) (a. wyŷławian)« (4): Za wŷzytko tho niechay będzie Bog wyŷławian [*benedictus Deus Vulg*] *BibRadz 2.Mach* 1/17 (2); *SkarŻyw* 108; A ia niech będę ludziom wyŷławiony *CzahTr* B3v.

»bądź (a. niech będzie) wielbion(y)« (3): Bądź wielbion Boże ná wieki. *GrabowSet* F4 (2); *LatHar* 179.

»porwanżeŷ diabłu« (2): *ZapMaz III T* 1/208v; Porwonżeŷ tám dyabłu z nią/ nieŷláchetny zdraycá. *RejFig* Cc7.

Szeregi: »być i bywać« (7): *GrzegRóżn* D3; *LeovPrzep* Iv; Przez tego duchá ieŷt y bywa daná mądra mówá *BiałKat* 201 (2); A iáko wedle Człowieczeniŷtwá był widżian/ ták teŷ był y bywa y ma być málowan *WujJud* 45v; *Phil* O2; *SarnStat* 1123.

Szereg złożony z form róŷnych czasów tej samej osoby (31): *PatKaz II* 38v (2); *KromRozm III* E6 (2); *KwiatKŷiąż* A2; *RejAp* 33v (2); *RejPos* 357; *WujJudConf* 6; *SkarJedn* 346; *CzechEp* 356 (3); *Ofiáry:* Y obyczay od Pogánów wŷięty/ Który był záwŷze v nas y będzie przekłęty. *ZawJeft* 39; Páweł piŷał: wŷzákke ieŷt y był záwŷze ná pierwŷzym mieyfcu połoŷony *WujNT* 519 (3); Te ŷłowá tedy iego [*Stanisława Orzechowskiego*] były, y fá ták nápiŷáne. *JanNKar* F3; iákóŷ ná koronáciiey náŷzény ieŷteŷmy y byliŷmy náŷzemi liŷty obowiáŷáni. *SarnStat* 83; A iŷ wŷzyŷtkié kauzy Pánów Duchownych/ [...] wedle práwá piŷánego ŷádzone były y będą *SarnStat* 854 (11); *GosłCast* 3.

W narzędniku (565) : *MetrKor* 40/821 (2); Tu też rozmyślaj jako náfwiętfá panna była załmutzoná *OpecŻyw* 28v (2); *PatKaz I* 15 (2); *PatKaz II* 51v (3); *PatKaz III* 93 (4); *HistJóz* A3v; *TarDuch* B5; *BielŻyw* 49 (3); *BierRozm* 11; *WróbŻolt* K5v; *LibLeg* 7/103v (4); *RejPs* 61v (4); *LibMal* 1547/137v (4); *RejKup* bb7v (5); *HistAl* K5; *KromRozm I* O3; *MurzHist* D4v (5); *MurzNT* 86 (5); *KromRozm III* M7; *MrowPieś* A4; *GliczKsiąż* C2v (4); Byłem írodze zátrwożonym procz ráunku twego. *LubPs* H (13); *GroicPorz* b2v; *KrowObr* 5v (8); *RejWiz* 64; *Leop Ex* 30/29 (18); *UstPraw* I3v; *OrzList* f; *BibRadz 2.Reg* 18/7 (36); *OrzRozm E* (2); Tám Arcybífkup kazał podnieś Semowitá/ á obiáwił krolem Polńkim być wybrany *BielKron* 379 (26); *GrzegRóżn* C2 (6); *KwiatKsiąż* F3v (2); Aurea aerei permutare, Ná frimárku ofzukánym być. *Mącz* 21c (23); *OrzQuin* L4v (5); *RejAp* 95v (5); Náđ tho íełcże dworzánin niechay íe ná pokoj páńłki niewezwánym będąc/ nigdy nie ćifnie/ chociaż by też był dobrze wziętym v páná *GórnDworz* K7v (14); *HistRzym* 46v (2); Cżego y ían s. Ewányeliťá/ będąc záchwyconym w tháiemnicach Páńłkich/ íáwnnie nam poľwiádczác raczy. *RejPos* 333 (27); *BialKat* 313v (2); *GrzegŚm* A3v; *KuczbKat* 175 (6); Acż íe to przełożonemu á powážnemu zá máło zda być wzgárdzonym v ludzi/ bo mu nie ímie nikt w oczy rzec. *RejZwierc* 147 (3); *BielSpr* 37v (2); *KochMon* 34; Nie wśyłcy ktorzy wierzą/ íą wybránymi. *WujJud* 68 marg (5); *WujJudConf* 129v (4); *RejPosRozpr* c3v (2); *BudBib 1.Par* 17/7 (8); *MycPrz I* B4; *Strum* K4; *BialKaz* F2v; *BudNT Mar* 8/31 (6); *CzechRozm* 61 (25); *KarnNap* C3v; Ktorychby máiętność ná mniefłzá łumme ízácowaná byłá/ ći niechayby pialzo woynę służyli *ModrzBaz* 121 (5); *SkarJedn* 164 (4); Przeto gorączce zadnéy/ áni chorobie/ z którąby óná złączoną byłá/ ćieplic niepotrzebá. *Oczko* 13 (3); *Calag* 2a (5); *SkarŻyw* 46 (36); *StryjKron* 76 (2); *CzechEp* 21 (18); *NiemObr* 62 (7); *KochFr* 53; *ReszPrz* 24; *ReszList* 180; *WerGość* 237; Był wziętym [*Tarnowski*] v wśzech ludzi *KochTarn* 78; *ArtKanc* A8 (7); *GórnRozm* I3v (2); *Paprup* L3; Będąc wzgárdzonym/ będąc precz wygnánym: Sítales íye íákby przez íen záwołánym. *ZawJeft* 25 (2); *ActReg* 20 (3); *Calep* 60a (7); *Phil* D (4); *GrabowSet* B (8); *KochFrag* 16; *LatHar* 380 (3); *KoľakSzczęśł* A3v (2); *WujNT Luc* 12/27 (39); *WysKaz* 22 (3); A íełłi kto tákowym vznániem y Dekretem czułby íe byđz vćiśnionym: będzie mu wolno to vznánie vćifku íwégo przez áppellácią przynieś ná Séym Wáłny. *SarnStat* 161 (18); *PowodPr* 42 (2); *SkarKaz* 85b (7); *CiekPotr* 53; *CzahTr* C3; *GośłCast* 35; *PaxLiz* D2v; *SkarKazSej* 668b; Ktokolwiek był fráfunkiem przez ten czás przykrytym/ Nágróđił mu wefelem dzień dżiśia íowitym. *SapEpit* B3v (3).

komu (16), *czemu* (4), *przed kim* (2): Pyotrowi dano yeft od páná/ [...] áby on wśyłtkim ínym ápoštołom przełożonym był *KromRozm III* N6; *LubPs* Kv; *BibRadz 1.Reg* 22/14 (3); *OrzRozm V2* (3); á to twirdzę/ íż nikomu bárzief vczonym być nie przyłtoi/ íáko żołnierzowi *GórnDworz* G8 (2); *KuczbKat* 260 (2); *CzechRozm* 193v (2); *ModrzBaz* 61v; *CzechEp* 258 (2); *NiemObr* 172; Abowiem niewolnik wezwány w Pánie/ íełťci Pánu ofwobodzonym *WujNT 1.Cor* 7/22 (3); *SkarKaz* 44b.

Frazy: »niech(aj) będzie (a. bądź) błogosławion(ym)« [*szyk zmienny*] (47): *OpecŻyw* 166 (4); *WróbŻolt* 40/14 (5); *RejPs* 191; Bądźże błogosłáwyonym ty íam náłłym Pánem *LubPs* L3 (2); *Leop Iudic* 5/24 (2); Niechayże będzie Bog błogosłáwiony [*benedictus Deus*]. *BibRadz Ps* 68/36 (6); Błogosłáwiony bądź Abráámie *BielKron* 11v (3); *RejPos* 265 (2); *BudBib Ruth* 2/10 (7); *KochPs* 43; *ArtKanc* I6; *LatHar* 5 (12); rzekłá Noemi: Błogosłáwiony niech będzie od Páná *SkarKaz* 387a.

»niech będzie przeklęty(m) (a. wyklęty)« = *maledictus esse PolAnt* [szyk zmienny] (21): Ktoby mowił/ że fie nie godzi kápłanowi/ ktory Mízą tego Sákrámentu od siebie láwego przyjmowác/ ten przeklętym niech będzie. *WujJud* 264v (11); *RejPosWstaw* [21³]v; *BudBib* 1.Reg 26/19; *CzechRozm* 97; Ieśli kto oycá y lyná powieda być dwu Bogu/ niech będzie przeklęty *CzechEp* 249 (5); *PaxLiz* Dv; Abo fię zgadzay/ ábo bądź wyklęty *SkarKaz Sej* 684a.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (1): alie yednak bil poddanim y dzysz yefth ye⁸⁰ k. m. *LibLeg* 11/12.

W dopełniaczu (98) :

W zdaniach z podmiotem: co, cokolwiek, nie, nieco (39): *TarDuch* B7v; *BielŻyw* 52; *RejKup* b7; *MurzNT* 138v; *Leop Zach* 11/16; *BibRadz Matth* 10/26; ciało náfze s przyrodzenia ieft grube/ á cokolwiek ieft przy nim źle [[pRAWIONE]go/ bywa to wężowi ná pokarm *BielKron* 2v (2); *SienLek* 48; A tu iuż fobie pomyślić możefz/ iefli przed takim wzrokiem álbo przed taką opátrnością co zákrytego álbo zátáionego być może. *RejAp* [14]; *RejPos* 337; *BialKat* c; *GrzegŚm* A3v (2); *BudNT Luc* 12/2 (2); *CzechRozm* 157v; *SkarŻyw* 389; *CzechEp* 310; *ActReg* 48; *Condititus* – Czokolwiek ieft z chowanego. *Calep* 236a (8); *Phil* G3; *WujNT* 4 przedm; *SarnStat* 179 (4); *SkarKaz* Oooo2va; To miałto świat zwalczywfy/ y siebie zwalczyło/ By nic niezwalczonego od niego nie było. *SzarzRyt* D2v.

komu (2), *czemu* (1): *BibRadz Hebr* 2/8; y obrociło mię ferce moię ku mądrości/ ábych fie wyiął z błażeństwá/ dokądbych nie poznał coby było pożytecznego fynom ludzkim *BielKron* 79; Y nic nie ieft fkrytego twoiey wżechmocności *GrabowSet* Ev.

W zdaniach, w których podmiot zawiera skupienie członu liczebnikowego z rzeczownikowym w dopełniaczu (ewentualnie z elipsą członu rzeczownikowego) (57): *Leop* 1.Mach 5/26 (2); Ieśliby Pánow álbo dzyedzicow było kilká pozwanych o gránice/ miedzy ktoremiby byli ci co lat nie máią/ [...] A wżákże fąd im ma záchowác dzyeło przy mocy *UstPraw* Iv; *BibRadz Ier* 36/32 (4); ále przez zdrádę Decyufá Hetmáná oboie było zábitych *BielKron* 152 (10); *LeopPrzep* B4v; gdyż w fercu człowieczym tak wiele chytróści fkrytich ieft *GórnDworz* M2; Abowiem wiele ich iefth wezwanych ále máło wybranych *RejPos* 238 (7); *RejPosWiecz*² 92; *BialKat* 58v; *KuczbKat* 50; *BielSpr* c; *WujJud* 105v (2); *WujJudConf* 119; *BudBib Eccli* 9/9; *MycPrz II* Cv; *BudNT Matth* 20/16 (3); Ieśli tak ieft iáko mowifz/ tedyby ich tym fpořobem máło było zbáwionych. *CzechRozm* 230v (4); *ModrzBaz* 20v (2); *SkarŻyw* 389; Tak iż przez ty lat puřtorá dwádzieciá tyfiac Niemcow/ Mázurow/ y Polakow od Litwy niewierney było poimanych *StrykKron* 320 (4); *CzechEp* 169; *ActReg* 134; Brutus był do tego powodem/ że mu s fkarbu pólpolithego było dáných dwádzieciá Tálenhow *Phil* E3; *LatHar* 131; *WujNT* 862; *SarnStat* 296 (3).

W znaczeniu dzierzawczym (2): A iefliżeby téż Burmiřtrz był Duchownégo álbo Swietckiego ktorégo poddanégo náfégo/ tedy przed iego páná álbo vrzędniká ma bydź pozwan *SarnStat* 236 (2).

W bierniku (jako drugi biernik w konstrukcji A cum inf) (45) : *FalZioł* IV 47d; *ZapWar* 1545 nr 2646; *LibMal* 1548/141 v; A ižechmy flyřzeli Alexandra być mądrociá przychédóžonego/ coby fínadz bez winy Stráxagony nie zrzucił. *HistAl* D6v; *Leop Hebr* 2/9; *BibRadz Hebr* 2/8 (2); *BielKron* 133 (11); *GrzegRóżn* K4v (2); *SarnUzn* E2; *HistRzym* 26; Gdyż oto y tá fwięta páni Elźbietá/ tak iáko

thu Ewányeliftá piŕze/ iż nie z mnmánia íwego/ ále Duchem íwiętym będąc nápełnioná/ wyznawa ią tu być błogofławioną *RejPos* 304 (2); *KuczbKat* 200; *BiałKaz* G4; *StryjWjaz* B4; *CzechRozm* 49 (3); *ModrzBaz* 64v; *SkarJedn* 391; *SkarŻyw* 68; *StryjKron* 350 (2); *CzechEp* 40 (5); *OrzJan* 47; *SarnStat* 930 (2); Widzę Zonę od Bogá być podaną tobie *SapEpit* A3v.

B. Z orzecznikiem wyrażonym imiesłowem przymiotnikowym czasu teraźniejszego czynnym (374) :

W mianowniku odmiany złożonej (333) : Biłkup ktory yeft milczący/ ieft iáko wrotny fyedzący. *March*¹ A3v (2); *BierEz* Mv; w iego ziemi zawždy fą rožeé z lilią kwitnącé *OpecŻyw* 3 (6); *PatKaz I* 12; *PatKaz II* 28v; *PatKaz III* 88v (2); *TarDuch* A7v; Słodkie granati fą chłodzące y odwilżaiące. *FalZioł* III 20d (124); *BielŻyw* 11 (2); *GlabGad* B7v (5); *MiechGlab* 26; Głos boży ieft rozdzielańczy płomień ognifti. *WróbŻołt* 28/7 (12); Abowiem gniew iego ieft bárzo krotko trwájący *RejPs* 42v (8); *RejKup* p5v; *HistAl* A; *KromRozm I* N3v; *MurzNT* 163v (3); *Diar* 91; *LubPs* L (3); *GroicPorz* hh3v (2); *KrowObr* 159v (2); *RejWiz* 117; Wífylcy Kxiążetá ich odftępujący fą. *Leop* Os 9/15 (7); *BibRadz I* *3v (7); *OrzRozm* K4v; Rzekł Sámuel Saulowi/ iam ieft widzący *BielKron* 63v (6); *KwiatKsiąż* A3v (4); *Mącz* 52a (3); *OrzQuin* P2v; Ziółko ieft bárzo wóniájące *SienLek* 256v (4); *RejAp* 49v (11); Iefliżec był boiący fie Bogá/ toć fie znaczy/ iż mułiał w pilney oftrożności chodzić *RejPos* 57v (8); *RejPosWiecz*² 93 (4); *BiałKat* 351; *KuczbKat* 400; Ale tá ich fławá bárzo fmierdząca ieft *RejZwierc* 23 (6); *WujJud* 101 (4); *RejPosRozpr* b4v; *RejPosWstaw* [143⁴]; *BudBib* 3.Reg 18/3 (5); *MycPrz I* A4 (2); *BudNT Luc* 4/31 (10); *CzechRozm* 16 (5); *ModrzBaz* 66v (2); *SkarJedn* 262 (2); *KochOdpr* A2v; bo tu wżytkie rzeczy fą mijájące *SkarŻyw* 103 (8); *CzechEp* 204 (7); *NiemObr* 106; *GórnRozm* M3v; *ActReg* 75; *LatHar* 684 (3); *KolakCath* A2; *WujNT Luc* 9/35 (15); *WysKaz* 35 (2); A iefliby Stároftá był máiący dobrá náłzé w zaftáwie *SarnStat* 1237 (3); *GrabPospR* N2; *PowodPr* 67; *SkarKaz* 42b (2); *SkarKazSej* 662a.

komu (1), *czemu* (1), *u kogo* (1): A ią moy pánie wífemi flawámi [!] záto będę wy wyfłał íwięte ymię twe/ á będę oczekáwał náwífem miłofierdzia twego/ ktore ieft wlálnie przyfluffájące íwiętemu ymieniowi twemu wífem błogofławionem požádliwemu. *RejPs* 78v (2); *CzechRozm* 243v.

a. *W formie nieodmiennej na -qc* (46) : *PatKaz II* 46 (2); *Leop Act* 2/42; Ano piśmo poświadza o oney Annie prorokiniey/ [...] iż záwždy byłá modląc fie w kościele *RejPos* 134 (2); *BiałKat* 181; *GrzegŚm* 65; *BudBib* 207b marg; *GórnRozm* C3; iefliby był Kr IM wPanu Bogu nadzieię maiąc ywsprawiedliwosci swey zesię im obroni. *ActReg* 122; Y był trzy dni nie widząc [*non videns*] *WujNT Act* 9/9 (3).

W narzędniku (26) : *Murm* 72; *MurzNT* 163 marg; *Leop Ez* 2/8 (2); *BibRadz Dan* 11/2; *Mącz* 255a; *BiałKat* 31 (2); *GrzegŚm* 45; Lecż w tey rzeczy nie byliście wierzącemi w Iehowę Bogá wáłzego. *BudBib Deut* 1/32 (2); *MycPrz I* [A3]; *WierKróc* A4v; *BudNT* a4v marg; *CzechRozm* 61 (2); przeto żołnierzom táki żywot wieść trzebá/ ktoryby ie okazał być boiącemi fię Bogá/ á miłownikámi wczćiwości. *ModrzBaz* 113 (3); *CzechEp* 26; *ReszPrz* 81; *WujNT* 187 (3); *SarnStat* 576; Wízákże/ ábym czáfu ták poblizkiego niebeśpieczeńftwá nie był proznuiącym/ á żebym oświádczył chęć y miłość íwą przeciwko oyczyźnie *VotSzl* B4.

W dopełniaczu (2) :

W zdaniach z podmiotem: co (2): A thenci dobrze ízáfuie słowem Bożym/ który naprzod co íę dotyczy náuki nic nie opuścza co mowić potrzebá/ [...] nád to pilnie íę ogláda co znośc mogą ci ktorzy go łhucháią/ á náofáték coby było ku zbudowáníu należácego. *BibRadz* II 118b *marg.*

czemu (1): ábychmy to dáli á przywłáfczyli íemu/ co íest należácego íwíetemu ímieniowi íego. *RejPos* 254.

6. Z orzecznikiem wyrażonym liczebnikiem w odmianie przymiotnikowej (863) :

W mianowniku (745) :

W odmianie złożonej (444) : *PowUrb* +v; *MetrKor* 34/134; íj że pán Iezus dwanáfcie vczeńnikow maíátz był trzecináfty *OpecŻywSandP* ktv; *PatKaz* II 69v (6); *PatKaz* III 138 (3); *FalZioł* IV 22a (72); *BielŻyw* 84 (2); *GlabGad* K4 (12); *MiechGlab* 76 (2); *KłosAlg* A2v (3); *WróbŻołt* D6v (8); *RejPs* 183; *SeklWyzn* Bv; *LibMal* 1545/94v (2); *SeklKat* Q4v (7); *HistAl* L5; *MurzHist* F2v; *MurzNT* Ioann 1/30 (3); *KromRozm* II m4; *KromRozm* III F6v (4); *LubPs* Gv; *GroicPorz* r2v (20); *KrowObr* 246 (11); Muśi káżdá potráwá íuż być lámotrzeciá. *RejWiz* 15 (4); *Leop* Ioann 1/30 (9); *OrzList* kt; *RejZwierc* 82 (2); *BibRadz* I 281 *marg* (13); *OrzRozm* R (4); MEdrcy dwoi byli/ Greccy y Włófcy. *BielKron* 121v (22); *GrzegRóżn* Kv (9); *KwiatKsiąż* Q3 (4); *Mącz* 47c (4); Gdyżelmy od tego niepoczeli co íest w téy rzeczy pierwze/ tedy áni onego dowiedzíemy/ co íest w tym poślednieyfcz *OrzQuin* C; *Prot* D4v; *SarnUzn* E3 (5); *SienLek* 130v (3); *LeovPrzep* H3 (2); *RejAp* 21 (11); *GórnDworz* Dd7v (9); *GrzepGeom* H3; *HistRzym* 31; *RejPos* 13; *RejPosWiecz*² 92; *RejPosWiecz*³ 97v; *BiałKat* 61 (3); *KuczbKat* 280 (9); *RejZwierc* 10 (3); *WujJud* 78v (6); *WujJudConf* 151v; *RejPosWstaw* [41⁴]v (3); *BudBib* 1.Par 27/9 (2); *BudNT* b4 (4); *CzechRozm* 240v (15); *ModrzBaz* 89v (7); *SkarJedn* 42 (10); *SkarŻyw* 337 (3); Bo po zámíefzániu íęzykow v Babel Wieże/ napierwfczy był íęzyk Chaldehyki y Hebrejki álbo Zydowfki/ potym Scytiyfki *StryjKron* 94; żeby tá Troycá nie muśiáłá też mieć [...] ínfzego íyná: ktoryby íuż był w líczbie czwarty/ y ducha ktoryby muśiáł być piąty. *CzechEp* 276 (21); *NiemObr* 148; *ReszPrz* 20; *ReszList* 168; *PudlFr* 68; *ArtKanc* M2v (3); *GórnRozm* Dv (2); *ActReg* 15; *GostGosp* 38; *GórnTroas* 50; *GrabowSet* D2v; *KochAp* 10; *OrzJan* 49; *LatHar* 211 (5); *WujNT* 16 (18); *JanNKar* E3 [2 r.]; *JanNKarKoch* F4v; *SarnStat* 600 (12); *SiebRozmyśl* K3; *PowodPr* 48; *SkarKaz* 483a (12); Lecz miód ten íprofná wónia [!] w íobie vtáiwfczy/ Dwoífty íest: á íeden nád drugi ízkodliwfczy *GostCast* 31; tylo máíefstatem krolewfkim pierwfczy nád cíę będe. *SkarKazSej* 660a (5).

W zdaniach z podmiotem to (5): *OpecŻyw* 84v; A záfz to íuż nie czwarty íákíś będzie/ ten to duch Elohimow/ íesli Elohim trzy ofoby znáfczy? *CzechRozm* 15 (2); *CzechEp* 298; *GórnRozm* B3v.

komu (5), u kogo (1): Míefátz ten/ tzuś Marzetz/ będzie wám pírwí miedzy míefátzmi lata *OpecŻyw* 86v; *BielKron* 30; Nam íest íednym Bogíemprofto [!] Óciec/ á ím íest Troiáki íeden złożony z íftności/ y z Perfon rzeczy róźnych *GrzegRóżn* L2v (2); *ArtKanc* A5; *GórnRozm* B3v.

W odmianie niezłożonej (301) : rzékł níktory íjżby on był íeden z rotý Iezufowé. *OpecŻyw* 112v (4); *HistJóz* B2; *FalZioł* V 104 (3); CZo za vrád maíá nerki w cíelte [!] (-) íeden íest wyciągáć wíłgotnośc wodná z íelit pod żółádkíem leżácych *GlabGad* Fv (4); *MiechGlab* 60 (2); *LibMal* 1546/124; *SeklKat* P2; Wíelki Cefarzu/ íeltem íeden s xiążáť Dáriufzowych *HistAl* E5v; *MurzHist* G4; *MurzNT* Matth 27/33 (2); *KromRozm* II 14v; po ktorých [znakach] práwy kófcyof boży poznawamy y poznáć mamy/ ktory yest yeden/ íwyety/ powfcfechny/ y Apóftólfki. *KromRozm*

III C6 (16); *GroicPorz* ffv; *KrowObr* 189v (2); *RejWiz* 126v; *Leop Ioann* 1/40 (5); *BibRadz Gen* 11/6 (4); *OrzRozm Mv* (2); Miał iefzczę Iowifz dzyewięć corek z Memorią niewiäftą/ s ktorych the boginie były/ iedną była Kliio/ druga Euterpe/ [... Kálliope. *BielKron* 22; Ięzyk Szwecki ieden ieft z G]otłkim z Duńłkim y z Nordweyłkim miefzány z Niemcy. *BielKron* 294 (8); *GrzegRóżn H2* (6); *Mącz* 5a (2); *OrzQuin X* [3 r.]; *SarnUzn E6v* (2); *SienLek V*; *GórnDworz Ii8v* (2); *RejPos* 112 (4); *RejPosWiecz²* 94; *BiałKat b2v* (3); *KuczbKat* 405; *RejZwierc* 11; *WujJud* 162v (5); *BudBib 2.Par arg* (2); *BudNT Ioann* 1/40 (2); *CzechRozm* 207; *ModrzBaz* 40; *SkarJedn* 37 (3); *SkarŻyw* 308 (3); *CzechEp* 118 (3); Którę [cnoty] céná iednáž ieft w fczśięiu/ y kłopoćie *KochFr* 132, *LatHar* 729 (2); Rzecz o ktorey w tym liście piŕze/ nie iedná ieft [...]/ ále rozmaíta y rozliczna. *WujNT* 576 (14); *SarnStat* 405; *SkarKaz* 158b.

W zdaniach z podmiotem: to (21): *SeklKat H*; *RejWiz* 113v; *SarnUzn B6* (14); *RejAp* 197; Otoż to tenże ie den ieft/ y ten z Iákobem zá pály chodził. *CzechRozm* 47v (3); *SkarJedn A6v* (2).

komu (1), *u kogo* (1): *PatKaz III* 128v; wŕzyłtko tho iedno ieft v was wiedzieć y wierzyć? *KrowObr* 55.

Fraza: »to (wszystko) jedno jest« (4): *KrowObr* 55; A wŕzyłtko to iedno ieft/ y rzecz iednę znaczy *CzechRozm* 128 (2); *WujNT 1.Cor* 11/5.

Zwroty: teol. »być jeden« [w pismach polemicznych niekatolickich] [szyk zmienny] (34): *KromRozm III A8v*; Ieden Bog Iłthność nie miał Trzech/ á ci zálie Trzey gdyż fą trzy Perfony/ ktore rozne fą od Iłthności/ nie byli ieden *GrzegRóżn F2* (3); że to nie idzie zá tym/ iż gdy iedno piŕmo y ŕentencia dwiemá perfonam bywa przczytawaná/ áby ony dwie perfonie miały być ieden. *SarnUzn E6*; także teŕz/ iefli Syn nie iefth ieden z Oyczem obyczáiem twym/ tedy ołobno zołtawa bez tego wŕzytkiego Ociec/ co ieft Syn boży/ to ieft/ bez ŕwiáłtości/ bez mądrości/ bez formy etc. *SarnUzn H2* (28); *BiałKat* 303v; ktorzy [aryjanie] Syná zwáć niechcá iednoilftotnym z Oycem/ áby tenże Bog był ieden z Oycem. *SkarKaz* 486a.

bibl. »być jedno« [szyk zmienny] (131): Ia y ociec yednołmy to ieft wedluk bołtwa rowny ale nyłchy oicza wedluk człowieczeńłtwa. *SeklKat O4*; *KromRozm I Mv*; *MurzNT Ioann* 10/30; *KromRozm II o3* (6); *KromRozm III G7v* (5); *KrowObr* 212v (7); *RejWiz* 113v; *Leop 3.Reg* 22/6 (2); *BibRadz Ioann* 10/30 (3); *OrzRozm D3*; *GrzegRóżn K4v* (15); *SarnUzn D3v* (9); *RejAp* 197; *RejPos* 308v (2); *RejPosWiecz²* 92v (3); Aby wŕzyłcy wiérni iego iedno byli: iáko ón łam z Oycem łwoim iedno ieft *BiałKat* 133 (8); *RejZwierc* 9v (7); *WujJud* 46v (6); *BudNT b8v* (9); *CzechRozm* 78; *SkarJedn kt* (3); *SkarŻyw* 129; *LatHar* 377 [2 r.]; Ia y Oćiec iedno iefłefłmy [*Ego et Pater unum sumus*]. *WujNT Ioann* 10/30 (33); *WysKaz* 8; *SkarKaz* 276a; *SkarKazSej* 677b.

W narzędniku (87) : *KromRozm I C3v*; iedno žem ieft iednem z ludźi od Boga odrzuconych *MurzHist* F4v (2); *MurzNT Luc* 13/30 (2); *KromRozm III N6* (2); *SeklPieś* 20; *Leop Ruth* 4/4 (2); *RejZwierc* 27v; *BibRadz Luc* 13/30 (5); *OrzRozm V2*; *BielKron* 228v; *GrzegRóżn K4v* (8); *OrzQuin T2*; *SarnUzn H2* (2); *LeovPrzep I2v* (2); *RejAp* 111v; *GórnDworz D2v* (2); *RejPos* 59 (2); pokázuiąc go [Krystusa] być troiákim/ Bołtwo iákieš y dułżę nie ŕmiertelną twierdząc/ á ciáło vmárłe. *GrzegŚm* 34; *KuczbKat* 230 (3); Miełiác ten v was głowá miełiácóm/ y pierwłzym bęđie miedzy miełiácámi roku *BudBib Ex* 12/2; *BiałKaz Fv*; Ták bęđą ołtáteczni pierwłzymi *BudNT Matth* 20/16; *CzechRozm* 56v

(2); *SkarJedn* 187 (7); gdy co wżytkim ftáfza rofkazáá/ oná byía do czynienia pierwfzú. *SkarŻyw* 161 (4); *MWilkHist* F4; *CzechEp* 287 (5); *NiemObr* 156; *ReszPrz* 88; *ArtKanc* I10v; *GrabowSet* O2v; Tenći był o którym powieáá/ który zá mnú idzie/ sítał íę przedemnú: bo był pierwfzym nádmie [*quia prior me erat*] (*marg*) sítał íę zacnieyfzy nádmie, bo był pierwey niżli íá. (-) *WujNT Ioann* 1/15; Rzekł do nich Nikodem [...] á był íednym z liczby ich [*qui unus erat ex ipsis*] *WujNT Ioann* 7/50 (18); *SarnStat* 1183; Nie rułzyío cíę ono złoto/ y dobre mienie/ y cześć oná po krolu wtorym być *SkarKazSej* 668b; *KlonWor* 47.

W dopełniaczu (15) :

W zdaniach z podmiotem: co, nic (6): íełliby co drugiego tákowego byío/ coby íe zdrowey náuce íprzećiwiáío *KrowObr* 227v; á co miáío być pierwfzego to oni óstatkiem czyniú *KwiatKsiúż* L; żeby między tymi trzemi nie miáío być (*nihil prius et posterius*) nie pierwfzego y poóednieyfze⁸⁰ *CzechEp* 195 (3); álbo co trzećiego íeft/ Cobyście łobie zá żółd obiecowáli? *OrzJan* 59.

W znaczeniu dzierzawczym (9): *TarDuch* B6; íż prze tho íedno łowo: Oby íednego Wenecya byía. Wenetowie Ksiúżę łwoie [...] obiećić dáli *OrzQuin* D2; *ReszPrz* 93; nie pátrząc káždy łwego/ ále tego co íeft drugich [*sed ea, quae aliorum*]. *WujNT Philipp* 2/4 [*idem* 1. *Cor* 10/24] (4); Íednego íeft drzewiána tablicá, á ná niey drugiego przepyfłné máłowánié. Tedy wzglédem máłowániá, tablicá ma byđz máłárzowá, á o tablicę íe zgadzác. *SarnStat* 1277 (2).

W bierniku (jako drugi biernik w konstrukcji A cum inf) (14) : *FalZioł* I 147c; *SeklWyzn* B; *SeklKat* Ov; *MurzNT Luc* 5/17; POzew vczeni w Práwie opífuiú być pięćioráki. *GroicPorz* pv; *BielKron* 213v; náuczáli íednego być Bogá *GrzegRóżn* H (2); *GórnDworz* O4v; *BiałKat* 123v (2); *WujJudConf* 191; *CzechRozm* 41; *ModrzBaz* 79v.

7. *Z orzecznikiem wyrażonym przysłówkiem* (2165) : [*Gdy podmiotem zdania jest zaimek rodzaju nijakiego: to, co, wszystko lub bezokolicznik, trudno jest w tym punkcie przeprowadzić granicę między przysłówkiem na -o a formą N sg n odmiany niezłożonej przymiotnika*].

a. *W zdaniach, w których podmiotem jest rzeczownik lub zaimek osobowy* (173) : *BierEz* K; *OpecŻyw* 57; *PatKaz III* 141; *FalZioł III* 41d (3); Bowiem wółelka moc gdy poópołu będzie, íilnieyfza íeft niżli rozdzielona. *GlabGad* B5v (2); *RejJóz* P3 (6); *RejKup* t4 (3); *KromRozm III* D2v; *Diar* 66; *GroicPorz* ffV; *RejWiz* 101 (3); *Leop Act* 2/44 (3); *RejZwierz* 36v; *BibRadz Rom* 2/28 (3); *BielKron* 443 (7); *Mqcz* 40d; *OrzQuin* S4 (3); *SarnUzn* G6v; *SienLek* 163; *RejAp* 35v; *GórnDworz* E8v (2); *GrzepGeom* H4v; *RejPos* 346v (4); *BielSat* L4; *RejZwierz* 75v (5); *BielSpr* 7v (2); *WujJud* 223 (2); *BudBib Ios* 21/42 (3); *Strum* D2 (3); *ModrzBaz* 69; *KochPs* 145; *SkarŻyw* 195; Ze nan łámégo świat był íeden máło. *KochPieś* 6; *GórnRozm* L4v; *ActReg* 87; *GostGosp* 10; *GórnTroas* 66; *GrabowSet* E; *OrzJan* 69; Krzyżem ś. żegnánié dobrze íeft. *LatHar* 57 *marg*; *WujNT* 204 (5); *JanNKar* F3v; *SarnStat* 80 (2); *GoslCast* 65; y będzie/ íáko mowi Prorok/ łługá rowno z pánem *SkarKazSej* 673; *SzarzRyt* Av.

komu (23): Tedy będzie wiecey łobie íj bogu wdzięczno żywot ciałny íj pokuta twardá *OpecŻyw* 162; *HistAl* L7v; *RejZwierz* 23v; *Mqcz* 315b; *RejAp* 191v; *RejZwierz* Bbb2; *KochPieś* 7; *PudłFr* 62; *KochFrag* 23; áby Turczynowi łácniey woyná z Niemcy niż z Polaki byđz miááá? *OrzJan* 79; *SarnStat* 533. Cf »być dobrze«, »dosyc być«.

Zwroty: »być [komu] dobrze« = *dobrze życzyć, być w przyjaźni* [szyk zmienny] (8): Faveo, Zyczę/ Iełtem mu dobrze. *Mącz* 120a; *Pronecti longius in amicitiam*, Długo łobie dobrze byli. *Mącz* 478a (8).

»dosyć być« [w tym: komu (4) na czym (3)] = *wystarczyć* [szyk zmienny] (13): *KromRozm I* 13; *GroicPorz* d3; *SeklPieś* 19v; *WujJud* 103 (2); iż łámá wiárá/ bez dobrych vczynekow y życia pobożnego/ dofyć iełt ku zbáwieniu. *WujNT* 430 (6); *SarnStat* 610 (2).

»być po gotowiu, po gotowie« [szyk zmienny] (59 : 3): *MetrKor* 26/62v (2); *LibLeg* 11/61v; *GliczKsiąż* B8; *LubPs* aa2v; *Leop Mar* 14/37 (3); *BibRadz Act* 23/21 (4); *BielKron* 248v (19); á bitwę łtaczać po gotowiu byli. *KwiatKsiąż* Mv (5); Ad manum esse, Po gotowiu być. *Mącz* 3b (4); *GórnDworz* S7v; *BielSpr* 54v (3); *BudBib 1.Mach* 3/28 (3); *KochOdpr* D; *Oczko* 29v; *SkarŻyw* 206; *StryjKron* 662; *CzechEp* 228; *WerGośc* 245 (2); *BielSjem* 19; *Paprup* C2v; *ZawJeft* 9; każe łługom być pogotowiu ná wšelákie rołkazánie iego. *WujNT* 310 (3); *SarnStat* 533; *GostCast* 58.

b. W zdaniach z podmiotem: to, co, wszystko itp. (260) : *BierEz* Dv (2); *OpecŻyw* 179; *PatKaz I* 13v; *PatKaz II* 46v (3); *PatKaz III* 97; *FalZioł* V 30 (6); *BielŻyw* 34 (5); *GlabGad* Cv; *LibLeg* 8/133; *WróbŻołt* 88/35; *RejPs* 174 (2); áby wšyłtko w kołciele rżádnie było *SeklWyzn* e3v; *RejJóz* H4; *RejKup* f4v (4); *MurzNT Matth* 9/5; *KromRozm III* B4v; *ZapWar* 1553 nr 2685; Co yełt lepyey yełli dzyecyę do łzkoły dáć/ czyli yemu chowác domá Pedágozá *GliczKsiąż* K3v (11); *LubPs* ggv; Abowiem co iełt łatwiey iáko quit nápiłác? *GroicPorz* y (3); *KrowObr* 58; *RejWiz* 184 (5); *Leop 1.Par* 17/17 (2); *RejFig* Cc7v; *RejZwierz* 22v; *BibRadz Iob* 13/9 (4); *OrzRozm* B3v; było około trzydzieści tyłiac robotnikow/ co narychley robili/ máiac łtare mury y kámieni ná pomoc/ ále to wšytko było dármo. *BielKron* 273 (3); *Mącz* 506a; *Prot* D3 (2); ktorá [żyłę] drugdy nieopátrzny lekarz miáłto głowney zácina/ co iełt bárzo źle *SienLek* 36 (3); *RejAp* 89; mnimáiac by to było nayforemniey/ co iełt naiłprofniey *GórnDworz* N2 (14); *RejPos* 194 (6); *BiałKat* 246; *HistLan* E; *KuczbKat* 195; *RejZwierc* 81 (11); *BielSpr* 20v; *WujJud* 152v; *MycPrz* II Bv (2); *Strum* C4v; *WierKróc* B; *StryjWjaz* B3; *BudNT 1.Cor* 7/26; *CzechRozm* 149 (3); *ModrzBaz* 87 (8); *SkarJedn* 183 (3); *Oczko* 19v; *SkarŻyw* 196 (3); *BielSjem* 15; *GórnRozm* E4 (5); *Paprup* Iv; *KochWr* 41; *ActReg* 167 (5); áby porżádnie około drew/ piecow/ łuczywá/ wšyłtko było *GostGosp* 56 [2 r.] (4); *Phil* Q4; *OrzJan* 129; *WujNT* 614 (5); *WysKaz* 19; *JanNKar* A2 (4); *SarnStat* 470 (4); *GrabPospR* K3v; *SkarKaz* 123b; Iełliby to nie było pożyteczniey, ábym ła dołzedł do Pánggróczá, y rołpowiedział mu łáko łie rzecz ma. *CiekPotr* 58; *PaxLiz* C; *SzarczRyt* E2v.

komu (67), *u kogo* (1): bo nitz mi nie iełt łlodczéy/ iako vmrzétz łtobá *OpecŻyw* 188v; *PatKaz II* 48; *HistJóz* D4; *BielŻyw* 112 (3); *LibLeg* 7/69; A wdzięczniey to iemu będzie tá nádzieía moiá nád włlytki ofiáry *RejPs* 101v; *RejJóz* A7v; *RejKup* r3; *MurzHist* R2v; *ZapWar* 1553 nr 2685; *GliczKsiąż* G5 (2); *LubPs* Y5; Wiem żeć to dziwniey będziey iż czásem dobrego/ Marna podká przygodá *RejWiz* 130v; *Leop 2.Reg* 15/26; *RejZwierz* 89; *BibRadz 1.Par* 17/17; ciężko mi to bárzo było *OrzRozm* H2v; *BielKron* 194 (9); *Mącz* 138d (2); *RejAp* 97v [2 r.]; *GórnDworz* H; *HistRzym* 52v; *RejPos* 180v (3); *RejZwierc* 169 (2); *BielSpr* 5; *WujJud* 50; *HistHel* D3; *BudNT Act* 4/32; *CzechRozm* 251 (2); *ModrzBaz* 116v; *SkarŻyw* 504 (2); *CzechEp* 74; *WerGośc* 243; *PudłFr* 58; *ArtKanc* K19; *GórnRozm*

Bv; *Paprup* Hv (2); *ActReg* 98 (3); To też niechayci nie będzie táyno *LatHar* 158 (5); *SkarKaz* 487b; *CiekPotrSzymb*)?(4; *SkarKazSej* 670a. Cf *Przysłowie*.

Przysłowie: Bo to ftára oná zwykła przypowieść/ coby tobie nie miało być miło/ tego drugiemu nigdy nie działał. *RejZwierc* 34v.

Fraza: »co może być nawięcej, nakrocej *itp.*« [szyk zmienny] (5): *RejPos* 325; *RejZwierc* 108; *CzechEp* *3v; *WerKaz* 279; Przebieżmy tedy co nakrocey bydź może/ przednie przykazania Boże *PowodPr* 28; *PudłDydo* A2v.

Zwroty: »być dosyć« = *wystarczyć* [szyk zmienny] (17): *SeklKat* Y4v (2); *CzechRozm* 109v; To o ftroiách niech będzie dofyć [*Haec de ornatu*]. *ModrzBaz* 51v (12); *NiemObr* 99; *WisznTr* 24.

»być mało« = *nie wystarczyć*, *braknąć*; *parum esse PolAnt* [szyk zmienny] (3): *RejJóz* F7; toć ná połmifek pewnie będzie máło *RejFig* Bb5; *BibRadz* 1.Par 17/17.

c. *W zdaniach, w których podmiotem jest bezokolicznik (795)* : *BierEz* R2v (3); *OpecŻyw* 43 (5); *ForCnR* A3v; *PatKaz II* 47v (2); *MetrKor* 40/817 (2); Mleko ribie/ y Ikri/ y wżitki wnętrznosci, nie zdrowo ieft iefć. *FalZioł* V 64 (30); *BielŻyw* 165 (21); *GlabGad* K7 (2); Czo by nyebefpyecznye bylo przy nyem powiedacz thedy sobye na ynlfy czalf wefzmyełz *LibLeg* 7/35 (4); *WróbŻołt* 91/2 (2); *RejPs* 209 (5); *ComCrac* 11v; *RejRozpr* H3 (6); *RejJóz* N7 (7); *SeklKat* E; *RejRozm* 402; *RejKup* c5v (6); *HistAl* F7; *KromRozm I* Nv (2); *MurzHist* N4 (4); *KromRozm II* k2v (2); *KromRozm III* P7 (2); *Diar* 35; *DiarDop* 99; *BielKom* E4 (3); *GliczKsiąż* I2 (10); *LubPs* dd2v (4); *GroicPorz* C4 (3); *KrowObr* 202 (5); *RejWiz* 72 (22); *Leop Ps* 146/1 (2); *OrzList* b3v; *RejFig* Dd (2); *RejZwierz* 121 (8); *BibRadz Prov* 21/9 (8); *Goski* A2v (11); *OrzRozm* Dv (3); *BielKron* 211 (20); *KochSat* C2; *KwiatKsiąż* E (2); *Mącz* 262c (5); *OrzQuin* R3v (2); *Prot* B4 (2); naprzod krew ieft dobrze puścić *SienLek* 88 (5); *RejAp* 162 (3); przychodzi mi tho częłtho ná myłł/ iżby lepiej nie vfác nikomu na łwecie *GórnDworz* M2 (11); *GrzepGeom* Iv; *HistRzym* 3 (4); *RejPos* 101 (25); *BiałKat* d4v; *BielSat* B3; *HistLan* F5 (3); *KuczbKat* 185 (3); *RejZwierc* 7v (25); *BielSpr* 31v (12); *WujJud* 247v (4); *WujJudConf* 210; *BudBib* cv; *HistHel* B; *Strum* M2 (2); *WierKróc* B2v; *BudNT Hebr* 5/11 (4); *CzechRozm* 231v (11); *Paprup* Ff3 (3); *ModrzBaz* 122 (14); *SkarJedn* 234 (2); *Oczko* 1v (6); *SkarŻyw* 471 (9); *StryjKron* 46 (2); *CzechEp* 296 (12); *NiemObr* 55; *KochFr* 119; *KochSz* B; *ReszPrz* 61; *ReszList* 163; *WerGość* 209; *WerKaz* 301; *KochPieś* 7; *PudłFr* 49; *ArtKanc* S4; *BielRozm* 29 (2); *GórnRozm* D3v (11); *Paprup* H2v (5); *ActReg* 118 (10); *KochCn* B4; *GrabowSet* B; *KochFrag* 47 (3); *LatHar* 397 (3); *KołakCath* C4; *WujNT* 870 (19); *JanNKar* G (2); bo próznoby Práwá dáwác/ gdyby ku exequuciiéy nie były przywiedzioné *SarnStat* 190 (10); *PowodPr* 83 (5); *SkarKaz* 348a (8); *VotSzl* B; *CzahTr* E3v; *GosłCast* 29 (6); *PaxLiz* B4; Rad iż mu z frochtu kupą idą grofze/ Mniema by gorzey przedawác po trofze *KlonFlis* C4v; *KlonWor* 49; *PudłDydo* A4v.

komu (248): *BierEz* N (3); *OpecŻyw* 157v; *PatKaz II* 53v (5); *PatKaz III* 143; bowým nýe łluzno było ludżyom z Eiptu iefć zżydy *HistJóz* Dv; *FalZioł* V 66 (3); *BielŻyw* 144 (3); *BierRozm* 27; *RejPs* 75 (2); Barzo mu było miło iakos łluchać tego *RejJóz* M7v (2); *LibLeg* 11/184v; *SeklKat* Yv; *RejKup* y6v (5); lepiejci iefłth záprawdę tobie opułłcić to czego zátrzymác nie mozełz *HistAl* E8 (4); *KromRozm I* Bv; *MurzHist* M4v (2); *MurzNT* 31; *DiarDop* 111 (2); *BielKom* E4; *GliczKsiąż* B7 (5); *KrowObr* 72v (4); *RejWiz* 66 (4); *Leop* 1.Cor 7/26 (4); *OrzList* i3; *UstPraw* I3v; *RejZwierz* 138 (3); *BibRadz Ex*

14/12; przyftoyniey ieft Krolowi Polkkiemu rękę fwą Krolewfką otworzoną mieć/ á niżli zámknioną *OrzRozm O3* (5); *BielKron 1v* (13); *BielKron Cies Mmmm3*; *Mącz 151d* (2); *OrzQuin F2* (2); *SarnUzn D3*; *SienLek 194* (2); *RejAp 28* (2); *GórnDworz Hh8v* (11); *HistRzym 15v*; *RejPos 77v* (17); *BielSat G2v* (2); *HistLan C3v*; *RejZwierc 158v* (4); *BielSpr 2* (3); *WujJud 210v* [2 r.]; *BudBib b2* (2); *MycPrz II C4v* (2); profzę cię niechci nie ciężko będzie przedemną też tego powiedzieć *CzechRozm 160v* (8); *ModrzBaz 131* (6); By Grekowie wroćić fię do S. iedności chćieli/ nie ciężko by nam brody zápuścić. *SkarJedn 236* (5); *KochOdpr C*; *Oczko 1v*; *KochPs 86*; *SkarŻyw 168* (10); *KochTr 4*; *CzechEp 237* (2); *NiemObr 115* (4); *ReszPrz 45*; *WisznTr 3* (2); *BielSen 6*; *BielSjem 4*; *KochPieś 64* (2); *ArtKanc R17v*; *BielRozm 27*; *GórnRozm G2v* (6); *ActReg 15* (4); *GrochKal 23*; *Phil 12*; *GrabowSet Gv*; *OrzJan 52*; *WyprPl C2v*; *WujNT 591* (9); *SarnStat 896* (6); *PowodPr 45*; *SkarKaz 387b* (5); *VotSzl B* (3); *CzahTr C4v*; bez ktorych [praw kościelnych] żyćby też nam trudno. *SkarKazSej 697a* (2); *RybWit Cv*. Cf *Zwrot*.

Przysłowie: Y trućinyć by fye łączno vftrzec/ by yey nye flodzono *KromRozm I* [L3].

Zwrot: »dosyć być« [w tym: komu (22)] = wystarczyć [szyk zmienny] (70): Ale co ia mam do tego/ Dofyć mnie ieft pátrząc fwego *BierEz D2v*; *PatKaz III 150*; *Murm 8*; *FalZioł V 111* (4); *RejJóz Q4*; *KromRozm III E7v*; *GliczKsiąż H4v* (2); *GroicPorz mm2v* (2); *KrowObr 57v* (5); *RejZwierc A2v*; *OrzRozm C*; *BielKron 107v*; *OrzQuin I*; *RejAp 61* (2); *GórnDworz N6* (2); *GrzepGeom B3*; *RejPos 270v* (6); *BielSat C4v*; *KuczbKat 40* (3); *RejZwierc 128v*; *WujJud 19v*; *RejPosWstaw [143³]*v; *ModrzBaz 78v* (7); *Oczko 30v*; *SkarŻyw 206* (2); *CzechEp 264* (4); *BielRozm 23*; *WujNT 323* (8); *WysKaz 27*; *SarnStat 823* (2); *SkarKaz 241a* (2); *GosłCast 45* (2).

d. W zdaniach, w których podmiotem jest zdanie podrzędne (263) : Bowiem pry trudno może być/ By orzeł mógł wfzytki rządzić *BierEz P2*; *OpecŻyw 42* (2); *MetrKor 46/175v*; *FalZioł V 37* (6); *BielŻyw 166* (2); *GlabGad A5*; *March² Dv*; *BierRozm 4*; *LibLeg 10/66* (5); *RejPs 213v*; *RejJóz C4* (6); *HistAl M8v* (2); *KromRozm I P3*; *KromRozm III H6*; *GliczKsiąż K4v* (2); *GroicPorz gg2v* (3); *KrowObr 222*; *RejWiz 69v*; *Leop Ios 24/5* (2); *RejZwierc 29v*; *BibRadz Eccli 33/22* (2); *OrzRozm O3*; ále flufzniey będzie kiedy oni poslą do nas *BielKron 107v* (12); *KwiatKsiąż H2v*; *Mącz 104b*; *SienLek 3v* (2); *RejAp 106v* (2); *GórnDworz Dd7* (6); *HistRzym 59v* (3); *RejPos 192v* (13); *BialKat 373v*; Kuśi was Pan Bog wáfz/ áby to iáwno było ieftli go miluiecie álbo nie. *KuczbKat 425*; *RejZwierc 113v* (12); *BielSpr 72v* (3); *WujJud 185*; *BudBib Gen 29/19* (2); *BudNT Luc 17/1*; *CzechRozm 229v* (2); *ModrzBaz 12* (7); Pátrz á poznay/ iáko gorzko ieft/ iżeś opuściłá Páná Bogá twego *SkarJedn 387* (3); *Oczko 24*; *CzechEp 56* (2); *WerGość 221*; *BielSjem 20*; *PudłFr 42*; *GórnRozm H2* (2); *ActReg 64*; *GrabowSet T2v*; *LatHar 252* (2); *WujNT 470* (4); *SarnStat [1281]*; *SkarKaz 635b*; *VotSzl Dv*.

komu (61): bo bączyl dobrze ijż ijm bylo nielubo/ ijż s nijm tako dlugo mowił *OpecŻyw 120* (2); *PatKaz II 41v*; *BielŻyw 97*; *LibLeg 7/69*; *RejKup o3v*; *MurzNT Mar 9/41* (2); *KrowObr 166v* (3); *RejWiz 185v*; *Leop Mar 9/41* (3); *RejZwierc 38v*; *BibRadz Matth 18/6*; *OrzRozm P2*; *BielKron 200v* (3); *Mącz 484d*; *SarnUzn G8v*; *LeovPrzep a2v*; Iuż drugiemu pocźnie być niemiło/ że mniey niż towarzysłz wziąć miał. *GórnDworz S5v*; *HistRzym 98v*; *RejPos 129* (2); *BielSpr 36v*; *RejPosWstaw [41⁴]* (2); *BialKaz C4v*; *BudNT Luc 17/2* (2); *StryjWjaz B4v*; *ModrzBaz 10* (2); *SkarŻyw 537*;

BielRozm 8; *LatHar* 691 (2); *WujNT* 1.*Cor* 7/8 (8); Ieśt mi tedy wćieľno/ fynu namileyfzy/ Iżeś fie w tey mierze ftaľ/ iák baczę pilnieyfzy. *PaxLiz* E (2). *Cf* *Zwrot*.

Zwrot: »(nie) dosyć być« [*w tym: komu* (10)] = *wystarczyć* (26): *HistAl* F5; *KromRozm* III I6v; *GliczKsiąż* G4v; *RejWiz* 90v; *OrzList* i3; *OrzRozm* Vv; *OrzQuin* M; *SarnUzn* B3; *RejAp* 18; *RejPos* 46 (3); *KuczbKat* 185; *RejZwierc* 247 (2); *RejPosWstaw* [21³]v; *CzechRozm* 3v; *ModrzBaz* 122v; *MWilKHist* B2v; *GórnRozm* I; *KochCn* B4; *WujNT* 616; *Niedolyć* iest że kto ma kupno, trzebá mu y *Wwiązania* prawnęgo *SarnStat* 548 (4).

e. *W zdaniach bezpodmiotowych* (682) : *OpecŻyw* 94; *PatKaz* I 8; *FalZioľ* III 18a (25); *GlabGad* Pv; Iakoż o tim fzyrzey będzie gdy o Moskwie powiadać będziemy. *MiechGlab* 62 (3); *RejPs* 33v (3); *LibLeg* 11/46 (7); *RejRozpr* I2v (3); pewno bracia miła wiotcho okoľo wiele dobrych ludzi na zdrowiu będzie. *LudWieś* A4v (4); *SeklWyzn* Av; *SeklKat* D3 (3); *RejKup* cc3 (5); *HistAl* M; *KromRozm* I E4v; *MurzHist* M4v; *KromRozm* III K; *Diar* 54; *DiarDop* 104; *GliczKsiąż* D8v (2); *KrowObr* 85v (2); A iefli fie z dáleká wľzytko pięknie pľtrzyľo/ Coż rozumiefz żeć piękniey iefzće we wnątrz byľo. *RejWiz* 25v (18); *Leop* Gen 1/10 (6); *RejFig* Bb3; Y potym zoľtaľ krolem/ iuż tám byľo śmieľzno. *RejZwierc* 2 (3); *BibRadz* Ier 7/23 (2); *Goski* *2v; *OrzRozm* H4 (4); *BielKron* 203v (12); *Mącz* 214a (7); *OrzQuin* O3; *Prot* C4v; á vmyć śilnym octem y trzeć dľugo pľotnem furowym/ áż będzie czyrwno *SienLek* 54v (11); *LeopPrzep* b3v; *RejAp* 88v; iż ták wľofnie rzecz opifuie/ że wľofniey być nie może. *GórnDworz* F6 (15); *BialKat* 383v; *BielSat* D3v (2); *GrzepGeom* Q2v; *HistLan* E4; *RejZwierc* 249 (11); *BielSpr* 63v (2); *WujJud* 240; *RejPosRozpr* b3v; *BudBib* 1.*Par* 7/23; *HistHel* B3; *MycPrz* I Bv; *BudNT* Luc 12/55 (2); *CzechRozm* 233v (2); *Strum* L2v (8); *PaprPan* Gg3; *ModrzBaz* 80v (2); *SkarJedn* [d9]; *KochOdpr* D2v; á wodą Cicoreę álbo endiuię roztwórzemy/ będzie dobrze. *Oczko* 32 (5); *Calag* 244b; *SkarŻyw* 582; *MWilKHist* A2v; *CzechEp* 234 (3); *KochFr* 85 (2); *KochSz* C2; *WerGość* 265 (2); *WisznTr* 30; *BielSen* 9 (2); *BielSjem* 18 (2); Czegoś żadaľ/ o wľzyľtko ľacno byľo. *KochPieś* 25; *PudľFr* 68 (2); *BielRozm* 26 (3); *GórnRozm* I4 (5); *PaprUp* A4 (2); *ZawJeft* 18; *ActReg* 136 (3); *Calep* 696a (4); *GostGosp* 132 (4); *GórnTroas* 36; *GrabowSet* B2; *KochFrag* 18; *WyprPl* C; *LatHar* 714; *RybGeśli* B; *WujNT* 524 (3); *WysKaz* 35; *JanNKar* Gv; *SarnStat* 28 (3); *PowodPr* 60 (4); *SkarKaz* 455b; *VotSzl* D2v (2); *CiekPotr* 83; *CzahTr* H3; *GostCast* 38 (2); *PaxLiz* A2; *SkarKazSej* 700a (2); *KlonWor* 47 (2); *RybWit* B3v.

komu (215): Iż mulicy ciężko byľo *BierEz* K2v (2); *OpecŻyw* 49 (3); *ForCnR* C3 (2); *PatKaz* III 103v; *BierRozm* 25 (2); *WróbŻoľt* 127/17; *LibLeg* 11/13 (3); *LibMal* 1544/84; *RejRozpr* D2v; *RejJóz* D4 (4); *SeklKat* Fv; *RejKup* c6v (9); Alexander odpowiedziaľ/ dla thego mi iefth gniewno krolowa iż mieczá nie mam. *HistAl* L7v; *MurzHist* I4; *MurzNT* 91 (2); *KromRozm* III Q4 (2); *BielKom* D6 (2); *DiarDop* 118; *GliczKsiąż* Cv; *LubPs* O; *KrowObr* 237v; *RejWiz* 112v (5); *Leop* Mar 10/24 (4); *RejFig* Cc4 (4); Bo káždemu tym kľtaľtem będzie ľacniey z wámi. *RejZwierc* 38v (2); *BibRadz* Rom 14/20 (3); *BielKron* 435 (15); *Mącz* 214c (3); *SienLek* V2v; *RejAp* 43 (4); *GórnDworz* C3v (6); *HistRzym* 58 (3); *RejPos* 284v (4); *BielSat* C2v; *RejZwierc* 163 (7); *BielSpr* 30v (4); *WujJudConf* 254 (2); *BudBib* Deut 22/7 (6); *HistHel* A; *Strum* L4v; *BudNT* Luc 10/12; *CzechRozm* 228; *KarnNap* E2; *ModrzBaz* 47 (2); *SkarJedn* 358 (2); *Oczko* 2 (3); *SkarŻyw* 160 (5); *KochTr* 24; *StryjKron* 31 (2); *KochFr* 86; *WerGość* 242; *BielSen* 9; *KochPam* 86; *PudľFr* 8; *ArtKanc* M4v; *BielRozm* 19; Byľoby byľo ludziom

dobrym bárzo źle ná świećie *GórnRozm* H2 (2); *ActReg* 13 (6); *Calep* 527a; *GostGosp* 120; *GórnTroas* 37; *GrabowSet* Gv; *LatHar* 21; *KołakSzczęśl* B4; lżey będzie ziemi Sodomfkiey y Gomoreyfkiey w dzień ładny/ á niżli miałtu onemu. *WujNT Matth* 10/15 (12); *WysKaz* 41; *SarnStat* 88; *SkarKaz* 550b (3); *CiekPotr* 23 [2 r.] *SkarKazSej* 694a (2); *PudłDydo* B3v. Cf *Zwroty*.

Przysłowie: iż tám dobrze być nie może/ gdzie wiele panow rołkáuie. *SkarJedn* 54.

Frazy: »dobrze, łacno jest [z kim]« (8 : 1): *RejZwierz* 45; *CzechRozm* 268v; *CzechEp* 62; Tuż zá mną leć/ á w miarę/ będzie dobrze známi. *RybGęśli* C.

»ile (a. jako) najwięcej, najkrocej *itp.* może być(a. będzie)« [szyk zmienny] (26): *LibLeg* 7/104v (3); *MurzNT Luc* 5/17 (2); *GliczKsiąż* E3; [Psalterz] ku czći á ku chwale Pánu Bogu ná pyółneczki po Polłku s pilnoćią/ iáko nalepyey mogło być/ nowo przełożony. *LubPs* B; *GroicPorz* i3; *BibRadz* *3v; *GrzepGeom* B2; *RejPosWstaw* [110²]v (2); *ModrzBaz* 77 (2); *CzechEp* 322 (2); *ActReg* 97 (2); żebyfmy iáko náskuteczniey być może/ vczefnikámi iey fię sítáli. *LatHar* 84; *WujNT* 20; *SarnStat* 1130 (6).

»jest teszno (a. teskno) [kogo]« [szyk zmienny] (22): *BierEz* R3v; Natychmiałt panie oycze/ tefzno mię tez było Ze iuż dawno nicz o nich [braciach]/ tu nie slychać było *RejJóz* A7 (2); *RejKup* ee6v (3); *RejWiz* 110; *RejZwierz* 116v; *BielKron* 408 (6); *RejPos* 76v (2); *HistLan* F2; *BudBib Ps* 118/158; *BiałKaz* Cv; *CzechRozm* 103; á telkno ich było/ gdy częgo nie ćierpieli. *SkarŻyw* 185; *KochFr* 52.

»źle, trudno było« [w tym: o kim (10), z kim (3)] [szyk zmienny] (12 : 1): *RejKup* cc4v (3); *RejRozm* 399; *LubPs* S2v; Iefłize by vbogi żebrak vmárł/ zleby onim było/ boby fię nie miał tzym wykupić s Czysćá? *KrowObr* 75v; *RejWiz* 129v; *SarnUzn* C2; *RejPos* 210; Wnet będzie zle s tobą. *RejZwierz* 239 (2); *PaprUp* L4v (2).

Zwroty: »być dosyć« [w tym: na czym (60), o czym (28), komu (26)] = wystarczyć [szyk zmienny] (151): *OpecŻyw* 52 (2); *FalZioł* V 1v (3); *LibLeg* 11/56; *SeklKat* Z2v (2); *RejKup* n5v (2); *MurzHist* R3; *Diar* 72; *BielKom* G3v; *GliczKsiąż* D2 (3); *GroicPorz* mv (3); *KrowObr* 21; *RejWiz* 118v (5); *RejZwierz* 41v; *BibRadz* I *4 (2); *OrzRozm* P4v; *BielKron* 309v; *Mqcz* 369c; *SienLek* 194 (4); *RejAp* 33 (3); Ale o tym niechay będzie dofyć. *GórnDworz* G3 (8); *GrzepGeom* I4v; *RejPos* 62 (9); *GrzegŚm* 17; *KuczKat* 295 (2); *RejZwierz* 89v (6); *BielSpr* 48v (2); *KochList* 3; *RejPosWstaw* [21²]v (2); *BudBib Sap* 18/25; *Strum* Qv; *BiałKaz* Iv; *BudNT* Hh6v; *CzechRozm* 198 (7); *ModrzBaz* 8v (19); *SkarŻyw* 337 (3); *MWilkHist* C2v; Ale ná tym mądreemu niech będzie dofyć/ co fię tknie początku ítáre⁸⁰ Teftámentu *CzechEp* 296 (15); *NiemObr* 104 (6); *ReszHoz* 148; *ReszList* 170; *PudłFr* 22 (2); *GórnRozm* G (2); *Calep* 1034b; *GrabowSet* C2v; *OrzJan* 60; *LatHar* 707 (2); *WujNT* 556 (8); *SarnStat* 470 (4); *PowodPr* 82; *CiekPotr* 62; *GostCast* 63.

»być mało« [w tym: komu (6)] = nie wystarczać, brakować [szyk zmienny] (16): *BierEz* I3v; *FalZioł* V [1]v (2); *RejJóz* G7v; *RejKup* l7 (3); Aleć wam iefłtze máło ná tym było/ iżeście iedno piśmo s fáłfzowáli *KrowObr* 142 (7); *RejZwierz* 122v; *SkarKaz* 487a.

8. Z orzecznikiem wyrażonym zaimkiem przysłówkowym (1472) : *MetrKor* 38/286 (2); Słufza w rzeczach ćierpliwym być/ Ktore inák nie mogą być *BierEz* Lv; *OpecŻyw* 184v (5); *ForCnR* A2v; *PatKaz II* 46 (4); *PatKaz III* 130v (2); *HistJóz* C2 (2); A kiedy ten kamień w Kapłonie vroćcie iako ma być/ thedy iuż nicz nie pije *FalZioł* IV 47d (36); *BielŻyw* 74 (3); *GlabGad* D6 (9); *MiechGlab* nlb

10; *LibLeg* 10/60 (27); *ZapWar* 1543 nr 2622 (24); *WróbŻołt* 130/2 (10); *RejPs* 85v (2); *RejRozpr* A4; *LibMal* 1544/84 (3); *RejJóz* P5v (5); *SeklKat* Z (4); Włechmagący miły Pánie Ták beło twe rozkazanie *RejKup* y7v (15); *HistAl* A8 (5); *KromRozm I* E4v (8); *MurzNT Luc* 15/7 (3); *KromRozm II* fv (6); *KromRozm III* G4v (9); *Diar* 93 (3); *DiarDop* 116 (2); *GliczKsiąż* C4 (5); *LubPs* aa5v marg; *GroicPorz* dd2v (8); *KrowObr* 224v (59); *RejWiz* 153 (9); *Leop* 1.Reg 20/2 (18); *OrzList* f3 (2); *UstPraw* C2 (2); *RejFig* Cc6; *RejZwierz* 138v (9); A każdą rzecz [...] iáko názwał Adam thák było imię iey. *BibRadz Gen* 2/19 (28); *OrzRozm* E2 (5); *BielKron* 438 (34); *GrzegRóżn* Nv (2); *Mącz* 64a (30); *OrzQuin* S3v (5); *Prot* C2v (2); *SarnUzn* [F2]; *SienLek* 174 (3); *SienLekAndr* a3; *LeovPrzep* Iv; *RejAp* 27 (11); *GórnDworz* R3 (21); *GrzepGeom* Ov (16); *HistRzym* 15v (7); wierz/ iż ták iest á nie ináčzey *RejPos* 90 (32); *RejPosWiecz*² 94v (7); *RejPosWiecz*³ 98v (2); *BiałKat* 68v (6); *BielSat* G4; *GrzegŚm* 11; *HistLan* A3; *KuczbKat* 100 (6); ielzczęby wždy iáko ták *RejZwierz* 159v (21); *BielSpr* 19 (5); *WujJud* 146v (12); *WujJudConf* 228; *BudBib* 4.Esdr 16/43 (9); *MycPrz* II B2 (3); *Strum* G; *BiałKaz* B4v (6); *BudNT* b8 (11); *CzechRozm* 180v (50); *PaprPan* H2v (3); *ModrzBaz* 60v (18); *SkarJedn* 137 (12); *Oczko* 5 (2); *KochPs* 115; *SkarŻyw* 582 (19); Ale iákokolwiek było/ przedię Witold otrzymał zwycięstwo wten czás nád Tátary *StryjKron* 507 (5); *CzechEp* 158 (44); *NiemObr* 95 (3); *KochFr* 133; *KochSz* A4 (2); *ReszPrz* 60 (2); *ReszHoz* 121; *WerGość* 246 (5); *PudłFr* 67 (2); *ArtKanc* S (4); *GórnRozm* G2v (11); *KochWr* 40 (3); *PaprUp* I4 (4); *ActReg* 20 (9); *Calep* 707a (4); *GostGosp* 46 (7); *GórnTroas* 44 (3); *KochCn* B4 (2); *KochCz* Bv; *KochPij* C; *GrabowSet* D4v; *KochFrag* 23; *OrzJan* 16 (5); A żeby cię iák ma bydz ze włzytkim wypráwił *WyprPl* C3v; *LatHar* 231 (3); Iestli ták iest [ita est] [práwá człowieká z żoną/ nie pożyteczno fię żenić. *WujNT Matth* 19/10 (32); O ciężka to nieść krzyż. A wždy niemoże być ináčzey. *WysKaz* 26 (7); *JanNKar* Gv (2); *JanNKarGórn* E3; *SarnStat* 1164 (26); *GrabPospR* Mv; *PowodPr* 38 (5); *SkarKaz* 210a (8); *CiekPotr* 38 (6); *CzahTr* I3; Ináčzey nie iest/ wiem to/ iżem białugłowá *GosłCast* 49 (3); *SkarKazSej* 684a (4); *KlonWor* 59.

W zdaniach z podmiotem: to, co (211): *BierEz* A4; *PatKaz* II 71v; *PatKaz* III 92; *HistJóz* C2; to Czo mowifz nie iest tak *BielŻyw* 76; *GlabGad* N6 (2); *MiechGlab* 35; *ZapWar* 1536 nr 2493; *LibLeg* 10/60v (3); *ConPiotr* 31; A małz gardło moię onak li to będzie *RejJóz* K8; *RejRozm* 400; *RejKup* q6; *KromRozm I* E4; *MurzHist* P2 (3); *MurzNT Luc* 10/21; *KromRozm II* g4v (3); *KromRozm III* D (3); bądź to już tak *DiarDop* 111; *GliczKsiąż* N2 (4); *KrowObr* 132v (5); *RejWiz* 105v (2); *Leop* Iac 3/10 (2); *OrzList* c3 (3); *RejZwierz* 8; *BibRadz Eccle* 39/21 (2); *OrzRozm* Fv (7); *BielKron* 322; *GrzegRóżn* A2v; nie może to inák być *OrzQuin* K2v (11); *Prot* B4v; *SarnUzn* B6 (6); *SienLek* 89v (2); *RejAp* 21v (5); Niema fię co podobác/ kiedy kto [...] łowo [...] pożyczá [...] s cudzego ięzyká [...] bo to iest nie ináčzey/ iedno iáko kiedyby ktho Polaki wyganiał z ziemie *GórnDworz* F2v (19); *GrzepGeom* P3v (2); *HistRzym* 34 (4); *RejPos* 101v (11); *KuczbKat* 220; *RejZwierz* 128 (15); *WujJud* 12v (4); *BudBib Eccle* 39/21 (4); *MycPrz* II Av; *BudNT* c4; *CzechRozm* 212 (13); *ModrzBaz* 52v (3); *SkarJedn* 163 (2); *Oczko* 23v (3); *CzechEp* 96 (17); *KochFr* 60; *WerKaz* 300; *GórnRozm* A3v (2); *ZawJeft* 33; *ActReg* 184; *GostGosp* 154 (2); *Phil* Q2; *GrabowSet* H3; *OrzJan* 90 (4); *WujNT* 16 (3); *WysKaz* 31 (3); *SarnStat* 1002 (4); *SiebRozmyśl* F3 (2); Tu iuz rozum náfz vftáie /iáko to iest. *SkarKaz* 485a (2); *CiekPotr* 25; *GosłCast* 70.

komu (9), *czemu* (3): *RejWiz* 8; Iáko dom wygrániczony ták iesth ífalonemu mądrość *Leop Eccli* 21/20; *RejZwierz* 103v (3); *BielKron* 122v; *RejZwierz* [238] (2); *BudBib* 3.Reg 20/41; *BudNT* 1.Cor 7/26; *ActReg* 155; Bo iáko był Ionałz znákiem Niniwitom: tákżec będzie [*ita erit*] y Syn człowieczy narodowi temu. *WujNT Luc* 11/30.

Zwroty: »jako jest (a. są)« = *jak*, *na przykład*; *zwłaszcza* (264): *OpecŻyw* 55v; *PatKaz* II 44; Tedy ma rzeczy pożywać odwilżaiących y tuczających. Iako iest mięło cielęcze młodych wołow/ kapłony/ kozłeta/ íkopowina/ koropatwy/ Iarżebie y inŕze takowe. *FalZioł* V 31v (36); *GlabGad* D5v (28); *MiechGlab* *4 (6); *KłosAlg* A2v (2); *WróbŻołt* H2v (3); *ConPiotr* 32v; *SeklWyzn* d2v (2); *LibLeg* 11/183 (2); *SeklKat* Y4v (20); *KromRozm I* 14 (4); *KromRozm II* r3 (2); *KromRozm III* K6v (5); *LubPs* Y4 (2); *GroicPorz* b (19); *KrowObr* 61 (2); *Leop Ex* 36 *arg*; *UstPraw* E4v; *BibRadz* I6; *OrzRozm* S4v (2); Máią Tátárowie miáftá wielkie ná wíchod Slońcá/ iáko iest Quinfai ktorego piŕzą być fto mil *BielKron* 439 (12); *KwiatKsiąż* I4; Automata, Co íe fámo przes íię ruŕza/ yáko íą zegáry *Mącz* 22a (18); Mówię o Głównych Ksíęftwách/ [...] iáko iest Turcyá/ Moŕkwá/ Litwá/ Rákufy/ y iné Ksíęftwá tym podobné. *OrzQuin* P (4); *SarnUzn* Bv; *SienLek* 92v (13); *LeovPrzep* B2v; *RejAp* 113v; *GórnDworz* V8 (11); *GrzepGeom* E3 (2); *HistRzym* 4; Częgo ktoby chciał v íiebie rozmáitemi przykłády podeprzeć/ naydzye ich wiele w písmie íwiętym Iáko był Tobiałz /iáko był Dawid/ Jozue/ Lot/ Jonás/ Judyt/ Heŕter/ Dániel/ y inŕzych wiele *RejPos* 131 (6); *BiałKat* 111; *RejZwierz* 13v (3); *BielSpr* 2v (5); *RejPosRozpr* c2; *BudBib* b4 (2); Igrzy wízelákie [...] / máią być z Rzeczypoŕpolitey wygládzone: iáko íą [*ut sunt*] kárty/ wárcaby/ koŕtki/ y inŕze tym podobne. *ModrzBaz* 36v (4); *Oczko* 17; *StryjKron* 105 (2); *CzechEp* 158; *ReszPrz* 103; *GórnRozm* C2; *Paprup* E3; *ActReg* 14; *Calep* 154b; *OrzJan* 123; *WujNT* 876; *SarnStat* 6v (19); *GrabPospR* L3v (2); *PowodPr* 37; *SkarKaz* 208b (2); *KlonFlis* A2v.

»tak jest« = *tak*, *rzeczywiście*, *zaiste* (56): *ita*, *tak* iest *BartBydg* 245b (2); *March*² D2v; *LibMal* 1546/121, *KromRozm I* B2v; *KromRozm II* n3 (2); *KromRozm III* G4 (3); *Leop Act* 22/27; *BibRadz* 4.Reg 10/15 (3); *OrzRozm* E2v (3); *Certo* Ták yeft. *Mącz* 50a; *OrzQuin* E3v (6); *HistRzym* 82; *BiałKat* 133v; *Strum* M; *CzechRozm* 97 (2); *SkarŻyw* 338; *GórnRozm* C; *OrzJan* 26 (3); *WyprPl* A3v (2); *WujNT Ioann* 21/15 (3); *PowodPr* 47; *CiekPotr* 22 (2); *GosłCast* 37 (3); *PaxLiz* B3v (5); *KlonWor* 70 (6).

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby: (4): *BielKron* 392v; *RejPos* 122v; Bo nie doŕyć ná tym wierzyć [...] iż tak iest/ álbo było *BiałKat* 71; *CzechEp* [411].

9. Z orzecznikiem wyrażonym bezokolicznikiem (97) :

W zdaniach z podmiotem w bezokoliczniku (44): *BielŻyw* 51; *KrowObr* 145 (8); *BibRadz* I8 (2); *GórnDworz* Iiv (3); *RejPosWiecz*² 95v (3); A bliźniego miłowác/ iest iemu dobrze czynić. *RejPosWiecz*³ 99 (3); *KuczbKat* 220 (2); *WujJud* 117 *marg* (2); *BudBib Eccli* 35/3; *BudNT* T M5v; *CzechRozm* 34v (2); *ModrzBaz* 19v; Służyć Bogu/ iest krolowác znim *SkarŻyw* 414; *NiemObr* 109; Czynić náprzećiw íumieniu iest grzeŕzyć. *WujNT* 570 *marg* (13).

W zdaniach z podmiotem: to, co (48): á toć iest dáć plaŕc/ gdi íuknią weźmą *SeklKat* I2v; *KromRozm II* r; *KromRozm III* N2 (2); *DiarDop* 105; Izali tho iest vtzyć ludzi Ewánieliey Swiętey? *KrowObr* 93 (21); *RejWiz* 50v; *Leop Rom* 10/7 (2); *BibRadz* II 98 (2); *HistRzym* 47; Zeby Káplani od Biŕkupow

nie nie byli roznymi [...] co iest nierząd y zámieszanie w prowadząc do kościoła. *WujJud* 155 (5); *RejPosWstaw* [143⁴]; *ModrzBaz* 99v (3); *SkarŻyw* 457; *ReszHoz* 139; A toć iest dużą kłaść dla Chrifuła *WujNT* 155 (5).

W zdaniach z podmiotem w rzeczowniku (5): *PatKaz III* 93; Abowiem wiara nic infzego nieieft/ iedno iest wierzyć w Bogá *KrowObr* 142 (3); iż wolność práwa iest nie tylo tyránnom [...] nie służyć *SkarKazSej* 677a.

10. Z orzecznikiem wyrażonym wyrażeniem przyimkowym (1991) : *ZapWar* 1503 nr 1943 (3); *MetrKor* 38/286 (2); A gdzie sie wfporna zeydzietá/ Bez vtráty nie będzietá. *BierEz Pv* (4); Niemoz tą nie iestci na fmiertz *OpecŻyw* 67 (11); *PatKaz I* 11 (6); *PatKaz II* 72v (4); *PatKaz III* 111v (2); *HistJóz C3v*; *TarDuch A7*; Też vrina [...] iałna, w gorączy łozney niemoczy taka będzacza/ gdy chory iest przy file/ ije [i] y ípi. *FalZioł V* [4]v (27); *BielŻyw* 20 (8); *BielŻywGlab nlb* 15; Przeto gdy kthora niewiałta ma brodę albo wafi iest to nad przyrodzenie *GlabGad O5* (5); *MiechGlab* 41; *KłosAlg Fv* (3); *LibLeg* 9/49v (11); *WróbŻołt V8* (8); *RejPs* 177v (4); *ComCrac* 1543/21v (3); *RejRozpr K4* (2); *LibMal* 1544/80; *RejJóz D6v* (3); *SeklKat R4v* (10); *RejRozm* 405; *RejKup ni6v* (4); ktozey theż rzeki fzyrokofć była ná czterzy ftáiania *HistAl H5v* (8); *MurzHist H4v* (6); *MurzNT Matth* 15/16 (8); *KromRozm II f2v* (2); *KromRozm III L* (3); *Diar* 79 (7); *DiarDop* 113 (2); *BielKom F2v* (2); *GliczKsiqz Q2* (13); *LubPs F* (6); *GroicPorz b2v* (24); *SeklPieś* 20; *KrowObr* 7 (17); Závždy do tego ciągni co iest ku dobremu *RejWiz* 37 (16); Y ten porázil mężá Egypťkiego/ kthorego wzroft był ná pięć łokci *Leop 1.Par* 11/23 (39); *UstPraw B3v* (2); *RejFig Aa2v* (3); *RejZwierz* 12 (5); *WyprKr* 31v; *BibRadz Gen* 1/30 (90); *OrzRozm P4v* (9); ále iż na čásák przy cieie nie fá/ [wielbłady] dzieie fię to ciężkim ftrudzeniem *BielKron* 332; W ciepłych kráinoch ludzie fá z otworzyfthemi pory *BielKron* 335v (52); *KwiatKsiqz D3* (5); Impendent magni tumultus bellorum, Wielkie walki fá zá pálem/ Przibliżáya sie. *Mqcz* 288b (21); *OrzQuin M3* (2); *Prot D3v* (3); *SarnUzn D8v* (2); *SienLek* 196 (12); *RejAp* 122v (11); Lecz y w thym to iest nád wftytko/ áby znał przyrodzenie tego páná ktojemu służy *GórnDworz L4v*; áby bierethek był s ferety/ s piękná zaponá/ y s piorki barw rozmáitych *GórnDworz L8* (23); A zásię w piác kolo w Figurách/ ktoré fá z proftyh liniy *GrzepGeom D4*; tedy Klin a.b.c. będzie o iednym dnie z Figurá Romboides b.c.d.e. *GrzepGeom Hv* (67); *HistRzym* 30 (4); Toć iuz tu było práwie w oczy/ toć sie iuz tu práwie obaczyć mogło *RejPos* 2 (50); *RejPosWiecz*³ 98; *BialKat* 58v (6); Muśi też być do ziemie y Turecka Szátá *BielSat C4* (2); *HistLan A4v* (3); *KuczbKat* 415 (2); *RejZwierz* 58v (22); *BielSpr* 22 (13); *GroicPorz n4*; *KochMon* 20; *WujJud* 57 (6); *WujJudConf* 253 (5); *BudBib Ez* 45/11 (19); Sam był ták tłufty/ że ná nim tłuťtość była ná Dwa palcá *Strum Q2v* (8); *WierKróc B3v*; *BialKaz K* (6); *BudNT Philipp* 2/15 (10); Oto wodá coż iest ná przekázie ábym niemiał być ponurzony? *CzechRozm* 258 (23); Bo to práwie fá lydzye á nie z ládá głowá *PaprPan Hv* (3); *KarnNap E3*; *ModrzBaz* 51 (46); *SkarJedn* 60 (4); *KochDryas A2*; *KochOdpr D2v* (2); *Oczko* 10v (7); Pobożny człowiek będzie závždy w cále *KochPs* 45 (3); ále co nád síly fwoie być rozumieia/ zá zmyfloná rzecz/ choćiałz iest prawdziwá/ być mniemáia. *SkarŻyw* 28 (20); *ZapKościer* 1580/7 (5); *MWilkHist A4* (3); *StryjKron* 617 (6); bo będa ludzie bez wftydu *CzechEp* 365 (33); *NiemObr* 84 (9); Niech fię wonności nigdy nie przebierze Niech będzie w mierze. *KlonŻal D2*; *KochMuza* 25; *KochSz A2v* (3); *KochWz* 141; *ReszPrz* 24 (3); *ReszHoz* 140; *ReszList* 169; *WerGość* 231; *WisznTr* 31 (2);

Strzelbę dzielną tám Itáwić gdzie z pożytkiem będzie *BielSjem* 33v (2); *KochPam* 86; *KochPieś* 5 (2); *PudlFr* 22 (2); *ArtKanc* M5v (4); *BielRozm* 22 (2); A co powiedaŕz/ iżby to iufz po Iŕzpańku było/ by was Xięża ładzić mieli *GórnRozm* D2v (7); *PaprUp* G2v; *ZawJeft* 39 (2); *ActReg* 135 (12); *Calep* 572a (4); Około świni y chudźnikow porządek ma bydź: áby tego było nád potrzebę do karmienia/ y vprzedác. *GostGosp* 110 (4); *GrochKal* 15 (2); *Phil* E2 (6); *GórnTroas* 40 (3); *GrabowSet* B4v (3); *OrzJan* 106 (4); *WyprPl* Bv (2); *LatHar* 493 (5); *RybGęśli* C2v; *WujNT Ioann* 8/7 (69); *WysKaz* 35 (5); *JanNKar* E (2); *SarnStat* 817 (61); *SiebRozmyśl* L2 (3); *GrabPospR* N2 (2); *KmitaSpit* A2; *PowodPr* 84 (4); áby wedle roboty była zaplátá. *SkarKaz* 549a (7); *VotSzl* D3 (3); *CiekPotr* 31 (6); *CzahTr* E2 (4); *GostCast* 46; *PaxLiz* D (2); *SkarKazSej* 689a (3); *KlonFlis* E2 (2); *KlonWor* 65; *PudlDydo* B4v.

komu (250), *u kogo* (26), *czemu* (23), *do czego* (1): *ListRzeź w.* 21; *BierRaj* 17; *MetrKor* 59/282 (5); *BierEz* S2 (2); *OpecŻyw* 193 (2); *FalZioł* V 73v (2); *BielŻyw* 76 (4); *MiechGlab* 36; *WróbŻołt* 118/165 (3); *LibLeg* 10/63v (3); *RejPs* 78v (8); *SeklKat* S3v; rzeczy żadney kthorá nie ieft ku pożytku Rzeczy poŕpolitey nie ŕluchamy. *HistAl* I6 (4); *MurzHist* Iv; *MurzNT* 103v; *Diar* 63 (2); *GliczKsiąź* N4 (2); *LubPs* O4v (2); *GroicPorz* Bv (4), *Leop Ex* 20/7 (7); *BibRadz Ez* 24/27 (17); Ten kamień będziey wam ná ŕwiádecstwo wieczne. *BielKron* 48v; doby mię bych nie był ná pośmiech nieobrzązańcom. *BielKron* 68 (27); *KwiatKsiąź* Nv (3); *Dedecori esse parentibus*, Ku zelżywoścy/ ku lekkości być rodzycóm. *Mącz* 79d (7); *Prot* Bv; *SarnUzn* H; *LeopPrzep* Fv; *GórnDworz* I7 (3); *RejPos* 12 (10); *RejPosWiecz*³ 99; á ład ónym będzie bes miłóśierdzia *BiałKat* 213v (4); *BielSat* N; *GrzegŚm* 44 (2); *HistLan* Cv (3); *KuczbKat* 395; Pieniądze twoie niechay tobie będą ná zátroczenie *RejZwierc* 65 (3); *BielSpr* 44 (2); *WujJud* 259v; *RejPosWstaw* [41³] (5); *BudBib Num* 7/19 (7); *MycPrz* II A2 (3); *WierKróc* A4 (2); *BudNT przedm* b8 (2); iż ty záczyte náŕze rozmowy nie fą v mnie w lekkiey wadze *CzechRozm* 21v (6); *KarnNap* E4v; *ModrzBaz* 98 (12); *SkarJedn* 374 (4); *CzechEp* 233 (4); Iefli mieŕzkác przy dworze/ czy ná ŕwoim łanie. Ty będzieŕz wczás do tego/ á dokádeś młody/ Vziy ŕwiátá zá czáfu y piéknéy ŕwobody. *KochFr* 52; *ReszList* 143 (2); *WerKaz* 287; *BielSen* 15; *BielSjem* 36 (2); *ArtKanc* B11v (3); iżby [...] był náprzykład rycerŕkiem ludźiom. *GórnRozm* Lv; *PaprUp* K; *ZawJeft* 36; *ActReg* 23 (2); *Phil* B4 (3); *GórnTroas* 55; *KochPij* C2; *KochFrag* 19; *GrabowSet* P4; *OrzJan* 81 (3); *WujNT* 1.Cor 10/32 (20); *SarnStat* 28 (9); *SiebRozmyśl* B (2); *PowodPr* 39 (2); *SkarKaz* 311a; *CzahTr* H; *SkarKazSej* 673b; *SzarzRytjSzarz nlb* 2. Cf *Zwroty*.

być przed kim = *być pierwszym* (4): Kiedy miano obrác Apoŕtołá/ ten [św. Piotr] był piérwŕzym: [...] kiedy vzdrowić chromego: kiedy kázác/ ten przed inŕzemi ieft *WujNT* 435.

być za kim = *być czyjá żoná* (14): Itez pan nasek y.m. daye wyedziecz valley wyełkiey K. m. o dziewcze v k m. ktora bila za krolem Ianuŕchem *LibLeg* 11/59v; y dał ie [miasto Gazer] zá wiáno corce ŕwey która była zá Sálomonem [uxori Salomonis] *Leop* 3.Reg 9/16; *BibRadz* I 186; *BielKron* 233v (7); *SkarŻyw* 242; *StryjKron* 727. Cf »być za mężem«.

Przysłowia: bibl. *Leop Mar* 6/4; Nie ieft Prorok beze czći iedno w oyczyźnie ŕwoiey/ á w domu ŕwoim. *WujNT Matth* 13/57 (2).

Aleć by to było podiable By to miało być tak naglie. *RejKup* c5.

Wedle wzroftu ieft fuknia *SkarŻyw* 31.

Zwroty: »bez czoła być« (1): A cożby to był za człowiek/ któryby bez czoła był [*qui sine fronte esset*]? *ModrzBaz* 51.

»być na dobie« (1): A gdy dorościelz [*bluszczu*]/ gdy będziez na dobie/ Nie ftoy iałowo/ zawielfzay po łobie *KlonŻal* Dv.

»nie z drogi być« [*w tym: komu* (1)] [*szyk zmienny*] (10): *KromRozm III* D4v; *Nobis erit periucundum et tibi non sane devium*, Nam będzie bārzo miło/ á tobie nic z drógi nie będzie. *Mqcz* 492d; nie zdrogiby było [*non incommodum efuerit*]/ dárować mieľzkánie żołnierzom ná onych mieyľcách gdzie ich służby trzebá *ModrzBaz* 126v (7); wźákóź ábymći krótko przypomniał/ niebędzie nie zdrógi. *Oczko* 33v.

»być w [*ilu, w jakich*] leciech, lat, w [*jakim*] wieku itp.« [*szyk zmienny*] (64): *PatKaz III* 111v; IOzef gdy był wľeścinaľcie leciech trzodeę bydlá zbrácyá swoiá páłł *HistJóz* Av; *BielŻyw* 164 (3); *MiechGlab* 33; *HistAl* A8v (2); *MurzNT Mar* 5/42; *BielKom* F7v; *GliczKsiqż* P4v (2); Iużem dziś w ósmndzieľat lath [*Octogenarius sum hodie; PolAnt: octoginta annorum sum hodie*] *Leop 2.Reg* 19/35 (7); *BibRadz Gen* 11/26 (14); Będzyc pánná w młodym lecie/ Godná wielbienia ná fwiecie. *BielKron* 133; [*Gieza*] iuż będąc w stárym wieku/ powoławľzy k łobie [...] obywatelów/ vpominał ie *BielKron* 299v (21); *KwiatKsiqż* N; *GórnDworz* K4v; *RejPos* 38 (2); *RejŻwierc* 130; *BudBib 2.Par* 36/9 (2); *WujNT Luc* 2/42 (3).

»za mężem być« = *być żoną* (2): Sióľtry/ ciotki nie wypoľáźone/ któreby za mężem byly/ [...] máiá bydź [...] wypoľáźone *SarnStat* 590 (2).

»k(u) myśli, gmyľli, wedle, po myśli, być« [*w tym: komu* (14)]« [*szyk zmienny*] (18): *SeklKat* Z3v; *RejKup* p2; *Leop Gen* 26/35 (2); bo mu [*królowi francuskiemu*] nie kmyľli było tho ziednánie kľiáźatł z Ceľarzem *BielKron* 237; *Prot* C2v; *GórnDworz* Q7v; *BiałKat* 261; *PaprPan* Cc4 (3); Day boże/ áby wľt moich śpiewánié [...] Gmyľli twéy było *KochPs* 27; *NiemObr* 25; *KochFr* 72; *WisznTr* 16; *ActReg* 82; *Phil* S6; *WysKaz* 11.

»być [*komu*] na rękę« [*szyk zmienny*] (6): *Prot* B4v; co dziś ieľt ták Prufom bārzo ná rękę/ iź tego Páná Krolem máiá [*id quod hodie rationibus tam Prutenorum vehementer conducit hunc habere regem*] *ModrzBaz* 105v; *ModrzBazBud* 5v; *CzechEp* 160; *KochFr* 59; Otoź táka Wolność złym ludźiom bārzo ieľt ná rękę *GórnRozm* B.

»być k(u) rzeczy (a. grzeczy)« [*szyk zmienny*] (12): ľwiadkowie náń falľfywe ľwiadetztwa dáwali/ które ku rzeczy nitz niebyły *OpecŻyw* 113v; *SienLek* 89; *RejŻwierc* 218; *BudNT przedm* b6v (2); *CzechRozm* 132 (2); *ModrzBaz* 94; *WerKaz* 299; *WujNT* 342; *JanNKar* C2v; więcbcy to było krzeczy ábyś Dla sióľtry bez potrzeby nędzę cierpiał *CiekPotr* 54.

»nie być od rzeczy« [*szyk zmienny*] (6): á vbogi ieľli przyľoli [*wodę*] trochę/ nie będzie od rzeczy. *Oczko* 20v (3); *CzechEp* 4; *JanNKar* F4v; Ia nie bez przyczynny to piszę y nie od rzeczy by abych do Gromnic co otym wiedział. *ActReg* 55.

»nie być od tego (a. czego)« [*szyk zmienny*] (9): Przeto Władźiľaw niebył by był od tego/ by ľie go był Krol Polľki chćiał bliľkościá dopieráć. *BielKron* 408 (2); Gdyć ľie ták podoba/ tedy teź y ia od tego nie będę. *CzechRozm* 21; *KochFr* 32; *ActReg* 129 (2); *CzechRozm* 129; Nie ieľt teź od tego tenże Duch BOży/ ábyľmy tę Pánnę y mátkę Bożá/ iáko naczęścíey wyľawiaľli *LatHar* 7; *KlonKr* A4v.

»po temu (nie) być« [szyk zmienny] (17): *KromRozm II* f2 (2); *Diar* 47; Bo iż tego potrzebá áby koždy to wypełnił/ co raz pánu bogu flubił. Po temu theż ma być náuczycyel/ ktoryby ná tho wflýtko drogę przešlał á pokazał *GliczKsiąż* L4 (4); *OrzRozm* L2; *BielKron* 271 (3); *GrzepGeom* Q4; *RejPos* 43v; chyba iżby gošpodarz był nie potemu/ á nie był gošciom rad *RejZwierc* 19; iż po temu mieyſce nie było *StryjKron* 467; *LatHar* 590; A iż látá náſze ná ten čás potemu nie były [*Et quia aetas nostra tum non permittebat JanPrzyw* 53]/ ábyſmy powinná przyſięgę vczynić mogli *SarnStat* 11.

»być k(u), wedle, podług, po woli, gwoli« [*w tym: komu* (26), *czemu* (1)] [szyk zmienny] (48): *OpecŻyw* 38; da bog yz bedzie powoly Chrzesczyanom *LibLeg* 11/57 (2); *LibMal* 1548/145v; Dalybog to tako nieiełt Bych Czartu był gwoly boiełt. *RejKup* g5; *MurzNT* 21; Toć iełt natrudnieyſza rzecz w ludzkim przyrodzeniu/ Złámáć luboſci nálog nie być k woli chceniu. *BielKom* C6 (2); *GliczKsiąż* O3 (2); Ano boday ták zdrowá [*mniszka*] by powoli było/ Iákoby ſie y s płatkem w tanku nie fkoczyło. *RejWiz* 38v (2); Ale corká cnego Judy k woli wam nie byłá *KochZuz* A5 (2); *BibRadz* Ios 6/17; vyrzał iá/ mnimał być ſwowolná niewiáłtę/ rzekł k niey; bądź mi k woli. *BielKron* 20 (2); *Mącz* 33d (10); *RejPos* 67v (6); *BiałKat* 371 (2); *KuczbKat* 35; *PaprPan* B; *SkarŻyw* 601; *CzechEp* 49; Ztąd idzie/ iżeſ ludziom obłudnym był gwoli. *KochFr* 102; *PudłFr* 76; *ArtKanc* C18; *GórnRozm* Av; *PaprUp* H2v (2); *KochFrag* 24; *GosłCast* 59 (2).

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (2): Sámá thedy thá oſthátνια modlitwá krwią zápieczętowaná/ iełt y będzie ná ſwiádectwo złym vpornym ludziom *GrzegŚm* 44; *OrzJan* 55.

Z przyimkiem: za, miasto (189): *OpecŻyw* 69; *GlabGad* D8v; *LibLeg* 10/63v (3); *ComCrac* 1543/14v; *Diar* 92; *GroicPorz* aa2v; *Leop Ier* 16/4 (3); *LeszczRzecz* A2v; *BibRadz* Ez 45/4 (2); *OrzRozm* K4; mieniác [*Mazowiecka Slachta*] też tho być zá lekkoſć iż ie niewiáłthá rządziłá. *BielKron* 416v (14); *Mącz* 447d; *RejPos* 63v; *RejPos* *Wiecz*² 92v; *BiałKat* 226; *RejZwierc* 147v (2); Stan bezzeńki ktory plugáłtwá pełny iełt zá przekłety/ y zlorzeczony być znamy *WujJudConf* 212v; *BudBib* Lev 10/20 (3); Záiſte ſłuſznie zá podeyrzáná ma być powieſć tych/ ktorzi ſię náuczyl/ komu kwoli co mowić/ á prawdzie nic. *ModrzBaz* 17 (2); *Oczko* 11 (2); *SkarŻyw* 28; *CzechEp* 299; *NiemObr* 127; vbić/ zráníć/ zábić/ wſzyłtko to zá fráłzkę iełt *GórnRozm* L3 (2); *Calep* 323b; To tedy zá grunt niech będzie: że folguiác pokoiowi ſwému/ trudno ſie nam czego ſpodziewáć dobrého *OrzJan* 57; Tákiż wyznáwáć Chriſtuſá/ y wyznáwáć koſcioł iego/ iełt wſzytko zá iedno. *WujNT* 44 (2); *WysKaz* 5 (2); *SarnStat* 1235 (3); *PowodPr* 7 (2).

komu (77), *u kogo* (33), *czemu* (7), *dla czego* (1): *BierEz* A3v; *BielŻyw* 65 (2); *MiechGlab* 22; panie [...] bądź mi miałto miełtca obronnego *WróbŻołt* 70/3 (3); y tego ſſye niegodzyło bilo lyvdzem ſpanłtwa waschego ſwalachi za yedno bicz *LibLeg* 10/92; *RejPs* 86v (3); *RejRozpr* K3; *KromRozm I* B3; *MurzHist* R3; *MurzNT* *Luc* 2/5; *KromRozm II* x; *KromRozm III* B8; *GliczKsiąż* E; *LubPs* Q3 (2); *GroicPorz* kk3v (2); *KrowObr* 5 (3); *Leop 2.Reg* 19/22 (7); *BibRadz* 1.Par 17/22 (7); *BielKron* 414 (12); *GrzegRóżn* L2v; *KwiatKsiąż* P4; *RejAp* 191 (2); *RejPos* 37 (5); ia mu będę zá Oycá/ á ón mnie będzie zá ſyná *BiałKat* 18; *GrzegŚm* 59 (2); *KuczbKat* 405; *BielSpr* 47; *WujJud* 47v (2); *BudBib* Gen 47/24 (4); *BiałKaz* D2; *BudNT* a2 (2); *CzechRozm* 53v (3); *ModrzBaz* 1 (3); *SkarJedn* 6; *KochPs* 181; *SkarŻyw* 242 (5); *ZapKoſcier* 1580/9; *CzechEp* 297 (5); *NiemObr* 12 (2); *KochPam* 84; *ArtKanc* O16v (2); *Phil* R2; *GrabowSet* Cv; *LatHar* 179; V ktorego zá ieden dzień iá wſzyłtkie látá. *KołakSzczęſł* C4;

RybGęśli C3v; *WujNT* 1.*Cor* 14/11 (4); którym to za przykre było/ żeby Mniżki miały wstępować w dobrą oyczytę y macierzytę *SarnStat* 208; Drugim łowo twoie iest za śpiewanie y muzykę *SkarKaz*)(3; *CzahTr* Iv (2); *KlonWor* 81. *Cf Zwrot*.

Przysłowie: Człowiek człowiekowi iest czałem miałto Bogá/ Czałem też miałto wilká/ ábo złego wrogá. *KlonWor* 81.

Zwrot: »nizacz, za nic być« [*w tym: u kogo* (5), *dla czego* (1)] [*szyk zmienny*] (17): iż tám pan náłz za nic niebył iedno rozlicznych bogow bálwany. *RejPs* 204; *RejJóz* D7v; Nizacz byli mę vftáw *RejKup* ee4 (5); iż ni zacž złoto y łrebro nie będye dla takich sklenic. *BielKron* 140 (2); *RejAp* 10v; *RejPos* 84 (2); *PapPan* H; *ModrzBaz* 42 (2); *KolakSzczęśl* C4; *SapEpit* B3v.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (1): pewnie to v nich będye y iest za fábułę á za łen *RejAp* 191.

a. *O szczegółach stroju, ekwipunku* (22) : *BierEz* M2; *RejKup* c7; *HistAl* Iv; *RejWiz* 161; Oná [*Zuzanna*] że była w załonie/ odkryć ią kazáli *KochZuz* A4; *BielKron* 413 (2); to do tego pobieży/ kto będye w lepłzey łukni *GórnDworz* L5v (2); á wnidęli do domu towarzysza niego/ nie pozna mię/ bo iestem we złym odzieniu *HistRzym* 85 (2); *BielSat* Dv; By był opilec w háłłafiech we złocie/ Wnet iáko świniá plufka łie po błocie. *RejZwierc* 217v (3); *Krol* Ludwig [...] będye we zbroi nie mógl z błotá wyniść gdy go Koń przywálił *BielSpr* 56v (2); *PudłFr* 70; *BielRozm* 25; *OrzJan* 134; *RybGęśli* B4v; *WujNT* *Luc* 7/25.

a. *W funkcji przysłowka na określenie czasu (w zdaniach bezpodmiotowych)* (89) : *BierEz* O2v (3); Gdy iuż bylo przed łwitanijm/ tedy z łtápił pán Iezus z gory *OpecŻyw* 54 (6); Byłocie^m blifko łwitego Irzego na wiełnę/ gdy zafię žioła odżywaią. *ForCnR* D3; *FalZioł* V 73; *MiechGlab* 13; *LibLeg* 10/122v (2); Gdi bylo o wtorych kurzech w noc/ bárzo nagle przypádlí ná nię łwowie biali *HistAl* H6v (7); gdy bylo po łmży/ łtanał na okázalym miešcu *MurzHist* D2; *MurzNT* 213v; *KrowObr* 133v; Gdy iuż bylo k wieczoru/ łłonce záchadzáło *RejWiz* 176 (2); A gdy iuż bylo o pułnocy [*nocte iam media*]/ (ocucił) Boos złękl łie/ y záffráłował/ iż vyżrzał niewiáłthę á oná łeży v nog iego *Leop Ruth* 3/8; A gdy bylo w Sobotę [*et facto sabbato*]/ poczáł vczyć w Bożnicy *Leop Mar* 6/2 (5); *RejZwierc* 47v; *BibRadz Ioann* 7/14 (7); *OrzRozm* T2v; *BielKron* 200 (17); *Mqcz* 425a; Więc iż bylo o gromnicach/ kiedi wilcy łtádem chodzą *GórnDworz* P5 (2); A gdyž bylo wzárań/ tedy oná páni káłztelanká łzła do košcióła. *HistRzym* 115v (6); *RejZwierc* 169; *BudBib* 1.Reg 3/8 (6); *BudNT* *Luc* 6/1 (2); *StryjWjaz* C2v; *NiemObr* 24; *PudłFr* 22; *ActReg* 84; A bylo iákoby o łzołtey godźinie [*Erat autem fere hora sexta*]: Y sftála łię cięmnošć *WujNT* *Luc* 23/44; ale čas opifuie/ ktorego łię iuż ná morzu žęglowác nie godziło/ [...] že iuż bylo po S. Marćinie. *WujNT* 504 (6).

Fraza: »już bylo [*po kim, po czym*]« = *nie ma go, przypadło* (4); Obeyżrzałem łye/ á iuż bylo po nim *KochPs* 54; y teraz 1800 złotych Włochem [!] aby moia Zona w Banicyi, (a iużby bylo powszytkim) nie została, zapłácciem musiał. *ActReg* 163 (3).

[*W tej rubryce granice między funkcją łącznika i samodzielnego czasownika są płynne. W związku z tym część cytatów może być interpretowana jako znac. I. 4. a., zaś w podrubryce a. jako znac. I. 2. b.*]

11. *Z orzecznikiem wyrażonym wyrażeniem porównawczym* (962) : *PatKaz* I 16v; *March*¹ A2; Widziłs ty włofy moię łlicznę/ które łą iako nicij złoté *OpecŻyw* [79] (6); *HistJóz* C4v; *MetrKor*

57/119v; A tak będzie mać iakoby ciałto. *FalZioł* V 117v (50); *BielŻyw* 126 (3); *GlabGad* Pv; *March*³ T7; *WróbŻółt* 31/9 (7); *LibLeg* 11/183v (3); *RejPs* 125v (5); *RejJóz* H7 (2); *RejKup* f3v (2); *HistAl* M2v (3); *MurzHist* Q3v; *MurzNT* Mar 4/31 (5); *KromRozm II* a4v; *KromRozm III* E8 (3); *BielKom* F4; *GliczKsiąż* Ev (9); *LubPs* cc6 (15); *GroicPorz* e2 (3); *KrowObr* 194 (6); Albo gdy gełty worek v kogo poczuią/ By theż był iako świnią/ wżyfcy mu dutkuia. *RejWiz* 97 (18); á odłączyłli drogą rzecz od niczemney/ będziez iako vřtá moje. *Leop Ier* 15/19 (35); *OrzList* d3v; *RejFig* Ee4 (2); *RejZwierz* 141v (4); Namilży moy ieřt iako grono z Kofer ná winnicách Engáddi. *BibRadz Cant* 1/13 (83); *OrzRozm* O2v; A gdyby był Pan zařtępow nam nie pozoltáwił plemienia [...] bylibyřmy iako Sodomá *BielKron* 93v (23); *GrzegRóżn* Gv; *KochSat* B4v (2); *Mącz* 33b (2); *OrzQuin* N3v; A zwáľzezá [!] gdzie ieřt práwo iako páięczyná/ Sieci targa kto mořny/ wviaznie [!] chudźina. *Prot* C4 (2); *SienLek* 129 (11); *RejAp* 160 (32); taniecz/ grá/ y ine zabáwy krotochwilne ľá iakoby kwiatem *GórnDworz* Ee3 (18); *GrzepGeom* 04v (5); *HistRzym* 98 (5); ižeř ieřt iako práwie vmářty *RejPos* 224; iuř ľługá ma być iako ľługá *RejPos* 235 (53); *BialKat* 16; *GrzegŚm* 14; *KuczbKat* 85 (5); Byłem ia teř iako y thy/ Y miałem od ľzczęľcia kwity *RejZwierz* [238] (82); *BielSpr* 19v (5); *WujJud* 12 (7); *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib Zach* 10/7 (36); *Strum* N3 (3) *WierKróc* A2; *BialKaz* Bv (2); *BudNT Gal* 4/12 (3) *CzechRozm* 63 (10); *PapřPan* Cc3; *ModřBaz* 12v (17); *SkarJedn* 332 (8); *Oczko* 4v (4); *KochPs* 151 (4); *SkarŻyw* 80 (30); *MWilkhist* C4; *StryjKron* 6 (2); *CzechEp* 115 (7) *NiemObr* 50; *ReszPrz* 105 (3); *ReszList* 151; *WerGořc* 256 *BielSen* 8; *BielSjem* 11; *KochSob* 69; *ArtKanc* P20 (3) A młodźi ludźie ľá iako źiárná pořiane *GórnRozm* F3 (5) *GostGosp* 140; *GostGospPon* 170; *Phil* F4 (3); *GórnTroas* 58; *KochCz* Bv; *GrabowSet* F4v; *KochFrag* 39 (2); *WyprPl* C2; *LatHar* 717 (11); *KoľakCath* C3 (2); *RybGeřli* C4v; Dźiękuieř tobie Bože/ źem nie ieřt iako inni ludźie *WujNT Luc* 18/11; Bądźcieľz iako ia/ gdyźem y ia iako wy *WujNT Gal* 4/12 (43); *WysKaz* 45 (4); *SarnStat* 703 (16); *PowodPr* 28 (5); *SkarKaz* 551a (20); *GosľCast* 28; *PaxLiz* D3; *SkarKazSej* 665b (21); *KlonFlis* Ev; *KlonWor* 54 (4); *SzarzRyt* A2.

komu (27), *u kogo* (25), *czemu* (8), *przed kim* (4), *przed czym* (4): ktore [księgi *Machometa*] przeľzwał alchoran kthore vturkow ľá yako Ewanyelya *PatKaz I* 10; *GlabGad* D7v; *MurzHist* A2; *MurzNT Matth* 96; *GliczKsiąż* B7v; *LubPs* C; *KrowObr* 116v; *RejWiz* 136 (2); *Leop Eccli* 6/11 (3); *BibRadz Is* 30/13 (10); *OrzRozm* L2; *BielKron* 43v (2); *LeovPrzep* H; gdyź oni práwie ľá iako cienie á iako obrázy przed Máyeľtatem Páńľkim. *RejAp* 114v (5); *GórnDworz* E3; Bądźcie iako źwierciáďtem człowieku káźdemu *RejPos* C4v (4); *RejPosWiecz*³ 96v; *BielSat* D4v; Swiat nam ieřt práwie iako ptáľza ľiatká *RejZwierz* 230 (9); *WujJudConf* 69 (2); *BudBib Ier* 15/18 (6); *CzechRozm* 217v; *Oczko* 5v; *SkarŻyw* 82; *KochTr* 23; Chriřtus ľam był v ľwyc iako cudzoźiemiec *CzechEp* 58; *BielRozm* 31; Otoź wy Polacy oľřego [!] Práwá mieć niechcećie/ ktore ma być iako Tyran człowiekowi *GórnRozm* Kv; Wízyľcyľmy pod tym práwem ľie zrodźili/ Ze wľzem przygodóm/ iako cęľ byďź mamy. *KochFrag* 17; *WujNT* 120; *SkarKaz* 81a (3); *CzahTr* Iv. Cf »być jako brzęk miedziany«.

Przysłowia: bedziecieli teř iako owe kola co kazde na ľwoi mlin wode ciagnie *PapřUp* L2v.

dobrze czynić ludziom/ ieřt iako przećiw wodzie pľynąć. *SkarŻyw* 261.

Zwroty: »być jak(o) (a. by) bog« (16): Zbakaľes miľy panie pyľzne [...] Pyľzne iako Adama y Ewę ktorzy chcieli być iako bogowie. *WróbŻółt* nn7; Pánowye zwirzchni dla ľwey dobroći á cnoty byli

by bogowie *GliczKsiąż* H2v; *LubPs* S5v; *BibRadz Gen* 3/5; *BielKron* 1v; *HistRzym* 75v; *RejPos* 232v (7); *RejZwierc* 10 (2); *SkarŻyw* 261.

»być jako brząk miedziany« (4): iż cokolwiek śmącznego przeczcćiż albo uflyfzyfz/ niechże to nie będzie v ciebie iako miedzianym brzękiem *RejZwierc* 15v (2); *RejPos* 171 (2).

»być jako bydło, bydłę« (2 : 1): *RejPs* 223; *LubPs* P6 marg; Był ten Lud iako bydło *BielSat* G3.

»być jako dąb« (4): *Leop Is* 1/30; bo iako męłczyzná/ ma tho w kaźdey śpráwie śwey pokázowác/ iż iesth iako dąb *GórnDworz* V7v; *RejZwierc* 232; *SkarKaz* 277a.

»być jako (a. by) majowy deszcz« (3); Gdyż ćwiczenie ná rozum iest by dełzcz Máiowy *RejWiz* 1v; *RejZwierz* 129 (2).

»być jako dziecię, dziatki« (6 : 3): *LubPs* B6v; *RejZwierz* 113v; *BibRadz Is* 65/20; *RejAp* 199; *KuczKat* 5; Tákżeć teź człowiek mądry á rozumny ktory nie iest iako dziecię [...] iż [...] nie máłz śie częgo bać/ widzi *RejZwierc* 166v; *CzechRozm* 140v; A iż zakon śtáry był iako dziećię niedośkonáłe y nie dorośłe *SkarKaz* 275a; *SkarKazSej* 662b.

»być jako (obraz) malowany« (3): *LubPs* K4v; *RejZwierz* 134v; Abowiem ktho tego [*przyjaciela*] nie ma [...] iest iako málowány obraz iáki ná ścienie/ Czo ná wśzytki pátrzy á z žadnym nie mowi *RejZwierc* 88v.

»być jako mąż jeden« (3): *SkarJedn* 204; áby wśzyfcy byli iako mąż ieden/ iedney myśli y rády *SkarKazSej* 667 b (2).

»być jako morze« (2): Abowiem czáły náśze śą iako burzliwe morze *RejZwierc* 103v; *BudBib Is* 57/20.

»być jako pies, chart, ogar, szczenię« (2 : 1 : 1 : 1): Iestechmy by Ogárzy gdy ná źwirz wpráwiáią/ Kiedy miáłto Záiácá świnie pokáľáią. *RejWiz* 65; *RejPos* 76 (2); á to śprofné ciáło [...] iest iako ow obźárły pies *RejZwierc* 104v; *SkarKaz* 313b.

»być jako młode piwo albo wino« (1): Abowiem pośtáwy y śpráwy káźdego człowieka/ á zwł[á]fzczá młodego/ śą teź iako młode piwo albo wino *RejZwierc* 19.

»być jako (a. by) proch, błoto, plewy, źdźbło itp.« (23): *WróbŻółt* 1/4; *RejPs* 150v; *GliczKsiąż* B7v; *Leop Is* 1/31; *BibRadz Ps* 35/5; *RejAp* 178; człowiecze/ ktoryś iest iako proch á błoto *RejPos* 106v (9); *GrzegŚm* 2; *RejZwierc* 66v (3); dzień (ktory będzie) iako plewá mijáiąca [*in quo oritis ut gluma*] *BudBib Soph* 2/2 (2); *GrabowSet* 12; *LatHar* 141.

12. Z orzecznikiem wyrażonym zdaniem podrzędnym (295) :

Wskaźnikami zespolenia są zaimki względne (284): *BierRaj* 23; *BierEz* B4; *OpecŻyw* 105 (14); *PatKaz III* 147; *MetrKor* 46/118; *TarDuch* A3 (2); *FalZioł IV* 21a (7); *GlabGad* G8; *MiechGlab* 29; *WróbŻółt* 64/8 (5); *RejPs* 166v; *RejRozpr* Dv; *SeklKat* P2 (3); *HistAl* G4v; *MurzHist* Q; *MurzNT Ioann* 8/18 (5); *KromRozm I* c2; *KromRozm II* h; *DiarDop* 103; *LubPs* gg6; *GroicPorz* a3; Kiedyby Wiláncyulzowe księgi były/ iako śą Ieronimowe *KrowObr* 216v (10); *RejWiz* 100v (3); *Leop Eccli* 35/13 (8); *RejZwierz* 18v; Ktoryź iest coby potępił? *BibRadz Rom* 8/34 (14); *BielKron* 196v (12); *GrzegRóżn* 12v; *KwiatKsiąż* P2; *Mącz* 391c (5); Iam iest kthorym iest *SarnUzn* B5 (4); *SienLek* 141; *RejAp* 63 (3); *GórnDworz* Gg7; Abowiem ieden [*klin*] iest co ma wśzytki trzy śtrony równé. *GrzepGeom* Dv (20); Ia iestem ktorym tegoto człowieká zabił *HistRzym* 85v (8); *RejPos* 89v (5); Iam

ieft/ iam ieft/ który gładzę niepráwości twoie dla mnie. *RejPosWiecz*³ 98; *GrzegŚm* 30; *KuczbKat* 115; *RejZwierc* 90v (10); *BiałKat* 76 (2); *WujJud* 86v (3); *WujJudConf* 253 (3); *RejPosRozpr c*; *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBib Is* 40/22 (6); áby płáč nářz niebył/ iáko bywał onych *BiałKaz* D3; *BudNT Philipp* 2/13 (4); *CzechRozm* 267 (5); *ModrzBaz* 30; *Oczko* 18v; *SkarŻyw* 91 (6); *CzechEp* 289 (10); *NiemObr* 82 (3); *KlonŻal* D3v; *KochMRot* C; Abowiem BOG ieft/ który do iedności zgromadzą. A Szátan zář ieft który miedzy brácią iedność rozrywa. *ReszPrz* 94; *WerKaz* 293; *ArtKanc* B12; *GrochKal* 4; *GrabowSet* K4 (5); *OrzJan* 71 (2); *LatHar* 718 (4); *KołakSzczęśl* B4; Kto był kto wniosł napierwey ná świat óltre bronie *RybGęśli* B2; Nie mniemaycieřz ábych ia was ófkářzác miał v Oycá: ieftci który was ófkářza Moyzeřz [*est, quid accusat vos, Moyses*] *WujNT Ioann* 5/45 (48); *WysKaz* 39 (2); *PowodPr* 65; *SkarKaz* 347a (7); *CiekPotr* 74; *GosłCast* 44; Bo gdyř pořłżá do chwały/ którác Bog zgotował/ Kto był kto twego zeřcia z zemie nie záłował? *SzarzRyt* D.

Wskaźnikami zespolenia są spójniki (11): *GliczKsiąř* L5; *GroicPorz* dd; Bo tám wřzytko muři być by řie zewřřzád přrzyło *RejWiz* 69; *Leop Ioann* 9/36; Takieř łóznicá iey byłá/ iż Sálomoná fámeo w tym przewyřřzázá/ który z Libáńłkich Cedrow rořkořzy miewáł. *BielKron* 178; *RejAp* 111v; *BiałKat* 83v; A ielřie teřz ktorzy řá iż řie nie báwią thymi záwikłánemi řpřáwámi řwiátá tego *RejZwierc* [193] (2); *ModrzBaz* 71; Ktorzyř ieft Pánie/ ábych weń wierzył? *WujNT Ioann* 9/36.

13. Z orzecznikiem wyrażonym tekstem wyodrębnionym (17) : Niechay będzie mowa wařza tak tak/ nietak nietak *SeklKat* Fv; *KrowObr* C2v; *Leop Is* 28/13; *OrzRozm* M4; *RejZwierc* 96 (2); *BudNT* 2.Cor 1/19 (3); *CzechEp* 249 (3); Czwarty Artykuł ieft: Vkrzyřzowan vmářł y pogrzebion. *ReszPrz* 81; *WujNT Matth* 5/38 (3); Dáley Bože záwáruy nápierác řię było. *CiekPotr* 29.

14. W orzeczeniach złożonych niektórych osobliwych typów zdań [łącznik występuje zawsze w 3 sg: jest, było(by), będzie; erat, oportet, oportuit *Mącz, Cn*] (1378) :

a. Ze skostniałymi formami: *nie*řza (23), (*nie*)trzeba (422), (*nie*) wolno (383) [w tym: w połączniu z bezokolicznikiem (643)] (827) : *BierEz* Ov (2); *OpecŻyw* 24v; *PatKaz III* 112v; *FałZioł V* 101v (3); *MiechGlab* 19; *LibLeg* 10/69v (3); *RejPs* 164v (3); Trzebác teraz będzie kxiędzá *RejRozpr* B2 (4); *ConPiotr* 35; *RejJóz* B8; *RejKup* r2 (10); *KromRozm I* B3 (2); *MurzNT* 111; *KromRozm III* P (9); *Diar* 36 (2); *DiarDop* 116; *GliczKsiąř* F4v; *LubPs* D2; *RejWiz* 77 (5); *Leop Act* 27/21; *OrzList* g4; *UstPraw* K3v; *RejFig* Ee3v; Więby łamał Miedźwiedziá/ gdyby trzebá było *RejZwierc* 68v (4); *OrzRozm* O2v; płodzą řie iáko dobytek/ ktora ktoremu řie podobác moře wolno ieft *BielKron* 461v (7); *KochZg* A4v; *Mącz* 266a (2); *Prot* C3; *SarnUzn* E4 (6); *SienLek* 182 (3); *LeopPrzep* E; *RejAp* 81v (6); *GórnDworz* X2v (7); *HistRzym* 9v (2); Iż mnie było řzukác nie trzebá *RejPos* 38 (11); *BiałKat* 41; *HistLan* Bv; *KuczbKat* 140 (3); *RejZwierc* 254 (26); *WujJud* 165 (4); *BudBib* b4; *HistHel* A; *BiałKaz* Iv; *CzechRozm* 182 (14); *PaprPan* Ffv; Lecř niech będą řpifáne přáwá řłowy znáćznemi/ ktorychby nieřza wykręćć *ModrzBaz* 98 (42); *SkarJedn* 27 (7); *Oczko* 39v (4); będąřli trzebá/ pořilác řię będą. *SkarŻyw* 29 (8); *MWilcHist* Hv; *StrykKron* 26; *CzechEp* 67 (10); *NiemObr* 52 (5); *KlonŻal* D3 (3); *WerGořc* 253; *WisznTr* 2; Wolno będzie řzynkowác miedzy łobą řkryćie. *BielSjem* 23; *PudłFr* 8 (3); y trzebáby ná tym kilká lat řtrawić *GórnRozm* K2v (24); *KochWr* 40; *ActReg* 130 (9); *Calep* 602a (2); *GosłGosp* 152; *GrochKal* 21; *GórnTroas* 23 (2); *GrabowSet* T4v; *LatHar* [140]; *RybGęśli* D4; *WujNT* 434 (10);

JanNKar D4v (3); *JanNKar Koch* G2; *SarnStat* 956 (19); *SiebRozmyśl* H2; *GrabPospR* N4v; *VotSzl* E4v (6); *CiekPotr* 44 (3); *CzahTr* E3v (2); *PaxLiz* D; *KlonWor* 32; *PudłDydo* B3; *ZbylPrzyg* A2v.

komu (477), *czemu* (4), *ku czemu* (1): Bo wolno iest goŝpodarzowi/ [Ale] nie wolno złodzieiowi *BierEz* O2v; *MetrKor* 46/47; *FalZioł* IV 53a; *BierRozm* 21; *LibLeg* 7/41 (16); *RejPs* 190v (2); *ComCrac* 13v (4); *RejJóz* E7 (3); tedy tam bendzie volno panu Iakubovy y alexemu w Nochaczovye miesskacz *ZapWar* 1548 nr 2668 (3); *RejKup* Dd (6); *HistAl* C3; *MurzNT* 111 (2); *KromRozm II* mv (2); *KromRozm III* Pv (4); *Diar* 53 (7); *DiarDop* 116; *GliczKsiąż* M4v; *GroicPorz* kk2v (2); *KrowObr* 124v (3); *RejWiz* 163v (2); *Leop* 2. Reg 4/10; *OrzList* e; *UstPraw* B4 (4); *RejZwierz* 12 (2); *BibRadz* 1.Mach 6/59 (2); *OrzRozm* D2; *BielKron* 380 (15); *KochSat* B3v (2); *KwiatKsiąż* A2; *Prot* C2v (2); *SienLek* 45; Tuby iie nam trzebá trochę ná rozmyŝle záfádzić *RejAp* 141v (3); nielza było ináčzey męŝczyzنام/ iedno ízukác thákowych drog *GórnDworz* T8v (24); *RejPos* 46 (22); *HistLan* F6; Y trzebáfz mnie tego było? *RejZwierz* 158v (11); *WujJud* 32 (5); *RejPosWstaw* [110²]v; onego zacnego męŝa ŝądaniu nielza fię było wymowić. *BudBib* bv (2); *MycPrz* I C2; *Strum* Fv; *WierKróc* B2; *BudNT* N2v marg (4); *CzechRozm* 135 (12); *PaprPan* X3 (2); *KarnNap* A2v; A w kárzczmách niechby tylko goŝciom á przychodniom wolno było do czáfu zmieŝzkác. *ModrzBaz* 36v (25); *SkarJedn* 164 (2); *Oczko* 33v; *KochPs* 54 (3); *SkarŻyw* 293 (13); *ZapKóŝcier* 1595/89 (4); *StrykKron* 421 (2); *CzechEp* [414] (13); *CzechEpPORz* * 4; *NiemObr* 32 (10); *KlonŻal* D4v; áby pánnie wolno było íobie męŝa obrác. *KochWz* 137 (2); *WerGoŝc* 236 (2); *ArtKanc* D19; *GórnRozm* N2 (14); *KochWr* 39; *PaprUp* L3v (2); *ActReg* 58 (3); *Phil* C3 (2); Profzę/ niech mi wolno będzie mówić *OrzJan* 52 (5); *WyprPl* B; *LatHar* 493; tedyć Páfłowi nielza było/ iedno wyznác Syná być rownym Bogu *WujNT* 687 (13); A po wyfzćiu cztérzéch niedziel wolno będzie káfódu fól kupowác *SarnStat* 391 (161); *GrabPospR* K3; *SkarKaz* 315a; *VotSzl* D4 (2); *CiekPotr* 44; *CzahTr* H3v; *SkarKazSej* 701a (3); Íz tego było trzebá Poŝpolitey Rzeczy, Aby ieden zá wŝytkich vmárł *KlonWor* **6 (3); *ZbylPrzyg* A4v.

Fraza: »wiele (a. siła, dłuŝo) by trzeba mowić, pisać« [w tym: o czym (6), okolo tego (1)] [szyk zmienny] (7 : 1): Multi sermonis sunt ista Wiele by o tym trzebá mówić. *Mącz* 386d (3); *CzechRozm* 149v; *PaprPan* M4; O czym trzebábby wiele mowić: ále fię hámowác muŝę. *CzechEp* 207 (2); *NiemObr* 47.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (2): Iest y badzie thez ym zaŝye wolno wrocicz sye do swich ziem *LibLeg* 6/78v (2).

b. *Z bezokolicznikiem dowolnego czasownika: trzeba, należy, powinno się, przystoi, wypada, godzi się, warto, musi się, można coś robić* (373) : *OpecŻyw* 85; *ForCnR* B2v; *WróbŻołt* E2v; *RejRozpr* H4v (2); *RejJóz* G8v (4); *SeklKat* G4; *RejKup* v8 (25); *KromRozm I* O (2); *MurzHist* F4; *MurzNT Matth* 23/23; *Diar* 72; *KrowObr* 205; *RejWiz* 5 (5); Obwiezdźby wkoło Archę Bogá Ífráelkiego. *Leop* 1.Reg 5/8 (2); *RejFig* Aa 8v; *RejZwierz* 40 (11); *OrzRozm* N3v; ná którym [wyspie] w rzece ták gorąca wodá/ że wniew ręki nie ítrzymác było. *BielKron* 442v (10); *OrzQuin* E4; *SarnUzn* D5; *GórnDworz* O6v; *HistRzym* 128v; *RejPos* 106 (3); *BielSat* D3v; Namiotek moy nád łóŝzko będzie przyfzrobowác *HistLan* C3v (2); *RejZwierz* 261v (15); Nie doŝyćci ná tym/ że ták odpowiedacie: dowieŝć tego było *WujJud* 245 (8); *KochList* 3; *BudBib* Ex 38/5 (2); *MycPrz* I B3v (2); *Strum* M; *BudNT* Cv (2); *CzechRozm* 83v (4); *PaprPan* Ff3 (7); *ModrzBaz* 36v (3); *KochOdpr* B2v; *SkarŻyw* 452 (3); KVpićby

cię mądrości za drogie pieniądze *KochTr* 9; Káždéy roboty pomoc: do káždéy poľugi Vprzédzić było wľzytki rodziców ľwych ľlugi. *KochTr* 12; *MWilkHist* G4; *StryjKron* 482; *CzechEp* 52; *NiemObr* 126 (2); *WisznTr* 12 (2); *BielSjem* 9; *KochPieś* 45 (2); *GórnRozm* D2; *KochWr* 27; *ActReg* 64 (3); *GrochKal* 8; *GórnTroas* 50; *OrzJan* 28; *LatHar* 187; *KoľakCath* C; *WujNT* 652; TYM PORZÁDKIEM BĘDZIE ROZľtawić potym té Tytuľy. *SarnStat* 777; *KmitaSpit* B4 (2); *PowodPr* 84 (3); *SkarKaz* 7a (2); *CiekPotr* 42 (3); *CzahTr* F2 (3); *GosľCast* 42; y wľzytká Máietność nie ma gdzieby rozśiodľać podiezdka. *KlonWor* 56 (2); *PudľDydo* A3; *ZbylPrzyg* A2v.

komu, czemu (43): *BierEz* N (3); *BielŻyw* 46; *RejJóz* I4 (2); *LibLeg* 11/153; *RejKup* Hv (2); *KromRozm I* C3v; O plákáčby káždemu kwitnácey mľodości *RejWiz* 190v (2); *RejFig* Ee (2); *BielKron* 198; *Mącz* 36c (2); *Prot* Dv; *RejAp* 163v (2); Kędyżby nam tedy s tego wyniść moy miľy brácie *RejPos* 167; *RejZwierc* 47 (4); *WujJud* 212v; *MycPrz II* Cv (2); *CzechRozm* 57; *ModrzBaz* 139; *Oczko* 29; *SkarŻyw* 244 (2); *KochFr* 128; *KlonŻal* A2; Vczyć ľye téż nam było *PudľFr* 7; *KochWr* 29; *PaprUp* H3v; Im záśię ľámym/ z témi zbiegi/ czynić było o práwá wolności *OrzJan* 42 (2); *KoľakCath* B2v; *WujNT Hebr* 5/11; *PudľDydo* B3v.

Fraza: »wiele (a. siła) by (było) pisać, mówić (wy)czytać, wyliczać, wspominać itp.«. [*w tym: o kim, o czym* (18)] [*szyk zmienny*] (31): Wieleby mówić o tym [„..] Iakiego Boga mamy *RejJóz* C2 (2); *RejWiz* 181v (2); *OrzRozm* Lv; *BielKron* 230v; *RejAp* 32; *RejPos* 202 (13); śiľaby było piľać o tym. *RejZwierc* 125v (7); *BielSpr* 37; *BudNT Hebr* 5/11 (2); O ktorymby [*Synu Bożym*] nam wiele mówić y trudno wyľowić y wypráwić [*De quo nobis grandis sermo et ininterpretabilis ad dicendum*] *WujNT Hebr* 5/11.

W przen (2) : niemáią kácerze przeciľwko Káplanom prawdy tylko coby w oko wľożyć *OrzRozm* H2; *OrzQuin* G3.

a. *W zdaniach pytajnych niezależnych i zależnych* (126) : *RejPs* 218; A Woyt że ľie to iáľ gďakác Czymżeby tę gębę zátkáć. *RejRozpr* A3; *RejJóz* I2 (2); *RejKup* Nv (9); *KromRozm III* Dv; *Diar* 25; *GliczKsiąż* O4v; A iákoż tu więc będzie z oney liczby wynidź/ Kiedy iá Pan roľkaże s tych ľzáfunkow czynić. *RejWiz* 191v (11); *Leop Iudic* 19/30; *RejZwierc* 116 (3); *OrzRozm* E3 (2); *BielKron* 307 (5); *OrzQuin* B (2); *GórnDworz* F7 (2); *GrzepGeom* N2v; *HistRzym* 23; *RejPos* 133 (9); *HistLan* B2 (7); *RejZwierc* 45 (19); *BielSpr* 2v (2); *MycPrz I* B4v; *CzechRozm* 78v (9); *ModrzBaz* 137v (3); Nierozmyśľalá ľię/ iáko y ktorým porzádkiem było ľłowá y rzeczy náydowáć *SkarŻyw* 583; *NiemObr* 131; *KlonŻal* E3v; *ReszList* 165; *WisznTr* 32; *BielRozm* 5; *GórnRozm* G3; *KochWr* 41; *ActReg* 104 (5); Przetóż coby czynić/ powiędz. *OrzJan* 57 (2); *WujNT Luc* 21/2 (6); *WysKaz*)?(3v; *SarnStat* 1271; *WitosľLut* A2v; *PowodPr* 72; *SkarKaz* 40b; *CzahTr* E2v; *SzarzRyt* C2v.

Frazy: »coż czynić było« = *nie było wyjścia, rady* [*szyk zmienny*] (2); *RejZwierc* 134; Ieślićby też co nie ku myľli było/ Coż czynić było/ tákci ľie godziľo *Phil* S6.

»co będzie rzecz [*z kim, z czym*]« = *co poczác* (2): radząc się go Co zStadnickiem będzie rzecz który vmiľę wszereż opanowáľ gruntu Lezaiskiego *ActReg* 81 (2).

c. *Z bezokolicznikiem czasowników oznaczających czucie, postrzeganie, poznanie*: (po)czuć (3), sľyćhać, (36), sľynąc, sľyszeć (12), widać (34), widzieć (11), wiedzieć (5), (po-, roze-)znać (73) (176) : Ośieľ gdy ľie był rozbolaľ/ Sľynąc było iż vmrzeć chćiał *BierEz* P2v; drudzy mu iego święta gľowę

oberwali/ aże kołci na głowie widziedz było. *OpecŻyw* 122v (4); *ForCnR* D3; *PatKaz III* 96v (2); *FalZioł* IV 45b; *LibLeg* 7/36 (2); *WróbŻółt* aa5v; *RejPs* 107 (3); *ComCrac* 19v; *RejJóz* A7 (3); *RejRozm* 402; *HistAl* K7 (3); iż nyewyedzyeć było/ kto mu był prąwym/ pewnym/ y ifnym oycem. *GliczKsiąż* B2v (5); *GroicPorz* m4v (2); *KrowObr* 195 (2); Wołaiąc [świat] ná cię zewłząd/ niech będye páná znác. *RejWiz* 51 (7); *Leop Act* 27/20 (2); *BibRadz* 1.Mach 4/20 (2); *OrzRozm* K; zbieżał precz/ tylko go było widác. *BielKron* 403 (23); *BielKron Cies* Mmmm3; *Mącz* 256d (4); *LeovPrzep* C3v (3); *RejAp* 167 (3); łtey łtrony wieże záfzedłzy/ łkąd fortki oney widác nie było *GórnDworz* T7 (16); żeby przez [...] Dyoptre/ widziéć było dżiurkámí punkt a. *GrzepGeom* N4 (2); *RejPos* 115 (5); á nigdy było nie łlychác áby był wierny kiedy opułzczon *RejŻwierc* 202 (4); *BielSpr* 43v (3); *WujJudConf* 125v; *BudBib Gen* 41/21 (4); *HistHel* Cv (2); *CzechRozm* 138 (2); *Paprpán* Hh4; *SkarJedn* 81 (4); *Oczko* 19; iłz iey twarz łpuchnęłá/ ták iłz iednego oká widác nie było. *SkarŻyw* 193; Iedno ią potym było poznác/ iłz łię niedbáley nád inne vbieráłá. *SkarŻyw* 195 (20); *MWilKHist* K; *StrykKron* 390 (2); *CzechEp* 234 (2); *KochJez* B2v; *NiemObr* 47; *KochPhaen* 5; *KochWz* 137; *ReszPrz* 63; *WerGośc* 251 (3); *PudłFr* 53 (2); *KochProp* 9; *ActReg* 25; *GostGosp* 110; *GostGospSieb* +3; *GórnTroas* 19; *OrzJan* 76 (4); *LatHar* 327 (3); nieczuc było woyny/ Gdy bukowy ná łtole łtał kuffel niełtroyny. *RybGęśli* B2 (2); *WujNT Hebr* 11/7; *JanNKarGórn* Hv; *KmitaSpit* C4v; *SkarKaz* 637a.

15. W utartych połączeniach z mianownikami liczby pojedynczej rzeczowników: biada (bieda) (21), czas (48), dostatek (9), dziw (12), hańba (1), potrzeb(a) (758), (przy)słusza (3), srom (3), sromota (10), strach (6), szkoda (14), użytek (3), warch (1), wstyd (14), żal (62) [łącznik występuje zawsze w 3 sg lub inf] (965) :

a. Łącznik występuje w 3 sg praes i fut 3 sg con elipt. oraz inf i nie posiada cechy rodzaju gramatycznego (531) : *BierEz* S3v; *OpecŻyw* 56 (4); *ForCnR* A3v; *MetrKor* 40/811 (2); *PatKaz III* 120v; *FalZioł* V 114 (6); hanba ielt to czynić cze⁸⁰ wżitci iawnie nie chwałá. *BielŻyw* 165 (2); *GlabGad* K2v; a tho czo pobraly yako owcze bidlo y domowe rzeczi. y livdzie przilłvřcha yeřth. abi fye to nalałlo *LibLeg* 10/93v (11); *WróbŻółt* oo; *RejPs* 120 (3); *SeklWyzn* g4; *SeklKat* V3v; Iuż by łnac niezal y gardła By mię ziemiá iuż pozarła. *RejKup* h2v; A ielłize nie chcecie łie poddác pánłftwu náłzemu/ potrzeb ielt ábyłcie nád nas mocnieyřzy byli *HistAl* D5v; *KromRozm I* L2; *LibMal* 1551/163; *KromRozm II* y3; *Diar* 74 (3); *DiarDop* 111; męłłczyznę ożenić okołó trzydzyeřci y łfescći lat łluffá yeřth. *GliczKsiąż* P2v (12); *LubPs* Z3 (3); ielłi czás ielt zágáic Sąd? *GroicPorz* 1v (8); *KrowObr* 10; Vřzyřłz zec tám nie będye potrebá żadnych łpraw. *RejWiz* 113 (5); *Leop* 1.Petr 4/17 (3); *OrzList* g (2); *UstPraw* K3; *RejŻwierc* 136v; *BibRadz Gen* 43/11 (6); *OrzRozm* T4 (5); *BielKron* 412v (6); *KwiatKsiąż* Q2 (11); *Mącz* 266a (10); Szkodáby áżeby to ná Seymie być nie miáło *OrzQuin* Z3 (3); *SarnUzn* H5; *SienLek* 99 (2); Bo łrogi ielt łtrách wpáć w ręce Bogá żywiącego. *RejAp kt* (2); *GórnDworz* Dd5 (4); *GrzepGeom* B2v (3); *HistRzym* 96v (2); *RejPos* 280 (13); *RejPosWiecz*² 93v; *RejPosWiecz*³ 98 (5); *BiałKat* 376 (2); *BielSat* I4; *KwiatOpis* C3v; *ZapMaz VII* Z 4/85; *HistLan* A3v; *KuczbKat* 415 (4); *RejŻwierc* 264 (14); *WujJud* 191v (6); *WujJudConf* 28 (4); *RejPosWstaw* [21²]; *BudBib Eccli* 29/32 [34] (2); *MycPrz* II C2; *Strum* M2v (2); *BiałKaz* Hv; *BudNT* a3; *CzechRozm* 57 (24); *Paprpán* I2 (3); *ModrzBaz* 124 (2); *SkarJedn* 290 (3); *Oczko* 22 (3); *Calag* 180a; *SkarŻyw* 321 (3); *CzechEp* 45 (13); *CzechEpPorz* **v; *NiemObr* 34 (3); *ZapKościel* 1584/50v (2); *KlonŻal*

D3; *WerGośc* 241; *BielSjem* 14; Iż to wiem pewnie/ że nie ielt fromotá/ Gdy dawa iábłká/ ten/ co nie ma złotá *PudłFr* 15 (4); *GórnRozm* L2v (8); *PaprUp* I (3); *ActReg* 48 (4); Pudet – Wítid ielt. *Calep* [872]a (5); *GostGosp* 122; *WujNT* 419 (7); *WysKaz* 2; *JanNKar* Fv; *JanNKarGórn* H2; Sól zá zwykłą cénę niech będzie przedawána, y iéy doftátek bydź ma. *SarnStat* 388 (37); *GrabPospR* Mv; tedyby nie dziw/ żeby ná domowe Tyránłtwo zátym Pogánłkie Pan Bog przepuścił. *PowodPr* 59 (3); *SkarKaz* 81b (2); *VotSzl* E2 (3); Ten ielt dobrym co tego nigdy nie záłuiie: Ze ielt dobrym, y kogo może bydź vzytek. *CiekPotr* 22; *GostCast* 26; *SkarKazSej* 667a (2); *KlonFlis* A2v; *ZbylPrzyg* B3v.

komu, czemu [w tym: *bieda* (21), *czas* (7), *potrzeb(a)*, (114), *sromota* (3), *szkoda* (5), *żał* (27)] (177): *BierEz* P2v (2); *OpecŻyw* 94 (2); *BielŻyw* 54; *LibLeg* 6/158v (6); *RejPs* 80v (2); *RejJóz* O7v; *SeklKat* Z3; *RejKup* f2 (5); *HistAl* E8v; *Diar* 41; *BielKom* D8v; *GliczKsiąż* K5v (4); *LubPs* A5 (3); *GroicPorz* eev (3); *RejWiz* 187 (3); *Leop Ps* 29/13 (3); *OrzList* g4 (3); By czego nie íprawili/ chlebáby im ízkodá. *RejZwierz* 109v (2); Nocy też tám nie będzie/ áni im potrzebá będzie światłóci kágáncowey *BibRadz Apoc* 22/5 (4); *OrzRozm* A2v; *BielKron* 133v (4); w który [czas zimowy] w domu zoftác/ y nieco na ofobliwym mieýfcu íprawowác kaźdemu cnotliwemu człówiekowi potrzeb ielt. *KwiatKsiąż* Gv (5); Dolet hoc cordi meo, Yeftmi tego ípráwnie žal. *Mącz* 93c (2); *OrzQuin* H4 (2); *LeovPrzep* E3v; *RejAp* 102v; *GórnDworz* V5 (2); *HistRzym* 80 (2); A tobie będziey biedá nędzna zyemio/ iż sftąpił diabeł do ciebie *RejPos* 332v (24); *BiałKat* 361 (2); *KwiatOpis* D; Látá mu liczy/ powiáda iż to iuż nie młody pater/ czásby mu przed Moizełzá. *RejZwierz* 160v (4); *WujJudConf* 84; *BudBib* Ion 4/11; *Strum* N4 (3); *BiałKaz* G3; *BudNT* 1.Cor 11/13[14]; *CzechRozm* 168v (10); *PaprPan* K2 (2); *SkarJedn* 11 (2); *SkarŻyw* 41 (5); *CzechEp* 56 (5); *NiemObr* 174; *KochSz* C3v; *WerGośc* 214 (4); *BielSen* 10; *KochSob* 65; *PudłFr* 60 (2); *ArtKanc* C18v; *GórnRozm* E3v (3); *ActReg* 70 (3); *GostGosp* 46; *ZapKóscier* 1589/86; Abowiem fromotá ielt niewieście w kościele mowić [Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia]. *WujNT* 1.Cor 14/35 (3); *SarnStat* 228 (16); *GrabPospR* M3vy *SkarKaz* 453b; *VotSzl* C; *CzahTr* E2 (2); *GostCast* 16; *SkarKazSej* 684b (2); *PudłDydo* Bv.

kogo [w tym: *srom* (1), *strach* (2), *wstyd* (7)] (10): *RejPs* 167; Kolaczes by wiec wpufty dom Będziecię tego potym írom. *RejKup* e4 (2); *Diar* 77; *BielKom* A2v; Nie będzie mię ítrách tyliácow ludu obtacáiących mię [non timebo milia populi circumdantis me] *Leop Ps* 3/7; *GórnDworz* Ee6; *RejPos* 193; *PaprPan* E3v; y by nie wtyd Krolá/ Ze fię wytoczył z woyłkiem/ ziechałby był z polá. *KmitaSpit* B3v.

b. *Łącznik występuje w 3 sg praet i inf i ma rodzaj gramatyczny zgodny z rodzajem rzeczownika* (112) : Liłzká rzeczé/ dziwby miał być/ By po ítráchu zálię miał przyść *BierEz* Q2v; *OpecŻyw* 59v; *PatKaz* III 136v (2); *LibLeg* 7/35 (2); *ZapWar* 1548 nr 2668 (2); *KromRozm* II r3 (2); *KromRozm* III M8; *LibMal* 1554/191; *KrowObr* 183; áby wiernie dzielili bráciey íwoiey dziáły/ mnieýffym y więttffym [...] y czegokolwiek był vzytek ná káždy dzień ku połludze [et quidquid per singulos dies conducebat in ministerio] *Leop* 2.Par 31/16 (2); *BielKron* 247 (5); *KwiatKsiąż* N3 (2); *OrzQuin* Hv; *SienLek* 11; niewiem by był czás teraz páná Myłzkowłkiego fluchác *GórnDworz* H4v (2); *RejPos* 214v (12); *RejZwierz* Aaa; *BielSpr* 22v (2); *WujJud* 226; *WujJudConf* 237; *BudBib* 1.Reg 18/19 (2); *Strum* C3v (2); *CzechRozm* 103 (4); *ModrzBaz* 102v (2); *SkarJedn* 371; á teraz gdyby potrzebá byłá mogłoby fię fzyrzey y doftáteczniey ielzcze pokazać. *CzechEp* 80 (5); *CzechEpP*Orz *3v; *NiemObr* 27;

KochSz A4v; *WerKaz* 290; *KochPieś* 45; *ArtKanc* B6v; *ActReg* 126 (2); Dworká náukę tę tám wżyfłkę wyźłzey nápiřáną tym ma záwiázác/ áby dořtátek był wżego co ná iey vrząd należy *GostGosp* 124; *Phil* B4; BYł ten czás v nas w Polřce [...] kiedy řrómotá byřá/ nie tylko báwić fię náukámi/ ále y vmić czytác *GórnTroas* [3]; *WujNT Act* 17/3; *SarnStat* 1164 (5); *VotSzl Cv* (2).

komu [w tym: *potrzeba* (26), *sromota* (3), *strach* (1), *żał* (1)] (31): Vřrzał człówiek żał mu go był/ Wżiáwřzy wężá w zánádrá włóżył *BierEz* M3; *PatKaz I* 4v; *BielŻyw* 83; *LibLeg* 6/119; *RejPs* 155v; *LibMal* 1551/165v; *BibRadz I* *5v; że zá džiádá mego pořáćinie vmiec Sláchćicowi řrómotá w Polřce byřá *OrzRozm D2v* (3); *OrzQuin Tv*; *RejAp* BB5; *HistRzym* 12v; *RejPos* Ooo3 (5); A niechay z chućiá zořtawáią w domu/ chybá žeby ym wniřć potrebá byřá *KuczbKat* 260; *RejPosWstaw* [143⁴]; *CzechRozm* 131 (2); *CzechEp* 228; *NiemObr* 40; zatzimbi i řtrach nieprzijacielowi nářzemu Turtzinowi bic muřial. *PaprUp* B (2); *ActReg* 155; *SarnStat* 883 (3); *SkarKaz* 609a.

kogo [w tym: *strach*, *użytek*, *wstyd*] (3): by beł nie ten łótrzyk/ ktorego mię ielřczće był řtrách gdy był pácholćciem *BielKron* 251; A iákożby nas nie miał być wřtyd/ ielřlibychmy fię wyrodzili z onego řławnego [...] gniázdá przódkow řwoich? *RejZwierc* 267v; Czemuř ty nie řtárař fię/ żebyř řkáżonego Tego młókořá [...] przywióđł do nápráwy? Zeby wřdy obaczył fię, y był go vřzytek. *CiekPotr* 9.

c. *Łącznik występuje w 3 sg n praet bez zgody z rodzajem rzeczownika* (322) : *OpecŻyw* 86v (2); *FalZioł V* 115v; *GlabGad* D3; *RejPs* 25v (2); *SeklKat* N3; *ZapWar* 1548 nr 2668; *HistAl* G3; *MurzHist* Bv; *KromRozm II* v4v (2); *KromRozm III* H7; *Diar* 62; *DiarDop* 111; *GliczKsiąż* N3 (6); *LubPs* Z3v (2); *GroicPorz* v; *KrowObr* 142v (4); *Leop Philipp* 2/25 (5); *BibRadz 1.Reg* 18/13 (13); *BielKron* 329v (7); *KwiatKsiąż* N2v; *Necesse fuit hoc facere*, *Potrzebá* to byřó vćzinić. *Mqcz* 243c (4); *SarnUzn* E2v; *RejAp* 1v (4); iż ten zły zwyczáy do nas nie przyřzedł/ řřkodá go teź byřó y wřpominác. *GórnDworz* B2 (3); *RejPos* 162 (13); *KuczbKat* 150 (4); *RejZwierc* 106v (6); *WujJud* 198 (7); A zaprawdę nie byřoby byřó potrebá tákieu życzliwořći *RejPosRozpr* b4; *BudBib* c2 (2); *Strum* N3v (2); *BudNT Luc* 24/46 (2); *CzechRozm* 255 (15); *Niedźiw* tedy byřó/ że ten ktory o ludźioch y páńřtwách řwoich záwřdy ráđził/ pořtronnych páńřtw namniey nieprágnął. *ModrzBaz* 106v (2); *SkarŻyw* 575 (9); *MWilKHist* K2; *StryjKron* A6; *CzechEp* 223 (9); *NiemObr* 62 (7); *WisznTr* 18; *BielSen* 13; A gdyby to byđż mogłó/ żeby miedzy wřzyřćkami ná řwiećie ludźmi gorácá miłóć byřá/ nie byřoby potreb práwá. *GórnRozm* L2v (3); Te consideracye kładł aby woiska dostatek byřó *ActReg* 6 (3); *WyprPl* B2v; *LatHar* 128 (4); *WujNT* 766 (15); *WysKaz* [29]; *JanNKarKoch* G2; *SarnStat* 1147 (2); *GrabPospR* M4v (4); *SkarKaz* 548b (7); *VotSzl* D4v; *CiekPotr* 82; *SkarKazSej* 660b (2); Bo mali fię prawdá rzec: Czás iuż przeřtác byřó. *KlonWor* 71 (3); *SzarzRyt* D2.

komu, czemu [w tym: *czas* (1), *dziw* (1), *potrzeba* (89), *szkoda* (1), *warch* (1), *żał* (25)] (118): *BierEz* N4 (3); *LibLeg* 6/191v (3); *RejPs* 114v (2); Snadz by mi tey godziny nie żał byřó vmrzeć *RejJóz* P6v; *MurzHist* T4v; *Rurał* iż mu yuż byřó wárch ná chłópyetá dał fię námuwić bárzo přętko *GliczKsiąż* I (3); *LubPs* hhv; tedyby mu byřó niepotrebá/ takowych nowych y pyřnych tytułow y przezwiłk/ ná tym Florenćkim Koncylium dáwác. *KrowObr* 18v (2); *Leop 1. Reg* 15/35 (3); *BibRadz Am* 7/6 (5); y řřkodá mu [*Bonifacjusowi*] byřó tego imieniá/ lepiej byřó Malifácynus [!]. *BielKron* 175 (2); *Mirabar* hoc si się abiret, *Dźiw* mi byřó áby to ták miáło przeminác. *Mqcz* 223c (5); *OrzQuin* B2; *RejAp* Ff3 (4); *GórnDworz* Bb8 (2); *RejPos* 129v *marg* (27); *BiałKat* 53v; *KuczbKat* 360; *Vyrzy řmieći* w izbie

to woła/ á nie čásze wam było thego dyablá z izby wymieść? *RejZwierc* 106v (4); *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* 21v; *BiałKaz* M4; *BudNT* Hh4 (2); *CzechRozm* 94 (7); *PaprPan* Ff4; *SkarJedn* 155 (2); *SkarŻyw* 491 (6); *CzechEp* 105 (10); *NiemObr* 85; *ArtKanc* L7v; *GórnRozm* C3v (3); *PaprUp* H2 (2); *WujNT* 412 (5); *SiebRozmysl* K3; *SkarKaz* 577a (3).

kogo [w tym: *srom* (2), *strach* (1), *wstyd* (3)] (6): Było go írom onych gości/ Swey żony nie pocześności. *BierEz* E2; *Leop Ez* 16/63; *RejFig* Cc2; *GórnDworz* O2v; Bo mię było ítrách nędze (od) Bogá [*Quia pavor fuit mihi a Deo*] *BudBib Iob* 31/23; Wítud mię było aż do tąd/ tego wam powiedzieć. *WyprPl* B2.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (25) : gdzem robił (<...> nye bylo thamem (<...>) *ZapWar* [1526] nr 2454; He. To íe rozumie/ íeft. *RejPs* 177v; gdzie téż niemożesz rzecz żeby iedna rzecz była/ być a bić. *MurzOrt* B2v; íefli to słowo íum ábo íeftem czyni iedną íftność/ tedy tho słowo íumus ábo íeftelmy/ czyni mnogie íftności. *GrzegRóżn* I2v; Sum, íeftem/ yeíteś/ yeft. *Mącz* 428c (11); *BudNT* d; Azalż téż tego nie pomnifz/ że ty íłowká/ íeft/ był/ íą/ byli/ znáčenje ktorey rzeczy pokázuią częftokroc/ á nie íámę włáfną rzecz? *CzechRozm* 31v (5); *Calep* 1028b (3).

*** „Być” jest wyrazem wyodrębnionym (28) : *KrowObr* C2v (2); Prokuratorá w Polfcze żadnego niebyło/ ludzie íye po proftu íádzili/ dwiemá onymi íłowy/ íeft/ íeft: nie íeft/ nie íeft *OrzRozm* E2 (4); *RejZwierc* 70 (7); *CzechEp* 336 (2); íż mowá náízá ktora była do was/ nie íeft w niey IEST, y NIE íeft [*quia sermo noster, qui fuitapud vos, non est in illo: Est et Non?*]. *WujNT* 2.Cor 1/18; Ale wálzá mowá niech będzie/ íeft/ íeft: Nie/ nie [*Sit autem sermo vester: Est est: Non, non*] *WujNT Iac* 5/12 (13).

Synonimy: **I.1.** *ostać, panować, postać, stać, trwać, zająć, żyć; a.* *panować, władać; b.* *brać się, íść, narodzić się, pochodzić, pojsć, powstawać, przyjsć, rość, składać się, stać się, wyjść, wynikać, wywodzić się, zjawiać się, znieć się, zrodzić się; c.* *mieć; d.* *stać się; 2.* *dojsć, dziać się, przydawać się, stać się, trafiać się, trwać, zająć, zdarzać się; 3.* *chadzać, mieszkać, najdować się, osiadać, przebywać, stać, zostać się; d.* *należać; 4.* *chodzić; 5.* *przekładać się, tłumaczyć się, wykładać się; II.* *stać się, zostać.*

Formacje pochodne: *dobyć, dobyć się, nabyć, nabyć się, obyć, obyć się, odbyć, odbyć się, pobyć, pozbyć, przebyć, przybyć, przybyć się, ubyc, wzdobyć, zabyć, zbyć, zbyć się, zdobyć, zdobyć się; bywać, dobywać, dobywać się, nabywać, nazdobywać, obywać, odbywać, pobywać, pozbywać, pozdobywać, przebywać, przybywać, ubywać, ubywać się, wybywać, zabywać, zabywać się, zbywać, zdobywać, zdobywać się, znabywać, zniedobywać.*

Cf **BĘDĄCY, BYCIE, BYŁY, [BYTY], 2. NIE**

BC, BZ, KN, LZ, ZZie